

Vernetzt für Nachhaltigkeit

HANDBUCH
კრებული

Auswärtiges Amt

**GOETHE
INSTITUT**

Sprache. Kultur. Deutschland.

INHALT | სარჩევი

EINLEITUNG	შესავალი
Vorwort	5 წინასიტყვაობა
Über „Vernetzt für Nachhaltigkeit“	7 „გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“-პროექტის შესახებ
NACHHALTIGE ENTWICKLUNG	მდგრადი განვითარება
Gemeinsam das gute Leben suchen	12 ერთად ვეძიოთ კარგი ცხოვრება
Die Erde lesen lernen	15 ვისწავლოთ დედამიწის წაკითხვა
Nachhaltige Waldbewirtschaftung in Georgien	19 ტყის მდგრადი მართვა საქართველოში
Projektorientiertes Lernen im fremdsprachlichen Deutschunterricht	22 პროექტებზე ორიენტირებული სწავლა გერმანულის, როგორც უცხო ენის შესწავლისას
BILDUNG FÜR NACHHALTIGE ENTWICKLUNG	განათლება მდგრადი განვითარებისათვის
Von der Umweltbildung zur Bildung für nachhaltige Entwicklung	26 ეკოლოგიური განათლებიდან - მდგრად განვითარებაზე მიმართული განათლებისკენ
„Gutes Leben für alle“	32 „კარგი ცხოვრება ყველასათვის“
Nachgefragt	36 კითხვები და პასუხები
Partizipation als Schlüsselement	38 ჩართულობა, როგორც საკვანძო ელემენტი
Kompetenzorientierter Unterricht	40 კომპეტენციებზე ორიენტირებული სწავლება
CLIL und Nachhaltigkeit	48 CLIL და მდგრადობა
BNE - KONKRET	მზგ - კონკრეტული ხედვა
„Das Salz in der Suppe“	50 „მარილი წვნიანში“
PROJEKTE	პროექტები
Über die Projekte und die Schulen	66 პროექტებისა და სკოლების შესახებ
Projektberichte	68 პროექტის საანგარიშო მოხსენებები
SERVICE	სერვისები
80	

EINLEITUNG

შესავალი

LIEBE LEHRERINNEN UND LEHRER, LIEBE SCHÜLERINNEN UND SCHÜLER, LIEBE INTERESSIERTE,

vorliegendes Handbuch resümiert Anleitungen, Ideen, Ergebnisse und Erfahrungen von „Vernetzt für Nachhaltigkeit“, einem Sonderprojekt des Goethe-Instituts Georgien, das von Juni 2015 bis zum Dezember 2015 in den drei Ländern des Südkaukasus – Armenien, Aserbaidschan und Georgien – stattgefunden hat. Es wurde durch Mittel der Östlichen Partnerschaft zur Förderung von Demokratie und Zivilgesellschaft durch das Auswärtige Amt der Bundesrepublik finanziert und durch Ihr außergewöhnliches Engagement und Interesse möglich gemacht. Dafür gebührt in erster Linie Ihnen, den Lehrerinnen und Lehrern und den Schülerinnen und Schülern, Dank und Respekt.

Den Weg zu „Vernetzt für Nachhaltigkeit“ und auch die unmittelbaren Folgen möchte ich an meinen regelmäßigen Wanderungen in der wunderschönen Umgebung von Tbilissi illustrieren:

Oft schon bin ich deprimiert und wütend gewesen darüber, dass ich alle paar hundert Meter an weggeworfenen Plastikwasserflaschen vorbeikomme, an liegengelassenen Plastiktüten, an benutzten Präservativen, an den Müllresten von Picknicks, die einfach irgendwo in die Büsche und Wiesen geworfen worden sind.

Oft finden sich Blumen am Wegesrand - oft auch andere Dinge.

Dann aber zeigte sich gerade an den beliebten Picknickplätzen, die sich zunehmend in Müllhalden entwickelten, etwas Neues. Auf handgeschriebenen, in Plastik eingeschweißten Zetteln, die an den Bäumen hingen, wurden die Spaziergänger und Picknickgesellschaften aufgefordert, die georgische Landschaft und ihre Schönheiten mit Müll zu verschonen und die Natur zu respektieren.

Diese Nachrichten waren in einer Kinderschrift verfasst. Es war offensichtlich, dass junge Leute diese Mahnungen ausgesprochen hatten. Vielleicht eine Gruppe von jungen Aktivisten, vielleicht eine engagierte Schulklasse. Und mehr noch: Diese jungen Leute hatten zugleich aufgeräumt an diesen Plätzen. Der schlimmste Dreck war, soweit er nicht einfach in irgendwelche Schluchten geworfen und nicht mehr zugänglich war, verschwunden.

ძვირფასო მასწავლებლებო და მოსწავლეებო, ძვირფასო მკითხველებო,

წინამდებარე კრებული თავს უყრის საქართველოში გოეთეს ინსტიტუტის მიერ ინიცირებული სპეციალური პროექტის - „გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“ - მიითებებს, იდეებს, შედეგებსა და გამოცდილებას. ეს პროექტი 2015 წლის ივნისიდან დეკემბრამდე სამხრეთ კავკასიის სამ ქვეყანაში - სომხეთში, აზერბაიჯანსა და საქართველოში - მიმდინარეობდა. ის დაფინანსდა აღმოსავლეთ პარტნიორობის ფონდიდან გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის საგარეო საქმეთა სამინისტროს მიერ დემოკრატიისა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარებისათვის და მისი განხორციელება თქვენი განსაკუთრებული მონდომებისა და ინტერესის წყალობით გახდა შესაძლებელი. ამისათვის, უპირველესად, თქვენ გეკუთვნით ჩვენი მადლობა და პატივისცემა, ძვირფასო მასწავლებლებო და მოსწავლეებო!

გზა პროექტისკენ „გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“ და მისი პირდაპირი შედეგები მინდა ცხადვყო თბილისის ლამაზ შემოგარენში ჩემი რეგულარული სეირნობის მაგალითზე:

შშირად გულდანწყვეტილი და გაბრაზებული ვყოფილვარ, როდესაც ყოველი რამდენიმე ასეული მეტრის მანძილზე ბუჩქებში ან მდელოზე დაყრილ წყლის პლასტიკურ ბოთლებს, ძირს დაგდებულ პარკებს, გამოყენებულ პრეზერვატივებს, პიკნიკების შემდგომ საკვების ნარჩენებს ჩავუვლი ხოლმე.

მაგრამ შემდეგ პიკნიკების გასამართ პოპულარულ წერტილებში, სულ უფრო ნაგავსაყრელს რომ ემსგავსებოდნენ, ახალი რამ გამოჩნდა. ხეებზე დამაგრებული ხელნაწერი ლამინირებული ბარათები ფეხით მოსიარულეებსა და პიკნიკების მონაწილეებს მიმართავდნენ და მოუწოდებდნენ, საქართველოს ლამაზი პეიზაჟი არ დაეზავიანებინათ და ბუნებისათვის პატივი ეცათ.

ეს ბარათები ბავშვის ხელით იყო დაწერილი. ნათელი იყო, რომ მონოდების ავტორები ახალგაზრდები იყვნენ. ალბათ, ახალგაზრდა აქტივისტთა ჯგუფი, ან რომელიმე სკოლის კლასი.

უფრო მეტიც, ახალგაზრდებს ეს ადგილები დაუსუფთავებიათ. ის ნაგავი და ჭუჭყი, რომელიც ხეობებში უბრალო გადაგდებას გადაურჩა და ხელმისაწვდომი აღარ იყო, სადღაც გაქრა.

როდესაც ამგვარი სურათის მონმე ვხდები, კარგ გუნებაზე ვდგები და სეირნობას ვაგრძელებ. და როდესაც გოეთეს ინსტიტუტში იმაზე დავინწყეთ ფიქრი, თუ რა იდეებით შეგვეძლო აღმოსავლეთ პარტნიორობის დაფინანსების მოპოვება, გამახსენდა ამ უცნობი ახალგაზრდების ჯგუფი, რომლებიც საკუთარ ქვეყანასა და ბუნებას იცავდნენ.

Ich setze, wenn ich so etwas sehe, meine Wanderungen froher fort. Und als wir im Goethe-Institut begannen, Ideen zu entwickeln, mit denen wir uns um die Mittel der Östlichen Partnerschaft bewerben könnten, dachte ich an diese mir unbekannt Gruppen junger Leute, die sich für ihr Land und die Natur engagieren.

Ihnen nämlich wollen wir mit diesem Programm helfen. Helfen wollen wir nicht mit schönen Worten, sondern indem wir den Weg zu den jungen Leuten und zu ihrem Wissen über die Umwelt über die Schulen suchen. Über Lehrerinnen und Lehrer, die ihren Schülerinnen und Schülern nicht nur eine Sprache beibringen wollen, sondern Werte. Wir richten uns an Lehrende und Lernende, die die Welt verbessern wollen, und zwar vor ihrer Haustür. Die bei sich selber anfangen.

Unser Ansatz geht dabei über die traditionelle Sprachvermittlung hinaus. Wir verfolgen das Konzept des Content Integrated Language Learning. Mit dieser hochtrabenden Bezeichnung ist einfach nur gemeint, dass wir nicht nur Sprache vermitteln wollen, sondern auch interessante, wichtige Inhalte.

Inhalte darüber hinaus, die zum Handeln auffordern. Mit denen man etwas anfangen kann.

Unsere Hoffnung ist es, dass wir dazu beitragen können, dass man in den Schulen des Südkaukasus nicht nur Deutsch lernt, sondern dass man zugleich etwas über Nachhaltigkeit lernt. Und etwas darüber, dass jede und jeder etwas tun kann.

Die Seiten dieses Handbuches „Vernetzt für Nachhaltigkeit“ zeugen auf eindrucksvolle Weise vom großen Erfolg unseres Sonderprojektes. Für Ihre Unterstützung und Ihr Engagement bin ich Ihnen tief verbunden und voller Hoffnung, dass es auch mit dem Ende des Sonderprojektes nicht versiegen wird.

Ein letzter und sehr herzlicher Dank gebührt der Hochschule für Agrar- und Umweltpädagogik in Wien und insbesondere Willi Linder, ohne den das Projekt „Vernetzt für Nachhaltigkeit“ undenkbar gewesen wäre und der sich über die vergangenen Monate unermüdlich und oft in stundenlanger Nacharbeit um diese Seiten und vieles mehr verdient gemacht hat.

Ich wünsche Ihnen Freude und gewinnbringende Anregungen bei der Lektüre dieses Handbuches,

Ihr

Dr. Stephan Wackwitz

ამ პროგრამით სწორედ მათი დახმარება გვსურს. ჩვენ არ გვინდა, მათ დახმარება მხოლოდ ლამაზი სიტყვებით გავუწიოთ. ამ ახალგაზრდებისკენ და გარემოს შესახებ მათი ცოდნისკენ მიმავალმა გზამ სკოლებზე უნდა გაიაროს, მათ მასწავლებლებზე, რომლებიც მოსწავლეებს მხოლოდ ენას კი არ ასწავლიან, არამედ ღირებულებებს უყალიბებენ. ჩვენ იმ მასწავლებლებსა და მოსწავლეებზე ვართ ორიენტირებულნი, რომლებსაც სამყაროს გაუმჯობესება სურთ და ამას საკუთარი სახლის კარის წინ, საკუთარი თავით იწყებენ.

ჩვენი მიდგომა სცილდება ენის ტრადიციულ სწავლებას. ჩვენ ვიცავთ Content Integrated Language Learning-ის კონცეფციას. ეს მაღალფარდოვანი სახელი მხოლოდ იმას მიანიშნებს, რომ ამით არა მხოლოდ ენის სწავლებას ვგულისხმობთ, არამედ საინტერესო და მნიშვნელოვანი თემების წამოჭრაც გვსურს.

გარდა ამისა, ეს ის თემები უნდა იყოს, ადამიანს სამოქმედოდ რომ იწვევს, მისგან გარკვეულ რეაქციას რომ მოითხოვს.

იმედი გვაქვს, საკუთარ წვლილს შევიტანთ იმაში, რომ სამხრეთ კავკასიის სკოლებში არა მარტო გერმანული ენა ასწავლონ, არამედ მდგრადობის შესახებაც შეიტყონ და ამავდროულად გააცნობიერონ, რომ თითოეულს რაღაცის გაკეთების უნარი შესწევს.

ამ კრებულის - „გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“ - ფურცლები აშკარად მოწმობენ ჩვენი სპეციალური პროექტის დიდ წარმატებას. თქვენი მხარდაჭერისა და ერთგულებისთვის ძალიან გემადლიერებით და იმედი მაქვს, რომ ეს მიდგომა პროექტის დასრულების შემდეგაც არ გაქრება.

და ბოლოს, გულითადი მადლობა ვენის სოფლის მეურნეობის და ეკოლოგიური პედაგოგიის ინსტიტუტს და კერძოდ, ვილი ლინდერს, რომლის გარეშეც პროექტი „გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“ წარმოუდგენელი იქნებოდა, რომელიც ბოლო თვეებში დაუღალავად მუშაობდა, ხშირად ღამის საათებშიც კი, და რომელსაც ამ კრებულის შექმნაში დიდი დამსახურება მიუძღვის.

გისურვებთ, რომ ამ კრებულის კითხვამ სიამოვნება მოგანიჭოთ და საინტერესო აზრები აღგიძრათ.

თქვენი

დოქტ. შტეფან ვაკვიცი

ÜBER „VERNETZT FÜR NACHHALTIGKEIT“

Wären Sie vor gut sechs Monaten, bei einem Spaziergang durch die Berge vor Tbilissi auf einen jungen Menschen getroffen, der Deutsch spricht und mit Ihnen ins Gespräch gekommen wäre: Was „Vernetzt für Nachhaltigkeit“ bedeutet, hätte er Ihnen wahrscheinlich nicht beantworten können.

Heute, nach sechs Monaten intensiver Projektarbeit, sähe seine Antwort wahrscheinlich anders aus:

An „Vernetzt für Nachhaltigkeit“ haben über 32 Schulen mit insgesamt 100 Lehrerinnen und Lehrern und etwa 1000 junge

Gerlinde Massoudi, Eike Pockrandt, Gvantsa Khintibidze

Deutschlernende teilgenommen. Seit Juni 2015 haben im Rahmen des Sonderprojektes unter anderem die große Auftaktkonferenz in Tbilissi, eine Lehrersommerschule am Schwarzen Meer, sechs Lehrerfortbildungen in drei Ländern, ein Austausch mit Studierenden der Agrar- und Umweltpädagogik und fast 50 lokale Projektinitiativen stattgefunden.

Vorliegendes Handbuch soll helfen, die Ergebnisse der intensiven Projektarbeit zu sichern und kritisch zu reflektieren, Ideen und Anregungen weiterzutragen und nicht zuletzt die Dynamik und Energie der vergangenen Monate lebendig zu halten.

Dabei gebührt großer Dank in erster Linie den Lehrerinnen und Lehrern der beteiligten Schulen, die größtenteils in ihrer Freizeit und mit großem Engagement die lokalen Projektinitiativen vorangetrieben haben und wunderbar offen waren für die Anregungen und Methoden des Goethe-Instituts Georgien und der Hochschule für Agrar- und Umweltpädagogik Wien. Sie sind es, die auch in Zukunft den Raum für eine nachhaltige Bildung gestalten und den Schülerinnen und Schülern offene Denk- und Handlungsräume im Schulalltag ermöglichen. Dafür gebührt ihnen großer Respekt und Dank.

Wilhelm Linder, einem der Initiatoren und Planer von „Vernetzt für Nachhaltigkeit“ und unserem Partner, der Hochschule für Agrar- und Umweltpädagogik in Wien, sei für das große Vertrauen und unermüdliche Engagement gedankt, mit dem nicht zuletzt dieses Handbuch ermöglicht wurde.

“გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის” - პროექტის შესახებ

სადაც ექვსი თვის წინ თბილისის შემოგარენში, მთებში სეირნობისას ახალგაზრდა, გერმანულად მოსაუბრე სამხრეთ კავკასიელს რომ გადაჰყროდით და მას გამოლაპარაკებოდით, ის, სავარაუდოდ, ვერ გიპასუხებდათ, თუ რას ნიშნავს „გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“.

დღეს, პროექტზე ინტენსიური მუშაობის ექვსი თვის შემდეგ, ახალგაზრდა სამხრეთ კავკასიელის პასუხი, ალბათ, სხვაგვარი იქნებოდა:

პროექტში „გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“ საერთო ჯამში მონაწილეობა მიიღო 32 სკოლის 100 მასწავლებელმა და 1000-მა გერმანული ენის შემსწავლელმა მოსწავლემ. 2015 წლის ივნისის შემდეგ ამ საგანგებო პროექტის ფარგლებში ბევრი რამ ჩატარდა: პროექტის გახსნისადმი მიძღვნილი დიდი კონფერენცია თბილისში, პედაგოგთა საზაფხულო სკოლა შავი ზღვის პირას, მასწავლებლების გადამზადების ექვსი კურსი სამ ქვეყანაში, სოფლის მეურნეობისა და ეკოლოგიური პედაგოგიის სტუდენტთა გაცვლა და თითქმის 50 ადგილობრივი საპროექტო ინიციატივა.

წინამდებარე კრებული მიზნად ისახავს, უზრუნველყოს პროექტზე ინტენსიური მუშაობის შედეგები და ასახოს ისინი კრიტიკულად, განავითაროს იდეები და წინადადებები, და ბოლოს, გასული თვეების იმპულსი და ენერჯია შეინარჩუნოს.

პირველ რიგში, დიდი მადლობა მონაწილე სკოლების მასწავლებლებს, რომლებმაც ადგილობრივ საპროექტო ინიციატივებზე დიდი მონდომებით, დიდწილად საკუთარ თავისუფალ დროს იმუშავეს, საოცრად ღია იყვნენ საქართველოს გოეთეს ინსტიტუტისა და ვენის სასოფლო-სამეურნეო და ეკოლოგიური პედაგოგიის ინსტიტუტის წინადადებებისა და მეთოდების მიმართ. სწორედ ისინი განსაზღვრავენ მდგრადი განათლების მომავალს და მოსწავლეებს სკოლის ყოველდღიურ ცხოვრებაში აზროვნებისა და მოქმედებისათვის სივრცეს უტოვებენ. ამისათვის ისინი დიდ პატივისცემასა და მადლიერებას იმსახურებენ.

დიდი მადლობა ვილჰელმ ლინდერს, პროექტის „გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“ ერთ-ერთ ინიციატორსა და ჩვენ პარტნიორს, ვენის სოფლის მეურნეობისა და ეკოლოგიური პედაგოგიის ინსტიტუტს, იმ დიდი ნდობისა და დაუღალავი ძალისხმევით, რომელთა წყალობითაც ამ კრებულის შედგენა გახდა შესაძლებელი.

სანამ 2015 წელს აღმოსავლეთ პარტნიორობის ფარგლებში განხორციელებული საგანგებო პროექტის დინამიურსა და შინაარსობრივად დატვირთულ სამყაროში შეხვალთ, გვსურს, საგზლად რამდენიმე ზოგადი მოსაზრება გაგატანოთ.

Bevor Sie nun in die Dynamik und den Ideenreichtum eines Sonderprojektes im Rahmen der Östlichen Partnerschaften im Jahr 2015 einsteigen, möchten wir Ihnen noch ein paar grundsätzliche Überlegungen mit auf den Weg geben.

„Vernetzt für Nachhaltigkeit“ lagen drei Ziele – oder nennen wir es besser Wünsche – zu Grunde, die die Mitarbeiterinnen und Mitarbeiter des Goethe-Instituts Georgien für sich festgelegt hatten:

1. ÜBER DIE FACETTEN, HERAUSFORDERUNGEN UND CHANCEN EINER NACHHALTIGEN ENTWICKLUNG AUFKLÄREN UND DISKUTIEREN

Georgien, Armenien und Aserbaidschan sind Länder, die sich in den letzten Jahren stark und vielfältig entwickelt haben. Gerade junge Menschen fragen sich jeden Tag aufs Neue, welche Ziele diese Entwicklung verfolgt werden kann und soll. Dabei ist die Rede nicht nur von wirtschaftlicher Entwicklung und der Suche nach dem eigenen Platz in der Gesellschaft, sondern auch vom politischen System, von kulturellen Einrichtungen, der sozialen Vorsorge, der Nutzung der Natur als Ressource und Vielem mehr. Junge Menschen fragen sich: Wie will ich leben? Wie sieht (m)ein gutes Leben aus?

„Vernetzt für Nachhaltigkeit“ soll den Austausch junger Menschen über eine lebenswerte Zukunft im Südkaukasus fördern und zu kreativen Prozessen der Problemlösung anregen.

2. SPRACHERWERB MIT SINNVOLLEN INHALTEN VERBINDEN

Unserer Überzeugung nach ist Sprache etwas zutiefst Lebendiges, das man nicht ausschließlich „im stillen Kämmerlein bei Wasser und Brot“ pauken darf, sondern in regem Austausch mit anderen Menschen erproben und festigen sollte. Es ist nur naheliegend, den Sprachunterricht mit Themen und Herausforderungen aus unserem Alltag Schritt für Schritt aufzuwerten und so für die Schülerinnen und Schüler interessanter zu gestalten.

„Vernetzt für Nachhaltigkeit“ soll den Rahmen für ein modernes, problem- und handlungsorientiertes Sprachenlernen schaffen, in dem Schülerinnen und Schüler Lust und Interesse verspüren, eigenständig zu denken und mitzugestalten und dabei die Sprache Deutsch zu verwenden.

3. DIE POSITION DER FREMDSPRACHE DEUTSCH IM SÜDKAUKASUS STÄRKEN

Deutsch als Fremdsprache neu zu lernen, ist leider auch im Südkaukasus kein Selbstläufer mehr. Wirtschaftliches Nutzenkalkül führt dazu, dass sich insbesondere junge Sprachlernende und ganze Bildungssysteme für Sprachen entscheiden, die auf den ersten Blick mehr Erfolgchancen versprechen. Dennoch sind wir der Ansicht, dass das Erlernen von Deutsch zahlreiche Türen öffnen kann. Sowohl in Hinblick auf zukünftige Studien- oder Berufsmöglichkeiten, und - was vielleicht viel wichtiger ist - im Hinblick auf unser Denken und Handeln: Denn Deutsch als Fremdsprache öffnet den Zugang zu

Projekten „გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“ სამი მიზანი - ან, უკეთესია ვთქვათ, სამი სურვილი - ამოძრავებდა, რომლებიც საქართველოს გოეთეს ინსტიტუტის თანამშრომლებმა თავად განსაზღვრეს:

1. მდგრადი განვითარების ასპექტების, გამოწვევებისა და შესაძლებლობების ახსნა და განხილვა

საქართველო, სომხეთი და აზერბაიჯანი ის ქვეყნებია, რომლებიც ბოლო წლების განმავლობაში მძლავრად და მრავალფეროვნად განვითარდა. სწორედ ახალგაზრდა ადამიანები ეკითხებიან საკუთარ თავს ყოველდღიურად, რა მიზნებს ისახავს ეს განვითარება და, განსაკუთრებით, თუ როგორ შეიძლება ან როგორ უნდა გაგრძელდეს ის. აქ საუბარია არა მხოლოდ ეკონომიკურ განვითარებასა და საზოგადოებაში საკუთარი ადგილის ძიებაზე, არამედ პოლიტიკურ სისტემაზე, კულტურის დანესებულებებზე, სოციალურ დაცვაზე, ბუნებით, როგორც რესურსით სარგებლობაზე და კიდევ ბევრ სხვა საკითხზე. ახალგაზრდები სვამენ კითხვას: როგორ მინდა ვიცხოვრო? როდის ვარ ბედნიერი? (როგორ ავანყო ბედნიერი ცხოვრება?)

პროექტმა „გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“ ხელი უნდა შეუწყოს ახალგაზრდებს შორის აზრთა გაზიარებას სამომავლო ღირებულ ცხოვრებაზე სამხრეთ კავკასიაში და ბიძგი მისცეს შემოქმედებით პროცესებს პრობლემის გადასაჭრელად.

2. ენის სწავლების მნიშვნელოვან თემებთან დაკავშირება

ჩვენი ღრმა რწმენით, ენა ცოცხალი ფენომენია, რომელიც „დახურულ კარს მიღმა (პურსა და წყალთან)“ კი არ უნდა დაიხურო, არამედ მისი დაგემოვნება ცოცხალ ადამიანებთან ურთიერთობით ეტაპობრივად უნდა ხდებოდეს. კარგია, თუკი ენის სწავლებას ჩვენი ყოველდღიური ცხოვრების საკითხებითა და გამოწვევებით გავამდიდრებთ და ამით მოსწავლეებს უფრო დავაინტერესებთ.

პროექტმა „გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“ ჩარჩოები უნდა შექმნას თანამედროვე, პრობლემებსა და ქმედებაზე ორიენტირებული ენის სწავლებისთვის, რაც მოსწავლეებს გერმანული ენის გამოყენებით დამოუკიდებელი ფიქრისა და ქმედების სურვილსა და ინტერესს აღუძრავს.

3. სამხრეთ კავკასიაში გერმანულის, როგორც უცხო ენის პოზიციების გაძლიერება

სამწუხაროდ, გერმანულის, როგორც უცხო ენის შესწავლა, სამხრეთ კავკასიაშიც უკვე აღარ ხდება ავტომატურად. ეკონომიკური სარგებლის პრინციპიდან გამომდინარე, ახალგაზრდობაც და მთელი საგანმანათლებლო სისტემებიც იმ ენებს ირჩევენ, რომლებსაც, ერთი შეხედვით, წარმატების უფრო მეტი შანსი აქვთ. მიუხედავად ამისა, ჩვენ გვჯერა, რომ გერმანული ენის შესწავლას უამრავი კარის გაღება შეუძლია, - როგორც სამომავლოდ უმალღესი განათლებისა და პროფესიული შესაძლებლობების თვალსაზრისით, ასევე, - რაც, ალბათ, უფრო მნიშვნელოვანია, - აზროვნებისა და ქმედების თვალსაზრისითაც: გერმანული, როგორც უცხო

einem großen Kulturraum mit einer reichen Geschichte an Ideen und Perspektiven, zu denen Deutsch der Schlüssel ist. „Vernetzt für Nachhaltigkeit“ soll Deutsch als Fremdsprache mit dem breiten Horizont an Chancen und Möglichkeiten sichtbar und erfahrbar machen und den wichtigsten Akteuren in der Vermittlung - den Lehrerinnen und Lehrern - Gestaltungsspielraum öffnen.

Wir hoffen, dass die konkrete Ausgestaltung des Sonderprojektes „Vernetzt für Nachhaltigkeit“ diese Wünsche sicht- und vor allem erfahrbar gemacht hat.

Programmatisch lässt sich das Sonderprojekt in drei sich zeitlich überschneidende Phasen gliedern:

Die erste Phase fokussierte auf die Aus- und Weiterbildung von Deutschlehrenden. Während des einwöchigen **Lehrersommercamps in Kvariat am Schwarzen Meer** erarbeiteten 25 Multiplikator/innen Strategien zur Implementierung nachhaltiger Bildung im Deutschunterricht. Dabei betreute Pati Ramishvili Seminareinheiten zum Thema „Handlungsorientierung und Projektunterricht“, während Wilhelm Linder für die verschiedenen Dimensionen des Begriffs „Nachhaltigkeit“ sensibilisierte und die Gruppe dazu mehr als einmal an den Strand, in die Berge oder den botanischen Garten führte.

Von sechs darauf folgenden Seminaren baute eine in allen drei Ländern stattfindende Fortbildung zum Thema **„CLIL und Umweltbildung“**, geleitet von **Bernadett Veress**, direkt darauf auf. Ganz konkret wurden Anknüpfungspunkte aus dem alltäglichen Deutschunterricht mit Fragen der Umweltbildung verbunden, und eine stärkere Ausrichtung des Deutschunterrichts auf CLIL systematisiert.

Henning Jacobsen leitete in Baku ein praktisch orientiertes Seminar zum Thema **„Angewandte Umweltpädagogik“**, das auf die Transformation klassischer Lern- und Lehrsettings zu kreativen Gestaltungsräumen abzielte. Lehrende erkundeten außerschulische Lernorte in Verbindung mit konkreten Projektideen

und führten diese nach intensiver und betreuter Planung mit ihren Schülerinnen und Schüler durch.

Dr. Hildegard Kurt beleuchtete im Seminar **„Die wandelnden Gärten“** in Tbilissi die Bedeutung der bildenden Kunst für eine auf Nachhaltigkeit ausgerichtete Bildung und ermutigte

ენა ხელმისაწვდომს ხდის იდეებითა და პერსპექტივებით მდიდარი ისტორიის მქონე დიდ კულტურულ სივრცეს, რომელსაც გასაღებად გერმანული ენა მოერგება. პროექტმა „გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“ დასაწახი უნდა გახადოს გერმანულის, როგორც უცხო ენის, შესაძლებლობების ფართო ჰორიზონტები და ამ პროცესის ყველაზე მნიშვნელოვან შუამავლებს - მასწავლებლებს - სამოქმედო მოედანი გაუთავისუფლოს.

ჩვენ იმედს გვაქვს, რომ სპეციალური პროექტის „გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“ კონკრეტულად ჩამოყალიბებამ ეს სურვილები ხილულად და ხელშესახებად აქცია.

პროგრამულად პროექტის დაყოფა სამ, ერთმანეთის გადაშურავ ეტაპად შეიძლება:

პირველი ეტაპი ორიენტირებულია გერმანული ენის პედაგოგთა განათლებასა და გადამზადებაზე. კვარიათში, შავი ზღვის პირას, მასწავლებელთა ერთკვირიანი საზაფხულო ბანაკის დროს 25-მა მულტიპლიკატორმა შეიმუშავა გერმანული ენის გაკვეთილებზე მდგრადი განათლების დანერგვის სტრატეგიები. აქ ფატი რამიშვილი კურირებდა სასემინარო ბლოკს თემაზე „ქმედებაზე ორიენტაცია და პროექტის სწავლება“, ხოლო ვილჰელმ ლინდერი ჯგუფს „მდგრადობის“ სხვადასხვა განზომილებებზე ამუშავებდა და ამასთან დაკავშირებით არაერთი კოლექტიური გასვლა მოაწყო სანაპიროზე, მთებსა და ბოტანიკურ ბაღში.

შემდგომი ექვსი სემინარით, სამივე ქვეყანაში მიმდინარე ტრენინგისთვის თემაზე **„CLIL და ეკოლოგიური განათლება“** ბერნადეტ ვერესის ხელმძღვანელობით, განვილილ მასალაზე ერთგვარი ზედნაშენი გაკეთდა. ნაპოვნი იქნა კონკრეტული შეხების წერტილები გერმანულის ყოველდღიურ სწავლებასა და ეკოლოგიურ განათლებას შორის და ამასთანავე, გერმანული ენის გაკვეთილების CLIL-ზე უფრო მკაფიო ორიენტაცია მოხდა.

ჰენინგ იაკობსენი ბაქოში ხელმძღვანელობდა პრაქტიკულ სემინარს **„გამოყენებითი ეკოლოგიური პედაგოგიკა“**, რომელიც მიზნად ისახავდა ტრადიციული სწავლებისა და სწავლის პარამეტრების შემოქმედებით სივრცეებად გადაკეთებას. პედაგოგები შეისწავლიდნენ სკოლის გარეთ არსებულ გაკვეთილის ჩასატარებლად ვარგის სივრცეებს, რომლებსაც პროექტის გარკვეულ იდეებს უკავშირებდნენ და ინტენსიური კურირების ქვეშ დაგეგმვის შემდეგ თავის მოსწავლეებთან ერთად განახორციელებდნენ.

დოქტორი ჰილდეგარდ კურტი თბილისში ჩატარებულ სემინარზე სახელწოდებით **„ცვალებადი ბაღები“** საუბრობდა სახვითი ხელოვნების მნიშვნელობაზე მდგრადობაზე ორიენტირებული განათლებისათვის და წახალისა მასწავლებლები საკუთარ თავებსა და მოსწავლეებში ფერწერის ნიჭის აღმოსაჩენად, რათა მათ გარშემო მყოფ ადამიანებს სწორედ ამგვარი გზით მოუწოდონ და შეაძლებინონ აუცილებელი ცვლილებების გატარება და უკეთესი სამყაროსთვის მოღვაწეობა.

die Lehrenden, den Künstler in sich selber und in den Schülerinnen und Schülern zu entdecken und so die Mitmenschen zu befähigen und zu berufen, den notwendigen Wandel zu einer lebensfördernden Welt mitzugestalten.

Prof. Dr. Steffen Roth schließlich nutzte sein Seminar „Nachhaltigkeit und Wertpluralismus“ dazu, die Facetten des Begriffs „Nachhaltigkeit“ in einer pluralistischen Gesellschaft zu diskutieren und Interessenkonflikte und Widersprüche im Zuge einer nachhaltigen Entwicklung deutlich zu machen. Ins Zentrum des nie endenden Auflösungsprozesses dieser Widersprüche rückte bald eine lebendige Zivilgesellschaft, deren Nährboden und Basis die Lehrerinnen und Lehrer in den Schulen des Südkaukasus heute legen.

Die zweite Phase richtete sich dann an die Schülerinnen und Schüler, die, angeleitet von ihren Lehrerinnen und Lehrern, **Projektmöglichkeiten an ihren Schulen eruieren, planen und schließlich durchführen sollten**. Dabei wurden die Schulen inhaltlich und organisatorisch vom Nachhaltigkeitsbüro im Goethe-Institut und außerdem durch einen Besuch junger Studierender der Agrar- und Umweltpädagogik aus Wien unterstützt. Insbesondere dieser Besuch der Studierenden erwies sich als große Bereicherung für beide Seiten. Abschließend finden sich zahlreiche Anregungen aus den Seminaren und dem Austausch in den Projektberichten, die Bestandteil dieser Publikation sind, wieder.

Die dritte und letzte Phase zielte schließlich auf eine breitere Öffentlichkeit ab, die im Rahmen der Auftakt- und Abschlusskonferenz und zahlreicher weiterer öffentlicher Veranstaltungen auf der einen Seite für die Belange einer nachhaltigen Entwicklung und Bildung, auf der anderen Seite für die Fremdsprache Deutsch als „Ideengenerator und -motor“ aufmerksam machen sollte.

Wir sind für die Zeit mit „Vernetzt für Nachhaltigkeit“ – Ihre Mitarbeit, Ihr Interesse, Ihr Engagement – sehr dankbar. Und wir hoffen, dass etwas bleibt. Nicht nur das Handbuch „Vernetzt für Nachhaltigkeit“.

Ihre

Gerlinde Massoudi
Stellv. Institutsleiterin und Leiterin der Sprachabteilung

Gvantsa Khintibidze & Eike Pockrandt
Projektleitung

და ბოლოს, პროფესორმა შტეფენ როტმა თავის სემინარზე “მდგრადობა და ღირებულებათა პლურალიზმი” განიხილა “მდგრადობის” ცნების ასპექტები პლურალისტურ საზოგადოებაში და ყურადღება გაამახვილა მდგრადი განვითარების პროცესში ინტერესთა კონფლიქტებზე და წინააღმდეგობებზე. წინააღმდეგობათა გადალახვის დაუსრულებელი პროცესის ცენტრში მალე ცოცხალი სამოქალაქო საზოგადოება აღმოჩნდა, რომლის მასაზრდოებელ ნიადაგსა და საფუძველს დღეს სამხრეთ კავკასიის სკოლების მასწავლებლები ქმნიან.

მეორე ეტაპი ორიენტირებული იყო მოსწავლეებზე, რომლებსაც პედაგოგების ხელმძღვანელობით, პროექტის განხორციელების შესაძლებლობები თავიანთ სკოლებში უნდა მოეძიათ, დაეგეგმათ და, საბოლოოდ, განეხორციელებინათ კიდევ. სკოლებს შინაარსობრივი და საორგანიზაციო თვალსაზრისით მხარში ამოუდგნენ გოეთეს ინსტიტუტის მდგრადობის ოფისი და საქართველოში სტუმრად მყოფი, ვენის სოფლის მეურნეობისა და ეკოლოგიური პედაგოგიკის ინსტიტუტის სტუდენტები. განსაკუთრებით, სტუდენტების ეს ვიზიტი ძალზე სასარგებლო აღმოჩნდა ორივე მხარისათვის და საბოლოოდ, პროექტის საანგარიშო მოხსენებებში სწორედ ამ სემინარებზე მიღებული იმპულსები აისახა და ამ კრებულშიც შევიდა.

მესამე და დამაგვირგვინებელი ეტაპის სამიზნე საბოლოოდ ფართო საზოგადოება იყო, რომელთანაც, ერთის მხრივ, პროექტის გახსნისა და შემაჯამებელ კონფერენციებზე და, ასევე, სხვა მრავალი ღონისძიების ფარგლებში მდგრადი განვითარებისა და განათლების საჭიროებებზე უნდა ყოფილიყო საუბარი, მეორეს მხრივ კი ყურადღება გამახვილებულიყო გერმანული ენის შესწავლაზე, როგორც „იდეების გენერატორსა და მამოძრავებელ მექანიზმზე“.

ჩვენ ძალიან მაღლიერები ვართ თქვენი იმ თანამშრომლობისთვის, ინტერესისა და მონდომებისათვის, რომელიც თქვენ პროექტის მიმდინარეობისას გამოიჩინეთ. იმედი გვაქვს, რომ ამ კრებულის -„გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“ - გარდა კიდევ რაღაც დაგვრჩება.

თქვენი
გერლინდე მასუდი
გოეთეს ინსტიტუტის დირექტორის მოადგილე და ენის განყოფილების ხელმძღვანელი

გვანცა ხინთიბიძე & აიკე პოკრანტი
პროექტის ხელმძღვანელები

NACHHALTIGE ENTWICKLUNG

მდგრადი განვითარება

STEFAN SCHLEICHER

GEMEINSAM DAS GUTE LEBEN SUCHEN

Das ist die Herausforderung für jede/n von uns: Ein Leben so zu führen, dass wir es als gut und geglückt bezeichnen können. Fast niemand kann dies von sich behaupten und es gibt immer mehr Anzeichen dafür, dass solches Bemühen immer schwieriger zu werden scheint: In den Industriestaaten nimmt der Anteil der Armut zu; die damit verbundenen sozialen Konflikte steigen an; der Zustand von Wasser, Luft und Boden signalisiert, dass unser gegenwärtiger Wirtschaftsstil eigentlich nicht globalisierungswürdig ist.

WARUM WIR UNS AUF DIE SUCHE BEGEBEN SOLLEN

Es gibt deshalb viele Gründe, unseren Lebens- und Wirtschaftsstil zu überdenken. Das betrifft an erster Stelle jene Staaten, die nach den Indikatoren des Einkommens zu den reichsten zählen. Das betrifft aber vielmehr noch jene Länder, die sich einer fundamentalen Änderung in ihren wirtschaftlichen Strukturen aussetzen und zum scheinbaren Reichtum der alten Industriestaaten anschließen wollen.

Von den USA bis China, von Marokko bis Indien und von Österreich bis Georgien stellt sich neu diese Frage: Wie soll eine Wirtschaft aussehen, die ein gutes Leben unterstützt? Dazu wurden und werden noch immer schnelle und, wie sich bald herausstellt, verkürzte Antworten gegeben. Vor allem die Empfehlung, möglichst schnell die Wirtschaft den Entscheidungen der Märkte zu überlassen. Inzwischen realisieren wir, dass diese Märkte sehr oft nicht fair sind, weil eben die wirtschaftlich Mächtigen nicht der Versuchung widerstehen können, ihre Macht gegenüber Politik und bis zu den Konsument/innen auch auszuspielen.

Die beste und ehrlichste Antwort für die Suche nach einem guten Leben ist somit die, dass wir die damit verbundenen Entscheidungen nicht irgendwohin delegieren können, am allerwenigsten in den Bereich der Politik. Bevor wir die vielleicht zu schnellen Antworten geben, einige Vorschläge, welche Fragen zu stellen wären.

WELCHE FRAGEN ZU STELLEN WÄREN WAS SOLL BLEIBEN?

Viele Erfahrungen in den als reich eingestuften Industriestaaten reflektieren Verluste. Verloren gegangen sind oft die guten sozialen Netze, die durch viel Solidarität im gesamten Umfeld geprägt sind, das den Alltag von privatem und beruflichem tätig sein ausmacht. Verloren gegangen ist oft die Integrität des Bauens, die über Jahrhunderte in den Dörfern und Städten bewusst gepflegt wurde. Verloren gegangen ist viel an Qualität in jenen Produkten, die wir wohl als Lebensmittel bezeichnen, die aber diese Etikettierung eigentlich nicht mehr verdienen.

შეფასან შლახისხარი

ერთად ვეძიოთ კარგი ცხოვრება

თითოეული ჩვენგანისთვის გამონკვევაა ისეთი ცხოვრება, რომელიც კმაყოფილების გრძნობით აგვავსებდა და გვაგრძნობინებდა, რომ გაგვიმართლა. თითქმის არავის შეუძლია ეს საკუთარ თავზე თქვას და სულ უფრო მეტად თვალში საცემი ხდება ის, რომ ეს ძალისხმევა უფრო და უფრო მეტ სირთულეებს აწყდება. ინდუსტრიულ ქვეყნებში სიღარიბის ხვედრითი წილი იზრდება; ამასთან დაკავშირებული სოციალური კონფლიქტები მატულობს; წყლის, ჰაერისა და ნიადაგის მდგომარეობა მიუთითებს იმაზე, რომ ჩვენი დღევანდელი ეკონომიკური სტილის გლობალიზება ნამდვილად არ ღირს.

რატომ უნდა შევუდებოთ ძიებას

ამიტომაც ჩვენი ცხოვრებისა და ეკონომიკის სტილის გადაფასების უამრავი მიზეზი არსებობს. ეს, უპირველესად, იმ სახელმწიფოებს ეხება, რომლებიც შემოსავლის მაჩვენებლებით ყველაზე მდიდართა რიცხვს მიეკუთვნებიან. თუმცა, გაცილებით მეტად ეს იმ ქვეყნებს ეხება, თავის ეკონომიკურ სტრუქტურებს ძირითადად რომ ცვლიან და ძველი ინდუსტრიული სახელმწიფოების მოჩვენებით სიმდიდრეს რომ უღებენ კარს.

აშშ-დან ჩინეთამდე, მაროკოდან ინდოეთამდე და ავსტრიიდან საქართველომდე ხელახლა ჟღერს კითხვა: როგორი უნდა იყოს ეკონომიკა, რომელიც ჩვენ კარგ ცხოვრებას შეუწყობს ხელს? ამ კითხვას, როგორც მალე გამოჩნდება, ადრეც და დღესაც სწრაფად და მოკლედ პასუხობენ. სწორედ ამგვარია რჩევა, ეკონომიკა სასწრაფოდ ბაზრების გადანყვეტილებას შეეუსაბამოთ. ამასობაში იმის გაცნობიერება ხდება, რომ ბაზარი ხშირად არ არის სამართლიანი, რადგანაც ეკონომიკურად ძლიერნი ვერ უძლებენ ცდუნებას, თავისი ძალაუფლება ყველაფერზე გაავრცელონ: პოლიტიკიდან დაწყებული, მომხმარებელით დამთავრებული.

საუკეთესო და ყველაზე პატიოსანი პასუხი კარგი ცხოვრების ძიების გზაზე ის იქნებოდა, რომ ჩვენი გადანყვეტილებები არავის გადავაბაროთ, ყველაზე ნაკლებად პოლიტიკის სფეროს. სანამ დასმულ კითხვაზე სწრაფ პასუხებს გავცემდეთ, კიდევ რამდენიმე კითხვას გთავაზობთ, რომლის დასმაც ღირს.

რა კითხვების დასმა შეიძლება რა უნდა დარჩეს?

მრავალი მდიდრად შერაცხული ინდუსტრიული ქვეყნის გამოცდილება დანაკარგებს გვიჩვენებს. ხშირად იკარგება კარგად ჩამოყალიბებული, სოლიდარობის გრძნობით გაფლენილი სოციალური კავშირები, რაც პირად ცხოვრებასა და სამუშაო ყოველდღიურობას ქმნის. დაიკარგა არქიტექტურული მთლიანობა, რომელსაც სოფლად თუ ქალაქად საუკუნეების მანძილზე ცნობიერად ინარჩუნებდნენ. დაიკარგა იმ პროდუქტების ხარისხი, ჩვენ რომ საკვებს ვეძახით და რომლებმაც ამ სახელის ტარების უფლება დაკარგეს. ეს გამოცდილება ბევრს გვასწავლის. ჩვენმა საზოგადო-

Aus diesen Erfahrungen ist viel zu lernen. Die Wichtigkeit von solidarischem Handeln in unserer Gesellschaft ist wieder zu entdecken und in bewussten Gegensatz zu jener Ideologie zu stellen, die uns eine Gesellschaft des Eigennutzes und der Gier suggeriert. Was immer noch an kostbarer Bausubstanz aus der Vergangenheit vorhanden ist, verdient meist sorgfältig behütet zu werden und ist nicht den Abbruchmaschinen von Immobilienspekulanten auszuliefern. Nahrungsmittel sollen uns wirklich mit Leben erfüllen und nicht nur Kalorien anbieten. Das bedeutet den Abschied von vielen Praktiken der industriellen Landwirtschaft, die von belastender Chemie in den Böden bis zu der verheerenden Beigabe von Antibiotika in der Tierhaltung reicht.

WORAUF SOLLEN WIR BEDACHT NEHMEN?

Zu den gravierendsten Irrtümern in den Wirtschaften der als reich eingestuften Industrieländer zählen die Maße, mit denen wirtschaftlicher Erfolg gemessen wird. Auf der Ebene von Konsument/innen sind das die Maße des Einkommens, auf der Ebene der Unternehmungen sind wir auf Gewinne fokussiert und bei der Beurteilung der gesamten Wirtschaft starren wir gebannt auf das Maß des Brutto-Inlandsprodukts (BIP). Alle diese Maße verdienen weiter Aufmerksamkeit, sie sagen jedoch immer weniger über die Erfahrung von Wohlstand aus.

Viele Familien erkennen, dass sie sich wohl ein scheinbar akzeptables Einkommen beschaffen können, dass dieses Einkommen aber immer weniger ausreicht, um ihre Bedürfnisse zu erfüllen. In vielen Familien sind das die beispielsweise immer höher werdenden Kosten für Wohnen und für Mobilität, weil eben die Arbeitswege immer länger werden. Diesen Problemen zugrunde liegen eine unkontrollierte Verfügbarkeit von Boden und damit verbundene teure Folgen von spekulativen Immobiliengeschäften sowie eine schlechte Raumplanung, die eine bessere Abstimmung von Wohnen, Arbeiten und sonstigen Aktivitäten aus dem Blick verloren hat.

Gewinne scheinen das einzige Maß für die Entscheidungen in Unternehmungen geworden zu sein, genauer gesagt, immer höhere Gewinne ohne Rücksicht auf die damit verbundenen unerwünschten Folgen. Diese reichen von krank machenden Arbeitsbedingungen, hoher Unsicherheit über die Dauer eines Beschäftigungsverhältnisses bis zu Manipulationen in den Bilanzen, um den Aktionären noch Gewinne vorzutauschen, wo eigentlich keine mehr zu finden sind. Eine besonders destruktive Rolle haben inzwischen die meisten Unternehmungen der Finanzwirtschaft eingenommen, die in der Gier nach Bilanzgewinnen den Schwerpunkt ihrer Geschäfte auf Praktiken verlegt haben, die am besten als Casino-Aktivitäten charakterisiert werden können.

Der gesamtwirtschaftliche Indikator Brutto-Inlandsprodukt ist deshalb brüchig geworden, weil er immer mehr Reparaturaufwendungen für die Bewältigung von Schäden in unserer Wirtschaft aufweist. Das sind beispielsweise aktuell immer

ბამ ხელახლა უნდა აღმოაჩინოს სოლიდარული ქმედების მნიშვნელობა და საგანგებოდ დაუპირისპიროს იგი პირადი სარგებლისა და გაუმადლოების იდეოლოგიას. რაც კი რამე დარჩენილა წარსულის ძვირფასი სამშენებლო ფონდიდან, გაფრთხილებას მოითხოვს და არა უძრავი ქონების სპეკულანტების მიერ გამოგზავნილი სანგრევი მანქანებით გადავლას. პროდუქტებმა, მართლაც, სიცოცხლით უნდა აგვავსონ და არა მხოლოდ კალორიებით მოგვამარაგონ. ეს ნიშნავს სამრეწველო სასოფლო მეურნეობის მრავალ პრაქტიკასთან გამომშვიდობებას, ნიადაგში დამანგრეველი ქიმიური საშუალებების შეტანით დაწყებული, მეცხოველეობაში ანტიბიოტიკების გამოყენებით დამთავრებული.

რა უნდა გავითვალისწინოთ?

მდიდრად შერაცხული ინდუსტრიული ქვეყნების ეკონომიკის მთავარი შეცდომა ეკონომიკური წარმატების საზომ ერთეულს უკავშირდება. მომხმარებელთა დონეზე ეს შემოსავლების რაოდენობაა, საწარმოების დონეზე ყურადღების ცენტრში მოგება დგას, ხოლო მთლიანი ეკონომიკის შეფასებისას მხოლოდ მთლიან შიდა პროდუქტს (მშპ) ვჭვრეტთ დაჟინებით. ყველა ეს პარამეტრი ყურადღებას იმსახურებს, თუმცა, კეთილდღეობაზე სულ უფრო ნაკლებს მეტყველებს.

მრავალი ოჯახი აცნობიერებს, რომ მათ ერთი შეხედვით მისაღები შემოსავლის მიღება შეუძლიათ, თუმცა, ეს შემოსავალი სულ უფრო ნაკლებად იქნება საკმარისი მათი საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად. ბევრ ოჯახში ეს ეხება, მაგალითად, საცხოვრებელ ბინებსა და ტრანსპორტთან დაკავშირებულ მაღალ ხარჯებს, რადგანაც მომუშავე მოსახლეობას სულ უფრო მეტი მანძილების დაფარვა უხდება. ამ პრობლემებს საფუძვლად უდევს მინის უკონტროლო ხელმისაწვდომობა, ამასთან დაკავშირებული უძრავი ქონებით სპეკულაციების ძვირადღირებული შედეგები და ცუდი დაგეგმარება, რომელიც არ ითვალისწინებს ცხოვრების, სამსახურისა და სხვა საქმიანობის ურთიერთშეთანხმებულობას.

მოგება საწარმოების მიერ მიღებული გადანყვეტილებების ერთადერთ საზომ ერთეულად განიხილება, უფრო სწორედ, საუბარია უფრო მაღალ შემოსავლებზე მათთან დაკავშირებული არასასურველი შედეგების გაუთვალისწინებლად. ეს უკანასკნელნი კი იწყებიან ავადმყოფობის გამოწვევი სამუშაო პირობებით, დასაქმების გაურკვეველი ხანგრძლივობით და მთავრდებიან ბალანსებთან დაკავშირებული მანიპულაციებით, აქციონერებთან არარსებული მოგებების წარსადგენად. განსაკუთრებით დესტრუქციული როლი ამასობაში იტვირთეს საფინანსო სექტორთან დაკავშირებულმა საწარმოებმა, რომლებმაც, საბალანსო მოგებების მოხვეჭით გართულებმა, თავისი საქმიანობის ძირითადი აქცენტი ისეთ პრაქტიკებზე გადაიტანეს, რომლებსაც უფრო კაზინოს საქმიანობად თუ მოიხსენიებ.

მაკროეკონომიკური მაჩვენებელი, მთლიანი შიდა პროდუქტი იმატომაც აღარ არის მყარი, რომ მუდმივად უხდება ხარჯების განევა ჩვენი ეკონომიკისთვის მიყენებული ზიანის გამოსასწორებლად. ეს, მაგალითად, ეხება გარე და შიდა

höhere Ausgaben für die innere und äußere Sicherheit, weil eben viel Sozialkapital mit der Qualität Vertrauen verloren gegangen ist. Das sind aber auch immer mehr Aufwendungen zur Kompensation von Schäden, beispielsweise Ausgaben für Gesundheit, weil uns Nahrungsmittel, Arbeitsbedingungen und sehr oft auch die Verschmutzung von Luft und Wasser krank machen.

WAS DESHALB ZU TUN WÄRE

An erster Stelle ist daran zu erinnern, dass jeder einzelne von uns sich diesen Fragen stellen soll, und dass wir uns Mut machen sollen, nach gemeinsamen Antworten zu suchen. Niemand soll sich von der Beantwortung mit dem Hinweis ausschließen lassen, dass dafür mehr Kompetenz notwendig wäre. Weder Manager/innen noch Politiker/innen, aber auch nicht Professor/innen an Universitäten haben für eine zufriedenstellende Antwort auf diese Fragen bessere Voraussetzungen. Es gibt sogar Gründe, gerade diesen Personen mit einer besonderen Vorsicht zu begegnen, weil sie sehr oft nicht offen gelegte Interessen vertreten.

Das soll jedoch nicht bedeuten, dass wir die Entwicklung von Kompetenzen vernachlässigen dürfen. Vom Kindergarten bis zu den Einrichtungen für Senioren/innen wird die Tugend nach einem lebensbegleitenden Lernen nie aufzugeben sein. Welche Inhalte dieses Lernen haben soll, darüber wird permanent von jedem/r einzelnen von uns nachzudenken sein. Auch das dürfen wir nicht irgendwohin auslagern.

Univ. Prof. emer. Dr. Stefan P. Schleicher

vom Wegener Center für Klima und globalen Wandel der Universität Graz beschäftigt sich mit Konzepten für zukunftsfähige Wirtschaftsstrukturen, vor allem in den Bereichen Energie und Klima. Forschung und Lehre führten ihn an die Universität in Bonn, die Universität Pennsylvania und die Stanford Universität. Am Österreichischen Institut für Wirtschaftsforschung in Wien ist er Konsulent. Er ist Co-Autor des 4. Assessment Reports des IPCC und im Rahmen der EU in die Energie- und Klimapolitik involviert. Aktuelle Forschungsprojekte sind Perspektiven für die Transformation des österreichischen Energiesystems zur Erreichung von nachhaltigen Strukturen bis 2050 und ein Aktionsplans zur Förderung erneuerbarer Energien.

უსაფრთხოებასთან დაკავშირებულ სულ უფრო მზარდ ხარჯებს, რადგანაც ნდობის ხარისხთან ერთად დიდი სოციალური კაპიტალი დაიკარგა. თუმცა, ეს ასევე, ზარალის კომპენსაციასთანა დაკავშირებული, მაგალითად, ჯანდაცვასთან, რადგანაც საკვები პროდუქტები, სამუშაო პირობები და ხშირად ჰაერისა და წყლის დაბინძურება ავადმყოფობებს იწვევს.

რა უნდა გააკეთდეს ამისათვის

უპირველეს ყოვლისა, უნდა დავფიქრდეთ იმაზე, რომ თითოეულმა ჩვენგანმა ეს კითხვები დასვას და საკუთარ თავში ძალები მონახოს მათზე პასუხების საძიებლად. არავინ უნდა აარიდოს თავი პასუხებს იმის მომიზეზებით, რომ ამისათვის მეტი კომპეტენტიურობაა საჭირო. არც მენეჯერებს, არც პოლიტიკოსებს და არც უნივერსიტეტის პროფესორებს ამ კითხვებზე პასუხების გასაცემად უკეთესი წინაპირობები არ გააჩნიათ. იმის მიზეზებიც კი არსებობს, სწორედ ამ ადამიანებს განსაკუთრებული სიფრთხილით მოვეკიდოთ, რადგანაც ისინი ხშირად არც თუ ისე აშკარად დასანახ ინტერესებს იცავენ.

თუმცა ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ჩვენ კომპეტენციის განვითარებაზე ხელი უნდა ავიღოთ. საბავშვო ბაღიდან მოხუცთა სახლებამდე მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლის სიკეთე არ უნდა უარყოფთ. ხოლო ის, თუ რა უნდა ვისწავლოთ, ამაზე თითოეულმა ჩვენთაგანმა თავად უნდა იფიქროს. დაუშვებელია, რომ ამ საკითხის გადაწყვეტაც ვინმე სხვას გადაეპაროს.

პროფ. დოქტ. შტეფან პ. შლაიხერი

გრაცის უნივერსიტეტის ვეგენერის სახ. კლიმატისა და გლობალური ცვლილებების ცენტრში დაკავებულია მომავლის ეკონომიკური სტრუქტურების კონცეფციებზე მუშაობით, უპირველეს ყოვლისა, ენერგეტიკისა და კლიმატის სფეროებში. საკვლევედა და პედაგოგიურმა მოღვაწეობამ იგი ბონის, პენსილვანიისა და სტენფორდის უნივერსიტეტებში მიიყვანა. ის კონსულტანტად მუშაობს ავსტრიის ეკონომიკური კვლევის ინსტიტუტში ვენაში. IPCC-ის მე-4 ანალიტიკური ანგარიშის თანაავტორია და ევროკავშირის ფარგლებში ენერგეტიკისა და კლიმატის პოლიტიკაშია ჩართული. აქტუალური საკვლევი პროექტები ეხება 2050 წ.-მდე ავსტრიის ენერგოსისტემაში მდგრადი სტრუქტურების შექმნის პერსპექტივებს და განახლებადი ენერჯიების ხელშეწყობის სამოქმედო გეგმას.

FRANK HOLZFÖRSTER

DIE ERDE LESEN LERNEN – EIN WEG ZUR ENTWICKLUNG VON KOMPETENZEN FÜR EINE NACHHALTIGE ENTWICKLUNG

Nachhaltige Entwicklung denkt generationenübergreifend, in langen Zeiträumen. Wenn künftige Generationen die gleichen Lebenschancen vorfinden sollen, müssen wir uns fragen, wie lange es braucht, bis gefährliche Abfälle abgebaut werden oder in welchen Zeiträumen Emissionen wieder gebunden werden. Die Geowissenschaften helfen uns bei diesem Denken.

Blicken wir auf die Welt vor etwa 250-300 Millionen Jahren. Die Erde sah anders aus als heute. Anstelle der fünf Kontinente existierte eine einzige riesige Landmasse – Pangäa. Sie ist entstanden, weil die Kontinentalplatten sich bewegen, zusammengeschoben werden – wo sie zusammenstoßen, entstehen Gebirge. Eine solche ehemalige Kollisionszone befindet sich heute in Deutschland. Und hier forscht und lehrt unsere Umweltstation. 1987 starteten die deutschen Geowissenschaftler/innen in Kooperation mit Wissenschaftler/innen aus 17 Ländern ein Forschungsprojekt, es entstand das derzeit tiefste jemals gebohrte Loch (9.101 m). Heute versteht man mit Hilfe dieser Bohrung, wie die kontinentale Erdkruste aufgebaut ist, die feste, aber nur sehr dünne, oberste Schicht unseres Planeten Erde, die Schicht, auf der und von der alle Menschen leben. Davon zu erzählen ist Aufgabe des Umweltbildungszentrums, mit dem Ziel, jene Kompetenzen der Menschen zu fördern, die Voraussetzung für ein nachhaltiges Leben sind. Einige dieser Kompetenzen hat Gerhard de Haan als Gestaltungskompetenzen definiert. (Siehe in den folgenden Abschnitten). Zu diesen Kompetenzen werden von unserer Einrichtung unterschiedliche Lernprogramme für alle Altersgruppen angeboten, welche die Neugier auf die dynamischen Prozesse unseres Heimatplaneten Erde und ihre Auswirkungen auf das Leben der Menschen wecken sollen.

ფრანკ ჰოლცფორსტერი

ვისწავლოთ დედამიწის წაკითხვა – გზა მდგრადი განვითარებისთვის უნარების განსაკითხვად

მდგრადი განვითარება თაობების კატეგორიით, ანუ გრძელვადიანად აზროვნებს. თუ გვსურს, მომავალ თაობებს სიცოცხლის იგივე შესაძლებლობები დავახვედროთ, უნდა ვკითხოთ საკუთარ თავს, რამდენი ხანი დაჭირდება, სახიფათო ნარჩენების უტილიზაციას, ან რა პერიოდებში მოხდება მათი ახალი დაგროვება? გეოლოგია გვეხმარება ამის დადგენაში.

დავაკვირდეთ დაახლოებით 250-300 მილიონი წლის წინანდელ სამყაროს. დედამიწა დღევანდელთან შედარებით სულ სხვაგვარად გამოიყურებოდა. ხუთი კონტინენტის ნაცვლად არსებობდა ერთი დიდი ტერიტორია - პანგეა. მისი არსებობა კონტინენტური ფილების მოძრაობამ, ერთმანეთთან მიახლოვებამ გამოიწვია. სადაც ისინი ერთმანეთს დაეჯახა, მთები ჩამოყალიბდა. ერთ-ერთი ამგვარი ყოფილი დაჯახების ზონა დღეს გერმანიის ტერიტორიაზეც არის განლაგებული. სწორედ აქ მოღვაწეობს ჩემი გარემოს დაცვის სადგური. 1987 გერმანელმა გეოლოგებმა 17 ქვეყნის მეცნიერებთან თანამშრომლობით დაიწყეს კვლევითი პროექტი. გაიბურღა დღესდღეობით ყველაზე ღრმა ხვრელი (9,101მ). დღეს ამ გაბურღული ხვრელის წყალობით შეგვიძლია შევიტყუოთ, თუ როგორაა სტრუქტურირებული კონტინენტური მიწის ქერქი, ჩვენი პლანეტის, დედამიწის, მკერვი, მაგრამ ძალიან თხელი, ზედა ფენა, რომელზეც ცხოვრობს და რომლის წყალობითაც ცოცხლობს ყველა ადამიანი. ამის შესახებ მოყოლა ეკოლოგიური განათლების ცენტრის ფუნქციაა, რათა ადამიანებში იმ კომპეტენციების განვითარება მოხდეს, რომლებიც მდგრადი ცხოვრების წინაპირობას წამოადგენს. ზოგიერთ უნარ-ჩვევას გერმარდ დე ჰაანი შემოქმედებით კომპეტენციებს უწოდებს (იხ. მომდევნო მონაკვეთებში). მათ განსაკუთრებულად ჩვენი ინსტიტუტი ყველა ასაკის ჯგუფისათვის სხვადასხვა სასწავლო პროგრამას გთავაზობთ, რომელთაც უნდა გამოიწვიონ ინტერესი ჩვენი მშობლიური პლანეტა დედამიწაზე განვითარებული დინამიური პროცესებისა და ადამიანების ცხოვრებაზე მათი გავლენის ირგვლივ.

LANDSCHAFTEN LESEN

Ein Zugang, um diese Kompetenzen zu erwerben, besteht in der Auseinandersetzung mit Landschaften. Verschiedene Naturräume bilden gemeinsam Landschaften, die in großer Vielfalt unsere Länder prägen. In diesen Landschaften siedeln die Menschen. Wir verwenden Materialien unserer Landschaften zum Bauen, Pflanzen und Säen. Zum Beispiel wachsen unterschiedliche Feldfrüchte, folglich ernähren wir uns je nach Region unterschiedlich. Wir identifizieren uns mit unserer Landschaft, nennen sie „Heimat“ oder „Lebensraum“. Jede Region hat ihre naturräumliche und ihre kulturelle Eigenheit, vielfach stehen Traditionen und landschaftliche Faktoren in Wechselwirkung. So charakterisiert sich die vom milden Weinbauklima geprägte, liebliche Flusslandschaft in Unterfranken sowohl durch ihre speziellen abgeschlossenen Höfe wie auch durch ihre „bunten“ Trachten. Im Bayerischen Wald dagegen sind enge Täler und über 1.000 m hohe Gipfel mit sehr viel Wald und kleinen Wiesenflächen wenig geeignet für den Ackerbau. Die Menschen leben vom Vieh und wohnen mit den Tieren unter einem Dach. In der Abgeschiedenheit vieler Täler entwickelten sich eigene Dialekte. An diesen Beispielen ist zu erkennen, dass die Naturräume die Menschen prägen und Identifikation ermöglichen. Man könnte fast sagen: „Landschaften machen Völker!“

Die Landschaft wiederum ist abhängig vom geologischen Untergrund – von den Gesteinen selbst, aber auch von den Prozessen, welche die Landschaft formen. Einerseits sind es die „aufbauenden“ Prozesse aus dem Erdinneren, welche Gebirge und Vulkane, Flachländer und Meeresbecken entstehen lassen. Andererseits sind es „zerstörende“ Prozesse an der Erdoberfläche, welche Gesteine verwittern und abtragen und dabei Meeresbecken mit Sediment auffüllen oder tausende Meter hohe Gebirge verschwinden lassen. Die Geologie prägt die Landschaft und somit auch die Menschen, die in den Landschaften leben. Vielleicht sind die Menschen gerade dort am Vielfältigsten, wo die Geologie am dynamischsten ist, und sich die Prozesse der Erde am deutlichsten auswirken.

LANDSCHAFT DES KAUKASUS

In der Kaukasusregion ist die Geologie und damit auch die Landschaft sehr vielfältig. Der Blick auf die geologische Karte zeigt das Gebirge des Großen Kaukasus im Norden und die „fleckige“ Geologie im Süden mit dem Kleinen Kaukasus und den weiter nach Süden anschließenden Gebieten in der Türkei, in Armenien und im Iran mit ganz unterschiedlichen Gesteinen, die ihrerseits Landschaften prägen. Wer als Geologe diese Region anschaut, erhält ein Bild von Naturräumen und Landschaften und ahnt, dass die Menschen in dieser Region sehr vielfältig in ihren Traditionen und Lebensweisen sein müssen.

Geologisch gesehen ist die Region in ständiger Veränderung. Tektonische Platten stoßen hier aneinander, es laufen heute Prozesse ab, die in Westeuropa vor 300 Millionen Jahren abliefen. Der Kollisionsprozess läuft sehr langsam ab. Er hebt

ლანდშაფტების საკითხვა

ამ კომპეტენციების შეძენა შესაძლებელია ლანდშაფტების განხილვის გზით. სხვადასხვა ბუნებრივი საფართო მოცულ ტერიტორიები ერთად ქმნიან ლანდშაფტებს, რომლებიც ჩვენი ქვეყნების მრავალფეროვნებას განაპირობებენ. ჩვენ ვიყენებთ ჩვენი ლანდშაფტების მასალებს მშენებლობის, გამწვანებისა და სხვადასხვა კულტურების დასათესად და რეგიონების მიხედვით სხვადასხვაგვარად ვიკვებებით. ჩვენ საკუთარი თავის იდენტიფიცირებას ვახდენთ ჩვენ ლანდშაფტთან და მას „სამშობლოს“, ან „სასიცოცხლო გარემოს“ ვუნდობთ. თითოეულ რეგიონს აქვს თავისი ბუნებრივი სივრცე და საკუთარი კულტურული თავისებურება, ხშირად ვაკვირდებით ტრადიციებისა და ბუნებრივი ფაქტორების ურთიერთქმედებას. ამგვარად, მევენახეობის რბილი ჰავისა და რელიეფური ბუნების მქონე ლამაზი მდინარის ლანდშაფტი ქვემო ფრანკონიაში ხასიათდება როგორც საგანგებოდ დახურული ეზოებით, ასევე „ფერადი“ კოსტიუმებით. მეორეს მხრივ, ბავარიის ტყეში ვინრო ხეობები და 1,000 მ-ზე მაღალი მწვერვალებია ფართო ტყის საფარითა და მეურნეობისათვის ნაკლებად შესაფერისი პატარა მდელოებით. ადამიანების სასიცოცხლო წყარო პირუტყვია და ისინი ცხოველებთან ერთ ჭერქვეშ ცხოვრობენ. ერთმანეთისგან იზოლირებულ სხვადასხვა ხეობებში საკუთარი კილოკავები ვითარდება. ამ მაგალითებიდან ჩანს, რომ ბუნებრივი სივრცე ადამიანებს აყალიბებს და მათ იდენტიფიცირებას ახდენს. შეიძლება ითქვას: „ლანდშაფტები ქმნიან ხალხებს!“ ლანდშაფტი, თავის მხრივ, დამოკიდებულია გეოლოგიურ მიწისქვეშა ფაქტორებზე - თავად ქანებზე და ლანდშაფტის განმსაზღვრელ პროცესებზე. ერთის მხრივ, არსებობს დედამიწის შიდა „ფორმირების“ პროცესები, რომლებიც მთებსა და ვულკანებს, ვაკე ადგილებსა და ზღვათა აუზებს ქმნიან. მეორეს მხრივ, არსებობს დედამიწის ზედაპირზე მიმდინარე „დესტრუქციული“ პროცესები, რომლებიც ქანებს შლიან და ქარს ატანენ, ხოლო ოკეანის აუზებს ნალექით ავსებენ, ან ათასობით მეტრის სიმაღლის მთებს აქრობენ. გეოლოგია აყალიბებს ლანდშაფტს და აქედან გამომდინარე, იქ მოცხოვრებ ადამიანებსაც. შესაძლოა, ადამიანები ყველაზე მრავალფეროვანნი სწორედ იქ არიან, სადაც გეოლოგია ყველაზე დინამიურია და დედამიწის პროცესები ყველაზე ნათლადაა გამოხატული.

კავკასიის ლანდშაფტი

კავკასიის რეგიონში გეოლოგია და აქედან გამომდინარე, ლანდშაფტიც ძალიან მრავალფეროვანია. ერთი შეხედვით გეოლოგიური რუკა გვიჩვენებს კავკასიონის დიდ ქედს ჩრდილოეთით და “ლაქებისმაგვარ” გეოლოგიურ არეალს სამხრეთით მცირე კავკასიონთან ერთად და მის მიმდებარე სამხრეთ ტერიტორიებს თურქეთში, სომხეთსა და ირანში სრულიად განსხვავებული ქანებით, რომლებიც, თავის მხრივ, ლანდშაფტებს განსაზღვრავენ. ვინც გეოლოგის თვალთ შეხედავს ამ რეგიონს, შეიქმნის წარმოდგენას ბუნებრივი სივრცეებისა და ლანდშაფტების შესახებ და ივარაუდებს, რომ ამ რეგიონის ადამიანები ტრადიციებისა და ცხოვრების წესის მრავალფეროვნებით გამოირჩევიან. გეოლოგიური თვალსაზრისით რეგიონი მუდმივად იცვლება. ტექტონიკური ფილებიც აქ ერთმანეთს ეკვრის. დღეს-

das Land, lässt die Vulkane entstehen, verursacht Erdbeben und schafft Strukturen, entlang derer das Schmelzwasser und das Regenwasser abfließen und ihre erodierende Kraft entwickeln. Die faszinierende Vielfalt dieser Weltregion findet sich auch in den geologischen Grundlagen.

DIE RESSOURCEN DER ERDE

Die geologischen Prozesse sind Grundlage der Landschaften, sie stellen aber auch Ressourcen und Rohstoffe zur Verfügung: Boden entsteht sehr langsam, aber beständig durch das Zusammenspiel von Gestein, Klima und Organismen. Wasser gelangt als Niederschlag aus den Ozeanen auf die Festländer, wird im Gestein gespeichert, tritt in Quellen aus und wird so als Trinkwasser zugänglich. Erze als Rohstoff für die Industrieproduktion werden durch die Kreislaufprozesse der Plattentektonik in der Erdkruste angereichert und durch Gebirgsbildung und nachfolgende Abtragung für die Menschen erreichbar.

Wir Menschen haben es inzwischen gelernt, unseren Lebensraum intensiv zu nutzen, sogar zu übernutzen. Wir können ihn bewusst verändern – allerdings oftmals mit Nebenwirkungen, deren Ausmaß uns erst spät bewusst wird. Große Mengen Boden gehen weltweit jedes Jahr durch unangepasste landwirtschaftliche Bodenbearbeitung verloren. Die Bautätigkeit in Gebirgsregionen macht steile Hänge instabil; Das Ergebnis sind zerstörerische Bergrutsche. Aus dem Untergrund fördern wir Erdöl und Erdgas, oftmals ohne auf ausreichende technische Sicherheit zu achten, wir reichern die Atmosphäre mit Abgasen an, die ihrerseits das Klima verändern. Wir sind – geologisch betrachtet – nur eine kurze Zeitspanne Gast auf dieser Erde. Sollten sich Gäste derartig rücksichtslos verhalten?

Die geowissenschaftliche Umweltbildung setzt genau hier ein: „Nur was man kennt, das schätzt man, und nur was man schätzt, das schützt man auch!“, lautet ein Leitspruch der Umweltbildung. Der Umweltbildung fällt hier eine große Verantwortung zu. Durch Umweltbildung sollen alle Menschen lernen, das große System Erde zu begreifen, seine perfekt ausgewogenen Funktionen zu schätzen und sie angepasst und schonend zu nutzen.

In den Schulen wurden geologische Inhalte lange Zeit wenig vermittelt. Wir regen an, Unterrichtseinheiten im Freien durchzuführen, die Angebote außerschulischer Lernorte zu nutzen und Schüler/innen in die Lage zu versetzen, fachübergreifend gesellschaftliche Themen zu erfassen und zu reflektieren. Dabei lenken wir den Blick auf spezielle Fragen, etwa die Geschichte der Erdölgewinnung, die Abkehr von der Kernkraft als Energieträger oder die Gewinnung und Verwendung von Rohstoffen aus der Erdkruste, wir thematisieren aber auch philosophische Themen und die künstlerische Auseinandersetzung, wie zum Beispiel das Buch- und Kunstprojekt „Sprechen mit Steinen“ des Künstlers Christian Sedell.

დღეობით აქ ის პროცესები მიმდინარეობენ, რომელთაც დასავლეთ ევროპაში უკვე 300 მილიონი წლის წინ ჩაიარეს. შეჯახების პროცესი ძალიან ნელა მიმდინარეობს. იგი მაღლა წევს დედამიწის ზედაპირს, წარმოშობს ვულკანებს, ინვესს მიწისძვრებს და ისეთ სტრუქტურებს ქმნის, რომელთა გასწვრივ მდინარი და წვიმის წყლები მიედინებიან და თავის ეროზიულ ძალას ავითარებს. მსოფლიოს ამ რეგიონის მომხიბლავი მრავალფეროვნება მის გეოლოგიურ საფუძველშიც დევს.

დედამიწის რესურსები

გეოლოგიური პროცესები ლანდშაფტების ფორმირების საფუძველს ქმნიან, მაგრამ ისინი ასევე რესურსებითა და ნედლეულით გვამარაგებენ: ნიადაგის ფორმირება ძალიან ნელა, მაგრამ სტაბილურად ხდება ქანების, ჰავისა და სხვადასხვა ორგანიზმების მეშვეობით. წყალი ნალექის სახით გადის ოკეანეებიდან კონტინენტზე, ქანებში ინახება, მუდგანდება წყაროებში და სასმელი წყლის სახით ხდება ხელმისაწვდომი. მადნები, როგორც სამრეწველო წარმოებისთვის გამოსადეგი ნედლეული, მდიდრდებიან ფილების ტექტონიკისა და დედამიწის ქერქის (ცირკულარული პროცესების საშუალებით და ადამიანისთვის ხელმისაწვდომი მთების ფორმირებისა და შემდგომი ეროზიის პროცესის შედეგად ხდებიან.

ჩვენ, ადამიანებმა, ამასობაში ვისწავლეთ ჩვენი საცხოვრებელი სივრცის ინტენსიურად გამოყენება, გადაჭარბებული გამოყენებაც კი. ჩვენ შეგვიძლია მისი შეგნებულად შეცვლა - თუმცაღა, ხშირად გვერდითი მოვლენების თანხლებით, რომელთა მასშტაბს გვიან ვაცნობიერებთ. მთელს მსოფლიოში ყოველწლიურად ნიადაგის დიდი რაოდენობის დაკარგვა ხდება მისი შეუსაბამო სასოფლო-სამეურნეო დამუშავების შედეგად. მთიან რეგიონებში სამშენებლო სამუშაოები ციკაბო ფერდობებს არასტაბილურად აქცევს; შედეგი - დამანგრეველი მენყერია. მიწიდან ნავთობსა და ბუნებრივ აირს მოვიპოვებთ. ხშირად ისე, რომ შესაბამის ტექნიკურ უსაფრთხოებას ყურად არ ვიღებთ, ატმოსფეროს გამოწინააღმდეგობით ვამდიდრებთ, რაც, თავის მხრივ, კლიმატის ცვლილებებს ინვესს. გეოლოგიური თვალთახედვით, ჩვენ მხოლოდ მოკლე დროით ვსტუმრობთ ამ დედამიწას. ნუთუ სტუმარი ასე დაუნდობლად უნდა იქცეოდეს?

გეოლოგიური ეკოლოგიური განათლება სწორედ აქ იწყება: „მხოლოდ იმას დააფასებ, რასაც კარგად იცნობ და მხოლოდ იმას დაიცავ, რასაც აფასებ!“ - გვეუბნება ეკოლოგიური განათლების დევიზი. ეკოლოგიურ განათლებას აქ დიდი პასუხისმგებლობა ეკისრება. ეკოლოგიურმა განათლებამ ყველა ადამიანს უნდა ასწავლოს დედამიწის დიდი სისტემის გაცნობიერება, მისი შესანიშნავად დაბალანსებული ფუნქციების დაფასება და მათი დანიშნულებისამებრ და დამდობად გამოყენება. სკოლებში გეოლოგიური მასალის სწავლება, დიდი ხანია, ძალზე მწირია. ჩვენ მივესალმებით გაკვეთილების ბუნებაში ჩატარებას, კლასგარეშე სასწავლო ადგილების გამოყენებას და ბავშვებისთვის იმის საშუალების მიცემას, რომ მათ ინტერდისციპლინარულად საზოგადოებრივი საკითხები მოიცვან და ასახონ. ამასთანავე, ჩვენ ყურადღება გადავავქვს სპეციფიკურ საკითხებზე, როგორებიცაა მაგ. ნავთობის მოპოვების ისტორია, უარის თქმა ბირთვულ ძალაზე,

Aktuell liegt der Schwerpunkt im Internationalen Jahr des Bodens auf dem „Boden in unserer Heimat“ und dem Faktor Mensch beim Klimawandel.

GEOLOGIE UND DEUTSCH IM FREMDSPRACHENUNTERRICHT

Geologische Themen eignen sich auch für den Fremdsprachenunterricht – insbesondere weil sie globale Fragen berühren. Dazu gibt es sehr gute Grundlagentexte, die im Internet kostenlos zur Verfügung stehen (http://www.stmuu.bayern.de/umwelt/boden/lernort_geologie/index.htm). Deutschsprachige Wissenschaftsportale (z.B. www.scinexx.de) ergänzen das Angebot. Diese bieten allesamt eine relativ leicht verständliche Grundlage zum Lesen, Erörtern und Diskutieren im Deutschunterricht. Verschiedene Schriftsteller haben sich in ihren Büchern mit geowissenschaftlichen Themen beschäftigt. Einerseits sind es verhältnismäßig einfache Zugänge für Jüngere, wie die „Erdgeschichten“ von Karin Schüppel oder „Von Steinen und Mäusen“ von Maja Bottazzi. Andererseits existieren auch schwierigere Romane für fortgeschrittene Schüler/innen. Das sind zum Beispiel der in seiner Zeit realitätsnahe Roman „Reise zum Mittelpunkt der Erde“ von Jules Verne, der fiktionale, aber von vielen geowissenschaftlich abgesicherten Ergebnissen gespickte Roman „Das Ölschieferskelett“ von Bernhard Kegel oder der wissenschaftlich absolut korrekte Umwelt-Thriller „Der Schwarm“ von Frank Schätzing. Gerade „Der Schwarm“ ist in weiten Teilen ein Feuerwerk der Umsetzung von Gestaltungskompetenzen als Schlüssel für eine nachhaltigere Lebensweise aller Menschen auf unserem Heimatplaneten.

Vor allem aber fördert Geologie das Denken in langen Zeiträumen, macht bewusst, dass wir von Rohstoffen leben, die sich in Millionen Jahren gebildet haben, und dass wir Verantwortung haben, dass künftige Generationen die Schönheit und die Schätze der Natur nutzen können.

Dr. Frank Holzförster

arbeitet in der Umweltstation GEO-Zentrum an der Kontinentalen Tiefbohrung KTB holzfoerster@geozentrum-ktb.de

როგორც ენერჯის წყაროზე ანდა დედამიწის ქერქიდან ნედლეულის მოპოვებასა და გამოყენებაზე. მაგრამ ჩვენ ასევე ფილოსოფიურ თემებსა და მხატვრულ მიდგომებსაც ვეხებით და, როგორცაა ხელოვანი ქრისტიანი ზედელის ნიგნის მხატვრული პროექტი „საუბარი ქვებთან“. ამჟამად ნიადაგის საერთაშორისო წლის ფარგლებში აქცენტი გადატანილია „ჩვენი სამშობლოს ნიადაგზე“ და ადამიანის ფაქტორზე კლიმატის ცვლილების პროცესში.

გეოლოგია და გერმანული უსხო ენის სწავლებაში

გეოლოგიური თემები ასევე განუთვნილია უცხო ენების შესწავლისთვის - განსაკუთრებით, რადგანაც გლობალურ საკითხებს ეხებიან. არსებობს ძალიან კარგი საბაზისო ტექსტები, რომლებიც ინტერნეტში უფასოდაა ხელმისაწვდომი (http://www.stmuu.bayern.de/umwelt/boden/lernort_geologie/index.htm). გერმანულენოვანი სამეცნიერო პორტალი (მაგ. www.scinexx.de) ავსებენ არსებულ შეთავაზებას. ისინი გვთავაზობენ შედარებით ადვილად გასაგებ მასალას წასაკითხად, სამსჯელოდ და საკამათოდ გერმანული ენის გაკვეთილზე. სხვადასხვა მწერლები თავის წიგნებში გეოლოგიურ თემებს განიხილავდნენ. ერთის მხრივ, ეს შედარებით ადვილად გასაგები მასალაა ახლგაზრდებისათვის, მაგ. კარინ შიუპელის „დედამიწის ისტორიები“, ან მაია ბოტაცის „ქვებისა და თავების შესახებ“. მეორეს მხრივ, არსებობს ასევე უფრო რთული რომანები მეტი ცოდნის მქონე მოსწავლეთათვის. ესაა, მაგალითად, ჟიულ ვერნის თავის დროზე რეალისტური რომანი “მოგზაურობა დედამიწის ცენტრში”, ბერნჰარდ კელერის ფანტასტიკური, მაგრამ გეოლოგიურად მტკიცებადი შედეგებით დატვირთული რომანი „ფიქლის ჩონჩხი“, ანდა ფრანკ შეცინგის მეცნიერული თვალსაზრისით სრულიად კორექტული ეკოლოგიური თრილერი „გუნდი“. სწორედ “გუნდი” იმ შემოქმედებითი კომპეტენციების განხორციელების მაგალითი, ჩვენ მშობლიურ პლანეტაზე მცხოვრები ყველა ადამიანის მდგრადი ცხოვრების გასაღებად რომ გვევლინება. მაგრამ უპირველეს ყოვლისა, გეოლოგია გრძელვადიან აზროვნებას უწყობს ხელს, გვაცნობიერებინებს იმას, რომ ის ნედლეული გვკვებავს, რომლის შექმნასაც მილიონობით წელი დასჭირდა და რომ ჩვენ პასუხისმგებლობა გვაკისრია, უზრუნველყოთ მომავალი თაობებისთვის ბუნების სილამაზისა და სიმდიდრის გამოყენების შესაძლებლობა.

დოქტ. ფრანკ პოლცფორსტერი

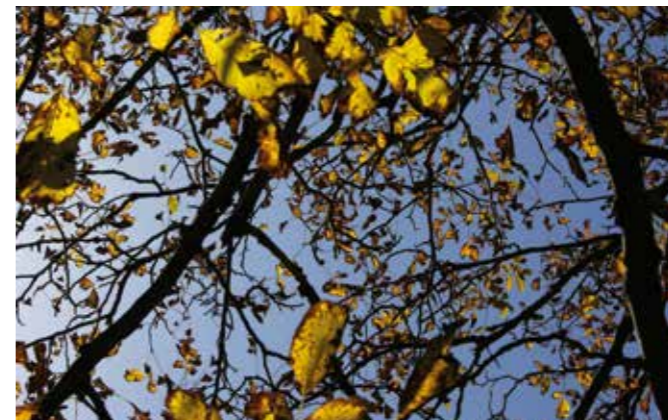
მუშაობს კონტინენტური ღრმა ბურღვის KTB-ს გეოცენტრის გარემოს დაცვის სადგურზე holzfoerster@geozentrum-ktb.de

KARLO AMIRGULASHVILI

NACHHALTIGE WALDBEWIRTSCHAFTUNG IN GEORGIEN

CHANCEN UND HERAUSFORDERUNGEN FÜR DIE SCHULE

Die Wälder Georgiens sind ein bedeutender Schatz. Sie bedecken mit 2.8 Millionen Hektar 40 Prozent der Landesfläche (zum Vergleich: Deutschland hat lediglich 30 Prozent Wald) und sind ganz überwiegend natürlichen Ursprungs. Sie sind wegen ihrer sehr unterschiedlichen und natürlichen Ausprägung auch aus internationaler Sicht ein „hot spot“ der biologischen Vielfalt (Biodiversität). Die derzeitige Regierung hat die Zuständigkeit für Waldfragen im Jahre 2013 vom Ministerium für Energie an das Umweltministerium verlagert. Hier gliedert sich der Forstbereich in die Abteilung für Forstpolitik, die Abteilung für Forstüberwachung und die Nationale Forstagentur. Auf der Basis des 2013 vom Parlament verabschiedeten Nationalen Waldkonzeptes wurde eine Reform des Forstsektors beschlossen. In Zukunft sind die Forstpolitik, die Bewirtschaftung der Wälder sowie deren Überwachung streng voneinander getrennt. Allen Betroffenen und Interessierten steht dieser Reformprozess partizipativ offen.

„Wald“ eignet sich in Georgien besonders gut als Anschauungs- und Schulungsobjekt für Bildung für eine nachhaltige Entwicklung. Auf der internationalen Umweltkonferenz in Rio de Janeiro im Jahre 1992 hat sich Georgien zusammen mit den meisten Staaten dieser Welt verpflichtet, das Aktionsprogramm für das 21. Jahrhundert, die Agenda 21, umzusetzen. Dieses strebt eine „Nachhaltige Entwicklung“ an, in der alle wichtigen Funktionen von Wäldern aufrechterhalten oder verbessert, und mit den ökologischen, sozialen und ökonomischen Bedürfnissen der Menschen harmonisiert werden sollen. In Georgien wachsen mehr als 90 Prozent der Wälder in (steilen) Berglagen. Sie erfüllen hier äußerst wichtige Schutzfunktionen gegen Bergrutsche, Lawinen, Erosion und Wasserabflüsse. Mannigfach nachwachsende Produkte der Wälder sind Lebens- und Erwerbsgrundlage der ländlichen Bevölkerung. Das sind Holzprodukte für Brennmaterial, Möbel und Hausbau. Aber, anders als in Deutschland, spielen Nicht-Holzprodukte mit über einhundert verschiedenen Arten auch eine große existenzhaltende Rolle. Hierzu gehören Kräuter, Medizinalpflanzen, Beeren, Pilze, Sträucher und anderes. Deren Vorkommen belegt die Natürlichkeit der Wälder. Diese

პართე აზირგულაშვილი

ტყის მდგრადი მართვა საქართველოში

შესაძლებლობები და გამოწვევები სკოლისათვის

საქართველოს ტყეები მნიშვნელოვან საგანძურს წარმოადგენს. ისინი თავისი 2.8 მილიონი ჰექტარით ქვეყნის ფართობის 40 პროცენტს ფარავენ (შედარებისთვის: გერმანიაში ტყე ფართობის მხოლოდ 30 პროცენტს შეადგენს) და ძირითადად ბუნებრივი წარმოშობისა არიან. თავისი ძალზე განსხვავებული და ბუნებრივი სტრუქტურის გამო ისინი საერთაშორისო დონეზეც ბიოლოგიური მრავალფეროვნების “ცხელ წერტილადაა” აღიარებული. დღევანდელმა მთავრობამ 2013 წ. პასუხისმგებლობა ტყის საკითხებზე ენერჯეტის სამინისტროდან გარემოს დაცვის სამინისტროზე გადაიტანა. აქ მეტყვევების სფერო იყოფა სატყეო პოლიტიკისა და მეტყვევების მონიტორინგის განყოფილებად და მეტყვევების ეროვნულ სააგენტოდ. 2013 წ. პარლამენტის მიერ მიღებულ ტყის ეროვნული კონცეფციის საფუძველზე მეტყვევების სექტორში რეფორმის ჩატარება დაიწყო. მომავალში, სატყეო პოლიტიკა, ტყეების მართვა და მათი მონიტორინგი მკაცრად იქნება ერთმანეთისგან გამოყოფილი. ყველა დაინტერესებულისთვის ამ რეფორმების პროცესში მონაწილეობა ღიაა.

„ტყე“ საქართველოში განსაკუთრებით კარგად გამოდგება „მდგრადი განათლებისათვის“ სადემონსტრაციო და სასწავლო ობიექტად. გარემოს დაცვის საერთაშორისო კონფერენციებზე რიო დე ჟანეიროში 1992 წელს, საქართველომ სხვა ქვეყნების უმრავლესობასთან ერთად 21-ე საუკუნის სამოქმედო პროგრამის, „დღის წესრიგი 21“-ის განხორციელების ვალდებულება იკისრა. სწორედ ამისკენ ისწრაფვის „მდგრადი განვითარება“, რომლის პირობებშიც ტყეების ყველა მნიშვნელოვანი ფუნქციები უნდა გაუმჯობესდეს, ან შენარჩუნდეს და ადამიანის ეკოლოგიურ, სოციალურ და ეკონომიკურ საჭიროებებთან ჰარმონიაში მოვიდეს. საქართველოში ტყეების 90 პროცენტზე მეტი (ციცაბო) მთების ფერდობებზე იზრდება. აქ ისინი ასრულებენ ძალიან მნიშვნელოვან დაცვით ფუნქციას მენყერის, ზვავის, ეროზიისა და წყლის ჩამოდენის წინააღმდეგ. ტყეების განახლებადი პროდუქტები სოფლის მოსახლეობას აცხოვრობენ და მისი შემოსავლის წყაროს წარმოადგენენ. ეს არის როგორც ხის სანავი მასალა, ასევე ავეჯისა და მშენებლობისათვის გამოსადეგი ხის პროდუქტი. თუმცა, გერმანიისგან განსხვავებით, არამეჩქნული პროდუქტები თავისი ასზე მეტი სხვადასხვა სახეობით მნიშვნელოვან

materiellen und immateriellen Werte der Wälder sind den Menschen Georgiens, zumindest der ländlichen Bevölkerung, noch bewusst und lieb. Bildungsbemühungen zu Wald und nachhaltiger Entwicklung können deshalb mit positiven Assoziationen und guten Lernerfolgen rechnen.

Nachhaltigkeit ist ein ethisches Prinzip mit dem Ziel, zukünftigen Generationen von Menschen sowie ihrer Mit- und Umwelt gleiche oder gar bessere Lebensbedingungen zu erhalten oder zu schaffen.

Bezogen auf den Wald in Georgien hat das Umweltministerium hierfür in breiter öffentlicher Beteiligung ein neues Konzept der nachhaltigen Waldnutzung formuliert, dessen Inhalte Eingang in den Entwurf eines neuen Forstgesetzes gefunden haben. Das Waldkonzept berücksichtigt gleichzeitig die EU-Kriterien und Indikatoren für nachhaltige Waldnutzung. Es folgt inhaltlich fünf Prinzipien, nämlich denen der Ökologie, des Sozialen, der Ökonomie, der Multifunktionalität und der Transparenz.

Das ökologische Prinzip berücksichtigt, dass nur ökologische „Gesundheit“ auch optimale soziale und ökonomische Produktivität ermöglicht. Deshalb sollen die Wirtschaftswälder ganz nahe an den Strukturen von Naturwäldern gehalten und mit nur minimal störenden Eingriffen behandelt werden.

Das soziale Prinzip bezieht die Bedürfnisse der Menschen, besonders in ländlichen Gegenden, ernsthaft in die Waldnutzung ein. Solche Waldleistungen sind z.B. Brennholz, Bauholz, Waldfrüchte, aber auch Schutz vor Erosion oder Möglichkeiten für Erholung und Tourismus sowie Arbeit und Einkommen durch den Wald.

Das ökonomische Prinzip richtet sich auf Herstellung, Ernte, Verkauf und Verarbeitung von Waldprodukten und -leistungen (Ökosystem-Dienstleistungen). Zum Vorteil Georgiens soll die Wertschöpfung bei der Verarbeitung von Waldprodukten weitgehend im Lande selbst bleiben. Die lokalen und regionalen Verbraucher und Bearbeiter sollen bevorzugt vor der internationalen Nachfrage beliefert werden.

Multifunktionalität zielt auf die Harmonisierung der unterschiedlichen Nachfragen im Lande und versteht Waldmanagement als integralen Bestandteil der nationalen nachhaltigen Entwicklung.

Transparenz schließlich soll sicherstellen, dass bei Waldaktivitäten Interessierte und Betroffene wirksam mit einbezogen werden, und die Prozesse von der Öffentlichkeit verfolgt werden können.

Dieses anspruchsvolle Programm braucht gut ausgebildete und motivierte Akteure. Für deren Qualifizierung werden gerade mit Unterstützung auch der Deutschen Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) und des Deutschen Akademischen Austauschdienstes (DAAD) Aus- und Fortbildungsmöglichkeiten geschaffen.

Allerdings, ohne ein allgemeines Bewusstsein und eine gewisse Begeisterung für Natur und Wälder in der Bevölkerung lässt sich eine anspruchsvolle Waldpolitik und -bewirtschaftung nicht zielkonform etablieren. Programme in der Forstabteilung des Ministeriums richten sich deshalb auf die Sen-

saarssego როლს ასრულებენ. ესენია: მწვანელი, სამკურნალო მცენარეები, კენკრა, სოკო, სხვადასხვა ბუჩქები და ა.შ. მათი არსებობა ტყეების ბუნებრიობის დამადასტურებელია. ტყის ეს მატერიალური და არამატერიალური ფასეულობები ქართველ ხალხს, განსაკუთრებით, სოფლის მოსახლეობას, გაცნობიერებული აქვს და უყვარს კიდევც. ამიტომაც, ტყის თემატიკასთან დაკავშირებულ განათლებისა და მდგრად განვითარებაზე მიმართული ყველა ძალისხმევისგან მხოლოდ დადებით შთაბეჭდილებებსა და სწავლის კარგ შედეგებს ველოთ.

მდგრადობა არის ეთიკური პრინციპი, რომლის მიზანია მომავალ თაობებსა და მათ საარსებო გარემოს შეუნარჩუნოს ან შეუქმნას უკეთესი სასიცოცხლო პირობები.

ტყესთან მიმართებაში საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტრომ ფართო საზოგადოებრივი მონაწილეობის პირობებში მდგრადი ტყისარგებლობის ახალი კონცეფცია შემუშავა, რომლის ელემენტები მეტყვეობის ახალი კანონის პროექტში შევიდა. ამავდროულად, ტყის კონცეფცია ითვალისწინებს მდგრადი ტყისარგებლობის ევროკავშირის კრიტერიუმებსა და ინდიკატორებს. ის მოსდევს 5 პრინციპს, კერძოდ, ეკოლოგიურ, სოციალურ, ეკონომიკურ, მრავალფუნქციონალობისა და გამჭვირვალობის პრინციპებს.

ეკოლოგიური პრინციპი ითვალისწინებს, რომ მხოლოდ ეკოლოგიური „ჯანმრთელობის“ პირობებშია შესაძლებელი ოპტიმალური სოციალური და ეკონომიკური პროდუქტიულობა. აქედან გამომდინარე, სამეურნეო ტყეები სტრუქტურულად ბუნებრივ ტყეებთან ძალიან ახლოს უნდა იყოს და გარედან ჩარევას მინიმალურად უნდა დაექვემდებაროს.

სოციალური პრინციპის მიხედვით ადამიანთა საჭიროებები, განსაკუთრებით სოფლად, სერიოზულად ექცევა ტყისარგებლობის სფეროში. ამგვარად, ტყე გვაძლევს მაგ. სანევე შემას, სამშენებლო ხეს, ტყის კენკრას, ასევე, ეროზიისგან დაცვის ფუნქციას ასრულებს და დასვენებისა და ტურიზმის შესაძლებლობებს გვთავაზობს, ისევე როგორც დასაქმებისა და შემოსავლის მოპოვების საშუალებას იძლევა.

ეკონომიკური პრინციპი მიმართულია ტყის პროდუქციის წარმოებაზე, მოსავლის აღებაზე, რეალიზაციასა და დამუშავებაზე, (ეკოსისტემის სერვისები). საქართველოსთვის საბედნიეროდ, გადამუშავებისას ტყის პროდუქტების დიდი წილი თავად ქვეყანაში დარჩება. სასურველია, ადგილობრივი და რეგიონული მომხმარებლისა და გადამამუშავებლების საერთაშორისო მოთხოვნის წინმსწრებად, პრიორიტეტული მომარაგება ხდებოდეს.

მრავალფუნქციურობა მიმართულია ქვეყანაში სხვადასხვა მოთხოვნების ჰარმონიზაციაზე და ტყის მართვას ეროვნული მდგრადი განვითარების განუყოფელ ნაწილად განიხილავს. და ბოლოს,

გამჭვირვალობამ უნდა უზრუნველყოს ტყის სფეროს საქმიანობაში დაინტერესებულთა ეფექტური ჩართულობა და საზოგადოების მხრიდან პროცესებისთვის თვალყურის მიდევნების შესაძლებლობა. ამ ამბიციურ პროგრამას კარგად მომზადებული და მოტივირებული მონაწილეები ესაჭიროება. მათი მომზადებისთვის სწორედ გერმანიის

sibilisierung für Wald bei politischen Entscheidungsträgern, auf Beiträge in den Medien, Umweltbildung als Basiswissen an den Schulen, Schulen im Wald, Schülerpraktika im Wald, Waldkindergärten, Sonderveranstaltungen wie Sommercamps in schöner Natur oder Ausstellungen. Eine Aus- und Weiterbildungsstrategie Forst, verbunden mit einem Aus- und Weiterbildungszentrum Forst werden das professionelle Forstmanagement aufbauen und qualifizieren.

Für das Anliegen, eine breite „Bildung für nachhaltige Entwicklung (BNE)“ zu sichern gibt es internationale Programme und Unterstützung. Gerade ist die UN-Dekade 2004-2015 der Bildung für nachhaltige Entwicklung abgelaufen. Als ein Ergebnis wurde 2014-2015 ein umfassender „Bildungsstandard BNE“ für Schulen entwickelt.

Die Forstabteilung im Umweltministerium ist ein Ort von Ideen, die für Waldschutz und Waldnutzung werben, Freude am Wald generieren und Verantwortung für die Natur erzeugen, die Lebensgrundlage aller.

Karlo Amirgulashvili,

ist Leiter der Abteilung Forstpolitik

im Ministerium für Umwelt und Schutz der Natürlichen Ressourcen (MoENRP) von Georgien

საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოებისა (GIZ) და გერმანიის აკადემიური გაცვლითი სამსახურის (DAAD) მხარდაჭერით კვალიფიკაციის ამაღლებისა და სწავლების შესაძლებლობები შეიქმნება.

თუმცა, მოსახლეობაში ბუნებისადმი ზოგადად გაცნობიერებული მიდგომისა და გარკვეული ენთუზიაზმის გარეშე სერიოზული სატყეო პოლიტიკისა თუ სამეურნეო მართვის მიზანმიმართული გატარება ვერ განხორციელდება. აქედან გამომდინარე, სამინისტროს მეტყვეობის დეპარტამენტის პროგრამები მიზნად ისახავენ ტყის საკითხებთან მიმართებაში პოლიტიკოსების ცნობიერების ამაღლებას, მასმედიაში ინფორმაციის მიწოდებას, მოიაზრებენ ეკოლოგიურ განათლებას, როგორც საბავლის ცოდნას სკოლებში, ტყის სკოლებს, სტუდენტურ სტაჟირებას ტყეში, ტყის საბავსო ბაღებს, საგანგებო ღონისძიებებს, როგორცაა საზაფხულო ბანაკები ლამაზი ბუნებრივი გარემოთი და, ასევე, გამოფენებს. სწავლისა და საკვალიფიკაციო განათლების სტრატეგია მეტყვეობის სფეროში, რომელიც მეტყვეობის სწავლისა და საკვალიფიკაციო განათლების ცენტრთან იქნება დაკავშირებული, ამ სფეროში მართვის პროფესიულ კადრებს აღზრდის.

„მდგრადი განვითარებისათვის“ (გმგ) ფართო განათლების უზრუნველსაყოფად არსებობს საერთაშორისო პროგრამები და მხარდაჭერა. სწორედ ახლა დასრულდა გაეროს 2004-2015 წ.წ. მდგრად განვითარებაზე მიმართული განათლების დეკადა. შედეგად შეიქმნა ყოვლისმომცველი „გმგ-ს საგანმანათლებლო სტანდარტი“ სკოლებისათვის.

გარემოს დაცვის სამინისტროს მეტყვეობის დეპარტამენტი იმ იდეების წარმოშობის ადგილია, რომლებიც ტყის დაცვისა და გამოყენებისკენ მოუწოდებენ, ტყისგან მონიჭებული სიხარულის გენერირებას ახდენენ და ბუნებისთვის, როგორც სიცოცხლის წყაროსთვის, პასუხისმგებლობას აღვივებენ.

კარლო ამირგულაშვილი

მუშაობს გარემოსა და ტყისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროში სატყეო პოლიტიკის განყოფილების ხელმძღვანელად

PATI RAMISHVILI

PROJEKTORIENTIERTES LERNEN IM FREMDSPRACHLICHEN DEUTSCHUNTERRICHT

Das Projekt „Vernetzt für Nachhaltigkeit“ setzt sich zum Ziel, Deutsch- und Fachunterricht miteinander zu verbinden, aus diesem Blickwinkel Schulprojekte zu fördern und dadurch das Bewusstsein der Schüler/innen zu nachhaltigen Themen, wie Umwelt, Ökologie, Ökonomie etc. zu erhöhen.

Die Beschäftigung mit Projekten im Fremdsprachenunterricht ist nichts Neues. Sie begleitete die Fremdsprachendidaktik seit Ende der Siebzigerjahre des 20. Jahrhunderts. Ausschlaggebend für die Projektarbeit war die fremdsprachliche Handlungsfähigkeit außerhalb des Klassenzimmers. Der traditionelle Klassenraum musste neu gedacht werden. Eine erweiterte Raumkonzeption für die Entwicklung fremdsprachlicher Handlungsfähigkeit bedarf eines fachübergreifenden Sprachkonzepts (vgl. Legutke 2007: 262). Das Lernen wird durch eine handelnde, verschiedene Fertigkeiten integrierende Auseinandersetzung mit komplexen Situationen begünstigt. Das Augenmerk beim projektorientierten Lernen wird auf die praktische Erfahrung gelegt, die in eigenverantwortlich gestalteten Problemlösungs- oder Aushandlungsprozessen gewonnen wird (vgl. Schart 2010: 1172).

In den Fortbildungen des Goethe-Instituts wechseln sich die Methoden ständig ab - eine Anregung für den Fachunterricht an Schulen

Aus den erwähnten Überlegungen gehen die wesentlichen Merkmale der Projektarbeit (vgl. Funk 2014: 130-131) hervor, die die Grundlage methodischer Entscheidungen für das projektorientierte Lernen in der modernen Fremdsprachendidaktik bilden.

MERKMALE VON PROJEKTEN (VGL. FUNK 2004: 130-131) Öffnung nach außen

Im projektorientierten Unterricht bekommen die Lernenden die Möglichkeiten den Klassenraum zu verlassen und außerhalb der Schule Erfahrungen zu sammeln. Darüber hinaus können auch Sprecher der Zweitsprache in den Unterricht einbezogen werden. Diese Art des Unterrichtens ermöglicht den Lernenden die fremdsprachige Wirklichkeit selbst zu erkunden und zu erfahren.

ფატი რამიშვილი

პროექტებზე ორიენტირებული სწავლა გერმანულის, როგორც უცხო ენის შესწავლისას

პროექტი „გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“ მიზნად ისახავს გერმანული ენისა და საგნობრივი სწავლის ერთმანეთთან დაკავშირებას, ამ თვალთახედვიდან გამომდინარე, სკოლის პროექტებისთვის ხელის შეწყობას და ამით მოსწავლეთა შეგნების ამაღლებას ისეთ თემებთან მიმართებაში, როგორებიცაა გარემო, ეკოლოგია, ეკონომიკა და ა.შ.

უცხო ენის გაკვეთილზე პროექტებზე მუშაობა უჩვეულო არ არის. ეს ჯერ კიდევ მე-20 ს.-ის 70-იანი წლებიდან უცხო ენების შესწავლის თანმდევ ფაქტორად იქცა. პროექტებზე მუშაობის ამოსავალი ნერტილი საკლასო ოთახის გარეთ უცხო ენაზე კომუნიკაციისა და ქმედების უნარია. დღის წესრიგში ტრადიციული საკლასო ოთახის ახალი გაზრება დადგა. სივრცის გაფართოების კონცეფცია უცხო ენაზე ქმედითუნარიანობის განსავითარებლად ინტერდისციპლინარულ ენობრივ კონცეფციას მოითხოვს (Sed. Legutke 2007: 262). სწავლის ხელშეწყობა რთულ სიტუაციებთან იმგვარი ქმედითი დაპირისპირებით ხდება, რომელშიც სხვადასხვა უნარია ინტეგრირებული. პროექტზე ორიენტირებული სწავლებისას ყურადღება პრაქტიკულ გამოცდილებას ექცევა, რომლის მოპოვებაც პრობლემების გადაჭრისა თუ მოლაპარაკებების პროცესში ხდება (შედ. Schart 2010: 1172).

აღნიშნული მოსაზრებებიდან პროექტზე მუშაობის მნიშვნელოვანი ნიშან-თვისებები (შედ. Funk 2014: 130-131) მომდინარეობენ, რომლებიც უცხო ენების თანამედროვე შესწავლაში პროექტზე ორიენტირებული სწავლის მეთოდური გადამწყვეტილებების საფუძველს ქმნიან.

პროექტების ნიშან-თვისებები (შედ. Funk 2004: 130-131) გარე გახსნილობა

პროექტზე ორიენტირებულ გაკვეთილზე მოსწავლეებს საკლასო ოთახის დატოვება და სკოლის მიღმა გამოცდილების დაგროვების საშუალება ეძლევათ. გარდა ამისა, საგაკვეთილო პროცესში მეორე ენის მატარებლები ჩართვაცაა შესაძლებელი. გაკვეთილის ამგვარი სტილი მოსწავლეებს უცხო ენასთან დაკავშირებული რეალობის დამოუკიდებლად გაგებისა და შეცნობის საშუალებას აძლევს.

Alltags- und Wirklichkeitsbezug

Projektthemen und -inhalte müssen Bezug zu realen Lebenssituationen der Lernenden haben, damit sie sich mit Projektthemen identifizieren können. Das projektorientierte Lernen soll das sprachliche Handeln der Lernenden mit persönlichem Bezug ermöglichen.

Interkulturelle Orientierung

Durch ihren Wirklichkeitsbezug bieten Projekte die Möglichkeit, dass die Lernenden ihr Wissen und ihre Erfahrungen in den Projektunterricht einbringen und sich ausgehend vom Eigenen und Bekannten die fremde Sprache und Kultur erschließen.

Ganzheitliches Lernen

Projektorientiertes Lernen ist eine Unterrichtsform, die auf ganzheitliches Lernen abzielt, auf das Lernen mit allen Sinnen bzw. mit Kopf, Herz und Hand.

Prozessorientierung

Im Projektunterricht stehen die Lernenden im Vordergrund. Sie diskutieren über die Themen/Ideen, planen, besprechen und organisieren gemeinsam. Sie entwickeln Strategien zur Lösung von Aufgaben. Sie tauschen ihre Erfahrungen aus, lösen gemeinsam Probleme.

Produktorientierung

Am Ende jedes Projektes soll immer ein Produkt stehen, das vor der gesamten Lerngruppe, vor den Mitschüler/innen und vor den Eltern etc. präsentiert wird. Dabei ist eine entsprechende Präsentationsform von großer Bedeutung, die den Interessen, Fähigkeiten und Fertigkeiten der Beteiligten entsprechen soll.

Förderung der Lernerautonomie

Im projektorientierten Unterricht lernen die Schüler/innen ihre Arbeit selbst zu organisieren. Sie haben die Möglichkeit kreativ zu arbeiten und verschiedenen Lösungsmöglichkeiten auszuprobieren. Sie sammeln und evaluieren ihre Ergebnisse und lernen dabei, Aufgaben in selbstständiger und verantwortungsvoller Weise zu lösen.

Interaktionsorientierung

Die gemeinsame Arbeit an einem Projekt, wie z.B. Recherchearbeiten, Diskussion möglicher Problemlösungen etc. zieht nach sich, dass die fremde Sprache nicht nur Gegenstand im Unterricht, sondern auch Medium zur Aushandlung der Lösungen ist. So wird die Zielsprache zur Arbeitssprache, derer sich die Lernenden bedienen. (vgl. Funk 2004: 130-131)

კავშირი ყოველდღიურობასა და რეალობასთან

პროექტის თემები და შინაარსი მოსწავლეთა რეალურ ცხოვრებისეულ სიტუაციებთან უნდა იყოს დაკავშირებული, რათა მათ პროექტების თემებთან საკუთარი თავის იდენტიფიცირება შეძლონ. პროექტზე ორიენტირებულმა სწავლამ მოსწავლეთა ენობრივი ქმედებანი პიროვნულ ფაქტორს უნდა დაუკავშიროს.

კულტურათაშორისი ორიენტაცია

პროექტების რეალობასთან კავშირი იძლევა იმის საშუალებას, რომ მოსწავლეებმა თავისი ცოდნა და გამოცდილება საპროექტო გაკვეთილზე გააყლერონ და საკუთარისა და ნაცნობის საფუძველზე უცხო ენა და კულტურა აღმოაჩინონ.

დაუნაწევრებელი სწავლა

პროექტზე ორიენტირებული სწავლა გაკვეთილის იმგვარი ფორმაა, რომელიც დაუნაწევრებელ სწავლას ისახავს მიზნად, ანუ სწავლას მთელი გრძნობით, ტვინითა და გულით.

ორიენტაცია პროცესზე

საპროექტო გაკვეთილზე წინა პლანზე მოსწავლეების წამოწევა ხდება. ისინი კამათობენ თემების, იდეების ირგვლივ, ერთად გეგმავენ, მსჯელობენ და საორგანიზაციო მუშაობას ეწევიან, ამოცანათა გადაჭრისთვის სტრატეგიებს შეიმუშავენ, გამოცდილებას უზიარებენ ერთმანეთს და პრობლემების გადასაჭრელად ერთობლივად ზრუნავენ.

ორიენტაცია პროდუქტზე

ყოველი პროექტი პროდუქტის შექმნით უნდა სრულდებოდეს, რომლის წარდგენაც დიდი სასწავლო ჯგუფის, თანაკლასელთა და მშობელთა წინაშე მოხდება. პრეზენტაციის შესაბამის ფორმას აქ დიდი მნიშვნელობა ენიჭება, რამეთუ ის უნდა შეესაბამებოდეს მონაწილეთა ინტერესებსა და უნარ-ჩვევებს.

მოსწავლეთა დამოუკიდებლობისთვის ხელის შეწყობა

პროექტებზე ორიენტირებულ გაკვეთილზე მოსწავლეები საკუთარი საშუალოს თავად ორგანიზებას სწავლობენ. მათ შემოქმედებითი მუშაობისა და პრობლემის გადაჭრის სხვადასხვა გზების მოსიზღვის საშუალება ეძლევათ. ისინი თავს უყრიან მიღწეულ შედეგებს, აფასებენ მათ და ამოცანების დამოუკიდებლად და პასუხისმგებლობის გრძნობით გადაჭრას სწავლობენ.

ორიენტაცია ურთიერთქმედებაზე

პროექტზე ერთობლივი მუშაობა, როგორცაა მაგ. კვლევა, პრობლემის გადაჭრის შესაძლებლობებზე მსჯელობა და ა.შ. განაპირობებს იმას, რომ უცხო ენა მხოლოდ სასწავლო მასალას კი არ წარმოადგენს, არამედ საკიხთა გადაჭრის საშუალებაც არის. ამგვარად, სამიზნე ენა გადაიქცევა სამუშაო ენად, რომელსაც მოსწავლეები აქტიურად იყენებენ.

PHASEN DES PROJEKTUNTERRICHTS

Was die methodischen Verfahren betrifft, so sind die folgenden Aktionsphasen zu nennen, die zugleich ein grobes Ablaufschema von Projekten darstellen.

Einstieg	<ul style="list-style-type: none"> Ideensammlung Einigung auf das Thema
Planung	<ul style="list-style-type: none"> Bestimmung des gewünschten Produktes Festlegung der zu unternehmenden Schritte
Durchführung	<ul style="list-style-type: none"> Materialien- bzw. Informationensammlung Auswertung der Ergebnisse
Präsentation	<ul style="list-style-type: none"> Präsentationsform bestimmen Vorbereitung der Präsentation
Evaluation	<ul style="list-style-type: none"> Behandlung sprachlicher und inhaltlicher Defizite Schlussfolgerungen für nächste Projekte

საპროექტო გაკვეთილის ფაზები

მეთოდურ პროცედურებს მიმართებაში გვინდა, შემდეგი სამოქმედო ფაზები შემოგთავაზოთ, რომლებიც იმავდროულად, პროექტების მიმდინარეობის უხეშ სქემას წარმოადგენენ.

შესავალი	<ul style="list-style-type: none"> „ბრენ-სტორმინგი“ თემაზე შეთანხმება
დაგეგმვა	<ul style="list-style-type: none"> სასურველი პროდუქტის განსაზღვრა გადასადგმელი ნაბიჯების დადგენა
განხორციელება	<ul style="list-style-type: none"> მასალის ან ინფორმაციის შეგროვება შედეგების შეფასება
პრეზენტაცია	<ul style="list-style-type: none"> პრეზენტაციის ფორმის დადგენა პრეზენტაციის მომზადება
შეფასება	<ul style="list-style-type: none"> ენობრივ და შინაარსობრივ ნაკლოვანებათა დამუშავება დასკვნები შემდგომი პროექტებისთვის

Nach: Winkler&Kaufmann 2008: 90

აღებულია: Winkler&Kaufmann 2008: 90

Projektunterricht ist interdisziplinär zu verstehen. In diesem Zusammenhang gewinnt projektorientiertes Lernen auch im Rahmen des Projekts „Vernetzt für Nachhaltigkeit“ an Bedeutung, denn u.a. die Merkmale wie Interdisziplinarität, Produkt- und Prozessorientierung stehen auch im erwähnten Projekt des Goethe-Instituts Georgien im Vordergrund.

საპროექტო გაკვეთილი ინტერდისციპლინარულად უნდა იქნას გაგებული. ამის გათვალისწინებით, პროექტში „გავერ-თიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“ პროექტებზე ორიენტირებული სწავლა, ასევე, მნიშვნელოვან როლს ასრულებს, რადგანაც ისეთი ნიშან-თვისებები, როგორცაა ინტერდისციპლინარულობა, ორიენტაცია პროდუქტსა და პროცესზე თბილისის გოეთეს ინსტიტუტის აღნიშნულ პროექტში წინა პლანზე დგას.

Literaturhinweise

გამოყენებული ლიტერატურა

Funk, Hermann u.a. (2014): Aufgaben, Übungen, Interaktion. Deutsch Lehren Lernen. Einheit 4. München: Klett-Langenscheidt.

Funk, Hermann u.a. (2014): Aufgaben, Übungen, Interaktion. Deutsch Lehren Lernen. Einheit 4. München: Klett-Langenscheidt.

Legutke, Michael (2005): Projektunterricht. In: Bausch, Karl-Richard /Christ, Herbert/Krumm, Hans-Jürgen: Handbuch Fremdsprachenunterricht, 5. Auflage. Tübingen: Francke-Verlag. (259-263).

Legutke, Michael (2005): Projektunterricht. In: Bausch, Karl-Richard /Christ, Herbert/Krumm, Hans-Jürgen: Handbuch Fremdsprachenunterricht, 5. Auflage. Tübingen: Francke-Verlag. (259-263).

Schart, Michael (2010): Projektorientierung. In: Krumm, Hans-Jürgen/ Fandrych, Christian /Hufeisen, Britta / Riemer, Claudia: Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. Ein internationales Handbuch. 2. Halbband. Berlin/New Yourk: Walter de Gruyter. (1172-1177).

Schart, Michael (2010): Projektorientierung. In: Krumm, Hans-Jürgen/ Fandrych, Christian /Hufeisen, Britta / Riemer, Claudia: Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. Ein internationales Handbuch. 2. Halbband. Berlin/New Yourk: Walter de Gruyter. (1172-1177).

Winkler, Barbara&Kaufmann, Susan (2008): Projektarbeit im DaZ-Unterricht. In: Fortbildung für Kursleitende Deutsch als Zweitsprache. Band 3. Hueber Verlag. (70-99).

Winkler, Barbara&Kaufmann, Susan (2008): Projektarbeit im DaZ-Unterricht. In: Fortbildung für Kursleitende Deutsch als Zweitsprache. Band 3. Hueber Verlag. (70-99).

BILDUNG FÜR NACHHALTIGE ENTWICKLUNG

განათლება
მდგრადი
განვითარებისათვის

WILLI LINDER

VON DER UMWELTBILDUNG ZUR BILDUNG FÜR NACHHALTIGE ENTWICKLUNG

Zu allen Zeiten haben sich Menschen über den Zustand der Natur, der Tier- und Pflanzenwelt Gedanken gemacht. Bereits in den 70er-Jahren des vorigen Jahrhunderts wollte Umwelterziehung nicht bloß über Umweltfragen informieren, sondern „ökologische Handlungskompetenzen“ vermitteln. Die Gemeinsamkeiten mit der nachhaltigen Entwicklung sind nicht zu übersehen.

UMWELTBILDUNG - DIE ANFÄNGE

Brunnen zu verunreinigen war im Mittelalter eine besonders schwere Straftat. Um 1335, vor fast 700 Jahren, wurde in Zürich das Fangen von Vögeln verboten, damit sie weiter schädliche Insekten vertilgen. Goethe forderte 1803 „Wenn der Naturforscher sein Recht einer freien Beschauung und Betrachtung behaupten will, so mache er sich zur Pflicht, die Rechte der Natur zu sichern ...“ Doch erst in der zweiten Hälfte des 20. Jahrhunderts wurde der Schutz der Natur und der Umwelt zu einem vorrangigen gesellschaftlichen Thema: Schwere Unfälle in Chemiefabriken und von Öltankern trugen ebenso dazu bei wie neue wissenschaftliche Erkenntnisse über die „Grenzen des Wachstums“ – so der Titel eines Buches. Die Einsicht verbreitete sich, dass technische Maßnahmen nicht ausreichen, die Natur und Umwelt zu erhalten, vielmehr ist Umdenken, ist Bildung erforderlich. Umweltbildung wurde vor etwa 40 Jahren zum gesellschaftlichen, zum politischen Thema.

Die erste Internationale Konferenz der UNESCO-Mitgliedsstaaten zur Umweltbildung fand 1977 in Tbilissi statt. Das Abschlussdokument dieser richtungweisenden Konferenz hält 41 bis heute gültige und wichtige Empfehlungen fest. Umweltbildung soll ihnen zu Folge nicht nur Wissen vermitteln, sondern auch sensibilisieren für Umweltprobleme, ganzheitliches, fächerübergreifendes Lernen fördern, der Aneignung praktischer Fähigkeiten dienen und zu einer Änderung von Einstellungen und Werthaltungen führen. Die Lernenden sollen befähigt und motiviert werden, sich im persönlichen Umfeld

გილი ლინდერი

ეკოლოგიური განათლებიდან – მდგრად განვითარებაზე მიმართული განათლებისაკენ

თითქმის ყველა ეპოქაში ადამიანები ფიქრობდნენ ბუნების, ცხოველთა და მცენარეთა სამყაროს მდგრადობაზე. გასული საუკუნის 70-იან წლებშივე ეკოლოგიური აღზრდა უკვე მხოლოდ გარემოს დაცვის საკითხებით კი არ იყო დაინტერესებული, არამედ „ეკოლოგიური ქმედების ცოდნის“ გაზიარებას სურდა. აქ აშკარად ისახება შეხების ნერტივები მდგრად განვითარებასთან.

ეკოლოგიური განათლება – საწყისები

შუა საუკუნეებში ქის დაბინძურება განსაკუთრებით მკაცრად დასჯადი ქმედება იყო, დაახლოებით 1335 წ., თითქმის 700 წლის წინ ციურისში ფრინველების დაჭერა აიკრძალა, რათა მათ მავნე მწერების განადგურება გაეგრძელებინათ. 1803 წ. გოეთე მოითხოვდა: „თუკი ბუნების მკვლევარს თავისუფლად ხილვისა და დაკვირვების უფლების მოპოვება სურს, მან ბუნების უფლებათა დაცვა მოვალეობად უნდა გაიხადოს...“ თუმცა, მხოლოდ XX საუკუნის მეორე ნახევარში გადაიქცა ბუნებისა და გარემოსა დაცვა პრიორიტეტულ საზოგადოებრივ თემად: ქიმიურ ქარხნებსა და ნავთობის ტანკერებზე მომხდარმა მძიმე ავარიებმა ისევე შეიტანეს ამაში წვლილი, როგორც ახალმა მეცნიერულმა ცოდნამ „ზრდის საზღვრების“ შესახებ — ასე უღერდა ნიგნის სათაური. გაჩნდა შეგნება იმისა, რომ ტექნიკური ღონისძიებები ბუნებისა და გარემოს დასაცავად საკმარისი არაა, უფრო მეტად საჭიროა აზროვნების შეცვლა, განათლება. ეკოლოგიური განათლება საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ თემად დაახლოებით 40 წლის წინ იქცა.

იუნესკოს წვერი ქვეყნების პირველი საერთაშორისო კონფერენცია ეკოლოგიური განათლების საკითხებზე 1977 წ. თბილისში შედგა. ამ გაზამკვლევ კონფერენციის საბოლოო დოკუმენტი შეიცავს 41 მნიშვნელოვან რეკომენდაციას, რომელიც დღესაც ძალაშია. მათ მიხედვით, ეკოლოგიური განათლება მხოლოდ ცოდნის მომცემი კი არ უნდა იყოს, არამედ მგრძობელობა გააღვივოს გარემოს დაცვის პრობლემების მიმართ, ერთიან, ინტერდისციპლინარულ

umweltschonend zu verhalten: Im Beruf auf Energiesparen oder Abfallvermeidung zu achten und sich in der Gesellschaft für Natur- und Umweltschutz einzusetzen. Dazu sollte Umweltbildung einerseits in allen Schulen verankert werden, andererseits sollten auch die Medien ihre gesellschaftliche Verantwortung wahrnehmen und über die Relevanz des Themas aufklären.

PRINZIPIEN DER UMWELTBILDUNG

In der Folge wurde in zahlreichen Ländern Umweltbildung in den Lehrplänen verankert, mit unterschiedlichen Schwerpunkten. Übereinstimmung besteht über folgende Prinzipien:

- Umweltbildung soll die Wertschätzung der Natur fördern: Dazu sollen Schüler/innen die Natur in ihrer Vielfalt und Schönheit kennen lernen, sie forschend entdecken. „Nur was man kennt, schützt man auch“ – so lässt sich die Überzeugung der Naturpädagogik zusammenfassen. Lehrausgänge, Besuche von Schutzgebieten, aber auch Umweltspiele im Freien zählen international zum Programm der Umweltbildung.
- Umweltbildung setzt Denken in Zusammenhängen voraus: Sie stellt Verbindungen her zwischen dem eigenen Handeln, den Auswirkungen auf die Umwelt sowie den gesellschaftlichen Faktoren. „Vernetztes Denken“ forderte der Kybernetiker und Umweltforscher Frederik Vester.
- Denken in Kreisläufen auch bei der Erzeugung von Produkten ist ein weiteres Anliegen. Die Autos der Zukunft müssen zu 100% wieder verwertbar sein, fordert etwa der Umweltchemiker Michael Braungart. Dieses Denken will gelernt, geübt werden.
- Von Beginn an war Umweltbildung handlungsorientiert: „Nicht bloß reden, sondern etwas tun“ war das Ziel. Viele Aktivitäten in den Schulen folgen diesem Grundsatz: Abfalltrennung, Wasser sparen, einen Gemüsegarten anlegen oder im Park bei einer Reinigungsaktion mitzumachen sind Beispiele dafür.

Ziel der Umweltbildung ist die Handlungskompetenz, ist der Erwerb von Befähigungen auf der Basis von Kenntnissen und Einsichten, und die daraus resultierende Fähigkeit und Bereitschaft, umweltgerecht zu handeln.

KRITIK UND GRENZEN: IST UMWELTBILDUNG WIRKUNGSLOS?

Fast 40 Jahre später stellt sich die Frage, ob die Zielsetzungen erreicht wurden, ob Umweltbildung dazu beigetragen hat, die Umweltsituation zu verbessern. Tatsächlich gibt es viele Erfolge: Österreich etwa ist „Weltmeister“ im Abfalltrennen, Naturschutz hat einen großen Stellenwert, sechs Nationalparks wurden in den letzten Jahrzehnten eingerichtet. Dies zeigt, dass ein Bewusstseinswandel stattgefunden hat. Aber: Eine Trendwende ist nicht gelungen. Der Energieverbrauch steigt jedes Jahr weiter, der Verkehr nimmt zu, mehr Treibhausgase als je zuvor werden emittiert, die Vielfalt in

სწავლას უწყობდეს ხელს, პრაქტიკული უნარების შეძენას ემსახურებოდეს და მიდგომებისა და ფასეულობების შეცვლა განაპირობოს. შემსწავლელ მხარეს უნდა გაუზრდეს იმის უნარი და მოტივაცია, რომ თავისი ქცევებით საკუთარ პირად გარემოში ბუნებას არ ავნოს: საქმიანობაში ყურადღება მიაქციოს ენერჯის დაზოგვასა და ნარჩენების გაჩენის პრევენციას, ხოლო საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ბუნებისა და გარემოს დაცვისათვის იღვანოს. ამისათვის ეკოლოგიური განათლება ერთი მხრივ, ყველა სკოლაში უნდა დაინერგოს, მეორეს მხრივ კი, მასმედიაშიც უნდა აიღოს საკუთარ თავზე საზოგადოებრივი პასუხისმგებლობა და ხალხს თემის მნიშვნელობა აუხსნას.

ეკოლოგიური განათლების პრინციპები

ამის შედეგად მრავალ ქვეყანაში სკოლების სასწავლო პროგრამებში ეკოლოგიური განათლება სხვადასხვა პრიორიტეტული თემებით დანერგეს. შეთანხმება მოხდა შემდეგი პრინციპების ირგვლივ:

- ეკოლოგიურმა განათლებამ ადამიანებს ბუნების დაფასება უნდა ასწავლოს: ამისათვის მოსწავლეებმა ბუნება მთელ მის მრავალფეროვნებასა და მომხიბვლევლობაში უნდა იხილონ, უნდა იკვლიონ და აღმოაჩინონ. „მხოლოდ იმის დაცვაა შესაძლებელი, რასაც ცნობ“ — ასე უღერს ბუნების შედარებითი განვითარების პრინციპი. სასწავლო გასვლები, ნაკრძალების სტუმრობა და ეკოლოგიური თამაშები სუფთა ჰაერზე ეკოლოგიური განათლების საერთაშორისო პროგრამის შემადგენელი ნაწილებია.
- ეკოლოგიური განათლება მიზნებზე—შედეგობრივი კავშირებით აზროვნებას გულისხმობს: ის ამყარებს კავშირებს საკუთარ ქმედებებს, გარემოზე მის ზემოქმედებასა და საზოგადოებრივ ფაქტორებს შორის. „გაერთიანებული აზროვნების“ სულსჩამდგმელი კომპლექსი და ეკოლოგიური ფრედერიკ ვესტერის გახლდათ..
- ციკლებით აზროვნება პროდუქტების წარმოების პროცესშიც კი შემდეგ მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს. მომავლის მანქანების 100%—იანი გადაამუშავება უნდა იყოს შესაძლებელი, — მოითხოვს ეკოლოგი—ქიმიკოსი მიხაელ ბრაუნგარტი. ამ აზროვნების შესწავლა—ათვისება უნდა მოხდეს.
- დასაწყისიდანვე ეკოლოგიური განათლება ქმედებაზე იყო ორიენტირებული: მიზნად გამოცხადდა „არა მხოლოდ საუბარი, არამედ რალაცის კეთება“. სკოლებში გამართული მრავალი აქტივობა სწორედ ამ პრინციპს მისდევს: ნარჩენების დახარისხება, წყლის დაზოგვა, ზოსტის გაშენება ან პარკში დასუფთავების აქციის მოწყობა ამის მაგალითებია.

ეკოლოგიური განათლების მიზანს შეადგენს ქმედების უნარიანობა, ცოდნისა და წვდომის საფუძველზე უნარ-ჩვევების გამომუშავება და აქედან გამომდინარე, ბუნებასთან სამართლიანი მოპყრობის უნარი და მზადყოფნა.

კრიტიკა და საზღვრები: უშედეგოა თუ არა ეკოლოგიური განათლება?

თითქმის 40 წლის მერე ისმის კითხვა, მოხდა თუ არა მიზნების მიღწევა, შეიტანა თუ არა ეკოლოგიურმა განათ-

der Natur nimmt auch aktuell besorgniserregend stark ab. Es braucht nicht bloß ein „Mehr“ an Umweltbildung, es braucht neue Ideen und Initiativen, auch eine andere Umweltbildung.

BILDUNG FÜR NACHHALTIGE ENTWICKLUNG

Ein neuer Blick auf die Umwelt, die Gesellschaft ist notwendig. Diese Richtungsänderung ist verknüpft mit nachhaltiger Entwicklung, sie lenkt den Blick auf die Menschen, fragt danach, wie möglichst alle Menschen auch zukünftiger Generationen ihre Bedürfnisse befriedigen können, ohne anderen Zukunftschancen zu nehmen. Im Mittelpunkt steht ein gutes Leben – für uns, unsere Kinder, für möglichst alle Menschen. Ein Schlüsselprinzip dafür ist Gerechtigkeit: Es ist nicht fair, wenn wenige alles verbrauchen. Ein anderes ist die Retinität, die Vernetzung der Gesellschaften mit dem Netz der Natur. Nur wenn diese Vernetzung tragfähig ist, können wir Natur auf Dauer nützen, ohne sie zu zerstören.

Bildung für nachhaltige Entwicklung heißt nichts anderes als „gut leben lernen“. Sie möchte „allen Menschen Bildungschancen eröffnen, die ihnen ermöglichen sollen, sich Wissen und Werte anzueignen sowie Verhaltensweisen und Lebensstile zu erlernen, die für eine lebenswerte Zukunft und eine positive Veränderung der Gesellschaft erforderlich sind“, hält die UNESCO 2005 fest. Bildung für nachhaltige Entwicklung will – ebenso wie Umweltbildung – Lernende befähigen, umweltgerecht zu handeln, sorgsam mit der Natur und der Umwelt umzugehen. Sie will aber darüber hinaus Kompetenzen entwickeln, die Menschen befähigt, ihre Zukunft aktiv und lebenswert zu gestalten. Sie richtet damit den Blick nicht nur auf das „Bewahren“, sondern auf die Zukunft, auf das aktive Gestalten. Modernisierung steht im Vordergrund, nicht die Reaktion auf aktuelle Probleme allein.

Einer der international bekanntesten Wissenschaftler, die zu Bildung für nachhaltige Entwicklung forschen ist Gerhard de Haan, er lebt und arbeitet in Berlin. Er meint, das Ziel der Bildung für nachhaltige Entwicklung ist die Fähigkeit, Wissen über nachhaltige Entwicklung anwenden und Probleme nicht nachhaltiger Entwicklung erkennen zu können. Diese Fähigkeit nennt er Gestaltungskompetenz. Dafür listet er eine ganze Reihe von Teilkompetenzen auf, dazu zählen die Fähigkeit, weltoffen Wissen aufzubauen, Risiken, Gefahren und Unsicherheiten zu erkennen und abzuwägen oder gemeinsam mit anderen planen und handeln zu können. (Mehr dazu in den folgenden Abschnitten).

Wie können abstrakte Prinzipien der Bildung für nachhaltige Entwicklung im Unterricht bearbeitet werden? Wie lernt man Partizipation, Kreativität, wie entwickelt man Werthaltungen? Hier braucht es Beispiele, praktische Antworten. Viele Institutionen arbeiten daher an Praxisbeispielen, auch die Hochschule für Agrar- und Umweltpädagogik mit dem Konzept der Grünen Pädagogik.

ლებამ წვლილი გარემოს სიტუაციის გასაუმჯობესებლად. წარმატებები, მართლაც, ბევრია: ავსტრია, პრაქტიკულად, „მსოფლიო ჩემპიონია“ წარჩენების დახარისხებაში, ბუნების დაცვა პრიორიტეტული საკითხია, ბოლო ათწლეულებში 6 ეროვნული პარკი გაშენდა. ეს იმის მაჩვენებელია, რომ ცნობიერების ცვლილება მოხდა.

თუმცა, ტენდენციების დაძლევა ვერ მოხერხდა. ენერჯის ხარჯი ყოველწლიურად იზრდება, სატრანსპორტო მოძრაობა მატულობს, ადრინდელზე მეტი მავნე გაზი გამოიყოფა, ბუნების მრავალფეროვნებაც დღესდღეობით შემამოჭრებლად კლებულობს. იუნესკოს აზრით, განათლება ჯერ კიდევ შორსაა იმისგან, რაც აუცილებლად უნდა გაკეთდეს. ამას ეკოლოგიური განათლების უბრალო „გაბეგრება“ კი არ სჭირდება, არამედ პრინციპულად ახალი იდეები და ინიციატივები და სხვაგვარი ეკოლოგიური განათლებაა შემოსატანი.

განათლება მღვრალი განვითარებისათვის

საჭიროა ახალი ხედვა გარემოსა და საზოგადოებაზე. მიმართულების ეს ცვლილება მდგრად განვითარებას უკავშირდება. ის მზერას ადამიანებზე მიმართავს და იმას კითხულობს, თუ როგორ შეუძლიათ მომავალ თაობებს, საკუთარი საჭიროებანი ისე დაიკმაყოფილონ, რომ სხვებს მომავლის შანსი არ წაართვან. ყურადღების გამახვილება აქ კარგ ცხოვრებაზე ხდება – ჩვენთვის, ჩვენი შვილებისთვის, შეძლებისდაგვარად, ყველა ადამიანისთვის. საკვანძო პრინციპი აქ სამართლიანობაა. სამართლიანი არ იქნება, თუკი ცოტა ადამიანი ყველაფერს მოიხმარს. მეორე პრინციპი აქ საზოგადოებათა და ბუნების ურთიერთქმედებაა. მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი ეს ურთიერთქმედება სიცოცხლისუნარიანი იქნება, ბუნების იმგვარ გამოყენებას შევძლებთ, რომ ის არ გავანადგუროთ.

განათლება მდგრადი განვითარებისთვის, სხვა არაფერია, თუ არა „კარგად ცხოვრების სწავლა“. მისი მიზანია, რომ „სწავლა ყველა ადამიანისთვის იყოს ხელმისაწვდომი, რაც საშუალებას მისცემს მათ, შეიძინონ ცოდნა და გამოიმუშაონ ღირებულებები, ასევე ისწავლონ ქცევასა და ცხოვრების წესები, რომლებიც აუცილებელია ღირებული მომავლისა და საზოგადოების დადებითი ტრანსფორმაციისთვის“, დაადგინა იუნესკომ 2005 წელს. მდგრად განვითარებაზე მიმართული განათლების - ისევე, როგორც ეკოლოგიური განათლების - მიზანია, მოსწავლეთა ქმედებები გარემოს დაცვაზე მიმართოს, ასწავლოს ბუნებისა და გარემოს მოფრთხილება. მაგრამ, ამას გარდა, ის განავითარებს იმ უნარ-ჩვევებს, რომლებიც ადამიანებს ღირებულო მომავლის აქტიურად აშენების საშუალებას აძლევს. ამგვარად, მისი მზერა მხოლოდ რაღაცის „შენარჩუნებაზე“ კი არ არის მიმართული, არამედ მომავალზე, მის აქტიურ ჩამოყალიბებაზე. წინა პლანზე აქ დგას მოდერნიზაცია და არა მხოლოდ არსებულ პრობლემებზე რეაგირება. ერთ-ერთი ყველაზე აღიარებული მეცნიერი საერთაშორისო მასშტაბით, მდგრად განვითარებაზე მიმართული განათლების მკვლევარი გერჰარდ დე შანია. ის ცხოვრობს და მუშაობს ბერლინში. მას მიაჩნია, რომ მდგრად განვითარებაზე მიმართული განათლების მიზანია, მასზე არსებული ცოდნის მოხმარება და არამდგრადი განვითარების პრობლემების შეცნობა. იგი ამ უნარს შემოქმედებით კომპეტენციას

GRÜNE PÄDAGOGIK

„Der Zustand der Welt ist nicht das Werk von Ignoranten: Er ist das Resultat der Arbeit von Professoren, Doktoren, Managern“ meint der britische Umweltpädagoge Ken Webster. Tatsächlich gibt es viele Gründe, warum es so schwer ist, Abfälle zu reduzieren oder auf erneuerbare Energien umzusteigen: Wenn weniger produziert wird, schon dies die Umwelt, aber

Menschen, die in Armut leben, brauchen Wirtschaftswachstum, brauchen Perspektiven. Entwicklung ist für Millionen von Menschen verbunden mit einem besseren Leben. Es geht daher darum, Entwicklung und Ökologie zu verbinden, Widersprüche wahrzunehmen, an ihnen zu arbeiten: Entwicklungen, die sowohl für die Umwelt als auch für die wirtschaftliche Entwicklung positiv sind, gibt es – sie sind aber eher Ausnahme als Regelfall.

Vor diesem Hintergrund ist es eine vorrangige Aufgabe der Pädagogik, auf diese Widersprüche hinzuweisen, sie zu diskutieren, sie zu bearbeiten. Grüne Pädagogik sucht daher Beispiele, wie an solchen Themen gelernt werden kann. Entwickelt wurden daher konkrete Beispiele, wie Fragen der Gesundheit, der Umwelt und der Wirtschaft verknüpft werden können, wie die Phantasie gefördert oder Widersprüche bearbeitet werden können. Wie in jedem modernen pädagogischen Setting ist es besonders wichtig, von der Lebenswelt der Lernenden auszugehen, ihre Erfahrungen einzubinden – mit dem Blick auf Kompetenzen, die entwickelt werden sollen.

In einem ersten Schritt gilt es, Mut zu machen. Gerade im Umweltbereich ist es oft schwierig, zuversichtlich zu bleiben. Untersuchungen zeigen, dass sich viele Jugendliche ernsthafte Sorgen machen, sich ohnmächtig und ohne Perspektive fühlen. Pädagogik muss hier zuallererst ermutigen.

Mut macht die Natur selbst, ihre Schönheit, ihre Vielfalt. Naturbegegnung im Unterricht ist daher Teil der Ermutigung. Mut machen gute Geschichten und schließlich Möglichkeiten, selbst aktiv zu werden: Eine Müllsammelaktion kann so auch Hoffnung bringen, entsteht doch dabei das Gefühl, dass man selbst etwas tun kann – Resignation lähmt.

უნდებს. მაგრამ მას, ასევე, ჩამოთვლილი აქვს მთელი რიგი ნაწილობრივი კომპეტენციებიც, მათ შორის სამყაროსთვის გახსნილი ცოდნის ჩამოყალიბების, რისკების, საფრთხეებისა და გაურკვევლობების შეცნობისა და შეფასების უნარები, ისევე, როგორც ერთობლივად დაგეგმვა და ქმედება. (ამის შესახებ დამატებით მომდევნო თავებში).

როგორ შეიძლება მდგრად განვითარებაზე მიმართული განათლების აბსტრაქტული პრინციპების დამუშავება გაკეთილზე? როგორ ვისწავლოთ მონაწილეობა, შემოქმედებითი მიდგომა, როგორ უნდა განვავითაროთ ფასეულობათა სისტემები? აქ საჭიროა მაგალითები, პრაქტიკული პასუხი. აქედან გამომდინარე, ბევრი ინსტიტუტი მუშაობს ამ პრაქტიკულ მაგალითებზე, მათ შორისაა სოფლის მეურნეობისა და ეკოლოგიური პედაგოგიის ინსტიტუტი თავისი მწვანე პედაგოგიის კონცეფციით.

მწვანე პედაგოგია

„სამყაროს მდგრადობა უფიცთა ნამოქმედარი არ არის: ეს პროფესორების, დოქტორების, მენეჯერების მუშაობის შედეგია“ – ამბობს ბრიტანელი პედაგოგი ეკოლოგიის დარგში, კენ ვებსტერი. მართლაც, ძალზე ბევრი მიზეზია იმისა, რატომაც ძნელდება წარჩენების რაოდენობის შემცირება და განახლება ენერჯიზე გადასვლა: ნაკლები წარმოება იცავს გარემოს, მაგრამ სიღარიბეში მცხოვრები ადამიანები ეკონომიკურ ზრდასა და ახალ პერსპექტივებს საჭიროებენ. განვითარება მილიონობით ადამიანისთვის უკეთეს ცხოვრებას უკავშირდება. ამიტომაც, აქ საუბარია განვითარებისა და ეკოლოგიის დაკავშირებაზე, წინააღმდეგობათა შეცნობასა და მათზე მუშაობაზე: როგორც ეკოლოგიისთვის, ასევე ეკონომიკური განვითარებისთვის დადებითი მოვლენები, მართლაც, არსებობს – მაგრამ ისინი უფრო გამოწვევის წარმოდგენენ, ვიდრე წესს. ამ ფონზე, პედაგოგიის პირველადი ამოცანაა, ამ წინააღმდეგობათა ჩვენება, მათი განხილვა და დამუშავება. ამიტომაც, მწვანე პედაგოგიკა ეძიებს მაგალითებს, რომლებიც მსგავსი თემებიდან ცოდნის შექმნის საშუალებას იძლევიან. შემუშავებულ იქნა კონკრეტული თემები, მაგ. თუ როგორ შეიძლება ჯანმრთელობის, გარემოს დაცვისა და ეკონომიკის საკითხების ერთმანეთთან დაკავშირება, ფანტაზიის წახალისება ან წინააღმდეგობებზე მუშაობა. როგორც ნებისმიერ თანამედროვე საგანმანათლებლო გარემოში, აქაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რომ ამოსავალი ნერტილი სწორედ მოსწავლის სამყაროზე ორიენტაცია იყოს, გამოყენებულ იქნას მათი გამოცდილება – იმ კომპეტენციათა გათვალისწინებით, რომელთა გამოიმუშავებაც უნდა მოხდეს. პირველ ეტაპზე ადამიანების შეგუიანებაა საჭირო. განსაკუთრებით გარემოს დაცვის სფეროში ხშირად რთულია ოპტიმიზმის შენარჩუნება. კვლევები აჩვენებს, რომ ბევრი ახალგაზრდა სერიოზულადაა შეუფოთებული, უძლურებასა და უპერსპექტივობას გრძნობს. პედაგოგიკამ აქ პირველ რიგში შეგუიანება უნდა შეძლოს. თავად ბუნება შეგვაგულთვნიებს თავისი სილამაზითა და მრავალფეროვნებით. ბუნებასთან შეხვედრა გაკეთილზე ამ შეგუიანების შემადგენელი ნაწილია. გამბედაობას გვისახავს, ასევე, კარგი ამბების შეტყობა, და ბოლოს აქტიური მოქმედების შესაძლებლობა: მაგალითად, ნაგვის

LEHR- UND LERNARRANGEMENTS DER GRÜNEN PÄDAGOGIK

Für Nachhaltigkeit ist es besonders wichtig, dass Zusammenhänge sichtbar werden – zwischen den Erfahrungen der Lernenden und den Lerninhalten, zwischen lokalen Fragen und globalen Themen. Wichtig ist aber auch, dass Lernen selbst nachhaltig ist, es zur Entwicklung der Jugendlichen beiträgt. Nachhaltigkeit hat daher im Deutschen eine doppelte Bedeutung: Eine im Sinn von zukunftsfähig, die andere im Sinne von dauerhaft.

Wir haben ein Schema entwickelt – wie wir vorgehen können, damit wir einen langfristigen Lernerfolg erzielen: Das didaktische Modell der Grünen Pädagogik, bestehend aus den folgenden fünf Elementen:

- Konfrontation: Am Beginn sollte eine interessante Frage stehen! Eine, die uns betrifft. Die zum Nachdenken auffordert. Die bei Schülerinnen und Schülern Neugierde weckt auf das Thema. Wichtig: Hier sollten Fragen entstehen.
- Recherche, Problemanalyse: Diese Analyse sollte durch und mit den Lernenden durchgeführt werden. Sie sollten selbst ihre Vorschläge, ihre Sichtweisen einbringen.
- Intervention: Kritische Fragen durch die Lehrenden und neue Sichtweisen dürfen provozieren.
- Interaktion, Handeln: Angesichts der Widersprüche, was können wir tun? Hier werden Lösungen erarbeitet.
- Reflexion: Am Ende ist es ganz wichtig, nochmals zu überlegen: Was haben wir gemacht? Wie hat es uns verändert? Was können wir anderen darüber erzählen? Wie können wir weitermachen?

შეგროვების აქცია, ასევე შეიძლება იმედის მომცემი იყოს, და თუკი გაგვიჩნდა იმის გრძნობა, რომ თავად რაღაცის გაკეთება შეგვიძლია, - იმედგაცრუებაც უკან იხევს.

მწვანე განათლების პედაგოგიური და სასწავლო ღონისძიებები

მდგრადობისთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ის, რომ ჩანდეს კავშირები - მოსწავლეთა გამოცდილებასა და სასწავლო მასალას შორის, ადგილობრივ საკითხებსა და გლობალურ თემებს შორის. თუმცა, მნიშვნელოვანია ისიც, რომ სწავლა თავად იყოს მდგრადი, ხელს უწყობდეს ახალგაზრდების განვითარებას. მდგრადობას, შესაბამისად, გერმანულ ენაში ორმაგი მნიშვნელობა აქვს: ერთი - მომავლის უნარიანობას გულისხმობს, მეორე კი - გრძელვადიანობას .

ჩვენ შევიშუავეთ სქემა - როგორ უნდა ვიმოქმედოთ გრძელვადიანი სასწავლო ნარმატების მისაღწევად: მწვანე პედაგოგიის დიდაქტიკური მოდელი მოიცავს შემდეგ ხუთ ელემენტს:

- დაპირისპირება: დასაწყისში დასმული უნდა იყოს საინტერესო კითხვა! ისეთი, უშუალოდ ჩვენ რომ გვეხება, ჩვენგან დაფიქრებას რომ მოითხოვს, მოსწავლეებში ცნობისმოყვარეობას რომ იწვევს მოცემულ თემასთან მიმართებაში. მნიშვნელოვანია: აქ კითხვები უნდა წარმოიშვას.
- კვლევა, პრობლემების ანალიზი: ეს ანალიზი უნდა განხორციელდეს მოსწავლეთა მიერ და მათთან ერთად. მათ თავად უნდა შემოიტანონ წინადადებები და გამოთქვან მოსაზრებები.
- ინტერვენცია: პედაგოგების კრიტიკული კითხვები და ახალი თვალსაზრისები შესაძლოა იყოს პროვოკაციული.
- ურთიერთქმედება, მოქმედება: რისი გაკეთება შეგვიძლია წინააღმდეგობების გათვალისწინებით? აქ გადანაცვლებების შემუშავება მიმდინარეობს.
- ასახვა: საბოლოო ჯამში, ძალიან მნიშვნელოვანია, კიდევ ერთხელ გაანალიზება: რა გავაკეთეთ? როგორ შეგვცვალა ამან? რა შეგვიძლია მოვუთხროთ სხვებს ამის შესახებ? რა შეგვიძლია გავაკეთოთ მომავალში?

Ein Praxisbeispiel

Kunststoff wird vielfach gedankenlos verwendet und verursacht große Umweltprobleme – manche sprechen von einem der schwerwiegendsten Umweltprobleme überhaupt. Es ist daher ein wichtiges Thema der Bildung. Entsprechend den Schritten der Grünen Pädagogik steht am Beginn die Konfrontation: Die Schülerinnen und Schüler erhalten einen kurzen Text: „Die UNESCO hat die riesigen Müllinseln im Pazifik zu einem eigenen Staat erklärt – um auf die Größe des Problems aufmerksam zu machen. Millionen Meerestiere sterben, das Plastik gelangt in die Nahrung...“ Die Schüler/innen recherchieren: Wie viel Plastik wird produziert?

Wie groß sind die Müllinseln? Und was können wir tun, um zu verhindern, dass weiter so viel Kunststoff ins Meer gelangt?

Ein wichtiger dritter Schritt ist die Intervention, sind weiterführende Fragen, die neue Sichtweisen einbringen: „Wenn Kunststoff so negativ ist, warum gibt es dann so viel davon? Kunststoffe schützen etwa Lebensmittel – Kunststoff ist ein ideales Verpackungsmaterial, hat wenig Gewicht, verhindert, dass krankmachende Bakterien ins Essen gelangen.“

Dadurch kann in einem vierten Schritt über die Komplexität des Themas diskutiert werden: Wo ist Kunststoff sinnvoll, wo nicht? Wie kann er verwendet und entsorgt werden? Besitzen andere Materialien die Vorteile des Kunststoffes, nicht aber seine Nachteile? Die Sichtweisen werden differenzierter. In einem letzten schritt – der Reflexion – ist zu überlegen: Wie können wir uns entscheiden? Wo haben wir Handlungsmöglichkeiten? Und wo müssen wir weiter lernen? Um beim Kunststoff zu bleiben: Tragetaschen aus Kunststoff können sehr gut ersetzt werden, Folien, die in direktem Kontakt mit dem Lebensmittel stehen eher weniger. Und Kunststoffe sollten nicht in die Natur gelangen, sie sind zu sammeln und zu verwerten.

Mag. Willi Linder
lehrt an der Hochschule für Agrar- und Umweltpädagogik in Wien und hat „Vernetzt für Nachhaltigkeit“ inhaltlich konzipiert. Seit einigen Jahren interessiert und engagiert er sich für nachhaltige Entwicklung im Südkaukasus.
willi.linder@objentis.com

პრაქტიკული მაგალითი

პლასტიკატის მასალა ხშირად დაუფიქრებლად გამოიყენება და დიდ ეკოლოგიურ პრობლემებს იწვევს - ზოგი მათ ყველაზე სერიოზული ეკოლოგიური პრობლემების რიგში აყენებს. ამიტომაც, ეს განათლებისთვის მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს. მწვანე პედაგოგიის ნაბიჯების შესაბამისად, დასაწყისში დაპირისპირება დგას: მოსწავლეებს ურიგდებთ მოკლე ტექსტს: „იუნესკომ უზარმაზარი ნაგვის კუნძულები წყნარ ოკეანეში ცალკე სახელმწიფოდ გამოაცხადა - პრობლემის მასშტაბებზე ყურადღების გასამახვილებლად. მილიონობით ზღვის ცხოველი იღუპება, პლასტიკატი ხვდება საკვებში ... „მოსწავლეებმა უნდა გამოიკვლიონ: რა რაოდენობით ხდება პლასტიკატის დამზადება?

რამდენად დიდია ნაგვის კუნძულები? და რისი გაკეთება შეგვიძლია შემდგომში, რათა თავიდან ავიცილოთ პლასტიკატის ამხელა რაოდენობით ზღვაში მოხვედრა?

მნიშვნელოვანი მესამე ნაბიჯი არის ინტერვენცია, ახალი თვალთახედვის მომტანი დამატებითი შეკითხვები: “თუ პლასტიკატი ამდენად ცუდია, მამ რატომ ხდება მისი ასეთი რაოდენობით წარმოება? პლასტიკატი იცავს საკვებ პროდუქტებს - ის იდეალური შესაფუთი მასალაა, აქვს მცირე წონა, აბრკოლებს დაავადების გამომწვევი ბაქტერიების საკვებში შეღწევას.

აქედან გამომდინარე, მეოთხე ნაბიჯში თემის კომპლექსურობის განხილვა შეიძლება: სად არის პლასტიკატის გამოყენება მისაღები, სად - არა? როგორ შეიძლება მისი გამოყენება და უტილიზაცია? თუ გააჩნიათ სხვა მასალებს პლასტიკატის უპირატესობანი, მაგრამ არა მისი უარყოფითი მხარეები? თვალთახედვები უფრო დიფერენცირებული ხდება. ბოლო ნაბიჯმა - ასახვამ - უნდა დაგვაფიქროს: რა გადანაცვლებების მიღება შეგვიძლია? სად გვაქვს მოქმედების შესაძლებლობები? და სად უნდა გავიღრმავოთ ცოდნა? თუმცა, გვერდს ნუ ავუქცევთ პლასტიკატის თემას: პლასტიკატის ჩანთების შეცვლა მშვენივრად შეიძლება, საკვებისთვის განკუთვნილი, მასთან უშუალო კონტაქტში მყოფი ცელოფანის გადასაკრავებისა - უფრო ნაკლებად. და კიდევ: პლასტიკური მასალები არ უნდა აღწევდნენ ბუნებაში, მათი შეგროვება და გადამუშავება უნდა ხდებოდეს.

მაგ. ვილი ლინდერი
ვენის სოფლის მეურნეობისა და ეკოლოგიური პედაგოგიის ინსტიტუტის ლექტორი და პროექტის “გავერთიანდით მდგრადი მომავლისათვის” კონცეფციის შემქმნელი. უკვე მრავალი წელია, დაინტერესებულია მდგრადი განვითარებით სამხრეთ კავკასიაში
willi.linder@objentis.com

„GUTES LEBEN FÜR ALLE“

Für die Gestaltung einer lebenswerten Welt sind verschiedenste Fähigkeiten notwendig und hilfreich: Diese zu entwickeln und zu vertiefen ist Ziel von Bildung für nachhaltige Entwicklung.

Was wir unter einem „guten Leben“ verstehen, ist sehr individuell – abhängig von unserem geographischen und sozialen Lebensumfeld, je nachdem ob wir Bäuerin in Georgien, Student in Aserbaidschan, Fabrikarbeiter in Armenien, Banker in New York oder Arbeitslose in den Suburbs von Bangkok sind. Vier Dimensionen werden im Nachhaltigkeitsdiskurs aber dennoch als wesentlich für die Qualität unseres Lebens betrachtet: Ökologie, Gesellschaft, Ökonomie und Kultur.

DIMENSION ÖKOLOGIE: NATÜRLICHE LEBENSGRUNDLAGEN SOLLEN ERHALTEN BLEIBEN

Nur wenn wir saubere Luft zum Atmen, reines Wasser zum Trinken und gesunde Böden haben, die uns ernähren, können wir gut leben. Durch unsere oft ausbeuterische Wirtschaftsweise geht die Vielfalt an Pflanzen und Tieren zurück, der Klimawandel verändert unsere Lebensbedingungen maßgeblich.

DIMENSION GESELLSCHAFT: GELUNGENES ZUSAMMENLEBEN SOLL GESTALTET WERDEN

Im Zentrum stehen dabei die Begriffe Gerechtigkeit und Chancengleichheit. Beispielsweise soll der Zugang zu Bildung, Arbeit, Gesundheitsversorgung oder Nutzung natürlicher Ressourcen für alle, speziell auch für sozial schwächere Gruppen gegeben sein. Ebenso geht es um Chancengleichheit und Gerechtigkeit zwischen Männern und Frauen. Wesentlich für den Zusammenhalt einer Gesellschaft ist auch Mitbestimmung und das friedliche Lösen von Konflikten.

„კარგი ცხოვრება ყველასათვის“

ცხოვრებისათვის ღირებული სამყაროს შესაქმნელად სხვადასხვა უნარ-ჩვევების ფლობა საჭირო და სასურველი: მათი განვითარება და გაღრმავება მდგრად განვითარებაზე ორიენტირებული განათლების მიზანი.

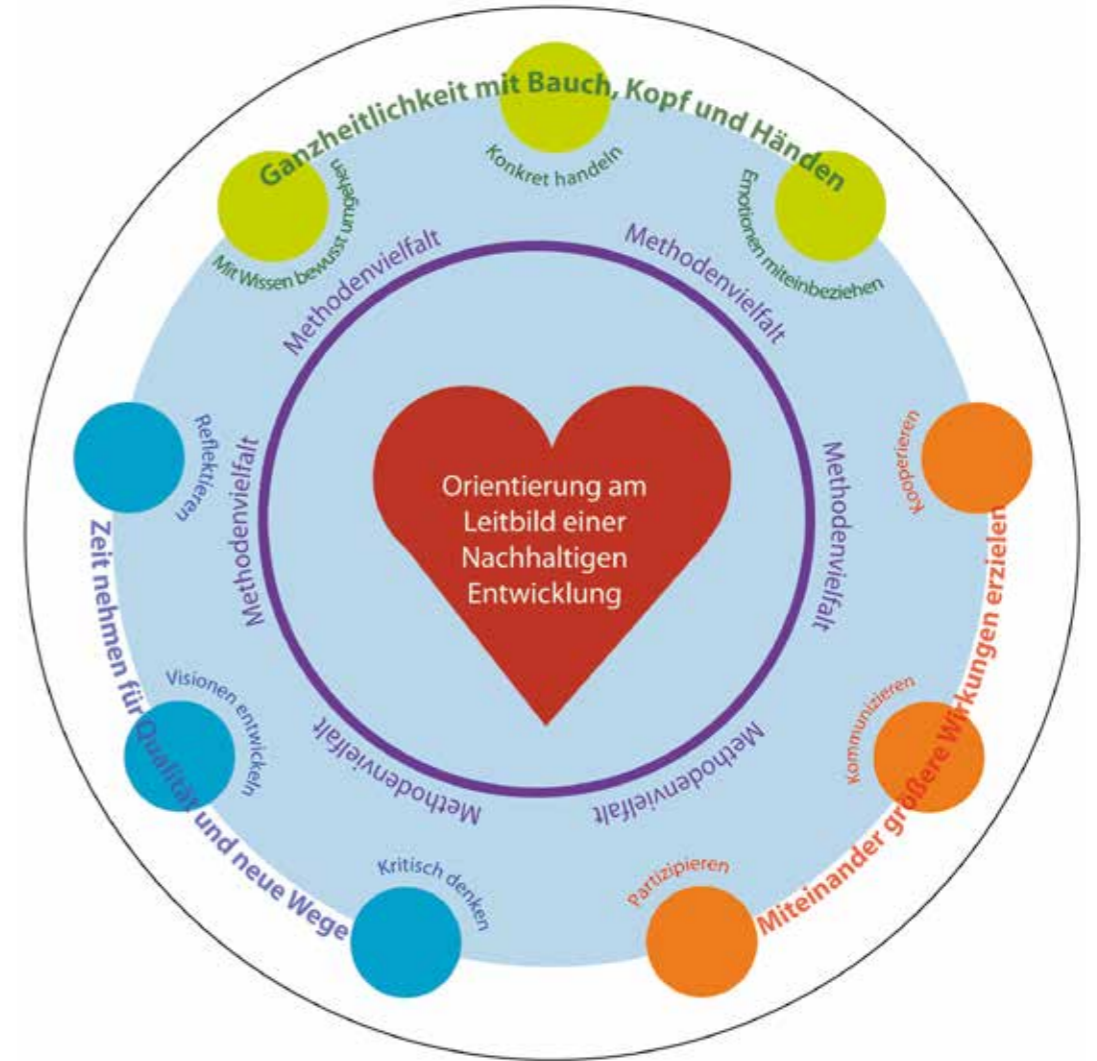
გამოთქმა „კარგი ცხოვრება“ ძალზე ინდივიდუალურად აღიქმება – ის დამოკიდებულია ჩვენ გეოგრაფიულ და სოციალურ გარემოზე, იმის და მიხედვით, თუ ვინ ვართ: ქართველი გლეხი ქალი, აზერბაიჯანელი სტუდენტი, სომეხი ქარხნის მუშა, ნიუ-იორკელი ბანკირი, თუ ბანკოკელი უმუშევარი. მდგრადობაზე საუბრისას ოთხ განზომილებას ენიჭება განსაკუთრებული მნიშვნელობა ჩვენი ცხოვრების ხარისხთან მიმართებაში: გარემოს დაცვა, საზოგადოებას, ეკონომიკასა და კულტურას.

გარემოს დაცვის განზომილება: საჭიროა ცხოვრების ბუნებრივი საფუძვლების შენარჩუნება

კარგი ცხოვრება შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი ვისუნთქებთ სუფთა ჰაერს, დავლევთ სუფთა წყალს და ვიკვებებით ჯანსაღ ნიადაგზე მოყვანილი საკვები პროდუქტებით. ეკონომიკისადმი ჩვენი მომხმარებლური დამოკიდებულების გამო მცენარეებისა და ცხოველების მრავალფეროვნება კლებულობს. კლიმატური ცვლილებები საგრძნობლად ცვლის ჩვენი ცხოვრების პირობებს.

საზოგადოების განზომილება: საჭიროა წარმატებული თანაცხოვრების მიღწევა

ამ შემთხვევაში ყურადღების ცენტრში ექცევა ტერმინები „სამართლიანობა“ და „თანაბარი შესაძლებლობები“. მაგალითად, განათლება, სამუშაო, ჯანდაცვა და ბუნებრივი რესურსების გამოყენება ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ყველასთვის, განსაკუთრებით, სოციალურად სუსტი ჯგუფებისათვის. ზუსტად ასევე, საუბარია სამართლიანობასა და თანაბარ შესაძლებლობებზე ქალებისა და მამაკაცებს შორის. საზოგადოების ერთიანობისთვის, ასევე, მნიშვნელოვანია მისი ჩართულობა და კონფლიქტების მშვიდობიანი მოწესრიგება.

DIMENSION ÖKONOMIE: SOZIAL- UND UMWELTVERTRÄGLICHE WIRTSCHAFTSSYSTEME SOLLEN ORGANISIERT WERDEN

Nachhaltiges Wirtschaften ist sowohl umweltfreundlich als auch sozial fair. Die Umweltfreundlichkeit äußert sich z.B. im sparsamen Umgang mit Ressourcen, im Einsatz umweltfreundlicher Energie (z.B. Solar, Wind ...), oder in der Anwendung innovativer Technologien (z.B. cradle to cradle). Sozial faire Arbeitsbedingungen werden z.B. durch starke Arbeitnehmer/innenvertretung geschaffen. Ein wichtiger Aspekt ist der Wiederaufbau bzw. Erhalt regionaler Wirtschaftskreisläufe: Der Wegfall langer Transportwege reduziert Umweltbelastungen, Arbeitsplätze in den Regionen werden erhalten oder neu geschaffen.

ეკონომიკის განზომილება: საჭიროა სოციალურად და ეკოლოგიურად ორიენტირებული ეკონომიკური სისტემების შექმნა

მდგრადი ეკონომიკა გარემოს დაცვისა და სოციალური სფეროების სამართლიანად წარმართვას გულისხმობს. გარემოს დაცვა გამოიხატება, მაგალითად, რესურსების ეკონომიურ გამოყენებაში, ენერჯის ეკოლოგიურად სუფთა წყაროებით სარგებლობაში (მაგ. მზის, ქარის ენერჯია...), ან ინოვაციური ტექნოლოგიების დანერგვაში (მაგ. cradle to cradle). სოციალურად სამართლიანი სამუშაო პირობების შექმნა შესაძლებელია, მაგალითად, დაქირავებულთა ძლიერი შიდა წარმომადგენლობის შექმნით. მნიშვნელოვანი ასპექტია რეგიონალური ეკონომიკური ციკლების აღდგენა ან მათი შენარჩუნება: გრძელი სატრანსპორტო გზების გაუქმება გარემოზე უარყოფით ზეგავლენას ამცირებს, რეგიონებში სამუშაო ადგილების შენარჩუნება ხდება, ან ახალი ადგილები იქმნება.

DIMENSION KULTUR: NACHHALTIGE ALLTAGSKULTUR SOLL BEWAHRT ODER ENTWICKELT WERDEN

Dazu gehören: Die Realisierung einer Weltanschauung, in der nicht der Mensch allein im Mittelpunkt steht, sondern sich als Teil von ökologischen und sozialen Systemen versteht; das Entwickeln und Umsetzen von Ideen mit kreativen Ausdrucksmitteln; das Anerkennen von kultureller Vielfalt als Bestandteil und Potential Nachhaltiger Entwicklung; die Aufwertung und Aktualisierung von traditionellem Wissen; ein veränderter Umgang mit Zeit, Geld und Konsumgütern im Hinblick auf regionale und globale Zusammenhänge.

Das Konzept der Nachhaltigen Entwicklung geht davon aus, dass Menschen nicht einfach den verschiedenen komplex vernetzten Wirtschafts-, Technik-, Politik- und Sozial-Systemen ausgeliefert sind, sondern selbst Zukunft mit gestalten können.

Alternative Lösungen, Innovationen und Visionen spielen dabei eine wesentliche Rolle. Anstatt nur Schritt für Schritt auf Herausforderungen und Probleme, die sich jeder Gesellschaft im Laufe der Zeit stellen, zu reagieren, regt das Konzept der Nachhaltigen Entwicklung dazu an, pro-aktiv zu handeln. Dabei spielen auch die persönliche Motivation und die Freude eine „bessere“ Welt mitzugestalten, wesentliche Rollen. Genau hier setzt Bildung für nachhaltige Entwicklung an: Ziel von BNE ist es, Menschen Kompetenzen und Fähigkeiten mit auf den Weg zu geben, die es ihnen ermöglichen, aktiv und eigenverantwortlich ihr Lebensumfeld und ihre Zukunft mit zu gestalten – orientiert an den Werten einer Nachhaltigen Entwicklung. Die Fähigkeiten, die für die Mitgestaltung einer nachhaltigen Zukunft wesentlich sind:

KONKRET HANDELN, EMOTIONEN MITEINBEZIEHEN, MIT WISSEN BEWUSST UMGEHEN, VISIONEN ENTWICKELN, REFLEKTIEREN, KRITISCH DENKEN, KOMMUNIZIEREN, PARTIZIPIEREN, KOOPERIEREN, METHODENVIELFALT.

კულტურის განვითარება: საჭიროა მდგრადი ყოველდღიური ცხოვრების შენარჩუნება და განვითარება

ამაში შედის: იმ მსოფლმხედველობის რეალიზება, რომელიც ადამიანს სამყაროში ცენტრალურ ადგილს კი არ ანიჭებს, არამედ სადაც ადამიანი საკუთარ თავს ეკოლოგიური და სოციალური სისტემების ნაწილად მოიაზრებს; იდეების განვითარება და განხორციელება შემოქმედებითი გამოხატვის საშუალებებით; კულტურული მრავალფეროვნების აღიარება მდგრადი განვითარების შემადგენელ ნაწილად და მის პოტენციალად; ტრადიციული ცოდნის გადაფასება და აქტუალიზაცია; სხვაგვარი დამოკიდებულება დროსთან, ფულთან და მოხმარების საგნებთან რეგიონალური და გლობალური ურთიერთკავშირების გათვალისწინებით.

მდგრადი განვითარების კონცეფციის ამოსავალი წერტილი ის არის, რომ ადამიანები მარტოდენ კი არ უნდა იმართებოდნენ სხვადასხვა, კომპლექსურად გადახლართული ეკონომიკური, ტექნიკური, პოლიტიკური და სოციალური სისტემებით, არამედ მათ თავად შეუძლიათ აშენონ საკუთარი მომავალი. ალტერნატიულ გადაწყვეტილებებს, ინოვაციებსა და წარმოდგენებს აქ მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება. ნებისმიერი საზოგადოების წინაშე დროთა განმავლობაში გაჩენილ გამოწვევებსა და პრობლემებზე ნაბიჯ-ნაბიჯ რეაგირების მაგივრად მდგრადი განვითარების კონცეფცია აქტიური ქმედებისკენ მოგვიწოდებს. ამასთანავე, პირადი მოტივაცია და „უკეთესი სამყაროს“ შექმნაში თანაზიარობით გამონეული სიხარული მნიშვნელოვან როლს თამაშობენ. სწორედ აქ იწყება განათლება მდგრადი განვითარებისთვის: გმგ-ის (განათლება მდგრადი განვითარებისთვის) მიზანია, ადამიანებისთვის იმ უნარ-ჩვევებისა და ცოდნის გაზიარება, რაც მათ საკუთარი ცხოვრებისეული გარემოსა და მომავლის აქტიურად და პასუხისმგებლობის გრძნობით ფორმირების საშუალებას მისცემს, — რაც მდგრადი განვითარების ფასეულობებზე იქნება ორიენტირებული. მდგრადი მომავლის შექმნისათვის მნიშვნელოვანი უნარ-ჩვევებია:

კონკრეტული მოქმედება, ემოციების მოშვლილება, ცოდნის გაცნობიერებულად გამოყენება, ხელშეწყობა განვითარება, სარკისებური არეკვლა, კრიტიკული აზროვნება, კომუნიკაცია, ჩართულობა, თანამშრომლობა, მეთოდების მრავალფეროვნება.

KURZ UND BÜNDIG

Wenn wir vom Leitbild einer nachhaltigen Entwicklung als Herzstück von Bildung für nachhaltige Entwicklung sprechen, meinen wir: Gerechtigkeit hier und heute, gegenüber künftigen Generationen und überall auf der Welt im Rahmen einer Entwicklung, in der Umwelt, Wirtschaft und Gesellschaft in gelungener Wechselwirkung sind. Das Einbeziehen der zehn BNE-Aspekte in Bildungsangebote hilft dieses Leitbild umzusetzen.

მოკლედ და კონკრეტულად

როდესაც ჩვენ მდგრადი განვითარების სანიმუშო სურათს განვიხილავთ, როგორც მდგრად განვითარებაზე მიმართულ განათლების უმთავრეს ელემენტს, ამაში ვგულისხმობთ: სამართლიანობას აქ და ახლა, მომავალ თაობებთან მიმართებაში და ყველგან მსოფლიოში იმ განვითარების ფარგლებში, სადაც ეკოლოგია, ეკონომიკა და საზოგადოება წარმატებულად ურთიერთქმედებენ. გმგ-ს 10 ასპექტის ჩართვა სასწავლო პროგრამაში დაგვეხმარება ამ სანიმუშო სურათის განხორციელებაში.

Quelle: I.Stelzer/S.Garczyk/A.Streissler, (2012): *bildung.nachhaltig.regional. Aspekte einer Bildung für nachhaltige Entwicklung für RegionalentwicklerInnen und BildungspraktikerInnen*, FORUM Umweltbildung, S. 12 ff
Download: http://www.umweltbildung.at/uploads/tx_hetopublications/publikationen/pdf/bildung_handbuch_RZ_screen_01.pdf

წყარო: I.Stelzer/S.Garczyk/A.Streissler, (2012): *bildung.nachhaltig.regional. Aspekte einer Bildung für nachhaltige Entwicklung für RegionalentwicklerInnen und BildungspraktikerInnen*, FORUM Umweltbildung, S. 12 ff
ჩამოტვირთვა: http://www.umweltbildung.at/uploads/tx_hetopublications/publikationen/pdf/bildung_handbuch_RZ_screen_01.pdf

NACHGEFRAGT

„Bildung kann Handlungsmöglichkeiten eröffnen.“
Im folgenden Gesprächs ausschnitt lotet der führende deutsche BNE-Theoretiker Gerhard de Haan die Möglichkeiten und Grenzen einer Bildung für nachhaltige Entwicklung aus.

Heutzutage hört man immer öfter den Ruf nach Bildung als Krisenbewältigungsinstrument für gesellschaftliche Probleme? Wird dieser Anspruch – auch an die BNE – zu Recht gestellt?

De Haan: Ich habe noch nie gesehen, dass der Bildungsbereich dazu getaugt hätte, eine Krise zu bewältigen. Dafür ist der Bildungsbereich, Gott sei Dank, viel zu schwach. Man kann ihn nicht einspannen, um ein gesellschaftliches Problem zu lösen, dafür ist der Bildungsbereich ja überhaupt nicht tauglich. Da nutzen auch alle Manipulationsmöglichkeiten nicht. Sonst wäre etwa die DDR nicht zusammengebrochen. Da haben 50 Jahre Sozialismusprogramm in diese Richtung auch nicht viel bewegen können. Das muss man einfach ein bisschen nüchterner sehen und offen sagen, was wir im Bildungsbereich erreichen können, und dafür müssen wir auch stehen. Wir können Handlungsmöglichkeiten eröffnen in Richtung von Nachhaltigkeit. Ob die dann jemand ergreift oder nicht, können wir letztendlich gar nicht entscheiden. Das liegt auch nicht in unserer Hand. Insofern können wir die Lage auch etwas entspannter sehen. Aber wir würden Kinder und Jugendliche manipulieren, wenn wir ihnen vorenthalten, was denkbar ist. Das wäre Manipulation.

Ist dieses Problem nicht im Begriff der Bildung „für“ nachhaltige Entwicklung angelegt? Der alte Bildungsbegriff kennt doch eigentlich keine Bildung „für“ etwas, sondern nur Bildung als Selbstreifungsprozess.

Unter dem **humanistischen Bildungsideal** versteht man die ganzheitliche Ausbildung in den Künsten und Wissenschaften in Verbindung mit der jeweiligen Studienfachrichtung. Dieses Ideal geht zurück auf **Wilhelm von Humboldt (1767-1835)**, der dadurch den Anspruch auf Allgemeinbildung fördern wollte. Im humanistischen Gymnasium werden beispielsweise neben den anderen Fächern auch die klassischen Sprachen Latein und Griechisch als Grundlage der europäischen Kultur und als Beitrag einer umfassenden Menschenbildung unterrichtet.

De Haan: Nein, das ist nicht akademisch. Bei dem, was wir heute an humanistischer Bildung haben, ist genau das Nachhaltigkeitsthema zentral. Und zwar aus zwei wichtigen Gründen. Erstens: Bildung für nachhaltige Entwicklung steht für

„Perspektivenübernahme“ – sozusagen „den anderen in den Blick zu nehmen“.

კითხვები და პასუხები

„განათლება მოქმედების თავისუფლებას გვანიჭებს“
მოყვანილი საუბრის მონაკვეთში გმგ-ს წამყვანი გერმანელი თეორეტიკოსი გერჰარდ დე ჰაანი წარმოაჩენს მდგრად განვითარებაზე მიმართულ განათლების შესაძლებლობებსა და საზღვრებს.

დღესდღეობით განათლებას სულ უფრო ხშირად მოუხმობენ, როგორც საზოგადოებაში გაჩენილი პრობლემების კრიზისული დაძლევის საშუალებას. როგორ ფიქრობთ, ამ პრეტენზიის წამოყენება - მათ შორის გმგ-ს წინაშე - სამართლიანად ხდება?

დე ჰაანი: ჯერ არ მინახავს, რომ განათლების სფეროს კრიზისის დასაძლევედ ევარგოს. ამისათვის ეს სფერო, მაღლობა ღმერთს, საკმაოდ სუსტია. მას საზოგადოებრივი პრობლემის გადასაჭრელად უდელში ვერ შეაბამთ, განათლების სფერო ამისათვის სრულიად უვარგისია. აქ ვერც ერთი სამანიპულაციო საშუალება ვერ გაჭრის. ასე რომ არ იყო, გდრ-ი არ შეწყვეტდა არსებობას. მოცემულ შემთხვევაში ამ მიმართულებით გათვლილი სოციალისტური პროგრამის 50 წელმაც ბევრი ვერაფერი შეცვალა. უბრალოდ, ყოველივე ამის უფრო ფხიზელი თვალით დანახვა და იმის პირდაპირი თქმა საჭირო, თუ რისი მიღწევა შეიძლება რეალურად განათლების სფეროს მეშვეობით, ოღონდ ეს ნათქვამი უნდა შევასრულოთ კიდევ. მდგრადობის მიმართულებით ჩვენ მოქმედების თავისუფლების შესაძლებლობების შემოთავაზება შეგვიძლია. გამოიყენებენ მათ თუ არა, საბოლოო ჯამში ჩვენი გადასაცემი არ არის. ეს ჩვენ არ ხელგვენიფება. ამდენად, შეგვიძლია სიტუაციას უფრო თავისუფლად შევხედოთ, მაგრამ ჩვენი მხრიდან ბავშვებითა და ახალგაზრდებით მანიპულირება იქნებოდა იმის დამალვა, რაც რეალურად საფიქრებელია. ეს მანიპულირება იქნებოდა.

განა ეს პრობლემა თავად მდგრადი განათლების-„თვის“ განვითარების ტერმინში არ დევს? განათლების უნიტეტური გაგების ხომ უცხოა განათლება „რეალისთვის“, ის განათლებას პროფესიის განვითარება – მომწიფების პროცესად მოიაზრებს.

დე ჰაანი: არა, ეს აკადემიური არ არის. ჩვენ დღევანდელ კლასიკურ განათლებაში სწორედ მდგრადობის თემა იკავებს ცენტრალურ ადგილს. კერძოდ, ეს ხდება ორი მნიშვნელოვანი მიზეზის გამო. პირველი: განათლება მდგრადი განვითარებისთვის ემზობა „პერსპექტივის საკუთარ თავზე აღებას“, ანუ, ასე ვთქვათ „საკუთარ თვალსაწიერში სხვა ადამიანის შემოყვანას“.

კლასიკური განათლების იდეალის ცნებაში მოიაზრება კონკრეტულ სასწავლო სფეროსთვის ხელოვნების დარგებსა და მეცნიერებებში ერთიანი განათლების მიღება. ეს იდეალი უკავშირდება ვილჰელმ ფონ ჰუმბოლტს (1767-1835), რომელიც ამით ზოგადი განათლების შექმნაზე ამახვილებდა ყურადღებას. მაგალითისათვის, კლასიკურ გიმნაზიუმში სხვა საგნებთან ერთად ისწავლება კლასიკური ენებიც - ლათინური და ბერძნული - როგორც ევროპული კულტურის საფუძველი და ადამიანის ყოვლისმომცველი ზოგადი განათლების შემადგენელი ელემენტი.

Das ist ein ganz fundamentaler Ansatz seit Platon¹ innerhalb der Bildungsidee, dass man genau das versuchen muss zu realisieren. Und wenn man eine Idee von Humboldt² mit aufnehmen will, dann ist es die der „Universalität“. Was ist Nachhaltigkeit sonst, als das Ganze in den Blick zu nehmen? Man muss sich nicht an dem „für“ stören an dieser Stelle. Es ist wichtig wahrzunehmen, dass heute die Nachhaltigkeitsthematik die zentrale Thematik ist, wenn man für humanistische Bildung plädiert.

Heißt das, es geht um eine Neuformulierung des Bildungsgriffs?

De Haan: Nein, so würde ich das nicht sagen. Es geht darum, dass man die eigenen Ideen, die Perspektivenübernahme von Platon und die Universalitätsidee von Humboldt und auch dessen Totalitätsidee reflektiert, wo er sagt, man muss den Menschen als Ganzes wahrnehmen. Nicht nur seinen kognitiven Apparat sondern mit seinem ganzen emotionalen Apparat und seiner Gefühlswelt. Deshalb ist auch das Thema Ästhetik innerhalb der Nachhaltigkeitsidee fundamental enthalten. Von daher würde ich sagen: Eine Gewinnungsidee – aus der Bildungstradition betrachtet – hat einen neuen Gegenstand, an dem sie sich abarbeiten kann. Humboldt hat das an der Antike versucht und an den antiken Statuen. Heute muss man das anhand der Nachhaltigkeitsidee machen. Die halte ich für einen Bildungsgegenstand.

Quelle: Umweltdachverband (Hg.) (2015): BNE reloaded. Boden: Gefährdete Ressource/Naturerfahrung mit Smartphone?/Biodiversität vorwärts denken!/Startschuss: UN-Weltaktionsprogramm/Ideale Partner: Citizen Science & BNE. Jahrbuch Bildung für nachhaltige Entwicklung 2015. Wien: FORUM Umweltbildung, SS. 148-149

Gerhard de Haan
ist Professor für Zukunfts- und Bildungsforschung an der Freien Universität Berlin (Institut Futur) und seit 2014 Mitglied im Rat für Nachhaltige Entwicklung (BNE). Er war von 2005 bis 2014 Vorsitzender des Deutschen Nationalkomitees der UN-Dekade „Bildung für nachhaltige Entwicklung“ und gilt seit vielen Jahren als der hervorragendste Theoretiker der BNE im deutschsprachigen Raum.

1 Platon 428/427 v. Chr.-348/347 v. Chr. war ein antiker griechischer Philosoph.
2 Friedrich Wilhelm Christian Carl Ferdinand von Humboldt (1767-1835) war ein preußischer Gelehrter, Staatsmann und Mitgründer der Berliner Universität (heute: Humboldt-Universität). Seine Schwerpunkte lagen in der Beschäftigung mit kulturwissenschaftlichen Zusammenhängen wie der Bildungsproblematik, der Staatstheorie, der analytischen Betrachtung von Sprache, Literatur und Kunst sowie in aktiver politischer Mitgestaltung als Reformmotor im Schul- und Universitätswesen und als preußischer Diplomat. (Wikipedia)

ეს განათლების იდეაში არსებული ფუნდამენტური პრინციპია პლატონის¹ შემდეგ და სწორედ მის რეალიზაციას უნდა ვეცადოთ. და, თუკი, ამას ჰუმბოლტის² იდეასაც დავამატებთ, მაშინ ეს „უნივერსალობის“ იდეა იქნება. მდგრადობა ხომ სხვა არაფერია, თუ არა მთლიანი სურათის აღქმა! აქ ნაწილაკი - „თვის“ ვინმესთვის ხელის შემშლელად არ უნდა აღიქმებოდეს. მნიშვნელოვანია იმის გაგება, რომ დღეს მდგრადობის თემატიკას კლასიკური განათლების პროპაგანდისას ცენტრალური ადგილი უკავია.

ეს განათლების ცნების ახლებურ ფორმულირებას ნიშნავს?

დე ჰაანი: არა, ამას არ ვიტყვი. საუბარია იმაზე, რომ სარკისებურად ავსახოთ საკუთარი იდეები, პლატონისეული პერსპექტივისა და ჰუმბოლტის უნივერსალობის იდეა, ისევე როგორც მისი „ტოტალურობის“ იდეა, სადაც ის ადამიანის ერთ მთლიანობად აღქმისკენ მოუწოდებს, არა მარტო მისი კოგნიტიური აპარატი, არამედ მთელი მისი ემოციური აპარატიც და გრძნობათა სამყაროსთან ერთად. ამიტომაც ესათეტიკის თემა მდგრადობის იდეაში ფუნდამენტურადაა შესული. ამგვარად, მე ვიტყვი: იდეას, რომელმაც მომავალში წინ უნდა წაგვიზღოს - განათლების ტრადიციიდან გამომდინარე - ახალი სამუშაო ობიექტი გაუჩნდა. ჰუმბოლტმა ამის გაკეთება ანტიკურობასთან, ანტიკურ ქანდაკებებთან მიმართებაში სცადა. დღეს ეს მდგრადობის იდეას უნდა დაუკავშირდეს. სწორედ მას განვიხილავ განათლების საგნად.

Quelle: Umweltdachverband (Hg.) (2015): BNE reloaded. Boden: gefährdete Ressource/Naturerfahrung mit Smartphone?/Biodiversität vorwärts denken!/Startschuss: UN-Weltaktionsprogramm/Ideale Partner: Citizen Science & BNE. Jahrbuch Bildung für nachhaltige Entwicklung 2015. Wien: FORUM Umweltbildung, SS. 148-149

გერჰარდ დე ჰაანი
პროფესორი განათლებისა და მომავლის კვლევის სფეროში ბერლინის თავისუფალ უნივერსიტეტში (მომავლის ინსტიტუტი - Institut Futur) და 2014 წლიდან მდგრადი განვითარების (გმგ) საბჭოს წევრი. 2005 წ.-დან 2014 წ.-მდე იგი გაეროს დეკადის „განათლება მდგრადი განვითარებისთვის“ გერმანიის ეროვნულ საბჭოს თავმჯდომარეობდა და წლების განმავლობაში ცნობილია, როგორც მდგრად განვითარებაზე მიმართული განათლების ერთ-ერთი უთვალსაწიოესი თეორეტიკოსი გერმანულენოვან სივრცეში.

PARTIZIPATION ALS SCHLÜSSELELEMENT

Partizipieren heißt: Lernen, dass dauerhafte Lösungen nur mit Beteiligung der Betroffenen zustande kommen. Lernen, sich in Gestaltungsprozesse einzubringen.

Partizipation bedeutet Teilhabe an Entwicklungen, die uns betreffen. Diese Entwicklungen können an unserem Arbeitsplatz ebenso stattfinden wie an unserem Wohnort oder in der Politik unseres Landes. Durch Partizipation können wir unsere Bedürfnisse und Wünsche einbringen und Entwicklungen mitgestalten – beispielsweise auch in einem Bildungsprojekt. Partizipation ist eine Voraussetzung für nachhaltige Entwicklung. Nachhaltige Entwicklung kann nur mit der aktiven Mitwirkung und Mitträgerschaft aller gesellschaftlichen Gruppen gelingen. „Partizipation schafft eine bessere Entscheidungsqualität, indem Betroffene zu Beteiligten gemacht werden“, heißt es auch in der österreichischen Nachhaltigkeitsstrategie. Erst durch Partizipation entsteht ein gemeinsames Problemverständnis als Ausgangspunkt für Lösungen, die eher mitgetragen werden. Partizipation bedeutet auch eine bewusste Veränderung hin zu flacheren Strukturen mit mehr Eigeninitiative und Selbstverantwortung.

In Bildungsprojekten für Nachhaltige Entwicklung können TeilnehmerInnen Fähigkeiten und Methoden erlernen und vertiefen, die bei Beteiligungsprozessen notwendig sind. Am authentischsten erfahrbar sind diese Kompetenzen, wenn die Lernenden im Bildungsprojekt selbst Beteiligung erleben, sei es, dass sie in die Entwicklung des Projekts eingebunden sind oder die Umsetzung mitgestalten können. Erleben sie, dass ihre Stimme Gewicht hat und ihre Ideen berücksichtigt werden, kann das Selbstvertrauen und Motivation schaffen, sich auch an anderen Prozessen zu beteiligen.

Herausfordernd in partizipativen Prozessen ist die hohe Komplexität: Verschiedene Akteur/innen mit unterschiedlichen Meinungen und Bedürfnissen wollen eine gemeinsame Lösung finden. Der Person oder Institution, die zur Partizipation einlädt, muss bewusst sein, dass sie damit einen Raum für Prozesse und Ergebnisse aufmacht, die nicht vorhersehbar sind. Um Partizipation zu ermöglichen, müssen verschiedene Voraussetzungen geschaffen werden, angefangen bei einer offenen, prozessorientierten Projektstruktur. Klare Abmachungen über Ziele und Aufgaben im Prozess beugen so weit wie möglich Missverständnissen vor. So sollte beispielsweise der Grad der Beteiligung geklärt werden (Ideen einbringen – mitgestalten – mitentscheiden – selbst verantworten) und sichergestellt sein, dass es sich um keine frustrierende Scheinbeteiligung handelt. Wichtig ist, die Bedürfnisse und Interessen der verschiedenen betroffenen Personen(gruppen) zu beachten, um eine möglichst breite Einbindung und letztlich auch Akzeptanz zu erreichen. Durch die unterschiedlichen Blickwinkel und den gemeinsamen Prozess ist zu erwarten,

ჩართულობა, როგორც საკვანძო ელემენტი

ჩართულობა ნიშნავს: იმის სწავლას, რომ გრძელვადიანი გადაწყვეტილებები მხოლოდ მხარეთა მონაწილეობით შეიძლება განხორციელდეს. ეს შემოქმედებით პროცესებში მონაწილეობის სწავლაა.

ჩართულობა ნიშნავს იმ პროცესებში მონაწილეობას, რომლებიც ჩვენ გვინდა. ეს პროცესები შესაძლოა წარმართოს როგორც ჩვენ სამუშაო ამ საცხოვრებელ ადგილას, ასევე ჩვენი ქვეყნის პოლიტიკაში. ჩართულობის საშუალებით ჩვენ შეგვიძლია საკუთარი საჭიროებებისა და სურვილების გამოხატვა და პროცესებში თანამონაწილეობა – მაგალითად, საგანმანათლებლო პროექტში. ჩართულობა მდგრადი განვითარების პირობას წარმოადგენს. მდგრადი განვითარების მიღწევა შესაძლოა მხოლოდ ყველა საზოგადოებრივი ჯგუფის მონაწილეობითა და ერთობლივი პასუხისმგებლობით. „ჩართულობა განაპირობებს გადაწყვეტილებათა მიღების უფრო მაღალ ხარისხს, რაც მხარეებს მონაწილეობად აქცევს“ – წერია ავსტრიის მდგრადობის სტრატეგიაში. მხოლოდ ჩართულობის პირობებში ჩნდება პრობლემის საერთო გაგება, როგორც იმ გადაწყვეტილებების ამოსავალი ნერტილი, რომლებზეც ადამიანები ერთობლივ პასუხისმგებლობას კისრულობენ. ჩართულობა, ასევე, ნიშნავს შეგნებულ ცვლილებას უფრო გლუვი სტრუქტურების სასარგებლოდ მეთი პიროვნული ინიციატივითა და საკუთარ თავზე პასუხისმგებლობის აღებით.

მდგრადი განვითარებისთვის გათვლილ საგანმანათლებლო პროექტებში მონაწილეები შეისწავლიან და გაიღრმავებენ იმ უნარ-ჩვევებსა და მეთოდებს, რომლებიც აუცილებელია ჩართულობის პროცესებში მონაწილეობისათვის. ყველაზე აუთენტურად ამ ცოდნის გაზიარება ხდება მაშინ, როდესაც საგანმანათლებლო პროექტში შემსწავლელი მხარე თავად არის აქტიურად ჩართული, იქნება ეს მონაწილეობა პროექტზე მუშაობაში, თუ მის განხორციელებაში. თუკი მონაწილეები დაინახავენ, რომ მათ ხმას გარკვეული წონა ენიჭება და მათი იდეების გათვალისწინება ხდება, მათი თვითშეფასება და მოტივაციაც ამაღლდება და სხვა პროცესებში მონაწილეობის სურვილიც გაჩნდება.

კომპლექსურობა ჩართულობის პროცესებში დიდ გამოწვევას წარმოადგენს: სხვადასხვა მონაწილე განსხვავებული აზრებითა და მოთხოვნებით საერთო გამოსავლის პოვნას ლაშობს. ადამიანს ან ინსტიტუტს, რომელიც ჩართულობისკენ მოუწოდებს, კარგად უნდა ესმოდეს, რომ ის იმ სივრცეს უღებს კარს, სადაც გაუთვალისწინებელი პროცესებისა და შედეგების განვითარება და მიღება შეიძლება. ჩართულობა შესაძლებელი რომ გახდეს, სხვადასხვა პირობის შექმნა საჭირო, დაწყებული პროექტის ღია, პროცესებზე ორიენტირებული სტრუქტურებიდან. მკაფიო შეთანხმებებს მიზნებსა და ამოცანებზე გაუგებრობები მინიმუმადე დაჰყავთ. ამგვარად უნდა მოხდეს, მაგალითად, მონაწილეობის გრადაცია (იდეების მოწოდება - თანაფორმირება - ერთობლივი გადაწყვეტილება - პასუხისმგებლობის აღება) და იმაში დარწმუნება, რომ ადგილი არა აქვს გულის დაწყევლს,

dass neue Ideen entstehen, die auf breiterer Basis fußen. Je nach Umfang der Beteiligung ist eine professionelle Prozessbegleitung unverzichtbar.

მოჩვენებით მონაწილეობას. მნიშვნელოვანია, მოხდეს მონაწილე ადამიანების (ჯგუფების) საჭიროებებისა და ინტერესების გათვალისწინება, რათა მიღწეულ იქნას მაქსიმალური ჩართულობა და, საბოლოო ჯამში, გადაწყვეტილება მისაღები იყოს ყველასათვის. სხვადასხვაგვარი თვალთახედვა და ერთიანი პროცესი იმის მოლოდინს იწვევს, რომ უფრო ნოყიერ ნიადაგზე ახალი იდეები აღმოცენდება. ჩართულობის მასშტაბის მიხედვით აუცილებელია პროცესის პროფესიული წარმართვა.

ZWEI BEISPIELE ZUM AUSPROBIEREN

OPEN SPACE-KONFERENZ

In Open-Space-Konferenzen kann man mit vielen Beteiligten eine komplexe Fragestellung bearbeiten. Sie steht unter einem Leitthema, hat aber keine festgelegten Referent/innen. alle Teilnehmer/innen können Themen einbringen, diskutieren und selbst entscheiden zu welchem Thema sie arbeiten möchten – Selbstorganisation und damit Partizipation ist ein Wesensmerkmal. Diese Methode mit vier vorgegebenen Prinzipien fordert und fördert die Fähigkeit, eigene Interessen und Impulse wahrzunehmen und ihnen zu folgen. Sie unterstützt damit Selbstbestimmtheit. Die Ergebnisse einer Open-Space-Konferenz sind nicht vorhersehbar.

INTERAKTIVE BEFRAGUNG

Innerhalb von drei Schritten werden zunächst unbeteiligte Personen zu Beteiligten, indem deren Sichtweisen, Vorschläge und Möglichkeiten ermittelt werden. Auch die Zielausrichtung eines Vorhabens kann dadurch präzisiert und AkteurInnen können motiviert werden, aktiv zu werden. Ein Initiativkreis entscheidet, welche Personen die Interviews führen, welche Personen für eine Befragung relevant sind und wie die Befragung sowie die Aufarbeitung und Präsentation der Ergebnisse ablaufen wird. Im Idealfall stehen am Schluss drei bis sechs Hauptthemen fest, an denen auch mit neuen Interessierten weiter gearbeitet wird.

Quelle: I.Stelzer/S.Garczyk/A.Streissler, (2012): *bildung.nachhaltig.regional. Aspekte einer Bildung für nachhaltige Entwicklung für RegionalentwicklerInnen und BildungspraktikerInnen*, FORUM Umweltbildung, S. 52 ff
Download: http://www.umweltbildung.at/uploads/tx_hetopublications/publikationen/pdf/bildung_handbuch_RZ_screen_01.pdf

ორი მაგალითი მოსასინჯად

OPEN SPACE-კონფერენცია

Open-Space-კონფერენციაზე მრავალ მონაწილესთან ერთად კომპლექსური საკითხების განხილვა ხდება. მას აქვს ერთიანი საერთო თემა, თუმცა, არ ჰყავს დადგენილი მომხსენებლები. ყველა მონაწილეს შეუძლია თემის შემოტანა, დისკუსია და სამუშაო თემის თავად ამორჩევა - თვითორგანიზება და აქედან გამომდინარე, ჩართულობა, ასეთი კონფერენციების ძირითადი დამახასიათებელი ნიშანია. ეს მეთოდი 4 წინასწარ მითითებულ პრინციპთან ერთად მოითხოვს და ხელს უწყობს საკუთარი ინტერესებისა და იმპულსების გააზრებასა და მათთვის მიყოლას. ამით ის პიროვნების თვითგამორკვევას უწყობს ხელს. Open-Space-კონფერენციის შედეგები განუჭვრეტადია.

ინტერაქტიური გამოკითხვა

სამი ნაბიჯის გავლის შედეგად უმოქმედო პიროვნებები პროცესში ერთვებიან და საკუთარ თვალსაზრისს, შემოთავაზებებსა და შესაძლებლობებს სხვებს უზიარებენ. ამგვარად პროექტის მიზნების დაზუსტებაც შეიძლება და მონაწილეთა გასააქტიურებლად მოტივირებაც. საინიციატივო ჯგუფი წყვეტს, თუ ვინ ნაიყვანს ინტერვიუებს, ვინ არის გამოსაადგილი სარესპონდენტოდ, როგორ უნდა ჩატარდეს გამოკითხვა და შედეგების დამუშავება და პრეზენტაცია. იდეალურ შემთხვევაში საბოლოოდ სამიდან ექვს მთავარ თემამდე გამოიკვეთება ხოლმე, რომლებიც ერთობლივად - მათ შორის, ახალი დაინტერესებული მონაწილეების ჩართვითაც - მუშავდება.

წყარო: I.Stelzer/S.Garczyk/A.Streissler, (2012): *bildung.nachhaltig.regional. Aspekte einer Bildung für nachhaltige Entwicklung für RegionalentwicklerInnen und BildungspraktikerInnen*, FORUM Umweltbildung, S. 52 ff
ჩამოტვირთვა: http://www.umweltbildung.at/uploads/tx_hetopublications/publikationen/pdf/bildung_handbuch_RZ_screen_01.pdf

KOMPETENZORIENTIERTER UNTERRICHT - EINE EINFÜHRUNG

Der Blickwinkel, die Perspektive hat sich verändert in der Pädagogik: Lange Zeit waren die Themen, der „Stoff“ im Zentrum, auch bei Umweltthemen: Wasser, Abfall, Klimaschutz - darüber sollten Schülerinnen und Schüler informiert sein, Bescheid wissen.

Heute fragen wir nach den Fähigkeiten und Fertigkeiten der Lernenden, aktiv ihr Leben, ihre Umwelt zu gestalten, ihre Kompetenzen rücken in den Mittelpunkt.

Wie muss also der Unterricht gestaltet werden, damit Schülerinnen und Schüler die Fähigkeiten und die Bereitschaft entwickeln, ihre Umwelt zu gestalten? Es geht dabei nicht „nur“ um Wissen, auch um die Motivation, aktiv zu werden, um die Kreativität, neue Wege zu beschreiten, um die Bereitschaft, sich für seine Überzeugungen einzusetzen.

Kompetenzen sind vereinfacht gesagt: „... verfügbare Fertigkeiten und Fähigkeiten, bestimmte Probleme zu lösen und die Problemlösungen in variablen Situationen erfolgreich nutzen zu können und zu wollen.“ Das erworbene Wissen einer Person wird in der Bereitschaft und der Art des Handelns erkennbar und beobachtbar (nach Weinert 2001).

Handlungskompetenzen inkludieren vier Felder von Kompetenzen, die ineinander wirken und die Komplexität kompetenten Handelns verdeutlichen. Erst in der erfolgreichen Vernetzung der einzelnen Kompetenzfelder und der Nutzung der darin innewohnenden Wissensarten kann berufliche Handlungskompetenz erworben werden.

1. FELD: FACHKOMPETENZ = WISSEN VON FAKTEN FÜR EINEN FACHBEREICH!

Das Feld der Fachkompetenz repräsentiert das kognitive Wissen eines Fachbereichs. Für dieses Kompetenzfeld sind das Wissen von Fakten und die Kenntnis von Begrifflichkeiten maßgeblich, es inkludiert jedoch noch nicht die Umsetzung des theoretischen „Know-hows“. Es ist daher nach wie vor von großer Bedeutung, an Hand geeigneter Beispiele relevantes Wissen um die Umwelt, um Ursachen und Gefährdungen zu erarbeiten.

კომპეტენციებზე ორიენტირებული სწავლება - შესავალი

პედაგოგიის თვალთახედვა და პერსპექტივა შეიცვალა: დიდი ხნის განმავლობაში ყურადღების ცენტრში იყო თავად საკითხები, „მასალა“, მათ შორის, გარემოს დაცვის თემები: წყალი, ნარჩენები, კლიმატის ცვლილება - მოსწავლეებს ამ თემებზე უნდა ჰქონოდათ ინფორმაცია, მათში უნდა გარკვეულიყვნენ. დღეს მოსწავლეებისგან ვითხოვთ იმის უნარს, რომ აქტიურად იცხოვრონ, მოაწესრიგონ საკუთარი გარემო. აქ აქცენტი მათ კომპეტენციებზე კეთდება.

მაშ, როგორ უნდა აენციოს გაკვეთილები ისე, რომ მოსწავლეებს უნარ-ჩვევების განვითარებისა და საკუთარი გარემოს შეცვლის მზადყოფნა გაუჩნდეთ? საუბარია არა „მხოლოდ“ ცოდნაზე, არამედ, აქტიურად მოქმედების მოტივაციაზე, გაუკვალავი გზებით სიარულის შემოქმედებით უნარსა და საკუთარი შეხედულებების დაცვის მზადყოფნაზე. კომპეტენციები, მარტივად რომ ვთქვათ: „... პრობლემების გადაჭრისთვისა და ვარიანტულ სიტუაციებში მათი წარმატებული გამოყენების შესაძლებლობისა და სურვილის უნარ-ჩვევებია. ადამიანის მიერ მიღებული ცოდნა მოქმედების სტილსა და მზადყოფნაში ჩანს (WEINERT 2001).

ქმედების კომპეტენციები მოიცავს კომპეტენციების ოთხ სფეროს, რომლებიც ერთიანად მოქმედებენ და კომპეტენტური ქმედების კომპლექსურობას ასახავენ. მხოლოდ კომპეტენციების ცალკეული სფეროების წარმატებული ურთიერთქმედებითა და მათში ჩადებული ცოდნის გამოყენებითაა შესაძლებელი პროფესიული ქმედების კომპეტენციის გამოუმუშავება.

1. სფერო: პროფესიული კომპეტენცია = კონკრეტული პროფესიული სფეროსთვის ფაქტების ცოდნა!

პროფესიული კომპეტენციის სფერო ასახავს კონკრეტული პროფესიული სფეროს კოგნიტიურ ცოდნას. კომპეტენციის ამ სფეროსთვის ამოსავალი წერტილია ფაქტებისა და ცნებების ცოდნა, თუმცა, ეს ჯერ კიდევ არ გულისხმობს თეორიული „ნოუ-ჰაუს“ პრაქტიკულ გამოყენებას. აქედან გამომდინარე, კვლავ ძალზე მნიშვნელოვანია, შესაფერისი მაგალითების გამოყენებით შემუშავდეს შესაბამისი ცოდნა გარემოს, არსებული საფრთხეებისა და მიზეზების შესახებ.

Lehrerinnen und Lehrer sollten ihre Persönlichkeit nutzen, um mit den Schülerinnen und Schülern aus Denk Räumen auszubrechen

მასწავლებლებმა მოსწავლეებთან ერთად (აზროვნების) დახული სივრცეების გასარღვევად საკუთარი პიროვნული ძალები უნდა გამოიყენონ.

2. FELD: METHODENKOMPETENZ = UMSETZUNG VON WISSEN IN TÄTIGKEITEN + LEBENSLANGE UMSETZUNG VON LERNSTRATEGIEN!

Das Feld der Methodenkompetenz beinhaltet Teilkompetenzen, die es einer Person ermöglichen sich selbstständig Wissen anzueignen, zu informieren und auch entsprechende Medien kritisch zu nutzen. Dieses Kompetenzfeld ist maßgeblich für das lebenslange Lernen. Praktisch nutzbares, „prozedurales“ Wissen wird hierfür benötigt, denn eine Person muss in diesem Kompetenzfeld die Umsetzung von Wissensbeständen in Tätigkeiten beherrschen. Für dieses Kompetenzfeld müssen Lernende auch gelernt haben, wie sie über ihr Lernen erfolgreich nachdenken, es reflektieren. Strategien, die es ermöglichen, selbstständig zu lernen, den Inhalt eines Textes sinnerfassend zu lesen und mit eigenen Worten zusammenzufassen, sind hier genauso notwendig wie Kontrollstrategien, die dazu verhelfen, dass neues Wissen tiefergehend verarbeitet wird und zu einem späteren Zeitpunkt für andere Problemlösungen zur Verfügung steht. Die kritische Mediennutzung zeigt sich beispielsweise in der Auseinandersetzung mit Quellen sowie dem Hinterfragen der Ziele eines Senders.

3. FELD: SOZIALKOMPETENZ = EINSCHÄTZEN EINER SITUATION + UMSETZEN PASSENDER KOMMUNIKATIVER STRATEGIEN

Sozialkompetenz wird in der erfolgreichen Auseinandersetzung mit Gesprächspartnern und -partnerinnen deutlich. Wenn mit Personen aus heterogenen Gruppen angepasst kommuniziert werden kann und mündliche Präsentationen verständlich und nachvollziehbar sind, so sind diese Fähigkeiten der Sozialkompetenz zuzuordnen. Das Argumentieren in einer Diskussion sowie andere kommunikative Fähigkeiten erfordern einerseits prozedurales Wissen (die Sprache und Stimme richtig einzusetzen) aber auch metakognitives Wissen, um die Gesprächs- und Interaktionssituation richtig einzuschätzen und adäquat zu reagieren.

4. FELD: PERSONALE KOMPETENZ (SELBSTKOMPETENZ) = ANALYSE DES SELBSTKONZEPTS + REFLEXION

Der Bereich der personalen Kompetenz oder auch Selbstkompetenz beinhaltet Teilkompetenzen, die es einer Person ermöglichen, eigene Schwächen und Stärken zu analysieren, Lerndefizite aber auch Erfolge zu reflektieren, um zu einem befriedigenden Selbstkonzept zu gelangen. Wenn Personen sich realistische Ziele setzen, so ist dies, dem Feld der Selbstkompetenz anzurechnen. Personen benötigen metakognitive Strategien, um über ihre Lernfortschritte und erreichten Ziele zu reflektieren. Nur wer

Auch Unterricht sollte in regelmäßigen Abständen mittels Peer-Coaching reflektiert werden.

2. სფერო: მეთოდოლოგიური კომპეტენცია = ცოდნის ხორცშესხმა სამეცნიერო-საინჟინერო სტრატეგიების განხორციელება მთელი ცხოვრების განმავლობაში!

მეთოდოლოგიური კომპეტენციის სფერო მოიცავს ნაწილობრივ კომპეტენციებს, რომლებიც ადამიანს საშუალებას აძლევს, დამოუკიდებლად შეიძინოს ცოდნა, მიიღოს ინფორმაცია და შესაბამისი მედია-საშუალებები კრიტიკულად გამოიყენოს. კომპეტენციის ეს სფერო გადამწყვეტია მთელი ცხოვრების მანძილზე გათვლილი სწავლისთვის. აქ საჭიროა პრაქტიკულად გამოსადეგი, „პროცედურული“ ცოდნა, რადგანაც აქ ადამიანს უნდა შეეძლოს ცოდნის საქმიანობაში რეალიზება. კომპეტენციის ამ სფეროსთვის მოსწავლეებს უნდა შეეძლოთ ნასწავლზე წარმატებული ფიქრი, მისი არეკვლა. დამოუკიდებელი სწავლის, ტექსტის აზრინად ნაკითხვისა და მისი საკუთარი სიტყვებით გადმოცემის სტრატეგიები აქ ისეთივე მნიშვნელოვანია, როგორც კონტროლის სტრატეგიები, რომლებიც ახალი ცოდნის ღრმა გადამუშავებაში გვეხმარება, რათა ეს ცოდნა შემდგომში სხვა პრობლემათა გადაჭრისთვის იყოს გამოყენებადი. მედიის კრიტიკული გამოყენება ჩანს, მაგალითად, წყაროებთან ურთიერთქმედებასა და ინფორმაციის გამავრცელებელი მედიის მიზნების დადგენაში.

3. სფერო: სოციალური კომპეტენცია = სიტუაციის შეფასება + შესაბამისი კომუნიკაციური სტრატეგიებით რეაგირება!

სოციალური კომპეტენცია აშკარა ხდება თანამოსაუბრეებთან წარმატებული კამათისას. თუკი ჩვენ ჰეტეროგენულ ჯგუფის წარმომადგენელთან შესაბამისი კომუნიკაცია შეგვიძლია და ჩვენი ზეპირი პრეზენტაციები ნათელი და გასაგებია, მაშასადამე, ვფლობთ უნარებს, რომლებიც სოციალური კომპეტენციის სფეროში შედის. არგუმენტაცია დისკუსიაში, ისევე როგორც კომუნიკაციის სხვა უნარები, მოითხოვს, ერთის მხრივ, პროცედურულ ცოდნას (ენისა და ხმის სწორად გამოყენება), მაგრამ, ასევე მეტაკოგნიტიურ ცოდნას, რათა სწორად შეფასდეს საუბრისა და ურთიერთშემოქმედების სიტუაცია და მასზე შესაბამისი რეაგირება მოხდეს.

4. სფერო: პირადი კომპეტენცია (თვითკომპეტენცია) = თვითშეფასების ანალიზი + ასახვა!

პირადი კომპეტენციის ან თვითკომპეტენციის სფერო მოიცავს ნაწილობრივ კომპეტენციებს, რომლებიც პიროვნებას საშუალებას აძლევს, გაანალიზოს როგორც თავისი ძლიერი და სუსტი მხარეები, ასევე ასახოს სწავლის დეფიციტიცა და საკუთარი წარმატებებიც, რათა დამაკმაყოფილებელ თვითშეფასებას მიაღწიოს. როდესაც ადამიანები რეალისტურ მიზნებს ისახავენ, ეს პირადი კომპეტენციის სფეროს მიეკუთვნება. ადამიანებს სწავლაში წინსვლისა და მიზნების

in der Lage ist über das eigene Lernen erfolgreich nachzudenken und Erkenntnisse daraus zu generieren, wird sich auch weiterentwickeln.

UNTERRICHT GESTALTEN NACH GRUNDSÄTZEN DER KOMPETENZORIENTIERUNG: PRINZIPIEN UND METHODEN

DIE PERSPEKTIVE WECHSELN

Kompetenzorientierte Unterrichtsgestaltung benötigt die Betrachtung des Unterrichts aus der Perspektive der Lernenden. Lernende beherrschen Lernstoff nicht dadurch, dass dieser von der Lehrperson vorgetragen wurde, sondern erst durch die persönliche Auseinandersetzung mit den Inhalten können Lernende den Unterrichtsstoff verarbeiten. Der Erwerb von Kompetenzen erfordert eine aktive Auseinandersetzung der Schülerinnen und Schüler mit den Lerninhalten, welche in vielfältigen Übungsphasen gefestigt und in unterschiedlichste Aufgabenstellungen transferiert werden sollen. Die Aufgabe der Lehrpersonen besteht nun verstärkt in der Gestaltung sogenannter „Lernumgebungen“, um diese Auseinandersetzung zu gewährleisten: Es gilt, nicht nur vorzutragen, sondern Materialien (z.B. einen Text) bereit zu stellen, Diskussionen zu ermöglichen, Gruppenarbeiten anzuregen, Beobachtungen im Garten zu beauftragen etc.

ERFAHRUNGEN DER LERNENDEN NÜTZEN

Die konstruktivistische Lerntheorie (nach Siebert 2005, Arnold 2007, Reich 2012) fordert dazu auf, den Blick auf die Lernenden zu richten und ihnen zu ermöglichen, individuelle Erfahrungen, Vorstellungen und Ideen einzubringen. Das ist für die Konstruktion der subjektiven Lernkonzepte maßgeblich. Schüler/innen konstruieren ihre individuellen Lernkonzepte zu den Inhalten und zum Unterrichtsablauf nach ihrem eigenen Ermessen und aufgrund ihrer eigenen subjektiven Erfahrungen, die ihr Vorwissen prägen. Nur, wenn sich die Lehrpersonen mit den Lernenden intensiv auseinandersetzen, kann ein Perspektivenwechsel aus Sicht der Lernenden stattfinden. Interessen, Vorwissen und Lernstand der Schüler/innen sind regelmäßig zu evaluieren und in die Planung einzubeziehen. Feedback-Methoden haben im Unterrichtsgeschehen einen hohen Stellenwert, weil diese Auskunft darüber geben, wie der Lernprozess aus Sicht der Lernenden verlaufen ist.

Auch Lernziele sind eine Frage der Perspektive

სწავლის მიზნებიც ხელვაზეა დამოკიდებული.

„Kompetenzen werden nicht unterrichtet, sie werden von den Schülern erworben.“

Fahse, 2004, S. 460

„უნარებს არ ასწავლიან, მათ მოსწავლეები იძენენ“.

Fahse 2004, გვ 460

მიღწევის ასახვისათვის მეტაკოგნიტიური სტრატეგიები ესაჭიროებათ. შემდგომ განვითარებას მხოლოდ ის შეძლებს, ვისაც საკუთარი სწავლის წარმატებული ანალიზი და აქედან ცოდნის გენერირება ხელეწიფება.

სასწავლო პროცესის აწყობა კომპეტენციის ორიენტაციის პრინციპების მიხედვით: პრინციპები და მეთოდები

პერსპექტივის ცვლილება

კომპეტენციაზე ორიენტირებული სასწავლო პროცესის ასაწყობად გაკვეთილის მოსწავლის პერსპექტივიდან დანახვა საჭირო. მოსწავლე სასწავლ მასალას იმიტომ კი არ ითვისებს, რომ მისი მიზნდება მასწავლებლის მიერ ხდება, არამედ ეს ათვისება მხოლოდ სასწავლო თემებთან პირადი შეხებითა და მათში ჩართულობით მიიღწევა. კომპეტენციების შეძენა მოითხოვს მოსწავლეების პოზიტიურ ჩართულობას სასწავლო მასალაში, რომელიც უნდა განმტკიცდეს სხვადასხვა საფარჯში ფაზებითა და სხვადასხვა ამოცანების დაყენებით. პედაგოგების ამოცანა ახლა უფრო ე.წ. „სასწავლო გარემოს“ შექმნაში მდგომარეობს, რათა ეს ჩართულობა უზრუნველყოს: არა მხოლოდ მასალა ახსნას, არამედ მასალა მოამზადოს (მაგ ტექსტი შეამზადოს, დისკუსიები აწარმოებინოს, ჯგუფურ მუშაობას ხელი შეუწყოს, ბაღში დაკვირვება დაავალოს და ა.შ.).

მოსწავლეთა გამოცდილების გამოყენება!

კონსტრუქტივისტული სწავლის თეორია (იხ. Siebert 2005, Arnold 2007, Reich 2012) მოგვიწოდებს, ჩვენი მზერა მოსწავლეებზე მივმართოთ და მათ ინდივიდუალური გამოცდილების, წარმოდგენებისა და იდეების შემოტანის საშუალება მივცეთ. ეს გადამწყვეტია სუბიექტიური სწავლის კონცეფციის შესაქმნელად. მოსწავლეები თემებისა და გაკვეთილის მსვლელობისთვის საკუთარ ინდივიდუალურ სასწავლო კონცეფციებს საკუთარი შეხედულებისამებრ და საკუთარი გამოცდილების შესაბამისად ქმნიან. ეს მათ წინარე ცოდნაზე ახდენს ზემოქმედებას. მხოლოდ მასწავლებლის მოსწავლეებთან ინტენსიურმა მსჯელობის პროცესმა შეიძლება შეცვალოს მოსწავლის თვალთახედვა. მოსწავლეთა ინტერესები, წინარე ცოდნა და სასწავლო სტატუსი რეგულარულად უნდა ფასდებოდეს და გეგმაში შედიოდეს. უკუკავშირის მეთოდებს გაკვეთილის მსვლელობის პროცესში პრიორიტული ადგილი ენიჭებათ, რადგანაც ისინი ინფორმაციას სწავლის პროცესის მსვლელობაზე მოსწავლის პერსპექტივიდან იძლევიან.

LEARNZIELE TRANSPARENT GESTALTEN

Anforderungen und Herausforderungen, die den Schüler/innen gestellt werden, müssen für diese nachvollziehbar sein. Zu erreichende Lernziele müssen sinnvoll erscheinen und vor allem bekannt sein. Für das Selbstkonzept der Lernenden ist es förderlich, wenn Ziele von den Lernenden als fordernd aber erreichbar bewertet werden. Somit ist eine differenzierte Zielformulierung im kompetenzorientierten Unterricht unentbehrlich. Es ist nicht notwendig für jede/n Schüler/in persönliche Ziele zu formulieren, aber die jeweiligen Lernenden müssen in einem differenzierten Lernzielkatalog eingeordnet, um den jeweiligen Fortschritt zu verdeutlichen. Es ist unumgänglich das Vorwissen der Lernenden am Beginn eines Lernprozesses zu erheben. Diese Evaluierung muss sich auf die Formulierung der Ziele auswirken. Ziele sind der Grund all unseres Tuns, sie sind maßgeblich für das Gelingen einer effizienten Lernumgebung und müssen auch in der Vision der Lernenden vorhanden sein. Lernende müssen nicht nur über Ziele, die den Unterricht leiten, informiert werden, sie müssen in diesen Zielen Sinn und Zweck erkennen und bestenfalls sich damit identifizieren. Ziele müssen im Unterricht für die Lernenden einen Stellenwert haben. Das Erreichen der Zielvorgabe muss möglich erscheinen, aber auch herausfordern, um weder Überforderung noch Langeweile zu erzeugen.

სასწავლო მიზნების გამჭვირვალედ დასახვა

მოსწავლეთა წინაშე დაყენებული მოთხოვნები და გამოწვევები მათთვის ნათელი უნდა იყოს. სასწავლო მიზნები აზრიანი და, უპირველეს ყოვლისა, ცნობილი უნდა იყოს. მოსწავლის თვითშეფასებისათვის მომგებიანია, თუკი მოსწავლის მიზნები შეფასდება, როგორც გამომწვევი, მაგრამ მიღწევადი, ამიტომ მიზნების დიფერენცირებული ფორმულირება კომპეტენციებზე ორიენტირებული სწავლებისას აუცილებელია. არ არის საჭირო, თითოეულმა მოსწავლემ პირადი მიზნების ფორმულირება მოახდინოს, მაგრამ სასწავლო მიზნებმა მათთვის განკუთვნილ დიფერენცირებულ კატალოგში თავისი ადგილი უნდა დაიკავონ, რათა ნათელი გახდეს მიღწეული წინსვლა. აუცილებელია სასწავლო პროცესის დასაწყისში მოსწავლეთა წინარე ცოდნის დადგენა. ეს შეფასება შემდგომ მიზნების ფორმულირებაზე უნდა აისახოს. მიზნები ყოველი ჩვენი ქმედების საფუძველია, ისინი ეფექტური სასწავლო გარემოს წარმატებული შექმნისთვის გადამწყვეტია და მოსწავლის ხედვაშიც უნდა იყოს წარმოდგენილი. მოსწავლეები არა მხოლოდ სწავლის წარმართველი მიზნების შესახებ უნდა იყვნენ ინფორმირებულნი, არამედ მათ ამ მიზნების არსი და აზრი უნდა შეიცნონ და საუკეთესო შემთხვევაში, საკუთარი თავის ამ მიზნებთან იდენტიფიცირება მოახდინონ. მიზნები სასწავლო პროცესში მოსწავლეებისთვის მნიშვნელოვანი უნდა იყოს. მიზნის მიღწევა რეალური უნდა იყოს, მაგრამ ასევე გამოწვევასაც უნდა წარმოადგენდეს, რათა არ გამოიწვიოს არც ზედმეტი გადაღლა, არც მოწყენილობა.

UNTERRICHTSTRUKTUR: LERNINHALTE VERNETZT NUTZEN

Die Vernetzung des Lernstoffs sollte möglichst vertikal (über die Schulstufen aufsteigend) sowie auch horizontal (fächerübergreifend) erfolgen. Für eine vertiefende Verarbeitung von Lerninhalten ist eine Vernetzung in beiden Richtungen erforderlich, weil diese einerseits die wiederholte Anwendung von Lerninhalten sichert und die Nutzung in unterschiedlichen Kontexten das Wissen in andere Bereiche transferiert. Damit ist die Teamarbeit im Kollegium unabdingbar. Der Rückgriff auf Inhalte des Lehrstoffs aus vergangenen Schuljahren ist notwendig, um neue Inhalte damit zu vernetzen, zu ergänzen und zu vertiefen. Dazu ist es erforderlich, dass Lernmaterialien (Schulbücher, Hefte, ...) der vergangenen Schuljahre eingefordert werden können und zum Arbeiten wieder verwendet werden. Die Eigenverantwortung der Schüler/innen ist erforderlich, denn das Recherchieren von Inhalten mit eigenen Lernmaterialien, muss von den Lernenden zunehmend selbstständig erbracht werden können. Darüber müssen die Lernenden

სწავლების სტრუქტურა: სასწავლო მასალის ურთიერთკავშირში გამოყენება

სასწავლო მასალის ურთიერთდაკავშირება რაც შეიძლება ვერტიკალურად უნდა მოხდეს (სასწავლო დონეების მიმდევრობით), თუმცა, ასევე ჰორიზონტალურად (ინტერდისციპლინარულად) უნდა გაიშალოს. სასწავლო მასალის სიღრმისეული დამუშავებისთვის კავშირების გაბმა ორივე მიმართულებით არის საჭირო, რადგან ეს, ერთის მხრივ, სწავლის მასალის განმეორებით გამოყენებას უზრუნველყოფს, ხოლო სხვადასხვა კონტექსტში გამოყენებით ცოდნა სხვა სფეროებშიც გადადის. ამისათვის აუცილებელია აკადემიური პერსონალის გუნდური მუშაობა. აუცილებელია წინა წლებში გავლილ მასალასთან დაბრუნება, რათა ახალი საკითხების მასთან დაკავშირება, შევსება და გაღრმავება მოხდეს. ამისათვის საჭიროა, რომ წინა წლების სასწავლო მასალები (სახელმძღვანელოები, რეკულები, ...) ხელმისაწვდომი იყოს და მათი გამოყენება კვლავ შეიძლებოდეს.

rechtzeitig informiert werden, damit diese entsprechenden Wert auf die Gestaltung ihrer schriftlichen Arbeiten legen und sie auch die entsprechenden Mitschriften, Materialien und Bücher aufbewahren.

SITUIERTE LERNANLÄSSE BIETEN

Im Unterricht sollen Probleme aus der Praxis gelöst werden, denn Wissen und Fertigkeiten, die in der Schule gelernt werden, sollen später als Werkzeuge für die erfolgreiche Bewältigung unterschiedlichster Lebenssituationen zur Verfügung stehen. Beim Erwerb dieser kognitiven Werkzeuge muss ein Bewusstsein dafür entstehen, dass diese Kenntnisse und deren Umsetzung in realen Situationen wesentlich sind. Durch die Einbettung in Situationen des Alltags werden Inhalte konkret, machen betroffenen und wecken Neugierde bzw. lösen emotionale Betroffenheit aus.

Zu erwerbende Fähigkeiten werden dann als wesentlich erachtet, wenn sie in persönlich bedeutungsvollen Kontexten hilfreich sind. Besonders für die Gestaltung und Formulierung von Aufgaben muss die Einbettung in einen authentischen Anwendungskontext als Prämisse gelten.

AUF METHODENVIELFALT ACHTEN

Das Erwerben von Kompetenzen beinhaltet neben dem deklarativen Wissenserwerb auch strategisches und prozedurales Wissen. Die kombinierte Nutzung dieser Wissensdimensionen kann nur erfolgen, wenn Lernen auch selbstgesteuert und in kooperativen Gruppen erfolgt. Durch variationsreiches Üben und Trainieren sollen Fertigkeiten und Fähigkeiten gestärkt und routiniert werden. Im Folgenden werden die wesentlichen Aspekte der Methodenvielfalt beschrieben:

Auch die Möglichkeit Gelerntes in der Gruppe zu präsentieren hilft der Konsolidierung von Lerninhalten. Den Lernenden muss die Möglichkeit gegeben werden, als lehrende Peers für ihre Mitschüler/innen zu wirken. Erst durch die Herausforderung den Lerninhalt zu strukturieren, zu formulieren und aufzubereiten wird dieses Wissen bei den aktiv Präsentierenden dauerhaft und nachhaltig gespeichert. Mit jeder zusätzlichen Nutzung wird dieses Wissen routinierter, neuronale Bahnen entstehen im Gehirn und auf verfügbares Wissen kann effizienter zugegriffen werden. Einige Beispiele für diese Methodenvielfalt:

SCHÜLERINNEN UND SCHÜLER ERKLÄREN LASSEN

Wenn Lernende im Unterricht die Chance bekommen, Wissen an andere weiterzugeben, so wirkt sich dies positiv auf ihr Selbstkonzept aus, da sie Akzeptanz und Erfolg erfahren. Es wird mit jeder Erklärung, die von ihnen selbst abgegeben wird, das Wissen elaborierter, das heißt vertiefender gespeichert.

„Menschen sind lernfähig, aber unbelehrbar.“
Andreas Müller

აქ აუცილებელია მოსწავლეთა პირადი პასუხისმგებლობა, რადგანაც კვლევა საკუთარი სასწავლო მასალებით მოსწავლეებმა ნელ-ნელა დამოუკიდებლად უნდა შეძლონ. ამის შესახებ მოსწავლეებმა დროულად უნდა შეიტყონ, რათა თავის წერილობით ნაშრომს შესაბამისი მნიშვნელობა მიანიჭონ და შესაბამისი ჩანაწერები, მასალები და წიგნები შეინახონ.

სიტუაციური სასწავლო გარემოების შეთავაზება

გაკვეთილზე პრაქტიკიდან მომდინარე პრობლემები უნდა გვარდებოდეს, რადგან სკოლაში შექმნილი ცოდნა და უნარები მოგვიანებით სხვადასხვა ცხოვრებისეული სიტუაციების წარმატებული მოგვარების ინსტრუმენტებად უნდა იქცენ. ამ კოგნიტიური ინსტრუმენტების შექმნისას იმის გაცნობიერება უნდა მოხდეს, რომ ასეთი ცოდნის მოხმარება რეალურ სიტუაციებშია აუცილებელი. შესასწავლი მასალა ყოველდღიურ სიტუაციებზე მორგებით კონკრეტდება, ადამიანთან უშუალო შეხებაში მოდის, და ცნობისმოყვარეობას იწვევს, ანდა, ემოციებს აღძრავს.

შექმნილი უნარები მაშინ არიან ფასეული, თუკი ისინი პირადად მნიშვნელოვან კონტექსტში არიან გამოსადეგი. მათი აუთენტურ კონტექსტში ჩასმა ამოცანათა ფორმულირებისა და შესრულებისათვის საჭირო წინაპირობად განიხილება.

მეთოდების მრავალფეროვნებაზე ყურადღების გამახვილება

კომპეტენციების შექმნა, დეკლარირებული ცოდნის გარდა, ასევე, სტრატეგიულსა და პროცედურულ ცოდნასაც მოიცავს. ამ ცოდნის კომბინირებული გამოყენება შეიძლება მხოლოდ მაშინ, როდესაც სწავლა კოოპერაციულ ჯგუფებში მიმდინარეობს და მას თავად მართავს. სხვადასხვაგვარი ვარჯიშითა და ტრენინგით უნარ-ჩვევების გაძლიერება და განმტკიცება უნდა ხდებოდეს. შემდგომში აღწერილი იქნება მეთოდური მრავალფეროვნების მნიშვნელოვანი ასპექტები: ნასწავლის ჯგუფში პრეზენტაციის უნარი, ასევე, გავლილი მასალის ერთად თავმოყრას უწყობს ხელს. მოსწავლეს უნდა მიეცეს შესაძლებლობა, თანაკლასელების წინაშე მასწავლებლის როლში წარდგეს. მხოლოდ მასალის სტრუქტურირების, ფორმულირებისა და მომზადების აუცილებლობა აძლევს მომხსენებელს ცოდნის გრძელვადიანად, მდგრადად ათვისების საშუალებას. ყოველი დამატებითი გამოყენება ამ ცოდნის უფრო რუტინულს ხდის, ტვინში ნეირონული კავშირები იქმნება და არსებული ცოდნა უფრო ეფექტურად ხდება ხელმისაწვდომი. აი, მეთოდური მრავალფეროვნების ზოგიერთი მაგალითი:

მოსწავლეებს აახსენიანეთ

თუკი მოსწავლეებს გაკვეთილზე თავისი ცოდნის სხვებისთვის გაზიარების შანსი ეძლევა, ეს დადებითად მოქმედებს მათ თვითშეფასებაზე, რადგან ისინი აღიარებასა და წარმატებას ეზიარებიან. მათგან ნამოსული ნებისმიერი ახსნა-განმარტება მათ ცოდნას აღრმავებს და უკეთესად ათვისებინებს.

“ადამიანები სწავლისუნარიანი არიან, მაგრამ გამოუსწორებელი”.

ანდრეას მიულერი

KOOPERATIVES LERNEN IN GRUPPEN NÜTZEN!

Methoden des kooperativen, gemeinsamen Lernens nutzen die Vorteile der Multiplikation von Wissen. Es sollten die drei Schritte dieser Methoden im Unterricht in unterschiedlichen Settings immer wieder genutzt werden:

- Einzelarbeit – das selbstständige Auseinandersetzen mit Inhalten
- Austausch der Sichtweisen und ein gegenseitiges Erklären der Sachverhalte in der Partner- oder Gruppenarbeit (höchstens zu dritt, damit jede/r zu Wort kommt) um die eigene Perspektive darzustellen und zu ergänzen
- eine Präsentation und eine zusätzliche erklärende Zusammenfassung vor einer größeren Gruppe

SCHÜLER/INNEN-FRAGEN INS ZENTRUM DES UNTERRICHTS!

Im Unterricht wird viel Zeit für die Beantwortung von Lehrer/innen-Fragen verbracht, der Fokus im kompetenzorientierten Unterricht sollte auf die Fragen der Schüler/innen gerichtet werden. Das Stellen von Fragen setzt eine Auseinandersetzung mit Inhalten voraus, denn Fragen haben nur Lernende, die bereits etwas gelernt haben. Wenn Lernende Fragen stellen, für die sie nach Antworten suchen, wird Neugierde und Interesse angebahnt. So kann ein Lernprozess in Gang gesetzt werden, welchem eine tiefer gehende Auseinandersetzung folgt.

LERNINHALTE VON SCHÜLER/INNEN GRAFISCH AUFBEREITEN LASSEN!

Vorteilhaft für nachhaltiges Lernen ist es, Schüler/innen eigene Strukturen und sonstige visuelle Grundmuster entwickeln zu lassen, damit sie selbst gedankliche Verknüpfungen und Verankerungen bilden. Mind Maps, Flussdiagramme, Struktur-bäume, Gedächtnislandkarten und Concept Maps reduzieren und komprimieren den Lernstoff. Beziehungen werden zwischen den Themen geschaffen, die Begriffe werden integriert und das Gelernte wird zu Assoziationsnetzwerken zusammengefügt. Für eine günstige Strukturierung des Gelernten ist die selbstständige Visualisierung ein wichtiges Werkzeug, welches auch den Lehrenden Rückmeldung gibt, ob die Schülerinnen und Schüler die Lerninhalte in Beziehung setzen können und verstanden haben.

ისარგებლეთ ზუსტად კომპერაციული სწავლით!

კოოპერაციული, ერთობლივი სწავლის მეთოდები ცოდნის მოცულობას ზრდიან. გაკვეთილის სხვადასხვა თემატურ მონაკვეთში ამ მეთოდების სამი ნაბიჯის მუდმივი გამოყენება უნდა ხდებოდეს:

- ინდივიდუალური მუშაობა - მასალასთან დამოუკიდებელი მუშაობა
- თვალთახედვების გაზიარება და საკითხების ორმხრივი ახსნა პარტნიორთან ან ჯგუფურ მუშაობაში (არაუმეტეს სამი მონაწილისა, რათა თითოეულმა შეძლოს აზრის გამოთქმა) საკუთარი თვალთახედვის წარმოსაჩვენად და შესავსებად.
- პრეზენტაცია და კიდევ ერთი განმარტებითი შეჯამება დიდი ჯგუფის წინაშე.

მოსწავლეთა კითხვები – გაკვეთილის ცენტრში!

გაკვეთილზე ბევრი დრო იხარჯება მასწავლებლის კითხვებზე პასუხის გასაცემად, კომპეტენციებზე ორიენტირებულ გაკვეთილზე აქცენტი მოსწავლეთა კითხვებზე უნდა გაკეთდეს. კითხვების დასმა შინაარსთან შეხებას გულისხმობს, რადგანაც კითხვები მხოლოდ იმ მოსწავლეებს ებადებათ, ვინც უკვე რაღაც ათვისია.

როდესაც მოსწავლეები კითხვებს სვამენ, რომელთა პასუხის გაგებაც სურთ, ცნობისმოყვარეობისა და ინტერესის გაღვივება ხდება. ამგვარად ისეთი სასწავლო პროცესის წამოწყება შეიძლება, რომელსაც უფრო სიღრმისეული განხილვა მოსდევს.

დაავალეთ მოსწავლეებს სასწავლო მასალის გრაფიკულად მომზადება!

მდგრადი სწავლისათვის სასარგებლოა, მოსწავლეებს მოეთხოვოს საკუთარი სტრუქტურებისა და, საზოგადოდ, ვიზუალური ნიმუშების მომზადება, რათა მათ თავად დაამყარონ აზრობრივი კავშირები და ცოდნა გაიმყარონ. მენტალური რუკები, დიაგრამები, სტრუქტურული ხეები და კონცეფტუალური რუკები ამცირებენ და კუმშავენ სასწავლო მასალას. თემები ერთმანეთს უკავშირდება, ცნებების ინტეგრაცია ხდება და ნასწავლი ასოციაციურ სისტემაში ჯდება. ნასწავლის კარგი სტრუქტურირებისთვის დამოუკიდებელი ვიზუალიზაცია მნიშვნელოვან ინსტრუმენტს წარმოადგენს, რომელიც, ასევე, მასწავლებელს აძლევს უკუკავშირის იმის თაობაზე, თუ რამდენად შეუძლიათ მოსწავლეებს საკითხების ერთმანეთთან დაკავშირება და რამდენად გაიგეს მათ მასალა.

LERN- UND LEISTUNGSSITUATION (PRÜFUNGSSITUATION) TRENNEN

Zwischen einer Lern- und einer Leistungssituation muss deutlich unterschieden werden, denn in der Lernsituation sind Fehler erlaubt und sogar notwendig. Fehler sind in Lernsituationen nicht als Defizit oder Makel zu sehen, sondern als Chance das „Fehlende“ im Lernprozess zu erkennen, dafür ist eine entsprechende „Fehlerkultur“ zu entwickeln.

In der bisherigen Schulkultur waren Fehler zu vermeiden, Lernende neigen dazu, sich nicht mit den eigenen Fehlern auseinanderzusetzen, weil diese als Unzulänglichkeiten gedeutet werden könnten. Die Auseinandersetzung mit den eigenen Fehlern und Irrtümern bereichert den Lernprozess! Für den produktiven Umgang mit Fehlern muss in einer Schule auch eine entsprechende Kultur gelebt werden, welche von den Lehrpersonen getragen wird, die hilfreich zur Seite stehen und positiv mit Fehlern umgehen. Fehler sind für die Begleitung der Lernprozesse aufschlussreich. Die Schüler/innen erkennen, dass sie aus Fehlern lernen.

Entscheidend für einen lernförderlichen Umgang mit Fehlern ist die differenzierte Fehleranalyse, welche den Lernenden konkret Auskunft gibt. Als lernwirksame Strategien können anstelle von inhaltsleeren Verbesserungen ähnliche Aufgaben oder Problemstellungen vorgelegt werden, um den richtigen Lösungsweg einzuüben.

Leistungssituationen (Prüfungssituationen) dienen der Messung der Leistung und sollten erst stattfinden, wenn Lernprozesse abgeschlossen sind. Sie geben Auskunft, ob die Kompetenz erreicht wurde und sind eine Rückmeldung für die Lehrperson, inwieweit der Lernprozess erfolgreich begleitet wurde.

LERNERGERBNISSSE DEFINIEREN

Im kompetenzorientierten Unterricht erfolgt auch ein Paradigmenwechsel von der Lehrstofforientierung zur Lernergebnisorientierung (Baldauf-Bergmann u. a., 2013).

Lernergebnisse beschreiben das Wissen bzw. die Handlungsfähigkeit im Kontext der Fachinhalte einer/s Lernenden nach Abschluss eines Lernprozesses. Im Europäischen Qualifikationsrahmen (EQR) werden Lernergebnisse als Kenntnisse, Fertigkeiten und Kompetenzen definiert (Grün, Tritscher-Archan, & Weiß, 2009):

- „Kenntnisse sind das Ergebnis der Verarbeitung von Informationen durch Lernen. Kenntnisse bezeichnen die Gesamtheit der Fakten, Grundsätze, Theorien und Praxis in einem Arbeits- oder Lernbereich. Im EQR werden Kenntnisse als Theorie und/oder Faktenwissen beschrieben.“
- „Fertigkeiten sind die Fähigkeit, Kenntnisse anzuwenden und Know-how einzusetzen, um Aufgaben auszuführen und Probleme zu lösen. Im EQR werden Fertigkeiten als kognitive Fertigkeiten und praktische Fertigkeiten beschrieben.“
- „Kompetenz ist die nachgewiesene Fähigkeit, Kenntnisse, Fertigkeiten sowie persönliche, soziale und methodische Fähigkeiten in Arbeits- oder Lernsituationen und für die

სასწავლო და შედეგის მარკინაჟი სიტუაციების (საბამოსტო სიტუაციის) დიფერენცირება

აუცილებელია, იგრძნობოდეს განსხვავება სასწავლო და შედეგის მარკინაჟი სიტუაციებს შორის, რადგან სასწავლო სიტუაციაში შეცდომები დასაშვებია და აუცილებელიც კია. შეცდომა სასწავლო სიტუაციებში არ განიხილება, როგორც დეფიციტი ან ხარვეზი, არამედ როგორც სასწავლო პროცესში „ნაკლოვანების“ გამოვლენის შესაძლებლობა. ამისათვის შესაბამისი „შეცდომის კულტურის“ განვითარებაა საჭირო. აქამდე არსებულ სკოლის კულტურაში შეცდომების თავიდან აცილება იყო საჭირო, თანაც, მოსწავლეები, როგორც წესი, საკუთარი შეცდომების გააზრება-გარჩევას არ ცდილობენ, რადგან ეს შეიძლება ხარვეზად ჩაეთვალოს. შეცდომების გააზრება-გარჩევა სასწავლო პროცესს ამდიდრებს! იმისათვის, რომ ვისწავლოთ შეცდომებზე, სკოლაში შესაბამისი კულტურა უნდა არსებობდეს, რომელსაც აკადემიური პერსონალი დანერგავს, მხარში ამოუდგება მოსწავლეებს და შეცდომებთან პოზიტიურ მოპყრობას ასწავლის. შეცდომებს სასწავლო პროცესებში შემეცნებითი დატვირთვა ენიჭებათ. მოსწავლეებისთვის ცხადი ხდება, რომ ისინი შეცდომებზე სწავლობენ.

გადამწყვეტი შეცდომების დამუშავებაში მათი დიფერენცირებული ანალიზია, რომელიც მოსწავლეებს უშუალოდ აწვდის ინფორმაციას. სწავლის ეფექტური სტრატეგიების სახით შეიძლება შეცდომების არაფრის მთქმელი გასწორების ნაცვლად მსგავსი ამოცანები და საკითხები დადგეს მათი გადაჭრის სწორი გზის გასაგარჯობლად. შედეგის მარკინაჟი სიტუაციები (საგამოცდო სიტუაციები) გამოიყენება შედეგის შეფასებისთვის და ეს მხოლოდ სწავლის პროცესის დასრულების შემდეგ უნდა მოხდეს. ისინი აჩვენებენ, მოხდა თუ არა კომპეტენციის გათავისება და მასწავლებლისთვის უკუკავშირს წარმოადგენს, რომელიც იმას აჩვენებს, თუ რამდენად წარმატებით ხელმძღვანელობდა იგი სასწავლო პროცესს.

სწავლის შედეგების განმარტება

კომპეტენციებზე ორიენტირებული გაკვეთილისთვის დამახასიათებელია, ასევე, პარადიგმის ცვლა სასწავლო თემებზე ორიენტაციიდან სწავლის შედეგებზე გამიზნულ ორიენტაციაზე (Baldauf-Bergmann, 2013).

სწავლის შედეგებით ფასდება მოსწავლის ცოდნის დონე და კონტექსტის შესაბამისად მოქმედების უნარი სასწავლო პროცესის დასრულების შემდეგ. ევროპული საკვალიფიკაციო ჩარჩოს (EQR) მიხედვით სწავლის შედეგები განისაზღვრება, როგორც ცოდნა, უნარები და კომპეტენციები (Grün, Tritscher-archan, & Weiß, 2009):

- “ცოდნა სწავლის მეშვეობით ინფორმაციის დამუშავების შედეგია. ცოდნა აჩვენებს ერთ სამუშაო ან სასწავლო სფეროში ფაქტების, პრინციპების, თეორიებისა და პრაქტიკის ერთიანობას. EQR-ში, ცოდნა აღწერილია, როგორც თეორიულ ან / და ფაქტობრივი ცოდნა “.
- “უნარები-ჩვევები ამოცანებისა და პრობლემების გადასაწყვეტად ცოდნისა და ნოუ-ჰაუს გამოყენების უნარია. EQR-ში უნარ-ჩვევები განმარტებულია, როგორც შემეცნებითი და პრაქტიკული უნარები “.

berufliche und/oder persönliche Entwicklung zu nutzen. Im EQR wird Kompetenz im Sinne der Übernahme von Verantwortung und Selbstständigkeit beschrieben.“

- “კომპეტენცია არის ცოდნის, უნარ-ჩვევების, პიროვნული, სოციალური და მეთოდოლოგიური შესაძლებლობების სამუშაო ან სასწავლო სიტუაციებში პროფესიული ან / და პიროვნულ განვითარებისთვის გამოყენების დადასტურებული უნარი. იმ EQR-ში, კომპეტენცია პასუხისმგებლობის საკუთარ თავზე ალებისა და დამოუკიდებლობის გაგებით განიხილება”.

Literatur

Arnold, R. (2007). *Ich lerne, also bin ich. Eine systemisch-konstruktivistische Didaktik.* Heidelberg: Auer.

Baldauf-Bergmann, K., Mischun, K., & Müller, M. (2013). *Leitfaden zur Formulierung und Nutzung von Lernergebnissen.* Potsdam. Abgerufen von [http://www.sq-brandenburg.de/files/130410_leitfaden __ lernergebnisse_final.pdf](http://www.sq-brandenburg.de/files/130410_leitfaden__lernergebnisse_final.pdf)

Grün, G., Tritscher-Archan, S., & Weiß, S. (2009). *Leitfaden zur Beschreibung von Lernergebnissen.* ZOOM-Partnerschaft. Abgerufen von http://ibw4.m-services.at/zoom/pdf/wp2/Leitfaden_DE_final_2.pdf

Reich, K. (2012). *Konstruktivistische Didaktik. Das Lehr- und Studienbuch mit Online-Methodenpool.* Weinheim: Beltz.

Siebert, R. (2005). *Pädagogischer Konstruktivismus. Lernzentrierte Pädagogik in Schule und Erwachsenenbildung.* 3. Auflage. Weinheim: Beltz.

Weinert, F.E. (Hrsg.) (2001). *Leistungsmessungen in Schulen.* Weinheim: Beltz.

Quelle: Landw. Schulabteilungen der Bundesländer Burgenland, Kärnten, Niederösterreich, Oberösterreich, Salzburg, Steiermark, Tirol und Vorarlberg gemeinsam mit der Hochschule für Agrar- und Umweltpädagogik im Auftrag der Expertenkonferenz der landw. Schulaufsicht und Schulreferenten (Hg). Päd. Teil: Forstner-Ebhart, A., Haselberger W. (2014). *Vom Kompetenzmodell zum kompetenzorientierten Unterricht an Landwirtschaftlichen Fachschulen.* Salzburg-Tulln-Wien gekürzt und adaptiert, Linder.

ლიტერატურა

Arnold, R. (2007). *Ich lerne, also bin ich. Eine systemisch-konstruktivistische Didaktik.* Heidelberg: Auer.

Baldauf-Bergmann, K., Mischun, K., & Müller, M. (2013). *Leitfaden zur Formulierung und Nutzung von Lernergebnissen.* Potsdam. Abgerufen von http://www.sq-brandenburg.de/files/130410_leitfaden __ lernergebnisse_final.pdf

Grün, G., Tritscher-Archan, S., & Weiß, S. (2009). *Leitfaden zur Beschreibung von Lernergebnissen.* ZOOM-Partnerschaft. Abgerufen von http://ibw4.m-services.at/zoom/pdf/wp2/Leitfaden_DE_final_2.pdf

Reich, K. (2012). *Konstruktivistische Didaktik. Das Lehr- und Studienbuch mit Online-Methodenpool.* Weinheim: Beltz.

Siebert, R. (2005). *Pädagogischer Konstruktivismus. Lernzentrierte Pädagogik in Schule und Erwachsenenbildung.* 3. Auflage. Weinheim: Beltz.

Weinert, F.E. (Hrsg.) (2001). *Leistungsmessungen in Schulen.* Weinheim: Beltz.

წყარო: Landw. Schulabteilungen der Bundesländer Burgenland, Kärnten, Niederösterreich, Oberösterreich, Salzburg, Steiermark, Tirol und Vorarlberg gemeinsam mit der Hochschule für Agrar- und Umweltpädagogik im Auftrag der Expertenkonferenz der landw. Schulaufsicht und Schulreferenten (Hg). Päd. Teil: Forstner-Ebhart, A., Haselberger W. (2014). *Vom Kompetenzmodell zum kompetenzorientierten Unterricht an Landwirtschaftlichen Fachschulen.* Salzburg-Tulln-Wien gekürzt und adaptiert, Linder.

PATI RAMISHVILI

CLIL UND NACHHALTIGKEIT

CLIL (Content and Language Integrated Learning) oder integriertes Sprachenlernen gewinnt in Europa im Kontext des Fremdsprachenlernens immer mehr an Bedeutung. Das Goethe-Institut Georgien veranstaltet in diesem Zusammenhang seit vielen Jahren Fortbildungen zu diesem Thema. Eine gute Fortsetzung dieses Engagements ist das Projekt „Vernetzt für Nachhaltigkeit“.

Der Begriff CLIL beschreibt das integrierte Lernen von Sprache und Inhalt. Nach dem CLIL Prinzip wird die Fremdsprache als Medium zur Vermittlung der Fachinhalte im Unterricht eingesetzt. Zum Beispiel die Inhalte eines Sachfaches wie Biologie, Geografie, Kunst etc. Durch die Vermittlung der Inhalte wird nicht nur das Wissen konstruiert, sondern es werden auch verschiedene Bedeutungen erschlossen. Dies bedeutet, dass im Unterricht, der nach dem CLIL Prinzip geplant ist, immer zwei Ziele angestrebt werden: Ein Ziel bezieht sich auf das Fach, und das andere auf die Fremdsprache.

Gerade dieser Doppelfokus von CLIL spielt eine große Rolle bei der auf Nachhaltigkeit ausgerichteten Bildung. Der Ausgangspunkt einer nachhaltigen Entwicklung besteht darin, dass die Lernenden gemeinsam für besseres Leben sorgen. Aber was beinhaltet besseres Leben? Um die Frage beantworten zu können, sollte man Themen wie Ökologie, Ökonomie, Gesellschaft und Kultur im Unterricht zur Diskussion stellen. Das sind die Themen, die für Schüler/innen interessant sind und zu denen sie täglich Bezug haben. Aber um zu lernen, wie man ein besseres Dasein mitgestalten kann, muss man theoretisches Wissen und Fertigkeiten miteinander verknüpfen können. Die Lernenden sollen ihr Umfeld und ihre Umwelt zunächst wahrnehmen, dann erforschen, neue Entdeckungen machen und die neuen Erkenntnisse anwenden, indem sie mit ihren Erkundungen zum besseren Leben beitragen. Auf diesem Weg konstruieren sie ihr Wissen zu nachhaltigen Themen, erschließen Bedeutungen und verwenden die Fremdsprache ganz natürlich. So wird den Lernenden die Möglichkeit gegeben, in einer anderen Sprache zu denken, sich über die Perspektiven auszutauschen, zu forschen, zu entdecken und vielleicht sogar zu verändern.

ფატი რამიშვილი

CLIL და მდგრადობა

CLIL (Content and Language Integrated Learning) ან ენის ინტეგრირებული სწავლა ევროპაში უცხო ენების სწავლის კონტექსტში სულ უფრო მნიშვნელოვანი ხდება. საქართველოს გოეთეს ინსტიტუტი უკვე წლების განმავლობაში აწყობს ამ თემაზე სემინარებს კვალიფიკაციის ასამაღლებლად. ამ წამონწყების კარგი გაგრძელებაა პროექტი „გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“.

ტერმინი CLIL აღწერს ენისა და შინაარსის ინტეგრირებულ სწავლას. CLIL-ის პრინციპით უცხო ენა გაკვეთილზე საგნობრივი შინაარსების გადმოსაცემ საშუალებად გამოიყენება, მაგ. ისეთი საგნებისა, როგორებიცაა ბიოლოგია, გეოგრაფია, ხელოვნება და ა.შ. ამ მასალის გადმოცემით არა მარტო ცოდნის მიღება ხდება, არამედ სხვადასხვა მნიშვნელობათა ამოცნობაც. ეს იმას ნიშნავს, რომ გაკვეთილი, რომელიც CLIL-ის პრინციპით არის დაგეგმილი, ყოველთვის ორ კონკრეტულ მიზანს ისახავს: ერთი მიზანი საგანს უკავშირდება, მეორე კი - უცხო ენას.

CLIL-ის ეს ორმაგი ფოკუსია სწორედ, მდგრად განვითარებაზე მიმართულ განათლებაში დიდ როლს რომ თამაშობს. მდგრადი განვითარების ამოსავალი წერტილი იმაში მდგომარეობს, რომ მოსწავლეები ცხოვრების გაუმჯობესებისათვის ერთობლივად ზრუნავენ. კი მაგრამ, რას გულისხმობს უკეთესი ცხოვრება? ამ კითხვაზე პასუხის გასაცემად საჭიროა გაკვეთილზე ეკოლოგიის, ეკონომიკის, საზოგადოებისა და კულტურის თემების განხილვა. ეს მოსწავლეებისთვის საინტერესო თემებია, რომლებთანაც ისინი ყოველდღიურ შეხებაში არიან. მაგრამ იმისთვის, რომ ვისწავლოთ უკეთესი მომავლის შენება, საჭიროა თეორიული ცოდნისა და უნარ-ჩვევების ერთმანეთთან დაკავშირება შეგვეძლოს. მოსწავლეებმა ჯერ უნდა გააცნობიერონ საკუთარი გარემო და სამყარო, რომელშიც ცხოვრობენ, ხოლო შემდეგ იკვლიონ, აღმოჩენები გააკეთონ, ახლად შექმნილი ცოდნა გამოიყენონ, და ყოველივე ამით ცხოვრება გააუმჯობესონ. ამ გზით ისინი მდგრად თემებთან დაკავშირებულ ცოდნას იძენენ, ითვისებენ მნიშვნელობებს და უცხო ენას სრულიად ბუნებრივად იყენებენ. ამგვარად, მოსწავლეებს საშუალება ეძლევათ, სხვა ენაზე იფიქრონ, ერთმანეთს პერსპექტივები გაუზიარონ, იკვლიონ, აღმოაჩინონ და, სავარაუდოდ, შეცვალონ კიდევ.

BILDUNG FÜR NACHHALTIGE ENTWICKLUNG KONKRET

განათლება მდგრადი განვითარებისთვის – კონკრეტული ხედვა

WILLI LINDER

„DAS SALZ IN DER SUPPE“

LERNARRANGEMENTS, METHODEN UND SPIELE FÜR EINE BILDUNG FÜR NACHHALTIGE ENTWICKLUNG

Eine Übung, die Begeisterung weckt, ein Spiel, das einen Sachverhalt begreifbar macht, eine Gruppenaufgabe, in der Zusammenarbeit geübt wird: Methoden sind im Unterricht das „Salz in der Suppe“, gerade in der Bildung für nachhaltige Entwicklung. Denn Bildung für nachhaltige Entwicklung will nicht nur Wissen vermitteln, sondern für die Natur und die Umwelt begeistern, Kreativität fördern und die Fähigkeit zur Zusammenarbeit stärken.

All dies kann nicht durch Vorträge allein erreicht werden sondern braucht unterschiedliche Zugänge: Einmal forschend-entdeckendes Lernen, dann spielerische Zugänge, um die Phantasie anzuregen oder Übungen zur Sensibilisierung der Wahrnehmung. Methodische Vielfalt ist eine Voraussetzung, damit Bildung für nachhaltige Entwicklung gelingt - dies hält auch die UNESCO fest.

Mit Methoden verhält es sich aber wie mit dem Salz in der Suppe: Falsch eingesetzt sind sie wenig hilfreich, können vom Lernen, von den Lernzielen sogar ablenken. Sie müssen an die Situation, an die Zielgruppe, an die Aufgabenstellung angepasst werden, sie brauchen einen geeigneten Rahmen, um ihre Wirkung entfalten zu können. Es braucht die richtigen Methoden zur richtigen Zeit.

Die Hochschule für Agrar- und Umweltpädagogik (HAUP) und das Goethe-Institut Georgien legen großen Wert auf den Einsatz vielfältiger Methoden, daher gibt es auch für die Lehrenden eigene Methodensammlungen und Handbücher. Sowohl die HAUP, als auch das Goethe-Institut betten die Methoden in ein größeres Gesamtprogramm ein. Dabei stehen immer die Lernenden, ihre Bedürfnisse, Interessen und Ziele im Mittelpunkt. Ziel ist es, die Lernenden zur Selbsttätigkeit zu ermutigen und sie dabei zu unterstützen. Der nachstehende Leitfaden wurde im Rahmen der „Grünen Pädagogik“ entwickelt. Er soll als Unterstützung bei der Entwicklung von Lernsettings dienen und einen langfristigen Lernerfolg sicherstellen.

ვილი ლინდერი

„მარილი წვნიანში“

მდგრად განვითარებაზე ორიენტირებული განათლების სასწავლო ღონისძიებები, მეთოდები და თამაშები

სავარჯიშო, რომელიც იწვევს ენთუზიაზმს, თამაში რომელიც საქმის ვითარებას ხელშესახებს ხდის, ჯგუფური დავალება, რომლის შესრულებაც ერთობლივად ხდება: მეთოდები გაკვეთილისთვის იგივეა, რაც „მარილი წვნიანისთვის“, განსაკუთრებით მდგრად განვითარებაზე მიმართულ განათლებაში. ამ განათლების მიზანია, არა მარტო გაავრცელოს ცოდნა, არამედ ბუნებითა და გარემოთი დაინტერესება გამოიწვიოს, ხელი შეუწყოს შემოქმედებით პოტენციალს და გააძლიეროს ერთობლივი მუშაობის უნარი.

ეს ყველაფერი ვერ მიიღწევა მარტო ლექცია-მოსხენებით. ამას განსხვავებული მიდგომები სჭირდება: უნიარესად, კვლევითი შესწავლა, თამაშის გამოყენება ფანტაზიის განსავითარებლად ან სავარჯიშოები აღქმის მგრძობელობის ასამაღლებლად. მეთოდური მრავალფეროვნება წინაპირობაა მდგრად განვითარებაზე მიმართული განათლების შედეგიანობისთვის - ეს იუნესკოს აზრიც არის.

მეთოდების გამოყენება ძალიან ჰგავს „წვნიანში მარილის“ მოხმარებას: არასწორი გამოყენებისას ისინი ნაკლებად ეფექტურია, შეიძლება სწავლასა და სასწავლო მიზნებს აგვაცდინონ კიდევ. ისინი მორგებულნი უნდა იყვნენ სიტუაციაზე, სამიზნე ჯგუფსა და სასწავლო მიზნებზე. მათ სჭირდებათ შესაბამისი ჩარჩოები თავისი შემოქმედების გამოსავლენად. აქ საჭიროა სწორი მეთოდები შესაბამის დროს.

სოფლის მეურნეობისა და ეკოლოგიური პედაგოგიის ინსტიტუტი (HAUP) დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს სხვადასხვა მეთოდების გამოყენებას, ასე რომ, მასწავლებლებს საკუთარი მეთოდების ნაკრები და შესაბამისი სახელმძღვანელოები აქვთ. თუმცა, მეთოდების ჩასმა უფრო მოცულობით საერთო პროგრამაშიც ხდება. აქ აქცენტი ყოველთვის მოსწავლეებზე, მათ საჭიროებებზე, ინტერესებსა და მიზნებზე კეთდება. ამის მიზანია, ხელი შეუწყოს მოსწავლეთა დამოუკიდებელ ინიციატივას საქმიანობაში და მხარში ამოუდგეს მათ. წინამდებარე სახელმძღვანელო შემუშავებულია „მწვანე პედაგოგიის“ ფარგლებში. ის მოემსახურება როგორც სასწავლო პარამეტრების განვითარებას, ასევე გრძელვადიანი სასწავლო ნარმატების უზრუნველყოფას.

LERNEN IN SECHS SCHRITTEN

Erst wenn man ein Ziel hat, macht es Sinn, einen geeigneten Weg zu suchen. Daher ist die Klärung der Ziele, der Kompetenzen, die entwickelt werden sollen, ein erster wichtiger Schritt. In der Schule sind wir vertraut mit kognitiven Lernzielen. In der Bildung für nachhaltige Entwicklung sind aber auch die Gestaltungskompetenzen von großer Bedeutung: Lernen die Schüler/innen besser zusammen zu arbeiten? Ist Platz für Kreativität? Können sie die Aufgaben aus verschiedenen Blickwinkeln beurteilen? Die Klärung dieser Fragen ist wichtig für die Auswahl geeigneter Methoden. Im Anschluss wird der Unterricht in sechs Schritten geplant.

1. Konfrontation mit der Problemstellung

Es braucht für den Beginn eine interessante Frage, eine, die Schüler/innen bewegt, sie betrifft, eine, die zum Nachdenken auffordert. Wenn Schüler/innen etwa Abfall einsammeln und sehen, wie groß die Menge an Materialien ist, die weggeworfen werden, entstehen automatisch viele Fragen. Wenn sie ein verschmutztes Gewässer sehen, einen aktuellen Artikel zur Artenvielfalt lesen oder eine Information darüber erhalten, dann entstehen Fragen. Methoden, die neugierig und nachdenklich machen, sind hier am Platz.

2. Recherche und Analyse

Die meisten Menschen lösen gerne Rätsel: Es macht Spaß, Lösungen zu finden, zu recherchieren, nachzufragen. Die in der ersten Phase aufgeworfenen Fragen warten auf Antworten - aber auf solche, die von den Lernenden möglichst selbst gefunden werden. Wenn Sie bei einem Rätsel die Lösung vorab bekannt geben, macht es keinen Spaß mehr - vor allem aber bleibt der Lerneffekt gering. Methoden zur Gruppenarbeit, zur Themenfindung, zur Bewertung von Informationen sind hier angebracht.

3. Intervention

Anders als mathematische Problemstellungen haben Umweltfragen oder soziale Themen kaum jemals eine eindeutige, einfache Lösung. Sind Glasflaschen umweltfreundlicher als Aluminiumdosen? Über diese Frage streiten Expert/innen seit vielen Jahren. Lehrer/innen haben die Aufgabe, gezielt kritische Fragen einzubringen, den Blick zu erweitern, neue Themen einzubringen. Die Lernenden sollen komplexe Themen adäquat bearbeiten, Interessensgegensätze verstehen, sie sollen einfachen Lösungen misstrauen.

ქმსნაბიანი სწავლა

შესაფერისი გზის ძიებას მხოლოდ მიზნის არსებობის შემთხვევაში აქვს აზრი. აქედან გამომდინარე, პირველი მნიშვნელოვანი ნაბიჯია მისალწვე მიზნებისა და კომპეტენციების დადგენა. ჩვენ კარგად ვიცნობთ სკოლის შემეცნებით სასწავლო მიზნებს. მაგრამ განათლებაში მდგრადი განვითარებისთვის შემოქმედებით კომპეტენციებსაც დიდი მნიშვნელობა ენიჭებათ: სწავლობენ თუ არა მოსწავლეები უკეთეს ერთობლივ მუშაობას? ეთმობა თუ არა ყურადღება შემოქმედებას? შეუძლიათ ამოცანების სხვადასხვა კუთხით შეფასება? ამ საკითხების გარკვევა ძალიან მნიშვნელოვანია შესაფერისი მეთოდების შესარჩევად. დასასრულს ექვსნაბიანი გაკვეთილები იგეგმება.

1. პრობლემასთან დაპირისპირება

დასაწყისისათვის უნდა დაისვას საინტერესო კითხვა, ისეთი, მოსწავლეებს უშუალოდ რომ ეხება, მათზე ემოციურად რომ იმოქმედებს და ჩააფიქრებს. თუკი მოსწავლეები ნარჩენების შეგროვებისას ნახავენ, თუ რა დიდი რაოდენობის მასალების გადაყრა ხდება, ავტომატურად გაჩნდება ბევრი კითხვა. როდესაც ისინი დაბინძურებულ წყალს დაინახავენ, ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ სტატის ნაიკითხავენ ან მასზე ინფორმაციას მიიღებენ, იმთავითვე კითხვები გაუჩნდებათ. აქ სწორედ ის მეთოდებია შესაფერისი, რომლებიც ცნობისმოყვარეობას გააღვივებენ და ადამიანს ჩააფიქრებენ.

2. კვლევა და ანალიზი

ადამიანების უმეტესობას თავსატეხების ამოხსნა უყვარს: მათ სიამოვნებთ პასუხის პოვნა, კვლევა, კითხვების დასმა. პირველ ეტაპზე დასმული საკითხები ელიან პასუხებს -თუმცა, ისეთებს, რომელთაც მოსწავლეები თავად მიაკვლევენ. თუკი თქვენ თავსატეხის პასუხს წინასწარ გააგებინებთ, მთელი სიამოვნება დაიკარგება - და, რაც მთავარია, სასწავლო ეფექტი დაბალი რჩება. ამ ეტაპისთვის შესაფერისია ჯგუფური მუშაობის, შესაბამისი თემების დადგენის, ინფორმაციის შეფასების მეთოდები.

3. ინტერვენცია

მათემატიკური ამოცანისგან განსხვავებით ეკოლოგიურ და სოციალურ საკითხებს ძნელად მოეძებნებათ ერთმნიშვნელოვანი, მარტივი გადაჭრის გზები. მინის ბოთლები ალუმინის ქილებზე უფრო ეკოლოგიურია? ამ საკითხზე ექსპერტები მრავალი წლის განმავლობაში დავობენ. პედაგოგების ამოცანაა გაკვეთილზე კრიტიკული კითხვების შეგნებულად დასმა, თვალსაზრისის გაფართოება და ახალი თემების შემოტანა. მოსწავლეებმა სათანადოდ უნდა დაამუშაონ რთული საკითხები, შეიცნონ ინტერესთა კონფლიქტი, ფრთხილად მოეკიდონ მარტივ გადაწყვეტილებებს.

4. Interaktion

In dieser Phase arbeiten die Lernenden gemeinsam am Thema, sie entwickeln ein Verständnis für die unterschiedlichen Perspektiven. Methoden der Diskussion, des analytischen Diskurses sind hier besonders wichtig: Ein Rollenspiel etwa, in dem Naturschützer/innen und Firmeneigentümer/innen darüber beraten, ob ein Naturschutzgebiet bebaut werden darf.

5. Zukunft gestalten

In der nächsten Phase sollen Lösungen entwickelt und geprüft werden: Wenn ein Naturschutzgebiet geplant ist, was bedeutet dies für die Arbeitsplätze? Wie würde sich die Landschaft verändern? Methoden, in denen unterschiedliche Szenarien entwickelt werden, sind hier besonders geeignet.

6. Reflexion und Bewertung

Es ist von großer Bedeutung, dass der Lernprozess abschließend reflektiert wird: Was waren die ursprünglichen Ziele? Welche haben wir erreicht? Wie hat uns das Thema beeinflusst, verändert? Was können wir anderen darüber erzählen? Wie können wir weitermachen? Dieser Reflexionsprozess ist Ausgangspunkt für weitere Lernprozesse, für die nächste „Konfrontation“.

4. ურთიერთქმედება

ამ ეტაპზე მოსწავლეები ერთობლივად მუშაობენ მოცემულ თემაზე, ავითარებენ სხვადასხვა პერსპექტივების გაგების უნარს. დისკუსიის, ანალიტიკური დისკუსიის მეთოდები აქ განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია: როლური თამაშები, სადაც გარემოსდამცველები და კომპანიების მფლობელები განიხილავენ ნაკრძალებში მშენებლობების წარმოების შესაძლებლობას.

5. მომავლის შენება

მომდევნო ეტაპზე, გადანყვეტილებები უნდა შემუშავდეს და შემომდეს: როგორ აისახება ნაკრძალის მშენებლობის გეგმა სამუშაო ადგილებზე? როგორ შეცვლის ეს ლანდშაფტს? აქ განსაკუთრებით გამოსადეგია მეთოდები, რომლებიც სხვადასხვა სცენარს განავითარებენ.

6. ასახვა და შეფასება

დიდი მნიშვნელობა აქვს იმას, რომ სასწავლო პროცესმა საბოლოოდ ასახვა ჰპოვოს: რაში მდგომარეობდნენ უპირველესი მიზნები? რას მივაღწიეთ? როგორ იმოქმედა ჩვენზე მოცემულმა თემამ, როგორ შეგვცვალა? რა შეგვიძლია მოვუყვეთ სხვებს ამის შესახებ? როგორ უნდა გავაგრძელოთ საქმე? ასახვის ეს პროცესი შემდგომი სასწავლო პროცესების, მომავალი „დაპირისპირების“ ამოსავალი წერტილია.

I. EINIGE METHODENBEISPIELE

Die zwei Gesichter der Erde

Dabei handelt es sich um eine Methode Zukunftsvisionen, bzw. positive und negative Vorstellungen von der Zukunft, auszudrücken. Sie ist besonders gut geeignet für die Phase „Zukunft gestalten“ als Abschluss von komplexen Themen wie Klimawandel oder ökologischer Fußabdruck.

Dauer: Etwa 1,5 Stunden

Bezug zur Bildung für nachhaltige Entwicklung: Wenn wir die Zukunft aktiv gestalten wollen, sollten wir uns unserer eigenen Zukunftsängste, unserer Wünsche und Visionen für eine lebenswerte Welt bewusst sein.

Die Zukunft ist ungewiss: Sie kann sich entweder in Richtung unserer Befürchtungen oder unserer Hoffnungen entwickeln. Während der inhaltlichen Arbeit an Themen der Nachhaltigkeit ist es wichtig, den persönlichen, emotionalen Vorgängen im Menschen Raum zu geben. Welche Sorgen werden durch die Beschäftigung mit Themen der Nachhaltigkeit aktiviert? Welche Visionen und Hoffnungen entstehen? Solchen und ähnlichen Fragen kann mit dieser Methode Raum gegeben werden. Die Teilnehmenden können die Arbeit an den „zwei Gesich-

I. ზოგიერთი მეთოდური ნიმუში

დედამინის ორი სახე

ეს მეთოდი ეხება მომავლის ხედვების, მომავლის შესახებ დადებითი და უარყოფითი წარმოდგენების გამოხატვას. ეს განსაკუთრებით კარგად შეეფერება „მომავლის შენების“ ფაზას, ისეთი რთული საკითხების დაგვირგვინებას, როგორიცაა კლიმატის ცვლილება და „ეკოლოგიური კვალი“.

ხანგრძლივობა: დაახლოებით 1,5 საათი

კავშირი განათლებასთან მდგრადი განვითარებისთვის: თუ ჩვენ გვინდა, აქტიურად ვაშენოთ მომავალი, გაცნობიერებული უნდა გვქოდეს ჩვენი საკუთარი მომავლის შიშები, ჩვენთვის სასურველი სამყაროს შექმნაზე მიმართული სურვილები და ხედვები.

მომავალი გაურკვეველია: ის შეიძლება განვითარდეს ჩვენთვის საშიში ან, პირიქით, დამაიმედებელი მიმართულებით. მდგრადობის თემაზე შინაარსობრივი მუშაობისას მნიშვნელოვანია, ადამიანებში სივრცე მიეცეს პირადულ, ემოციურ პროცესებს. რა ფიქრებს წარმოშობს მდგრადობის თემებთან შეხება? რა ხედვები და იმედები იზადება? ამ და მსგავს კითხვებს ეთმობა ყურადღება ამ მეთოდში.

მონაწილეებს შეუძლიათ იმუშაონ „მომავლის ორ სახეზე“,

tern der Zukunft“ allein oder in Kleingruppen machen. Man kann ihnen diese Wahl freistellen.

In der ersten Phase (ca. 20 – 30 Minuten) geht es um das „weinende Gesicht der Erde“. Die Teilnehmenden gestalten mit Zeitungsartikeln und Magazinen, Wörtern, Texten und freiem Malen eine Collage eines Schreckensszenarios für die Zukunft der Erde. „Was könnte der Menschheit und allen anderen Lebewesen drohen, wenn Ihre schlimmsten Befürchtungen wahr werden?“ lautet die Frage an die Teilnehmenden. In der zweiten Phase (ca. 20 – 30 Minuten) wendet man sich nun von dem weinenden Gesicht ab und dem „lachenden Gesicht der Erde“ zu. In einer zweiten Collage drücken die Teilnehmenden aus, wie ihr Traum einer lebenswerten Erde aussieht, in der alle ihre Hoffnungen und Visionen von einer lebenswerten Zukunft wahr geworden sind.

In der dritten Phasen gehen die Teilnehmenden in Kleingruppen zu dritt oder viert zusammen und zeigen bzw. erzählen einander, was sie gestaltet haben. Danach sammeln sie in einem Brainstorming viele Ideen zu den Fragen „Was können wir tun, dass unsere Befürchtungen nicht eintreffen?“ und „Was können wir tun, damit unsere Hoffnungen Realität werden?“. Diese können auf einem Plakat aufgezeichnet werden. Abschließend wird eine kleine Vernissage mit den Darstellungen und Diskussionsergebnissen veranstaltet.

Quelle: Andreas Schelakovsky/Markus Langer (2008): Ökologischer Fußabdruck in der Schule - Impulse, Szenarien und Übungen für die Sekundarstufe. FORUM Umweltbildung, Wien. Auch Gratisdownload unter www.umweltbildung.at/publikationen/forum-didaktik.html möglich.

Fische fangen

Diese Methode hat das Ziel, die eigene Mitverantwortung für die Gemeinschaftsgüter der Erde (Wasser, Boden, Luft, Wildtiere...) zu erkennen und durch Kooperation und Kommunikation zur Lösung von Problemen zu kommen. Sie ist besonders geeignet in der Phase der Interaktion.

Dauer: Ca. 30 Minuten, Arbeit in Kleingruppen zu 3 – 6 Personen

Bezug zur Bildung für nachhaltige Entwicklung: Genau wie in diesem Spiel dreht sich bei nachhaltiger Entwicklung alles um die Frage der Gerechtigkeit heute und auf die Zukunft bezogen; es wird auch deutlich, dass durch Kooperation und Kommunikation die Herausforderungen viel besser gemeistert werden können.

Fischer leben an einem See. Jeder fischt so viel, wie er zum Leben benötigt, die Fische können sich vermehren, ihre Zahl nimmt nicht ab. Eines Tages überlegt sich ein Fischer: „Ich könnte ein paar Fische mehr fangen und sie verkaufen – das macht doch nichts, darauf kommt es nicht an“. Weil alle so denken, beginnt jeder viel mehr Fische zu fangen, so lange, bis der See leer gefischt ist und die Fischer ihre Existenz-

ინდივიდუალურად ან მცირე ჯგუფებში. არჩევანის თავისუფლება შეიძლება მათ დავუტოვოთ.

პირველ ეტაპზე (დაახლოებით 20 - 30 წუთის განმავლობაში) საუბარია „დედამინის მომტირალ სახეზე“. მონაწილეები საგაზეთო და ჟურნალების სტატიებით, სიტყვებით, ტექსტებითა და ხატვით ქმნიან კოლაჟს დედამინის მომავლის შესახებ მოფიქრებული საშინელებათა სცენარის მიხედვით. მონაწილეებს ვუსვამთ კითხვას: „რა შეიძლება უქმნიდეს საფრთხეს კაცობრიობას და ყველა სხვა ცოცხალ არსებას, თუკი თქვენი ყველაზე საშინელი პროგნოზი ახდება?“ მეორე ეტაპის დროს (დაახლოებით 20 - 30 წუთი) მომტირალ სახეს ჩამოვშორდებით და „დედამინის მომცინარ სახეს“, მივუბრუნდებით. მეორე კოლაჟში მონაწილეები გამოხატავენ თავის ოცნებებს სასურველი სამყაროს შესახებ, სადაც მათ იმედებსა და ხედვებს უკეთესი მომავლის შესახებ ახდომა უნერია.

მესამე ეტაპზე, მონაწილეები მცირე ჯგუფებში, სამ-სამად ან ოთხ-ოთხად ნაწილდებიან და ერთმანეთს აჩვენებენ ან უყვებიან იმას, რაც გააკეთეს. ამის შემდეგ ისინი „ბრენისტორმინგით“ იღებენ აგროვებენ შემდეგი კითხვებისთვის „რა შეგვიძლია გავაკეთოთ, რომ ჩვენი შიშები არ ახდეს?“ და „რა შეგვიძლია გავაკეთოთ, რომ ჩვენი იმედები რეალობად იქცეს?“. ეს ყოველივე შეიძლება ჩამოინეროს პლაკატზე. ბოლოს, გაიმართება პატარა ვერნისაჟი პრეზენტაციებითა და დისკუსიები შედეგების განხილვით.

წყარო: Andreas Schelakovsky/Markus Langer (2008): Ökologischer Fußabdruck in der Schule - Impulse, Szenarien und Übungen für die Sekundarstufe. FORUM Umweltbildung, Wien. შესაძლებელია უფასო ჩამოტვირთვაც www.umweltbildung.at/publikationen/forum-didaktik.html.

თევზაობა

ამ მეთოდის მიზანია დედამინის ბუნებრივ სიმდიდრეებზე, მის სიუხვეზე საკუთარი პასუხისმგებლობის გაცნობიერება (წყალი, ნიადაგი, ჰაერი, ველური ბუნება...) და თანამშრომლობისა და კომუნიკაციის მეშვეობით პრობლემების მოგვარება. ეს მეთოდი განსაკუთრებით კარგია ურთიერთქმედების ფაზისთვის.

ხანგრძლივობა: 30 წუთი, მუშაობა მცირე ჯგუფებში, 3 - 6 ადამიანი.

კავშირი განათლებასთან მდგრადი განვითარებისთვის: ისევე, როგორც ამ თამაშში მდგრად განვითარებაშიც ყველაფერი სამართლიანობის გარშემო ტრიალებს - დღეისთვის და სამომავლოდ. ისიც ცხადი ხდება, რომ გამოწვევების გამკლავება გაცილებით უკეთესად შეიძლება თანამშრომლობისა და კომუნიკაციის მეშვეობით.

მეთევზეები ცხოვრობენ ტბასთან. თითოეული იმდენ თევზს იჭერს, რამდენიც საარსებოდ სჭირდება. თევზებს გამრავლება შეუძლიათ და მათი რიცხვი არ მცირდება. ერთ დღეს ერთ-ერთი მეთევზე ფიქრობს: ერთი-ორი თევზით მეტს დავიჭერ და გავყიდი - რა უჭირს? არაფერი დაშავდება“. რადგანაც ყველა ასე ფიქრობს, ყველა იწყებს გაცილებით მეტი თევზის დაჭერას, სანამ ტბა არ დაცარიელდება და მე-

grundlage verloren haben. Dieses Beispiel beschreibt die „Tragödie vom Gemeinschaftsgut“.

Gemeinschaftsgüter gibt es viele: Wasser, Luft, Lebewesen, im weiteren Sinne auch die fossilen Ressourcen der Erde. Ziel ist, bei der Nutzung dieser Güter im Sinne einer nachhaltigen Entwicklung einerseits eine faire Verteilung zwischen den heute lebenden Menschen und andererseits Bedacht darauf zu nehmen, dass auch folgende Generationen ihre Bedürfnisse noch befriedigen können.

In einem Spiel lässt sich die Problematik praktisch erleben. Es macht dabei Sinn, die Spielenden vorher nicht auf das Thema hinzuweisen, sondern einfach ein Spiel anzukündigen. Für jede Gruppe wird ein Teller/eine Schüssel mit ca. 20 „Fischen“ (je nach lokalem Bezug alternativ: Nüsse, Bohnenkerne etc.) vorbereitet und mit einer Serviette zugedeckt. Dann gibt man folgende Spielanleitung: „Wir spielen nun ein Spiel und du bist ein Fischer/eine Fischerin. Du darfst in diesem Jahr zweimal in deinem See fischen. Jedes Mal kannst du ganz allein entscheiden, ob du null, einen, zwei, oder drei Fische aus dem See holen möchtest. Die Fische werden sich vermehren, genauso wie Fische in einem See das auch tun. Lege die Fische, die du fängst, vor dich“.

Das Spiel kann beginnen. Es darf dabei nicht gesprochen werden. Nach einem Jahr, also nach zwei Spielrunden, geht der/die Spielleitende herum und verdoppelt den noch vorhandenen „Fischbestand“ (die Nüsse) verdeckt. Auch im zweiten Jahr darf jede/r zweimal fischen bevor die Fischbestände verdeckt nachgefüllt werden. Hat eine Gruppe keine Fische mehr, scheidet sie aus dem Spiel aus. Jetzt wird noch ein drittes Jahr gespielt. Dann dürfen die Gruppenmitglieder auswerten, wie viele Fische noch im See sind, wie viele jede/r einzeln gefischt hat und wie viele die Gruppe gemeinsam gefischt hat. Der/Die leitende Person regt die Gruppe jetzt zur Diskussion an: Welche Zusammenhänge gibt es zwischen den Ergebnissen? Gab es eine Gruppe, bei welcher der Fischbestand ausgerottet war? Warum? Wie lange hätte jede Gruppe noch weiter fischen können? Wie viele Fische sind von Jahr zu Jahr dazu gekommen? Welches Prinzip steckt dahinter? Das Spiel verdeutlicht: Wenn jeder nur an sich denkt, seine Interessen durchsetzt, verlieren am Ende alle ...

Quelle: www.umweltbildung.at/cgi-bin/cms/praxisdb/suche.pl?aktion=usvs&typ=Umsetzungsvorschlaege&basid=421&&thema=21 Auch: Bollmann-Zuberbrühler B. u.a. (2010): Systemdenken fördern. Systemtraining und Unterrichtsreihen zum vernetzten Denken 1.-9. Schulstufe, Zusatzblatt Aktivität T62. Schulverlag plus 62

Szenarien entwickeln

Ist es besser, in den Tourismus zu investieren – oder doch zuerst die Landwirtschaft zu fördern? Sollen Kunststoffaschen verboten werden – oder ist es besser, sie zu sammeln und wieder zu verwerten? Zur Betrachtung von Problemen, bei denen zukünftig zwei prinzipiell gegenläufige Entwick-

lungspfade denkbar und möglich scheinen, eignet sich ganz besonders die Szenario-Methode. Damit kann jeweils ein positives und negatives Extremszenario (un-/günstiger Entwicklungsverlauf) und ein aus der Fortschreibung der heutigen Situation entstehendes Trendszenario entwickelt werden.

Den ersten Schritt stellt eine Problemanalyse dar: Die Beschreibung der Gegenwart beantwortet, welche Faktoren und Zusammenhänge bekannt sind, wer von dem Problem betroffen ist und warum es als relevant und lösungsbedürftig angesehen wird. Hier wird klargestellt, was das Problem – und warum es von Bedeutung ist. Anschließend werden die Einflussfaktoren in dem Problemfeld behandelt: Welche Interessen stehen dahinter, welche Entwicklungen, Notwendigkeiten? Je genauer die Problemanalyse und die Beschreibung der Einflussfaktoren, umso aussagekräftiger wird das Ergebnis. Dazu ist es oft nötig, Fachleute einzuladen und zu befragen. Der entscheidende Schritt ist die Szenarioentwicklung – hier werden die Ergebnisse der vorigen Schritte zusammengeführt und Zukunftsbilder entwickelt, die in anschaulicher Weise mögliche Zukunftsentwicklungen und ihre Konsequenzen sichtbar machen. Diese Zukunftsbilder können etwa in Form von Beschreibungen erstellt werden – oder als gemeinsam gestaltete Bilder und Plakate. Die bildliche Darstellung ist dabei weniger „genau“, jedoch einprägsamer und auch besser vermittelbar.

Die Beschreibung der Gegenwart beantwortet, welche Faktoren und Zusammenhänge bekannt sind, wer von dem Problem betroffen ist und warum es als relevant und lösungsbedürftig angesehen wird. Hier wird klargestellt, was das Problem – und warum es von Bedeutung ist. Anschließend werden die Einflussfaktoren in dem Problemfeld behandelt: Welche Interessen stehen dahinter, welche Entwicklungen, Notwendigkeiten? Je genauer die Problemanalyse und die Beschreibung der Einflussfaktoren, umso aussagekräftiger wird das Ergebnis. Dazu ist es oft nötig, Fachleute einzuladen und zu befragen. Der entscheidende Schritt ist die Szenarioentwicklung – hier werden die Ergebnisse der vorigen Schritte zusammengeführt und Zukunftsbilder entwickelt, die in anschaulicher Weise mögliche Zukunftsentwicklungen und ihre Konsequenzen sichtbar machen. Diese Zukunftsbilder können etwa in Form von Beschreibungen erstellt werden – oder als gemeinsam gestaltete Bilder und Plakate. Die bildliche Darstellung ist dabei weniger „genau“, jedoch einprägsamer und auch besser vermittelbar.

Das Spiel kann beginnen. Es darf dabei nicht gesprochen werden. Nach einem Jahr, also nach zwei Spielrunden, geht der/die Spielleitende herum und verdoppelt den noch vorhandenen „Fischbestand“ (die Nüsse) verdeckt. Auch im zweiten Jahr darf jede/r zweimal fischen bevor die Fischbestände verdeckt nachgefüllt werden. Hat eine Gruppe keine Fische mehr, scheidet sie aus dem Spiel aus. Jetzt wird noch ein drittes Jahr gespielt. Dann dürfen die Gruppenmitglieder auswerten, wie viele Fische noch im See sind, wie viele jede/r einzeln gefischt hat und wie viele die Gruppe gemeinsam gefischt hat. Der/Die leitende Person regt die Gruppe jetzt zur Diskussion an: Welche Zusammenhänge gibt es zwischen den Ergebnissen? Gab es eine Gruppe, bei welcher der Fischbestand ausgerottet war? Warum? Wie lange hätte jede Gruppe noch weiter fischen können? Wie viele Fische sind von Jahr zu Jahr dazu gekommen? Welches Prinzip steckt dahinter? Das Spiel verdeutlicht: Wenn jeder nur an sich denkt, seine Interessen durchsetzt, verlieren am Ende alle ...

Quelle: www.umweltbildung.at/cgi-bin/cms/praxisdb/suche.pl?aktion=usvs&typ=Umsetzungsvorschlaege&basid=421&&thema=21 Auch: Bollmann-Zuberbrühler B. u.a. (2010): Systemdenken fördern. Systemtraining und Unterrichtsreihen zum vernetzten Denken 1.-9. Schulstufe, Zusatzblatt Aktivität T62. Schulverlag plus 62

სცენარებზე მუშაობა

Ist es besser, in den Tourismus zu investieren – oder doch zuerst die Landwirtschaft zu fördern? Sollen Kunststoffaschen verboten werden – oder ist es besser, sie zu sammeln und wieder zu verwerten? Zur Betrachtung von Problemen, bei denen zukünftig zwei prinzipiell gegenläufige Entwick-

lungspfade denkbar und möglich scheinen, eignet sich ganz besonders die Szenario-Methode. Damit kann jeweils ein positives und negatives Extremszenario (un-/günstiger Entwicklungsverlauf) und ein aus der Fortschreibung der heutigen Situation entstehendes Trendszenario entwickelt werden.

Den ersten Schritt stellt eine Problemanalyse dar: Die Beschreibung der Gegenwart beantwortet, welche Faktoren und Zusammenhänge bekannt sind, wer von dem Problem betroffen ist und warum es als relevant und lösungsbedürftig angesehen wird. Hier wird klargestellt, was das Problem – und warum es von Bedeutung ist. Anschließend werden die Einflussfaktoren in dem Problemfeld behandelt: Welche Interessen stehen dahinter, welche Entwicklungen, Notwendigkeiten? Je genauer die Problemanalyse und die Beschreibung der Einflussfaktoren, umso aussagekräftiger wird das Ergebnis. Dazu ist es oft nötig, Fachleute einzuladen und zu befragen. Der entscheidende Schritt ist die Szenarioentwicklung – hier werden die Ergebnisse der vorigen Schritte zusammengeführt und Zukunftsbilder entwickelt, die in anschaulicher Weise mögliche Zukunftsentwicklungen und ihre Konsequenzen sichtbar machen. Diese Zukunftsbilder können etwa in Form von Beschreibungen erstellt werden – oder als gemeinsam gestaltete Bilder und Plakate. Die bildliche Darstellung ist dabei weniger „genau“, jedoch einprägsamer und auch besser vermittelbar.

Der entscheidende Schritt ist die Szenarioentwicklung – hier werden die Ergebnisse der vorigen Schritte zusammengeführt und Zukunftsbilder entwickelt, die in anschaulicher Weise mögliche Zukunftsentwicklungen und ihre Konsequenzen sichtbar machen. Diese Zukunftsbilder können etwa in Form von Beschreibungen erstellt werden – oder als gemeinsam gestaltete Bilder und Plakate. Die bildliche Darstellung ist dabei weniger „genau“, jedoch einprägsamer und auch besser vermittelbar.

Quelle: I. Stelzer/S. Garczyk/A. Streissler (2012): *bildung.nachhaltig.regional. Aspekte einer Bildung für nachhaltige Entwicklung für RegionalentwicklerInnen und BildungspraktikerInnen*, FORUM Umweltbildung. Download: www.umweltbildung.at/uploads/tx_hetopublications/publikationen/pdf/bildung_handbuch_RZ_screen_01.pdf

შეიძლება მოჰყვეს, განსაკუთრებით სცენარების მეთოდი უხდება. ის საშუალებას იძლევა, შემუშავდეს ექსტრემალურად პოზიტიური და ასეთივე ნეგატიური სცენარი (სასურველი და არასასურველი განვითარება), ისევე როგორც, არსებული სიტუაციის ტენდენციებიდან გამომდინარე სცენარი.

პირველ ნაბიჯს პრობლემის ანალიზი წარმოადგენს: არსებული სიტუაციის აღწერა ცხადყოფს, თუ რომელი ფაქტორები და მიმართულებები ცნობილია, ვის შეეხო პრობლემა და რატომ არის მნიშვნელოვანი მისი გადაჭრა. აქ იმის დადგენა ხდება, რაში მდგომარეობს პრობლემა და რატომ არის ყურადსაღები. შემდეგ განიხილება პრობლემის ველში არსებული გავლენის მქონე ფაქტორები: რა ინტერესები, ტენდენციები, საჭიროებანი დგანან პრობლემის უკან? რაც უფრო ზუსტია პრობლემის ანალიზი და გავლენის მქონე ფაქტორთა აღწერა, იმდენადვე მეტყველი იქნება შედეგი. ხშირად ამისათვის საჭირო ხდება სპეციალისტების მოწვევა და მათთან კონსულტაცია. სცენარებზე მუშაობა ყველაზე მნიშვნელოვანი ნაბიჯია - აქ წინა ნაბიჯების შედეგების შეჯამება და მომავლის სურათების განხილვა ხდება, რომლებიც სამომავლო სიტუაციებსა და მათ შედეგებს ცხადყოფს. ეს მომავლის სურათები შეიძლება გამზადდეს აღწერების, ან ერთობლივად გაკეთებული სურათებისა და პლაკატების სახით. ვიზუალური მხარის სიზუსტე შესაძლოა ნაკლები იყოს, სამაგიეროდ უფრო თვალნათლივია და აღსაქმელადაც უკეთესია.

დასასრულს სცენარების ანალიზი ხდება: რომელია სასურველი, რა ღონისძიებები უნდა ჩატარდეს სასურველი მიზნის მისაღწევად? რისი გაკეთება შეიძლება უკვე ახლა, რათა მოვლენები სწორად განვითარდეს? რა ღონისძიებათა გატარება შეგვიძლია პირადად ჩვენ? ამით „მომავლის ხედვიდან“ ჩვენი დღევანდელი ქმედებების შეფასება შეგვიძლია.

Quelle: I. Stelzer/S. Garczyk/A. Streissler (2012): *bildung.nachhaltig.regional. Aspekte einer Bildung für nachhaltige Entwicklung für RegionalentwicklerInnen und BildungspraktikerInnen*, FORUM Umweltbildung. [გადმოტვირთვა: www.umweltbildung.at/uploads/tx_hetopublications/publikationen/pdf/bildung_handbuch_RZ_screen_01.pdf](http://www.umweltbildung.at/uploads/tx_hetopublications/publikationen/pdf/bildung_handbuch_RZ_screen_01.pdf)

Das Entwickeln von Szenarien erfordert kreatives Denken und Gestalten.

სცენარების მოჭიქება თავისუფალ აზროვნებასა და შემოქმედების უნარს მოითხოვს.

Sechs Denkhüte

Diese Methode ist geeignet, um gewohnte Denkweisen zu verlassen um eine Fragestellung, ein Thema aus verschiedenen Perspektiven zu betrachten und passende Argumente zu finden. Die Methode hilft, eine Entscheidung vorzubereiten. Sie regt dazu an, ein Thema aus mehreren verschiedenen vorgegebenen Positionen zu betrachten.

Bezug zur Bildung für nachhaltige Entwicklung: Die Fähigkeit zum Perspektivwechsel ist für Bildung für nachhaltige Entwicklung eine zentrale Kompetenz: Nur so wird es möglich, die ökologischen, sozialen und wirtschaftlichen Blickweisen in Ausgleich zu bringen; die Methode fördert das „kritische Denken“.

Nach kurzer Vorbereitungszeit versuchen die Teilnehmenden in einer Diskussionsrunde sich strikt an den von ihnen gewählten Denkstil zu halten. Die Denkstile werden durch verschiedenfarbige „Denkhüte“ markiert:

- Der Weiße Hut konzentriert sich auf das vorhandene Datenmaterial – die harten Fakten – und möchte die Informationen auf den Inhalt überprüfen.
• Der Rote Hut benutzt Intuition und Gefühle beim Betrachten von Problemen, versucht sich auch vorzustellen, wie andere Menschen emotional reagieren könnten.
• Der Schwarze Hut betrachtet alle negativen Aspekte: Risiken, Schwierigkeiten, Gefahren und Unmöglichkeiten werden rational und sorgfältig begründet, weil so die Schwachpunkte eliminieren, verändern oder Unterstützungsmaßnahmen entwickeln, die ihnen entgegenwirken.
• Der Gelbe Hut heißt: Positiv denken. Es ist der optimistische Standpunkt, der hilft, die Vorteile und den Wert einer Sache zu sehen, Visionen und Träume zu entwickeln und die anderen zu motivieren.
• Der Grüne Hut entwickelt kreative Lösungen für das Problem. Es ist eine freie Art des Denkens, bei der unkonventionelle Ideen geäußert werden können.
• Der Blaue Hut übernimmt die „Prozesskontrolle“ und wird von dem/der Vorsitzenden getragen. Je nachdem, wie die Diskussion verläuft, kann er/sie die unterschiedlichen „Hüte“ zur Stellungnahme bitten.

Eine Klasse wird dabei in 6 Kleingruppen geteilt, jede Gruppe bereitet – gemäß ihrer Rolle – Argumente vor, notiert diese auf ein Plakat, das später präsentiert wird. Die Diskussion kann dann als Podiumsdiskussion mit je einem Sprecher oder einer Sprecherin aus jeder Gruppe durchgeführt werden. Es hilft dabei, wenn jede Gruppe ein Symbol für den Hut (einen Papierhut in der entsprechenden Farbe) aufsetzt oder vor sich hinstellt.

Oft macht es Sinn auch die Diskussionsteilnehmer/innen die Rollen wechseln zu lassen. Dann erleben die Schüler/innen direkt, was es bedeutet, einen anderen Blickwinkel einzu-

ექვსი სააზროვნო ქუდი

ეს მეთოდი კარგია, ჩვეული აზროვნების სტილისგან გასათავისუფლებლად, რათა მოხდეს ერთი საკითხის, ერთი თემის სხვადასხვა პერსპექტივიდან დანახვა და შესაბამისი არგუმენტების პოვნა. მეთოდი გადაწყვეტილების მიღებაში გვეხმარება. ის გვიბიძგებს, შევხედოთ თემას სხვადასხვა წინდანი განსაზღვრული პოზიციიდან.

კავშირი განათლებასთან მდგრადი განვითარებისთვის: თვალთახედვის შეცვლის უნარი მდგრად განვითარებაზე მიმართული განათლების ერთ-ერთი მთავარი კომპეტენციაა: მხოლოდ ასეა შესაძლებელი ეკოლოგიური, სოციალური და ეკონომიკური თვალთახედვების წონასწორობაში მოყვანა; მეთოდი ხელს უწყობს „კრიტიკულ აზროვნებას“.

მცირე მოსამზადებელი პერიოდის შემდეგ მონაწილეები სადისკუსიო რაუნდში ცდილობენ, მკაცრად მიყენენ მათ მიერ არჩეულ თვალთახედვას. თვალთახედვები აღინიშნება სხვადასხვა ფერის „სააზროვნო ქუდებით“:

- თეთრი ქუდი კონცენტრირებულია არსებულ მონაცემთა ბაზაზე – მკაცრ ფაქტებზე - და ინფორმაციების შინაარსს ამოწმებს.
• წითელი ქუდი პრობლემების განხილვისას ინტუიციასა და გრძნობებს იყენებს, ცდილობს წარმოიდგინოს, როგორი ემოციური რეაქცია ექნებათ სხვა ადამიანებს.
• შავი ქუდი ყველა ნეგატიურ ასპექტს განიხილავს: რისკების, სირთულეების, საშიშროებებისა და არარეალური ფაქტორების რაციონალური და დეტალური არგუმენტირება ხდება, რადგანაც ამგვარად გემის სუსტი პუნქტები ცხადდება. მას შეუძლია სუსტი პუნქტები აღმოფხვრას, შეცვლოს ან ამ სუსტი პუნქტების წინააღმდეგ მიმართული მხარდაჭერი ზომები შეიმუშაოს.
• ყვითელი ქუდი ნიშნავს: ვიფიქროთ პოზიტიურად. ეს ოპტიმისტური პოზიციაა, რომელიც გვეხმარება საგნის დადებითი მხარეებისა და მისი ღირებულების დანახვაში, ხედვებისა და ოცნებების ჩამოყალიბებასა და სხვათა მოტივირებაში.
• მწვანე ქუდი პრობლემის შემოქმედებით გადაჭრისკენ უბიძგებს. ეს არის თავისუფალი აზროვნების ფორმა, სადაც არასტანდარტული იდეები გამოითქმება.
• ლურჯი ქუდი „პროცესებს აკონტროლებს“ და მას წამყვანი ატარებს. იმის დისკუსიის მიმდინარეობის მიხედვით, მას შეუძლია სხვადასხვა „ქუდებს“ მიმართოს და პოზიციის გამოხატვა სთხოვოს.

კლასი იყოფა 6 მცირე ჯგუფად. თითოეული ჯგუფი მინიჭებული როლის მიხედვით არგუმენტებს ამზადებს და პლაკატზე ინიშნავს შემდგომი პრეზენტაციისთვის. მსჯელობა შეიძლება ჩატარდეს დისკუსიის სახით, ყოველი ჯგუფიდან თითო-თითო მომხსენებლით. კარგია, თუკი თითოეული ჯგუფი ქუდის სიმბოლოს (შესაბამისი ფერის ქაღალდის ქუდს) ატარებს ან წინ დაიდებს.

ხშირად მიზანშეწონილია, დისკუსიის მონაწილეების როლების შეცვლა. ამ შემთხვევაში მოსწავლეები უშუალოდ იგებენ იმას, თუ რას ნიშნავს სხვა თვალთახედვის მიღება.

nehmen. Die Aufgabe der Lehrerin, des Lehrers ist es, darauf zu achten, dass die jeweiligen Rollen auch „angenommen“ werden.

Quelle: www.umweltbildung.at > online-Materialien > online-praxismaterialien > Methoden

World Cafe

Diese Methode eignet sich ganz besonders dazu, Meinungen und Wissen einer Gruppe zusammenzutragen und den Erfahrungsaustausch in wechselnden Kleingruppen zu ermöglichen.

Bezug zur Bildung für nachhaltige Entwicklung: Im World Cafe können unterschiedlichste Perspektiven und Ideen zu einem Thema diskutiert und gesammelt werden. Es fördert die Kommunikation und schafft Raum für Reflexion. Das World Cafe fördert Eigeninitiative, Kreativität und die Fähigkeit zur Zusammenarbeit – ganz im Sinne der Gestaltungskompetenzen.

Es werden so viele Tische und Sessel aufgestellt, dass pro Tisch vier bis sechs Personen Platz finden – bei 25 Personen könnten das z.B. fünf Tische sein. Jeder Tisch erhält ein Thema oder eine Frage, die auf ein großes Papier notiert wird und ein/e Gastgeber/in, welcher den Tisch leitet. Die Gastgeber/innen bleiben an ihrem Tisch sitzen, die anderen Teilnehmer/innen wechseln die Plätze. Die Teilnehmenden haben jetzt etwa drei Durchgänge zu ca. 15–20 Minuten Zeit. Zu Beginn jeder Runde suchen sie sich nach ihrem Interesse einen Tisch aus, bekommen von dem/der Gastgeber/in eine kurze Einführung in die bereits an diesem Tisch stattgefundene Diskussion und diskutieren dann mit den Anderen in lockerer Atmosphäre das Thema. Wichtige Punkte notieren die Teilnehmenden auf dem großen Papier. Nach 15 Minuten signalisiert ein akustisches Signal (Gong, Pflöf) den Wechsel zu einem anderen Tisch.

იდგება იმდენი მაგიდა და სკამი ისე, რომ თითო მაგიდასთან 4-6 კაცი დაეტიოს - 25 ადამიანის პირობებში, მაგ. 5 მაგიდის დადგმა შეიძლება. თითოეულ მაგიდას ეძლევა თემა ან საკითხი, რომელიც დიდ ქაღალდზე მოინიშნება და მასპინძელი, რომელიც მაგიდას უძღვება. მასპინძლები მაგიდებთან რჩებიან, ხოლო მონაწილეები ადგილებს იცვლიან. მონაწილეებს სამი 15-20-წუთიანი რაუნდი აქვთ. ყოველი რაუნდის დასაწყისში ისინი საკუთარი დაინტერესების მიხედვით ირჩევენ მაგიდას, მასპინძლისაგან მოცემულ თემაზე მოკლე შესავალს ისმენენ მაგიდასთან უკვე ჩატარებული დისკუსიის შესახებ და შემდეგ დაუძაბავ ატმოსფეროში სხვებთან მსჯელობენ ამ თემაზე. მნიშვნელოვან პუნქტებს მონაწილეები დიდ ქაღალდზე მოინიშნავენ. 15 წუთის შემდეგ აკუსტიკური სიგნალი (გონგი, სასტვენო) სხვა მაგიდასთან გადასვლის დროს იუნწყება.

Am Ende des World-Cafés präsentieren die Gastgeber/innen die wichtigsten Ergebnisse der Gespräche an ihrem Tisch. Die entstandenen Plakate können als Wandzeitung aufgehängt werden.

Das World-Café eignet sich sowohl als Einstieg in ein Thema zur Erhebung des Vorwissens, der Ideen und Vorstellungen als auch zur Reflexion von Prozessen und Inputs. Durch die Gestaltung der Fragen und Themen lässt es sich sehr vielfältig einsetzen und ermöglicht den Teilnehmenden untereinander

მასწავლებელს ევალება ყურადღება მიაქციოს მოსწავლეების მიერ შესაბამისი როლების „მიღებას“.

წყარო: www.umweltbildung.at > online-Materialien > online-praxismaterialien > Methoden

მსოფლიო კაფე

ეს მეთოდი განსაკუთრებით კარგია ჯგუფის აზრებისა და ცოდნის შესაჯამებლად და მცირე ცვალებად ჯგუფებში გამოცდილების ურთიერთგასაზიარებლად.

კავშირი განათლებასთან მდგრადი განვითარებისათვის: მსოფლიო კაფეში გარკვეული თემისთვის სხვადასხვა თვალთახედვებისა და იდეების შეგროვება შეიძლება. ეს ხელს უწყობს კომუნიკაციას და ასახვისთვისაც ადგილს ტოვებს. მსოფლიო კაფე ავითარებს ინიციატივას, შემოქმედებისა და თანამშრომლობის უნარს - რაც მთლიანად შემოქმედებითი კომპეტენციების კონტექსტში ჯდება.

მსოფლიო კაფეს დასასრულს მასპინძლები ჩატარებული საუბრების უმნიშვნელოვანეს შედეგებს წარმოადგენენ. გაკეთებული პლაკატები შესაძლებელია კედლის გაზეთის ფორმით ჩამოიკიდოს.

მსოფლიო კაფე კარგია წინარე ცოდნის თემის, იდეებისა და წარმოდგენების წინ წამოსანევადაც და, ასევე, პროცესების ასახვად. მისი გამოყენება საკითხებთან და თემებთან მიმართებაში მრავალგვარად შეიძლება და ის მონაწილეებს ერთმანეთთან ინტენსიური დაილოგის საშუალებას აძლევს.

intensiv ins Gespräch zu kommen. Es ist eine Methode, in der das Diskutieren Spaß macht!

Quelle: Andreas Schelakovsky/Markus Langer (2008): Ökologischer Fußabdruck in der Schule, s.o. Auch Gratisdownload unter www.umweltbildung.at/publikationen/forum-didaktik.html möglich.

Ein widerspenstiger Stock

Bei diesem Spiel erleben die Schüler/innen, dass eine gemeinsame Aktivität mehr als guten Willen braucht: Sie braucht Abstimmung und Koordination. Die Methode vermittelt damit ein Sinnbild für Teamwork, geübt wird Achtsamkeit für die anderen. Benötigt wird ein Stab: Wichtig ist, dass dieser Stab (es kann ein Schilfrohr, ein Bambusstab oder etwas ähnliches sein) möglichst leicht ist (nicht dicker als 1 cm im Durchmesser). Diese Übung ist ein gutes Warming Up für schwierige Herausforderungen der Teamarbeit.

Bezug zur Bildung für nachhaltige Entwicklung: Nachhaltige Entwicklung bringt viele Aufgaben, die nur durch regionale wie globale Zusammenarbeit gelöst werden können; wichtiger Bestandteil dieser Zusammenarbeit ist Achtsamkeit für die Mitmenschen; beides lässt sich in diesem Spiel erleben.

Erproben der Methoden auf dem Deutschlehrersommercamp in Kvarnati

ეს ის მეთოდი, სადაც მსჯელობა სიამოვნების მომნიჭებელია!

წყარო: Andreas Schelakovsky/Markus Langer (2008): Ökologischer Fußabdruck in der Schule, s.o. ასევე შესაძლებელია უფასო ჩამოტვირთვა www.umweltbildung.at/publikationen/forum-didaktik.html.

ჯიუტი ჯოხი

ეს თამაში მოსწავლეებს აჩვენებს, რომ ერთობლივი ქმედება კეთილ ნებაზე გაცილებით მეტს მოითხოვს: კერძოდ, შეთანხმებასა და კოორდინაციას. მეთოდი აჩვენებს გუნდურ თამაშს, სადაც სხვების მიმართ ყურადღების გავარჯიშება ხდება. ამისთვის ჯოხია საჭირო: ის (ლერწამი, ბამბუკი ან რამე მსგავსი) შეძლებისდაგვარად მსუბუქი უნდა იყოს (არა უმეტეს 1სმ დიამეტრის). ეს სავარჯიშო მშენიერი მოთელვაა გუნდური მუშაობის მიძივ გამონვევებისთვის.

კავშირი განათლებასთან მდგრადი განვითარებისთვის: მდგრადი განვითარება მრავალ ისეთ ამოცანას აყენებს, რომელთა გადაჭრაც მხოლოდ რეგიონალური და გლობალური თანამშრომლობით შეიძლება; ამ თანამშრომლობის მნიშვნელოვანი ნაწილი გვერდით მყოფი ადამიანების მიმართ ყურადღებაა; თამაშში ეს ორივე ელემენტი შეიგრძნობა.

მინიმუმ რვაკაციანი ჯგუფი ორ ურთიერთსაპირისპირო რიგად დგება, ისე, რომ ერთმანეთს უყურებენ. თითოეული მონაწილე ორივე საჩვენებელ თითს წინ იშვერს მკერდის სიმაღლეზე. მოპირდაპირე მხარეს მდგომი პიროვნება ასევე იშვერს წინ საჩვენებელ თითებს და ორივე ურთიერთსაწინააღმდეგოდ მდგომი პიროვნების თითები ელვა-შესაკრავის პრინციპით ერთმანეთს შორის ხვდება და ამგვარად, ყველას წინ განვდილი ხელები ერთ სწორ ხაზს ქმნიან. ახლა ამ სწორ ხაზს დაახლოებით 2 მ. სიგრძის ჯოხი დაადეთ ზედ და ოდნავი დაჭერით გაამყარეთ. მონაწილეებისთვის მხოლოდ ორი წესი არსებობს:

- ბამბუკის ჯოხს ორივე საჩვენებელი თითი უნდა ეხებოდეს.
• ბამბუკის ჯოხი ერთობლივი ძალისხმევით უნდა დაიდოს იატაკზე.

იმ მომენტში, როდესაც თქვენ ჯოხს აღარ დაწვებით, მისი ერთ-ერთი ნაწილი ოდნავ მაღლა აიწევს. ახლა შეგიძლიათ დააკვირდეთ, თუ როგორ უმკლავდება ჯგუფი დაავლებას. ვარიანტის სახით შეიძლება მოხდეს შეთანხმება იმის თაობაზე, რომ ჯგუფს ლაპარაკი აეკრძალოს, თვალები ახვეული ჰქონდეს, ან მეორე ჯგუფთან გაჯიბრება მოხდეს იმის თაობაზე, თუ რომელი მოახერხებს პირველი ჯოხის დაბლა დადებას. როგორც ყველა ჯგუფურ თამაშში, აქაც სავარჯიშოს

Wie bei allen kooperativen Spielen ist eine Reflexion wichtiger Bestandteil dieser Übung. Fragen Sie die Teilnehmer/innen, wie es ihnen gegangen ist, was ihnen besonderes an sich, den anderen und allgemein aufgefallen ist und wie sich die gewonnenen Einsichten auf die Zusammenarbeit übertragen lassen.

Dieses Spiel erfordert von den Teilnehmer/innen nicht nur viel Fingerspitzengefühl, sondern vor allem sehr viel Achtsamkeit auf die Anderen und ein Abstimmen der eigenen Tätigkeit auf die der Anderen. Nur so kann ein gemeinsames Tempo zum Ablegen des Stabes gefunden werden. Ist der Stab sehr leicht und die Gruppe groß (10 Personen), ist es außerordentlich schwer, den Stab gemeinsam auf den Boden zu legen ...

Quelle: Andreas Schelakovsky/Markus Langer (2008): Ökologischer Fußabdruck in der Schule, s.o. Auch Gratisdownload unter www.umweltbildung.at/publikationen/forum-didaktik.html möglich.

Zukunftswerkstatt

Die Zukunftswerkstatt wurde von Robert Jungk entwickelt - einem Deutsch-Österreichischen Autor, Journalisten und Zukunftsforscher. Er war der Überzeugung, dass Umweltschutz nur unter aktiver Beteiligung der Bürgerinnen und Bürger gelingen kann. Daher war es ihm wichtig, möglichst alle Menschen zur Teilnahme an gesellschaftlichen Diskussionen und Entscheidungen zu ermutigen. Für dieses Ziel hat er die Methode der Zukunftswerkstatt entwickelt.

„Wie wollen wir leben?“ ist die zentrale Frage der Veränderungsprozesse in Richtung einer nachhaltigen Zukunft; im hektischen Alltagsleben fehlt uns oft die Zeit, mit Offenheit und Kreativität nach Antworten in Form von Visionen zu suchen. Dafür bietet die Zukunftswerkstatt einen geeigneten Rahmen.

Bezug zur Bildung für nachhaltige Entwicklung: Die Zukunftswerkstatt macht „Betroffene zu Beteiligten“ (Robert Jungk), indem sie ermutigt, für die (eigene) Zukunft eigene Entwürfe und Visionen zu entwickeln.

Dauer: Für die Zukunftswerkstatt sollte man sich Zeit nehmen: Jungk selbst schlägt 2 bis 3 Tage vor. Die Mindestdauer beträgt erfahrungsgemäß einen halben Tag.

Die Zukunftswerkstatt benötigt sorgfältige Vorbereitung: Ziele, Thema und Fragestellungen, Dauer und Moderation der Veranstaltung sollten bedacht werden.

- Die erste Phase ist die Kritikphase. Im Rahmen der zentralen Problem- und Fragestellung machen sich die Teilnehmenden Gedanken darüber, was sie eigentlich stört. Positives und negatives wird gesammelt und sichtbar gemacht (z.B. durch Notizen auf der Tafel). Anschließend bewerten die TeilnehmerInnen die Punkte (z.B. durch drei Klebepunkte je Teilnehmer/in). Bewährt haben sich dabei einige „Kritikregeln“: Kritik soll sich an Sachen und nicht an

მნიშვნელოვან ნაწილს ასახვის პროცესი შეადგენს. ჰკითხეთ მონაწილეებს, თუ როგორ გრძნობდნენ თავს, რა შეამჩნიეს განსაკუთრებული საკუთარ თავს ან სხვებს და როგორაა შესაძლებელი თანამშრომლობის პროცესზე იმის გადატანა, რაც ამ თამაშის დროს შეიცნეს.

ეს თამაში მონაწილეებისგან მხოლოდ თითების მგრძობიარობას კი არ მოითხოვს, არამედ, უპირველესად, დიდ ყურადღებას სხვების მიმართ და საკუთარი ქმედების სხვებთან შეთანხმებას. მხოლოდ ასეა შესაძლებელი ჯოხის ძირს დასადებად საერთო ტემპის პოვნა. თუკი ჯოხი მსუბუქია, ხოლო ჯგუფი - დიდი (10 კაცი) , ჯოხის ძირს დადება განსაკუთრებით ძნელდება...

წყარო: Andreas Schelakovsky/Markus Langer (2008): Ökologischer Fußabdruck in der Schule, s.o. შესაძლებელია უფასო გადმოტვირთვა www.umweltbildung.at/publikationen/forum-didaktik.html.

მომავლის სახელოსნო

მომავლის სახელოსნო შეიმუშავა რობერტ იუნკმა, გერმანულ-ავსტრიელმა ავტორმა, ჟურნალისტმა და გარემოს დამცველმა. მას სწამდა, რომ გარემოს დაცვა მხოლოდ მოქალაქეთა აქტიური მონაწილეობით შეიძლება იქნას მიღწეული. ამიტომაც მისთვის მნიშვნელოვანი იყო ადამიანების დისკუსიებში მონაწილეობისთვისა და გადაწყვეტილებების მისაღებად შეგულიანება. სწორედ ამ მიზნით შეიმუშავა მან მომავლის სახელოსნოდ მეთოდი.

„როგორ გვინდა ვიცხოვროთ?“ მდგრადი მომავლისკენ მიმართული ცვლილებათა პროცესის ცენტრალური კითხვაა; ყოველდღიურ ცხოვრებაში ხშირად ვერ ვიცლით იმისთვის, რომ ღიად და შემოქმედებითად კითხვებზე პასუხები ხედვათა სახით ვეძიოთ. ამისათვის მომავლის სახელოსნო შესაბამის ჩარჩოებს გთავაზობთ.

კავშირი განათლებასთან მდგრადი მომავლისათვის: მომავლის სახელოსნო დაინტერესებულ პირებს მონაწილეებად აქცევს (რობერტ იუნკი), აგულიანებს რა, საკუთარი მომავლის სქემებისა და ხედვების შესამუშავებლად.

ხანგრძლივობა: მომავლის სახელოსნოსთვის დროა საჭირო: იუნკი გვთავაზობს 2-3 დღეს. მინიმალური ხანგრძლივობა, გამოცდილების მიხედვით, ნახევარ დღეს შეადგენს.

მომავლის სახელოსნო საგულდაგულო მომზადებას მოითხოვს: მიზნები, თემა და საკითხები, ღონისძიების ხანგრძლივობა და მოდერაცია გათვალისწინებულ უნდა იქნას.

- პირველი ფაზა კრიტიკის ფაზაა. ცენტრალური პრობლემა-სა თუ საკითხის დასმისას მონაწილეები ფიქრობენ იმაზე, თუ რა არის მათთვის ხელის შემშლელი. ხდება დადებითი და უარყოფითი ფაქტორების შეგროვება და თვალნათლივ დანახვა (მაგ. დაფაზე მონიშვნების საშუალებით). შემდეგ მონაწილეები აფასებენ პუნქტებს (სამი პუნქტი თითოეული მონაწილისთვის). აღსანიშნავია რამდენიმე დაშვებული „კრიტიკის წესი“: კრიტიკა უნდა შეეხოს საგნებს

einzelne Personen wenden, Beiträge sollen kurz gehalten und jeder Beitrag/jede Meinung darf geäußert werden. Nach der Kritikphase braucht es eine ausgiebige Pause, bevor in die Phantasiephase eingestiegen wird.

- In der **Phantasiephase** fragen sich die Teilnehmenden, wie sie es gerne hätten – natürlich im Kontext des Themas. In der Zukunftswerkstatt ist alles erlaubt: Erstrebenswerte Lösungen, Wünsche, Hoffnungen und Utopien dürfen einfach erträumt werden. Dabei können verschiedene – bereits vorbereitete – kreative Methoden: Spiele, Rollenspiele, Malen von Bildern, Bücher, Wandzeitungen, Plakate, „E-Mails aus der Zukunft“ und vieles mehr die Phantasie unterstützen.
- In der letzten Phase, der **Umsetzungsphase**, werden aus dem vorher zusammengestellten Ideen-Pool jene Visionen herausgegriffen, welche nach Einschätzung der Teilnehmer/innen am besten geeignet sind, in die Realität umgesetzt zu werden. Dies wird demokratisch entschieden. In Kleingruppen werden Projektskizzen erarbeitet, die beantworten, wer, was, wann, mit welchen Mitteln macht. Im Plenum wird abschließend ein Aktionsplan erstellt, bevor eine Feedback-Runde die Zukunftswerkstatt beendet.

■ *Quelle: I. Stelzer/S. Garczyk/A. Streissler (2012): bildung.nachhaltig.regional., s.o.*
 Download: www.umweltbildung.at/uploads/tx_hetopublications/publikationen/pdf/bildung_handbuch_RZ_screen_01.pdf

და არა პიროვნებებს, გამოსვლები უნდა იყოს მოკლე და ნებისმიერი აზრის გამოთქმა უნდა იყოს შესაძლებელი. კრიტიკის ფაზის შემდეგ დიდი შესვენებაა საჭირო, სანამ ფანტაზიის ფაზაში შევალთ.

- ამ ფაზაში მონაწილეები სვამენ კითხვას თავისი სურვილების შესახებ, რა თქმა უნდა, მოცემული თემის კონტექსტში. მომავლის სახელოსნოში ყველაფერი დასაშვებია: შეგიძლიათ იოცნებოთ პრობლემების სასურველ მოგვარებაზე, საკუთარ სურვილებზე, იმედებსა და უტოპიებზე. ამასთანავე, ფანტაზიას შეიძლება ნავახმაროთ სხვადასხვა – წინასწარ მომზადებული – შემოქმედებითი მეთოდი: ჩვეულებრივი თამაშები, როლური თამაშები, ხატვა, წიგნები, კედლის გაზეთები, პლაკატები, „ელექტრონული წერილები მომავლიდან“ და სხვა.
- ბოლო ფაზაში, **რეალიზაციის ფაზაში**, უკვე შეგროვებული იდეების ნაკრებიდან იმ ხედვათა ამოკრეფა ხდება, რომლებიც მონაწილეთა აზრით განსახორციელებლად საუკეთესოა. ამის გადამწყვეტა დემოკრატიულად ხდება. მცირე ჯგუფებში პროექტების მონახაზები მზადდება, რომლებიც განსაზღვრავენ, თუ ვინ, რას, როდის და რა საშუალებებით აკეთებს. საბოლოოდ, სხდომაზე მოქმედებათა გეგმის შედგენა ხდება, სანამ მომავლის სახელოსნოს მუშაობა უკუკავშირის რაუნდით არ დასრულდება.

■ *წყარო: I. Stelzer/S. Garczyk/A. Streissler (2012): bildung.nachhaltig.regional., s.o.*
 გადმოტვირთვა: www.umweltbildung.at/uploads/tx_hetopublications/publikationen/pdf/bildung_handbuch_RZ_screen_01.pdf

II. SPIELE UND BEWEGUNG

Manchmal braucht es ein Spiel, um eine kreative Stimmung zu schaffen und anschließend wieder konzentriert arbeiten zu können. In der Umweltpädagogik gibt es eine große Zahl von Spielen in der Natur, viele Beschreibungen sind im Internet zu finden. Nachstehend ein paar Beispiele für solche Übungen. Verwenden Sie nur Spiele, die Ihnen selbst gefallen, die sie auch schon einmal ausprobiert haben (z.B. auf einem Seminar).

Anschauliche Erklärungen, Gruppenarbeitsphasen und Bewegung wechseln einander in der Bildung für nachhaltige Entwicklung ab.

II. თამაშები და მოძრაობა

ხანდახან შემოქმედებითი ატმოსფეროს შესაქმნელად თამაშია საჭირო, რათა შემდგომ ისევ კონცენტრირებული მუშაობა და ახალი იდეების მოძიება გახდეს შესაძლებელი. ეკოლოგიურ პედაგოგიაში არსებობს მრავალი თამაში, რომელიც ბუნებაშია სათამაშო, მათი მოძიება ინტერნეტშია შესაძლებელი. მოგიყვანთ ამგვარი თამაშების ზოგიერთ მაგალითს. გამოიყენეთ მხოლოდ ის თამაშები, რომლებიც მოგეწონათ, რომლებიც უკვე გამოგიცდიათ (მაგ. რომელიმე სემინარზე).

თვალნათლივი ახსნა. ჯგუფების სამუშაო ფაზები და მოძრაობა მდგრად განვითარებაზე მიმართულ განათლებაში ერთმანეთს ენაცვლება.

Die meisten dieser Spiele gehen auf Joseph Cornell, einen amerikanischen Umweltpädagogen zurück. Sein Buch „Mit Kindern die Natur erleben“ wurde zum Bestseller.

■ *Quelle: Joseph Cornell (1999): Mit Kindern die Natur erleben. Mühlheim an der Ruhr: Verlag an der Ruhr.*

Eulen und Krähen
Dieses Spiel ist gut geeignet, um Gelerntes zu wiederholen. Es ist besonders geeignet für Kinder bis 14 Jahren. Gespielt wird im Freien, etwa auf dem Sportplatz. Es gibt zwei Spielfelder, getrennt durch eine Mittellinie, seitlich und nach hinten durch Linien (Schnur) begrenzt.

Die Klasse teilt sich in zwei Gruppen auf (die Eulen und die Krähen) und stellt sich jeweils in ihrem Feld auf. Die/der Lehrer/in macht eine Aussage, die wahr oder falsch sein kann. Wenn sie richtig ist, jagen die Eulen die Krähen und versuchen sie zu fangen, bevor die Krähen hinter die Linie am hinteren Ende des Krähenfeldes flüchten konnten. Ist die Aussage falsch, jagen die Krähen die Eulen! Wer jeweils erwischt wurde (am Arm berührt), wechselt einfach die Identität, und ist in der nächsten Runde Eule statt Krähe oder Krähe statt Eule. Die Fragen sollten gut vorbereitet sein, richtige und falsche sollten unregelmäßig wechseln.

Gordischer Knoten
Geeignet für Themen, bei denen es um Verflochtenheit und Zusammenarbeit geht. Stärkt das Bewusstsein, dass wir gemeinsam eine Lösung für schwierige Aufgaben finden können.

Ca. 10 - 15 Personen (Klassen in zwei Gruppen teilen) stellen sich in einem Kreis auf und strecken beide Arme zur Mitte. Dann werden die Augen geschlossen, jede/r tastet nach zwei Händen und greift mit der eigenen Hand nach genau einer fremden. Wenn alle für jede eigene Hand eine fremde gefunden haben, werden die Augen wieder geöffnet – ein großes Durcheinander ist entstanden ... Anschließend wird gemeinsam versucht, diesen gordischen Knoten wieder zu entwirren, ohne die Hände zu lösen. Die Übung scheint auf den ersten Blick nahezu unlösbar, gelingt aber fast immer.

Die Übung hat zum Ziel, am Schluss in einem großen Kreis zu stehen. Manchmal ergibt es sich, dass zwei voneinander getrennte Kreise entstehen. Zu Beginn ist darauf zu achten, dass sich nicht zwei Personen gegenseitig an beiden Händen halten.

ამ თამაშების უმრავლესობის ავტორი ჯოზეფ კორნელია - ამერიკელი ეკოლოგიური პედაგოგი. მისი წიგნი „შეიგრძენით ბუნება ბავშვებთან ერთად“ ბესტსელერი გახდა.

■ *წყარო: Joseph Cornell (1999): Mit Kindern die Natur erleben. Mühlheim an der Ruhr: Verlag an der Ruhr.*

ბუები და ყვავები
ეს თამაში ნასწავლი მასალის გასამეორებლადაა მიზანშეწონილი. ის განსაკუთრებით კარგია 14 წლამდე ბავშვებისათვის. თამაში ბუნებაში ხდება, მაგალითად სპორტულ მოედანზე. ორი სათამაშო სივრცე იყოფა შუაში ხაზით, ასევე იგი შემოსაზღვრულია ხაზებით (თოკით) გვერდებზე და უკანა მხარეს.

კლასი ორ ჯგუფად იყოფა (ბუებად და ყვავებად) და ნაწილდება თავ-თავის სივრცეში. მასწავლებელი გამოთქვამს აზრს, რომელიც ან სწორია, ან მცდარი. თუ ის სწორია, მაშინ ბუები ყვავებს მისდევენ და მათ დაჭერას ცდილობენ, სანამ ყვავები თავისი სივრცის უკანა საზღვრიდან გაიქცევიან. თუკი გამონათქვამი მცდარია, ყვავები მისდევენ ბუებს! ვის დაჭერასაც მოახერხებენ (ხელით მკლავზე შეეხებიან), ის იდენტიფიკაციას იცვლის და შემდეგ რაუნდში ბუს მაგივრად ყვავი ხდება და პირიქით. კითხვები კარგად უნდა იყოს მომზადებული, სწორი და მცდარი გამონათქვამები დროის არათანაბარ მონაკვეთებში უნდა ცვლიდნენ ერთმანეთს.

გორდიუსის კვანძი
მიზანშეწონილია თემებისთვის, სადაც საუბარია ურთიერთკავშირსა და თანამშრომლობაზე. უფრო ძლიერად გვაცნობიერებინებს იმას, რომ ერთობლივად შეგიძლია ვიპოვოთ რთული ამოცანების გადაჭრის გზები.

დაახლოებით, 10-15 ადამიანი, (კლასები გაიყოს 2 ჯგუფად) წრედ დგებიან და ორივე ხელს წრის შუაგულისკენ იშვერენ. შემდეგ თვალს ხუჭავენ, თითოეული ხელების ფათურით პოულობს უცხო ხელს და მოეჭიდება მას. როდესაც ყველა ორივე ხელით ვილაცის ხელებზე იქნება ჩაჭიდებული, თვალები ისევ უნდა გაიღოს - სახეზეა დიდი არეულობა... ამას მოყვება გორდიუსის კვანძის ერთობლივი გახსნის მცდელობა, ოღონდ ხელების გაშვების გარეშე. სავარჯიშო დასაწყისში ისეთ შთაბეჭდილებას ტოვებს, თითქოს მისი შესრულება შეუძლებელი იყოს, თუმცა, თითქმის ყოველთვის წარმატებით კეთდება.

სავარჯიშოს მიზანია, მონაწილეები ბოლოს ერთ დიდ წრეში დააყენოს. ხანდახან ისე ხდება, რომ ორი სხვადასხვა წრე იქმნება. დასაწყისში იმას უნდა მიეცეს ყურადღება, რომ ორი ადამიანი მხოლოდ ერთმანეთთან ხელჩაჭიდებული არ აღმოჩნდეს.

Mit allen Sinnen
Ein Klassiker unter den Sensibilisierungsübungen (nach Josef Cornell).

Jede Person sucht sich einen Platz in der Natur. Wichtig dabei ist, dass es nicht unangenehm laut in der Umgebung ist (nicht geeignet für diese Methode sind städtische Parks u.ä.). Die Schülerinnen und Schüler nehmen ein Blatt Papier (ideal in einer Größe von ca. 10 x 10 cm) und markieren in der Blattmitte mit einem "X" den eigenen Sitzort. Danach wird aufmerksam gelauscht und alle Geräusche werden in der Geräuschekarte mit einem Symbol eingetragen - jeweils in der Richtung die dem Geräusch zugeordnet werden kann und im relativen Abstand zum eigenen Sitzplatz. Die Übung sollte ca. 5 - 10 Minuten dauern. Am Schluss treffen sich alle wieder, es wird gesammelt welche Geräusche wahrgenommen wurden und die einzelnen Hörkarten können wie ein großes Puzzle aufgelegt werden.

Guter Unterricht regt Kinder dazu an selbstständig auf Entdeckungstour zu gehen.

მთელი გრძნობით
მგრძნობელობითი სავარჯიშოების კლასიკური მაგალითი (ჯოზეფ კორნელის მიხედვით)

თითოეული მონაწილე გარეთ, ბუნებაში გარკვეულ ადგილს ეძებს თავისთვის. მნიშვნელოვანია, რომ ეს ადგილი ხმაურიან გარემოში არ იყოს (ამ მეთოდისთვის არ გამოდგება ქალაქის პარკები და ა.შ.). ყოველი მოსწავლე იღებს ქალაქის ფურცელს (იდეალურია 10სმ X 10სმ) და მის შუა წერტილში "X" -ით მონიშნავს თავის ადგილმდებარეობას. შემდეგ ყურადღებით ისმენს გარემოს ხმებს და მათი დატანება „ბგერების რუკაზე“ გარკვეული სიმბოლოს საშუალებით ხდება, - ყოველთვის იმ მიმართულებით, საიდანაც სავარაუდოდ ხმები მოდის და საკუთარი ადგილმდებარეობიდან ოდნავ მოშორებით. სავარჯიშო 5-10 წუთი უნდა გაგრძელდეს. საბოლოოდ, ყველა კვლავ ერთად იყრის თავს, ხდება იმის დადგენა, თუ რა ხმების აღქმა მოხდა და თითოეული „ბგერათა რუკიდან“ ერთი დიდი თავსატეხი შეიძლება აიწყოს.

კარგი გაკვეთილი ბავშვებს დამოუკიდებელი აღმოჩენებისკენ უბიძგებს

Fühlkreis
Die Übung ist eine Anregung dafür, die Welt „mit allen Sinnen“ zu entdecken.

Alle Mitspielenden machen sich in der Natur auf einen kleinen Spaziergang, etwa 5 Minuten, um etwas aus der Natur zu finden, das sich lustig und interessant anfühlt und so groß ist, dass es in eine Handfläche passt. Dieses Ding (bitte keine lebenden Wesen) soll noch niemandem gezeigt werden. Dann stellt sich die Gruppe im Kreis auf, Gesichter zur Mitte und Schulter an Schulter. Die Gruppengröße soll etwa 10 Leute nicht übersteigen, gegebenenfalls mehrere Kreise machen.

Den eigenen Gegenstand hält man hinter dem Körper. Auf ein Zeichen der Spielleitung geben alle ihren Fund um eine Person weiter. Das bietet die Gelegenheit, durch Tasten drauf zu kommen, was ich da in Händen halte! Wichtig: Niemand soll verraten, was da angekommen ist, sonst geht die Überraschung für alle Nachkommenden verloren.

Wenn das eigene Ding die Runde gemacht hat und wieder in den eigenen Händen gelandet ist, werden die Stücke in die Mitte gehalten und entsprechend gewürdigt.

გრძნობადი წრე
სავარჯიშო სამყაროს „ყველა გრძნობით“ აღქმაზე მიმართული.

მონაწილეები ერთად აწყობენ დაახლოებით 5 -წუთიან გასეირნებას ბუნებაში რაიმე მხიარულისა და საინტერესოს საპოვნელად, თანაც ეს საგანი ხელის გულზე უნდა ეტეოდეს. მისი ჩვენება (თხოვნაა, რომ ის სულიერი არ იყოს) ჯერ არავისთვის შეიძლება. შემდეგ ჯგუფი წრიულად დგება, სახით შუისკენ და მხარი მხართან. ჯგუფის სიდიდე 10 კაცს არ უნდა აღემატებოდეს, ამ შემთხვევაში რამდენიმე წრე უნდა შეიკრას.

თითოეულ მონაწილეს ნაპოვნი საგანი ზურგს უკან უჭირავს. ნამყვანის მინიშნებაზე ყველა თავის ნაპოვნ საგანს გვერდზე მდგომს გადასცემს. ეს გვეხმარება შეხებით აღმოვაჩინოთ, თუ რა გვიჭირავს ხელში! მნიშვნელოვანია: არავინ უნდა გაამხილოს, რა უჭირავს მას, თორემ გვერდით მდგომი ადამიანებისთვის სიურპრიზი წახდება.

როდესაც თქვენი საკუთარი საგანი წრეს დაარტყავს და დაგიბრუნდებათ, მისი დემონსტრირება წრის შუაგულში დაჭერთა და მისთვის შესაბამისი პატივის მიცემით ხდება.

Reflexion in einem Gedicht
Ein Projekt, ein Lehrausgang vermittelt viele Eindrücke. In einer Reflexionsrunde können diese Eindrücke gesammelt, besprochen und auch festgehalten werden. Eine sehr kurze Form, solche Eindrücke für sich selbst festzuhalten, ist es ein Gedicht zu erstellen. Vorgegeben ist die Form.

Wie kann man gelerntes Wissen und Eindrücke langfristig sichern? Kreative Vernetzung von Wissen und Eindrücken ist sehr förderlich.

Eine Möglichkeit ist es, ein „Elfchen“ schreiben zu lassen: Es besteht aus elf Wörtern, die in festgelegter Form auf fünf Zeilen verteilt werden: Die erste Zeile besteht aus einem Wort (ein Gedanke, ein Gegenstand, eine Farbe) die zweite aus zwei Wörtern, die dritte aus drei, die vierte aus vier und die letzte wieder nur aus einem Wort. Das nachstehende „Elfchen“ wurde auf der Homepage der PASCH-Schulen veröffentlicht (<http://blog.pasch-net.de/pasch-global/archives/543-Elfchen.html#extended>):

Grün ist Umwelt das ist überall es ist sehr schön Natur

Eine andere Form eines Gedichtes ist ein Haiku. Diese japanische Gedichtform verteilt 17 Silben auf drei Zeilen. Die erste Zeile hat fünf Silben, die zweite sieben, die dritte wieder fünf. Die deutsche Umweltschutzorganisation BUND (Bund für Natur- und Umweltschutz) hat dazu aufgerufen, Haikus zum Thema Klimawandel zu erstellen. Auf der Homepage der Organisation findet sich das nachstehende Gedicht.

Die kleine Schwalbe sie zieht nicht mehr gen Süden der Winter ist grün.

Regentropfen-Spiel
Ein Spiel, das eine Wanderung, eine Übung im Freien abschließt, das in einer Gruppe kurz für Stille sorgt.

Die Schülerinnen und Schüler stellen sich in einem Kreis mit Blick zur Mitte. Jede/r hält zwei etwa gleich große Steine in der Hand. Die Spielleiter/in geht außen um den Kreis und tippt einzelnen auf die Schulter. Diese beginnen die beiden Steine im eigenen Rhythmus aneinander zu schlagen. Wenn jede/r Teilnehmer/in mit seinen Steinen klopft, dann berührt die Spielleitung das zweite Mal die Schultern der einzelnen Mitspielenden. Das bedeutet nun „mit dem Klopfen aufhö-

სასხვის პროცესი ლექსში პროექტზე მუშაობა მრავალ შთაბეჭდილებას განაპირობებს. ასახვებზე მიმართულ რაუნდში ამ შთაბეჭდილებების შეგროვება, მათზე მსჯელობა და მათი დაფიქსირება ხდება. ერთ-ერთი უმოკლესი ფორმა ამ შთაბეჭდილებათა ასხვისათვის მათი ლექსად გადმოცემაა. ლექსის ფორმის განსაზღვრა წინდაწინ ხდება.

როგორ შევინარჩუნოთ გრძელვადიანად მიღებული ცოდნა და შთაბეჭდილებები? ამისათვის ცოდნისა და შთაბეჭდილებათა შემოქმედებით დაკავშირებაა საჭირო.

შესაძლებელია, ასევე, „თერთმეტსიტყვა“ ბნკარდის დაწერა, რომელიც წინასწარ განსაზღვრული ფორმით 5 სტრიქონზე განაწილებული: პირველი სტრიქონი ერთი სიტყვისგან შედგება (ერთი აზრი, ერთი საგანი, ერთი ფერი), მეორე - ორი სიტყვისგან, მესამე- სამისგან, მეოთხე - ოთხისგან და ბოლო - ისევ ერთი სიტყვისგან. აქ მოყვანილი „თერთმეტსიტყვა“ გამოქვეყნდა PASCH-ს კოლეჯის ვებგვერდზე (<http://blog.pasch-net.de/pasch-global/archives/543-Elfchen.html#extended>):

მწვანე არის გარემო ასე ყველგან ხდება ენით გამოუთქმელად ლამაზი არის ბუნება

ლექსის კიდევ ერთი ფორმაა ჰაიკუ. პოეზიის ეს იაპონური ფორმა 17 მარცვალს 3 სტრიქონზე აწარმოებს. პირველ სტრიქონში 5 მარცვალაა, მეორეში -7, მესამეში - ისევ 5. გერმანიის გარემოს დაცვის ორგანიზაციამ (ბუნებისა და გარემოს დაცვის კავშირმა) გაავრცელა მონოლდება, კლიმატის ცვლილების თემაზე ჰაიკუს შესაქმნელად. მოყვანილ ლექსს ამ ორგანიზაციის ვებ-გვერდზე იხილავთ:

პატარა ჩიტი თბილ ალავს აღარ მიდის ზამთარი -მწვანე.

თამაში „წვიმის წვეთები“
თამაში, რომელიც დაასრულებს ბუნებაში გასეირნებასა და იქ სავარჯიშოების გაკეთებას და რომელიც ჯგუფში მოკლე დროით სიჩუმეს ჩამოადგებს.

მოსწავლეები დგებიან წრეში სახით წრის ცენტრისკენ. თითოეულს ორ-ორი დაახლოებით ერთი ზომის ქვა უჭირავს ხელში. თამაშის წამყვანი წრეს გარედან შემოუვლის და თითოეულ მონაწილეს მხარზე ხელს შეახებს. მონაწილეები საკუთარ რიტმში იწყებენ ქვების ერთმანეთზე დარტყმას. ქვების ერთმანეთზე დარტყმის დროს წამყვანი ხელმოკრედ ეხება თითოეული მონაწილის მხარს. ეს ნიშნავს „შენწყვეტეთ კაკუნი!“ თვალების დახუჭვისას დარტყმის ხმა განსაკუთრე-

ren!". Durch die geschlossenen Augen lassen sich die Klopfgeräusche besonders intensiv wahrnehmen. Es erscheint als würde ein starker Regen beginnen: Zuerst tröpfelt es, dann wird der Regen stärker und stärker bis er endlich wieder abklingt.

Der sprechende Stock

Gesprächsrunden mit dem sprechenden Stock eignen sich für Themen, bei denen es um persönlich wichtige Erfahrungen geht.

Einen sprechenden Stock kann man einfach selbst basteln, indem man etwa einen schönen Stock am oberen Ende mit einer Feder verziert. Für die Anwendung des sprechenden Stockes gibt es folgende Regeln:

- Ein Ende zeigt zur Erde, um auszudrücken, dass die Worte auf meinen Erfahrungen beruhen. Das Ende mit der Feder zeigt zum Himmel, um auszudrücken, dass meine Worte mit meinen Visionen, meinen Ideen für die Zukunft verbunden sind.
- Wer den Stock hält, hat das Wort.
- Der Stock wird im Kreis weitergegeben.
- Alle bemühen sich, in der eigenen Rede an dem anzuknüpfen, was die Vorrednerin bzw. der Vorredner gesagt hat, um auszudrücken, dass man den anderen zuhört und an der Rede Anteil nimmt.

ბით ინტენსიურად აღიქმება. ისეთი შთაბეჭდილება იქმნება, თითქოს ძლიერი წვიმა უნდა დაიწყოს: ჯერ წვეთების ხმაურია, შემდეგ წვიმა უფრო და უფრო და საბოლოოდ ისევ ცხრება.

მოსაუბრე ჯოხი

სასაუბრო რაუნდები მოსაუბრე ჯოხთან იმ თემებისთვისაა კარგი, სადაც პირადულად მნიშვნელოვან გამოცდილებაზეა ლაპარაკი.

მოსაუბრე ჯოხის გაკეთება ადამიანს თვითონაც შეუძლია, თუკი რაიმე ლამაზ ჯოხს ცალ ბოლოზე ბუმბულით მორთავს. მის გამოსაყენებლად შემდეგი წესებია დადგენილი:

- ჯოხის ერთი ბოლო მიწისკენაა გაშვერილი იმის ნიშნად, რომ ჩემი სიტყვები გამოცდილებას ეყრდნობა. ბუმბულით მორთული მეორე ბოლო კი ცისკენ იხედება იმის დასტურად, რომ ჩემი სიტყვები მომავალთან დაკავშირებულ ჩემს ხედვებთან და იდეებთანაა კავშირში.
- ვისაც ჯოხი ხელში აღმოაჩნდება, იმას ენიჭება სიტყვა.
- შემდეგ ჯოხი წრეზე მიდის.
- ყველა ცდილობს საკუთარი სიტყვები წინა ადამიანის გამოხატვას მიაბას, რათა წარმოაჩინოს, რომ მას უსმენდა და მის აზრებს იზიარებს.

PROJEKTE

პროექტები

Die folgenden Seiten sollen einen exemplarischen Eindruck vom Ideenreichtum und Engagement der an „Vernetzt für Nachhaltigkeit“ teilnehmenden Schulen vermitteln. Es sind nicht der Elan der Schülerinnen und Schüler, der Gestaltungswille der Lehrerinnen und Lehrer oder die Unterstützung der Schulleitungen, die unsere Vorstellung der Projekte auf 12 Seiten beschränken – es sind schlichtweg die engen Grenzen vorliegender Publikation.

Und so hat die Redaktion dieses Handbuchs 12 Berichte ausgewählt, die zusammengenommen einen guten Überblick über die Vielfalt der Projekte im Rahmen von „Vernetzt für Nachhaltigkeit“ bieten. Die Qualität der übrigen Berichte bleibt davon unbenommen.

Die Publikation der Berichte soll Lehrkräften ganz konkrete Beispiele der Integration des Oberthemas Nachhaltigkeit in den Deutschunterricht geben. Grundlage ist die Anwendung von CLIL – der Einbindung von Sachthemen in die Vermittlung einer Sprache.

Die verantwortlichen Deutschlehrerinnen und Deutschlehrer sind unter ihrer Emailadresse jederzeit zwecks Nachfragen und Anmerkungen erreichbar. Eine Verwendung und Erweiterung der Projektideen ist jederzeit erwünscht.

მომდევნო გვერდები მიზნად ისახავს, ზოგადი შთაბეჭდილება შეგიქმნათ იმ სკოლების აზრთა სიუხვესა და დიდ მონდობებაზე, რომლებიც მონაწილეობენ პროექტში „გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“. ის ფაქტი, რომ პროექტის წარდგენისას მხოლოდ 12 გვერდით შემოვიფარგლეთ, არანაირ კავშირში არ არის არც მოსწავლეთა ენთუზიაზმთან, არც მასწავლებელთა შემოქმედებით ნებასთან და არც სკოლების ხელმძღვანელობათა მხარდაჭერასთან - ეს მხოლოდ და მხოლოდ ამ გამოცემის შეზღუდულ ჩარჩოებს უკავშირდება.

ამგვარად, ამ გამოცემის რედაქტორებმა 12 საანგარიშო მოხსენება შეარჩიეს, რომლებიც ერთობლიობაში, პროექტში „გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“ განხორციელებული აქტივობების კარგ მიმოხილვას წარმოადგენენ. თუმცა, დანარჩენი საანგარიშო მოხსენებების ხარისხიც ასევე ძალიან კარგია.

საანგარიშო მოხსენებების გამოქვეყნებამ მასწავლებლებს გერმანული ენის სწავლებაში წამყვანი თემის, - მდგრადობის - ინტეგრაციის კონკრეტული მაგალითები უნდა მიანიშნოს. უმთავრესი აქ CLIL -ის გამოყენებაა - ენის სწავლებაში საგნობრივი თემების ჩართვა.

კითხვების ან კომენტარების შემთხვევაში აღნიშნულ საკითხებზე პასუხისმგებელ გერმანული ენის მასწავლებლებთან დაკავშირება მათი ელ-ფოსტის მისამართებზეა ყოველთვის შესაძლებელი. პროექტის იდეების გამოყენება და გაშლა სასურველია ნებისმიერ დროს.

Am durch das Auswärtige Amt der Bundesrepublik Deutschland finanzierten Sonderprojekt „Vernetzt für Nachhaltigkeit“ des Goethe-Instituts Georgien haben folgende Schulen und Bildungseinrichtungen teilgenommen. Die Reihenfolge der Auflistung ist willkürlich.

18. Schule, Baku
Tusi Schule, Baku
Sprachlernzentrum Aserbaidschan, Baku
Sprachlernzentrum Sumgait

Pasch-Schule Tschambarak
Oberschule Tschambarak
Tscharenz-Schule, Gyumri
Mittelschule Litschk
Mittelschule Ltschaschen
Dorfmittelschule Horom
Staatliches College für Geisteswissenschaften, Jerewan

- 1. Öffentliche Schule Kachati
- 1. Öffentliche Schule Akhalsopheli
- 3. Öffentliche Schule Zugdidi
- 1. öffentliche Schule Kutaissi
- 6. Öffentliche Schule Achalziche
- Progress-Schule, Kutaissi
- 10. Öffentliche Schule Samtredia
- 41. öffentliche Schule Kutaissi
- 21. Öffentliche Schule Rustavi
- 1. Öffentliche Schule Gelati
- Öffentliche Schule Nigvzara
- 35. Öffentliche Schule Kutaissi
- 7. Öffentliche Schule Kutaissi
- 2. Öffentliche Schule Vani
- Öffentliche Schule Pavleuri
- Öffentliche Schule Ashkhani
- 1. Experimentalschule Tbilssi
- 21. Öffentliche Schule Tbilssi
- 20. Öffentliche Schule Tbilissi
- Französische Schule des Kaukasus, Tbilissi
- Gymnasium Shavnabada, Tbilissi
- Schule Lomisi 1, Tbilissi
- Öffentliche Schule Batumi

საქართველოს გოეთეს ინსტიტუტის სპეციალური პროექტში „გავერთიანდეთ მდგრადი მომავლისათვის“, რომელიც გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის საგარეო საქმეთა სამინისტრომ დააფინანსა, მონაწილეობა მიიღეს საქართველოს შემდეგმა სკოლებმა და საგანმანათლებლო დაწესებულებებმა (ჩამოთვლის პრინციპი თავისუფალია):

სკოლა N18, ბაქო
სკოლა „Tusi“, ბაქო
აზერბაიჯანის ენის შესწავლის ცენტრი, ბაქო
ენის შესწავლის ცენტრი, სუმგაიტი

„Pasch“-პროგრამის სკოლა, ჩამბარაკი
საშუალო სკოლა, ჩამბარაკი
სკოლა „Tscharenz“, გიუმრი
საშუალო სკოლა, ლიჩკი
საშუალო სკოლა, ლჩაშენი
სოფლის სკოლა, ჰორომი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა სახელმწიფო კოლეჯი, ერევანი

კახათის N1 საჯარო სკოლა
ახალსოფლის N1 საჯარო სკოლა
ზუგდიდის N3 საჯარო სკოლა
ქუთაისის N1 საჯარო სკოლა
ახალციხის N6 საჯარო სკოლა
ქუთაისის პროგრესის სკოლა
სამტრედიის N10 საჯარო სკოლა
ქუთაისის N41 საჯარო სკოლა
რუსთავის N21 საჯარო სკოლა
გელათის N1 საჯარო სკოლა
სოფელ ნიგვზარას საჯარო სკოლა
ქუთაისის N35 საჯარო სკოლა
ქუთაისის N7 საჯარო სკოლა
ვანის N2 საჯარო სკოლა
ფავლეურის საჯარო სკოლა
აშხნის საჯარო სკოლა
N1 ექსპერიმენტალური სკოლა
თბილისის N21 საჯარო სკოლა
თბილისის N20 საჯარო სკოლა
კავკასიის ფრანგული სკოლა, თბილისი
შავნაბადას გიმნაზია, თბილისი
სკოლა ლომისი 1, თბილისი
ბათუმის საჯარო სკოლა

„NACHHALTIGKEIT RUND UM DEN GLDANISEE“

EIN PROJEKT AN DER SCHULE LOMISI 1 IN TBILISSI, GEORGIEN

Mülltrennung und Recycling sind wichtig, um die Umweltverschmutzung und die Verschmutzung des Wassers zu verringern. Das vorliegende Projekt rund um den Gldanisee (Weißer See) hat den Schüler/innen gezeigt, dass es am wichtigsten ist, das Bewusstsein der Gesellschaft zu steigern – und da ist die Bildung gefragt.

In Georgien gibt es 26.000 Flüsse und mehr als 850 Seen. Wasser ist wirklich unser Reichtum. Leider haben wir mit viel Wasserverschmutzung zu kämpfen. Unter anderem auch deshalb, weil es in Georgien noch keine Mülltrennung und kein Recycling gibt. Die Schüler/innen haben gezählt, wie viele Mülltonnen auf ihrem Schulweg zu finden sind. Sie haben sich gefragt, warum das Bewusstsein der Gesellschaft so niedrig ist, wie die Anzahl der Tonnen. Ihre Beobachtungen haben gezeigt, dass die Menschen selbst die Natur schädigen und nur sie selbst sie retten können. Aber Mülltonnen allein können den Zustand nicht nachhaltig verbessern, sondern die Menschen müssen insgesamt umweltfreundlich werden. Diese Erkenntnisse haben die Schüler/innen ganz eigenständig gewonnen.

Am 23. September haben wir das Projekt Gldanisee (Weißer See) gestartet. Am Gldanisee gibt es einen Park, in dem unsere Schule manchmal Kunst-, Sport- und Musikunterricht abhält.

Die Schüler/innen haben zunächst einmal den Ort besichtigt. Manche Schüler/innen sind mit dem Fahrrad zum See gefahren, um anderen ein Beispiel für umweltfreundliche Mobilität zu geben. „Als wir am Ufer standen und so viele Plastiktüten, Plastikflaschen und anderen Müll gesehen haben, obwohl am Eingang des Seeparks zwei große Mülltonnen standen, waren wir am Anfang hilflos und wütend“, erzählte ein Schüler.

In Gruppen haben sie dann trotzdem (oder deshalb) die weiteren Aktivitäten geplant:

- Das Ufer reinigen
- Auf dem Boden, auf Steinen schreiben: „Bitte keinen Müll hinterlassen!“ „Hinterlasse saubere Spuren!“
- Selbst saubere „Fußabdrücke“ hinterlassen
- Seewasser mitnehmen und mit der Chemielehrerin im Schullabor untersuchen
- Präsentation der Aktionen im Deutschunterricht

Und das ist bereits geschehen:

Drei Reinigungs-Aktionen wurden schon durchgeführt. Die Schüler/innen haben dabei gern zusammen gearbeitet. Besonders beeindruckend ist, dass die Schüler/innen auch in ihrer

Freizeit das Ufer gereinigt und damit ihre Lust, dies ohne Projekt weiter zu machen, bekundet haben.

„ICH WUSSTE NICHT, DASS MÜLL SAMMELN AUCH SPASS MACHEN KANN“, MEINTE EINE SCHÜLERIN.

Zum Projektabschluss wurde ein Flashmob mit der ganzen Schule geplant. Mit farbigen Fäden soll im Schuleingang ein Netz gespannt werden. Alle Schüler/innen sollen im Flur in einer Kette stehen – so wird jede/r Schüler/in vernetzt.

Die meisten Ziele wurden erfolgreich erreicht!

- Das Bewusstsein der Schüler/innen ist gestiegen. Jetzt wissen sie, wie man in einem Projekt Ziele setzt, die Arbeit plant und mit kleinen Schritten zu Ergebnissen kommen kann.
- Die Schüler/innen haben mit der Kunstlehrerin zahlreiche Handwerksgegenstände aus Plastik und Müll gemacht.
- Die Schüler/innen haben Informationen über das Internet verbreitet und Menschen mit folgenden Sätzen informiert: „Wasser unser Reichtum“, „Wir schützen die Natur – und du?“, „Müll ordentlich wegwerfen und der Natur helfen!“, „Die Natur schafft einen Wasserfall und wir produzieren Abfall“.
- Das Projekt hat Interesse auch bei anderen Schülern/innen geweckt.
- Die Forschungskompetenzen werden bei der Wasseruntersuchung noch entwickelt.

Die Schüler/innen haben noch nie ein Projekt auf Deutsch gemacht. Deshalb war unser Ziel, bei der Arbeit neue Erfahrungen zu sammeln, die nicht nur für die deutsche Sprache (CLIL Methoden wurden beim Deutschunterricht eingesetzt), sondern auch fürs Leben wichtig sind.

Nasibrola Andguladze, Mari Sadradze (Erdkundelehrerin),
Manana Ambroladze (Kunstlehrerin)

Privatschule „Lomisi 1“

E-Mail: brolahistorikerin@yahoo.de

„UMWELTSCHUTZ UND BIODIVERSITÄT“

EIN PROJEKT AN DER SCHULE „PROGRESS“ IN KUTAISSI, GEORGIEN

Die Bewusstseinsbildung für Umweltschutz und eine Stärkung der Wertschätzung der georgischen Flora und Fauna in Kombination mit der Festigung der deutschen Sprache war Ziel dieses Projekts, das nicht nur die Schüler/innen sondern auch die Bevölkerung von Kutaisi erreichen wollte.

Zum Einstieg wurde den Schüler/innen ein Film auf Deutsch gezeigt über „10 Dinge, die Sie nicht tun sollten, um nachhaltig zu leben“. Anschließend haben die Schüler/innen Ideen gesammelt, welche Nachhaltigkeitsprojekte man an der Schule verwirklichen könnte. Sie wollten auch Perspektiven aufzeigen, wie man den Schulhof gestalten könnte. Letztendlich sollte im Schulhof eine schöne und mehr grüne Umgebung geschaffen werden.

„Super, sehr kreativ. Viel Erfolg!“, diesen Zuspruch hörten die Kinder gerne ...

Umgesetzt wurde die Idee eines **Vertikalen Gartens**: Die Schüler/innen sammelten alte Gegenstände (Gummistiefel, Gefäße, Flaschen ...), bepflanzten und befestigten sie an einer Mauer im Schulhof. Auch ein Insektenhotel sollte nicht fehlen, mit der Herstellung einer botanischen Uhr wurde bereits begonnen, ein Herbarium-Kalender ist noch in Planung. Die Informationen über diese Pflanzen werden mit Hilfe der Biologielehrerin bearbeitet und dann auf Deutsch übersetzt.

Bereits weit fortgeschritten: Die botanische Uhr

Im Rahmen des Projektes haben die Schüler/innen auch eine Umfrage zum Thema Umweltschutz durchgeführt und – nicht zuletzt – auf einer viel befahrenen Brücke mit Plakaten Werbung für den Umweltschutz gemacht. So weit wie möglich wurde dabei zur Festigung der Sprache Deutsch gesprochen

Unsere Brücken-Aktion sollte unser Projekt weithin sichtbar machen ...

Dadurch, dass wir Schüler/innen unterschiedlicher Klassen und Altersstufen an dem Projekt beteiligten (was nicht ganz einfach war), wollten wir eine stärkere Verankerung des Projektes an der ganzen Schule bewirken. Und wenigstens einen Teil der Bevölkerung von Kutaisi wollten wir durch die Aktion auf der Brücke erreichen. Der nachhaltige Gedanke des Projektes wird dadurch unterstützt, dass das (Lern)Produkt (der vertikale Garten) auf dem Schulhof für alle sichtbar ist. Auch die botanische Uhr ist ein Teil des Projektes, das die Schüler regelmäßig im Unterricht begleiten wird, da die dort verwendeten Pflanzen über das Jahr verteilt angepflanzt und besprochen werden. Uns ist es sehr wichtig, dass das Projekt nicht mit Ende der eigentlichen Aktivitäten in Vergessenheit geht, sondern langfristig zur Bewusstseinsbildung beiträgt!

Mit dem Projekt sollten alle Bildungsschichten erreicht werden. Ganz wichtig war für uns, zu zeigen, dass JEDE/R seinen/ihren Teil dazu beitragen kann und sich seiner/ihrer Gestaltungsmacht bewusst wird.

Sophiko Laliashvili, Natia Kiladze (2. Deutschlehrerin) und **Tamar Cheishvili** (Biologielehrerin)

Georgisch-amerikanische Schule „Progress“/Kutaisi

E-Mail: sofiko.laliashvili@gmail.com

„SEWANSEE OHNE MÜLL“

EIN PROJEKT AN DER MITTELSCHULE A. TER-GRIGORYAN, ARMENIEN

Da unser Projekt mit den Problemen des Sewansees verbunden ist, haben wir diesen größten See Armeniens besucht. Die Umweltprobleme sind hier alltäglich und stehen mit vielen globalen Problemen in Verbindung.

Wir haben dabei bemerkt, dass nicht nur die großen Müllablagerungen das Problem sind, sondern insbesondere auch die vielen kleinen Rückstände eine Gefahr für Seevögel und Fische darstellen. Fein zerrieben gelangt der Plastikmüll in den Organismus der Tiere und damit über den Fischfang auch in die menschliche Nahrungskette. „Daneben“ gibt es noch andere große Probleme: Etwa die zügellose Rodung der Wälder.

UNSERE PROJEKTZIELE IM RAHMEN DES DEUTSCHUNTERRICHTS:

- die Schönheit der Natur erleben lernen, das Interesse an der Natur entdecken, die weniger sichtbaren und überwältigenden Dinge schätzen lernen
- den Lebensraum Wasser kennenlernen und sich der Bedeutung des Wassers für alles Leben auf dieser Erde bewusst werden
- und daraus folgend den See nicht verschmutzen, weil das Wasser Leben ist
- die Gefahren, denen die Zug- und Standvögel ausgesetzt sind, kennenlernen
- Möglichkeiten zu erörtern, wie man die Natur für zukünftige Generationen sauber erhalten kann
- Naturschutz als ein System von Maßnahmen kennenlernen

Wir starteten das Projekt am 20. September. Ich habe die Klasse in drei Gruppen eingeteilt: Zu den Themen Wasser, Wald und Müll. Jede Gruppe hat sich dazu einen/eine Spezialisten/in gewählt und recherchierte mit welchen Problemen das Wasser des Sewansees und die umgebenden Wälder konfrontiert sind, sowie welche Rolle der Müll dabei spielt. Die Themen sind ja höchst aktuell. Die Kinder diskutierten darüber, machten Lösungsvorschläge und schrieben auch einen Brief an einen deutschen Freund mit der Frage, welche Umweltprobleme sie dort hätten.

Wir haben aber nicht bloß geredet, sondern auch etwas getan: Zuerst haben wir die Schulumgebung aufgeräumt. An dieser Arbeit haben auch viele Eltern teilgenommen. Am 25. September machten wir dann eine Wanderung durch den Wald am Sewansee. Das herrliche Wetter bot eine gute Voraussetzung dafür, den Abfall im Wald zu beseitigen und zu sortieren, aber auch die warmen Sonnenstrahlen zu genießen und viel zu fotografieren. Im September ging es alles gut. Aber im Oktober ließ uns das Wetter – besonders die Nordwinde – draußen nicht gut arbeiten, da unsere Region Gegharkunik die kälteste Region in Armenien ist.

Zwei Wandzeitungen wurden gestaltet

Jedenfalls ist der Wald sauber geworden. Die Kinder haben dabei gelernt, wie man den Müll trennen, aber auch die Werkstoffe wieder verwenden kann – etwa die leeren Plastikflaschen. Natürlich wurden viele deutsche Vokabeln und Wendungen benutzt.

Da ich auch zusätzliche Stunden in der Schule anbiete, haben die Kinder verschiedene schöne Dinge aus Plastikflaschen, Papier und Holz gebastelt: Schweine, Pilze, Blumen, ein Schiffchen, Vogelnester, schöne bunte Häuser und vieles mehr. Die Schulkinder haben dann viele Blumen in die neuen Blumentöpfe gesetzt und in die Klasse mitgebracht. Wir haben auch zwei Wandzeitungen auf Deutsch illustriert: „Die Zukunft liegt in unseren Händen“ und „Vernetzt für Nachhaltigkeit“ mit unseren Fotos. Die Kinder haben dann in der Klasse eine grüne Ecke gestaltet. Wir Lehrer/innen haben bald gemerkt, dass es sehr angenehm ist, in einer grünen Klasse zu unterrichten. Im Schulkorridor haben wir eine Ausstellung organisiert. Dort stellten die Kinder ihr Handwerk aus.

Ausstellung im Schulkorridor

Die Schüler/innen waren von unserem Projekt jedenfalls sehr begeistert, sie hatten viel Freude und Vergnügen dabei und haben die Erfolge genossen. Sie hatten viele Ideen, von denen wir einige umgesetzt haben.

Unser Schuldirektorin freute sich jedenfalls sehr über unser Projekt und meinte: „Ich werde alles tun, um die Schulkinder weiterhin in solche umweltfreundlichen Maßnahmen zu integrieren.“ Es ist schön, dass wir im Rahmen des Deutschunterrichts ein so wichtiges Projekt durchführen durften!

Amalya Hovhannisyan, Shanna Avagyan (Biologielehrerin),
Narine Engibaryan (Russischlehrerin)

Mittelschule A. Ter-Grigoryan

E-Mail: amalya.hovhannisyan.1976@mail.ru

„DIKTATUR UND DEMOKRATIE“

EIN PROJEKT AM JEREWANER STAATL. COLLEGE FÜR GEISTESWISSENSCHAFTEN IN ARMENIEN

Bei diesem Projekt sollten möglichst viele Menschen mit dem Thema „Diktatur und Demokratie im Zeitalter der Extreme. Streiflichter auf die Geschichte Europas im 20. Jahrhundert im Zusammenhang mit nachhaltiger Entwicklung“ bekannt gemacht werden.

Die Schülerinnen haben im Internet nach entsprechenden Informationen gesucht, die unterschiedlichen Quellen zusammengeführt und daraus auf Deutsch ihre Meinungen formuliert.

Anschließend haben sie intensive Diskussionen geführt, dabei durch die Recherchen ihren Wortschatz erweitert und durch die Übersetzung der vorgegebenen Plakattexte ins Armenische ihre Kompetenzen in der deutschen Sprache gesteigert. Durch die dabei nötige gegenseitige Hilfe wurde auch die Teamarbeit im Sprachunterricht gefördert: Um die Arbeiten zeitgerecht fertig zu stellen, haben sie sich Gedanken zur Arbeitsaufteilung gemacht (wer, was, mit wem?). Das Thema Diktatur und Demokratie haben sie in Kleingruppen erörtert und anschließend selbstgemalte Plakate über Diktatur und Demokratie präsentiert.

Die Schülerinnen haben auch eine Ausstellung für armenische Zuschauer gestaltet. Für die Dokumentation des Projektes haben sie Fotos gemacht und einen Artikel über das Projekt in Facebook veröffentlicht.

Die Schüler der Kunstabteilung haben die Bilderrahmen für die fertigen armenischen Übersetzungen erstellt.

Ausstellung für armenische Zuschauer/innen

Im projektbezogenen Unterricht wurde die Thematik Demokratie und Diktatur interaktiv und mittels unterschiedlicher Methoden erarbeitet:

- Übersetzungsarbeit bei den Plakaten
- Vorbereitung von Kurzpräsentationen der Schüler zu ihrem jeweiligem Plakatthema á 20 Sekunden gemäß Pecha Kucha
- Einüben vorgegebener kurzer Stücke (Dialoge)
- Brainstorming: „Wo beginnt Demokratie? Wo beginnt sie, in Gefahr zu kommen?“

- Übersetzung passender deutschsprachiger Liedertexte
- Erlernen und selbstständige Aufführung dieser Lieder
- Verbindung der Liedtexte und dem Ergebnis des Brainstormings, Diskussion
- Anschließende Vernetzung des Liedtextes und der Thematik Demokratie/Diktatur
- Erstellung einer etwa halbstündigen Präsentation aller Ergebnisse im Rahmen des gesamten Schulforums als Abschlussveranstaltung
- Erlernen und Üben von Präsentationstechniken: Mimik, Gestik, Stand mit „Sektglashaltung“, Einsatz von Moderationskarten, Blicktechnik vor großem Publikum („W“-Technik)

Besonders wichtig war die Bewusstmachung der Vorteile einer Demokratie und was in einer Diktatur alles fehlt: Versammlungs-, Vereins-, Presse-, Meinungsfreiheit, etc.. Ökologische Probleme wurden anhand eines Liedertextes aufgegriffen und erörtert, sowie in Bezug zur Problematik Demokratie/Diktatur gesetzt.

Aus der Hilflosigkeit des Einzelnen aus monetärer Sicht (außer man ist Oligarch), ergibt sich der Schluss, sich zusammen zu schließen, um als starke Gruppe und nicht nur als Einzelindividuum agieren zu können. Individueller Weitblick, möglichst breiter Informationszugang und Bildung sind dafür Voraussetzung.

Der zeitliche Aufwand für das Projekt war hoch und konnte nur durch die außerschulische Mithilfe der Studierenden gemeistert werden. Der fortlaufende Unterricht wurde durch die zeitliche Inanspruchnahme stark eingeschränkt, dies wurde aber seitens der Schulleitung bewusst in Kauf genommen und unterstützt. Das vorgegebene Material war brauchbar, doch inhaltlich sehr auf Mitteleuropa und im speziellen auf die Geschichte Deutschlands zugeschnitten.

Der Erfolg des Projektes kann sich jedenfalls hören lassen: „Das ist wirklich toll!!! Solche Projekte soll man nicht nur in Armenien machen, sondern auch in ganzer Welt!“ meinten einige Zuschauer.

„Das ist eine große Arbeit und wichtiges Projekt. Heute ist es sehr aktuell!“ meinten die Kolleg/innen.

„Es war sehr interessant, wir haben vieles gelernt, die Zeit ist schnell vergangen! Das Singen war auch eine lustige Idee, sich mit dem Thema zu befassen.“, meinte ein Teilnehmer.

Silva Balchunas, Gegheci Margarjan (Armenischlehrerin),
Mchitar Grigorjan (Kunstlehrer)

Jerewaner Staatl. College für Geisteswissenschaften

E-Mail: balsi07@rambler.ru

„DAS NEUE LEBEN DES ABFALLS“

EIN PROJEKT AN DER 21. ÖFFENTLICHEN SCHULE IN RUSTAVI, GEORGIEN

Im Rahmen des Projektes „Vernetzt für Nachhaltigkeit“ wurden an der 21. Schule in Rustavi bereits mehrere Themen behandelt. Eines der aufwändigen Projekte war „Das neue Leben des Abfalls“. Es sollte den Schüler/innen vermitteln, dass Umweltschutz und Nachhaltigkeit jeden Tag passieren und sie selber einen Teil dazu beitragen können.

Unser Projekt hat das Ziel, die Schüler/innen zum Nachdenken und Handeln anzuregen. Zum einen lernen sie die Sprache Deutsch auch im integrierten Unterricht und zum anderen soll das Bewusstsein geweckt werden, wie man mit Pflanzen umgeht – von der Pflanzung bis zur Tatsache, dass sie auch Nahrung und Unterschlupf für nützliche Insekten sein können. Die Schüler/innen sollen verstehen, dass Umweltschutz und nachhaltiges Handeln prozesshafte Vorgänge sind und Zeit benötigen. Sie sollen lernen, eigenständig zu handeln, kritisch zu denken und sich auch mal trauen etwas zu hinterfragen.

Bevor die praktische Arbeit an dem Gartenprojekt begonnen wurde, veranstalteten wir einen integrierten Unterricht gemeinsam mit der Biologielehrerin. Die Schüler/innen erarbeiteten selbstständig eine Liste der geeigneten Pflanzensorten und der Anbaubedingungen, sie präsentierten die Ergebnisse anschließend der Klasse mit Hilfe von Plakaten. Dann ging es los: Die Schüler/innen sammelten alte Autoreifen in Rustavi und organisierten den Transport dieser Reifen zur Schule mit Hilfe der Eltern oder mieteten schlicht ein Taxi. Die Reifen wurden geputzt und angemalt, dabei arbeiteten die Schüler sehr selbstständig und gewissenhaft. „Toll, wie ihr das macht! Ihr macht das wirklich gut!“ meinte ein Zuschauer. Die bemalten Reifen wurden in Form eines Blumenbeetes platziert und dann bepflanzt, gleichzeitig wurde der Garten von Müll befreit und ebenfalls bepflanzt. Leider machte das Wetter zu Projektbeginn große Probleme, da es Dauerregen gab und im Freien nicht gearbeitet werden konnte, was wiederum zu Zeitverzögerungen im Projekt führte. In einem weiteren Projektteil – unterstützt durch eine österreichische Kollegin aus der Hochschule für Agrar- und Umweltpädagogik – führten die Kinder Interviews auf dem Markt und auf der Straße durch. Die Ergebnisse wurden von den Schüler/innen aufgearbeitet und auf Deutsch und Georgisch präsentiert. Anschließend wurde das Gelernte im Rahmen einer „Millionenshow“ abgefragt. Der integrierte Unterricht in Biologie wurde von den Kindern sehr gut angenommen.

Sie würden gerne wieder an so einem Projekt teilnehmen: Schüler/innen aus Rustavi

Die praktische Arbeit im Garten hat das Gemeinschaftsgefühl gestärkt und gleichzeitig den Garten verschönert. Durch die neue bis dato unbekanntere Unterrichtsmethode des offenen Lernens in einem Open-Air-Klassenzimmer lernten die Schüler/innen eigenständig und selbstständig zu arbeiten. Sie lernten mit einer neuen Art von Freiheit im Unterricht umzugehen und wurden produktiver und aufmerksamer. „Wir sind sehr froh dass wir bei diesem Projekt mitmachen, und dass wir so selbstständig arbeiten dürfen. Wir würden gerne wieder an solch einem Projekt teilnehmen“, meinten einige Schüler/innen.

Die Kinder sind jetzt also motivierter und interessierter und führen laufend eigenständig Arbeiten durch. Als weiteres Ergebnis hat sich die soziale Kompetenz verbessert. Viele Schüler/innen können sich jetzt mit ihren Stärken zum Beispiel in die Gruppenarbeiten einbringen und somit einen konstruktiven Beitrag leisten.

Ein positives Feedback kam auch von den Kolleg/innen. Sie meinten: „Das Projekt ist sehr schön, interessant, vielfältig und regt den Meinungs austausch an.“

Nino Mosievi, Natela Tabatadze (Biologielehrerin)
21. Öffentliche Schule, in Rustavi
E-Mail: ninomosi@gmail.com

„GESUNDE ERNÄHRUNG – GARANTIE FÜR DIE GESUNDHEIT“

EIN PROJEKT AN DER DEUTSCHEN PARTNERSCHULE IN KACHATI, GEORGIEN

Das Projekt hatte zum Ziel, die Bevölkerung über die möglichen Schäden, die unter Heimbedingungen hergestellte geräucherte Produkte der Gesundheit der Menschen zufügen können, zu informieren und damit die Erzeugung und Vermarktung gesunder Produkte zu fördern.

In vielen Städten und Dörfern Georgiens konsumieren die Menschen hausgemachte Produkte. Es handelt sich dabei vor allem um Milchprodukte sowie geräucherte Fleischwaren. Häufig kommt es vor, dass während Schulausflügen und Wanderungen Steaks mit unterschiedlichen Sorten von Holzkohle gegrillt werden. Ausgehend davon, dass dabei keine Regeln für die Zubereitung des Fleisches eingehalten und die sanitär-hygienischen Normen grob verletzt werden, stellen derart zubereitete Lebensmittel eine Gefahr für die Gesundheit dar. Die Bevölkerung ist aber über solche Gefahren nur wenig informiert.

Lecker, aber oft auch gefährlich: Geräucherte Lebensmittel

Das Projekt „Gesunde Ernährung – Garantie für die Gesundheit“ wurde von unserem Team zwecks Information der Bevölkerung und für deren Gesundheitsschutz initiiert. Als Ergebnis der Umsetzung des Projekts sollte die Bevölkerung mit modernen Technologien und Methoden, die sich auf Räuchern und die Aufbewahrung von Produkten beziehen, bekannt gemacht werden. Interessent/innen sollen zu Firmen geschickt werden, die sich im Bereich der Produkträucherung erfolgreich durchgesetzt haben, und nach deren Produktion eine große Nachfrage auf den Märkten besteht, vor allem wegen der Einhaltung aller technologischen Anforderungen. Das Projekt zielte darauf ab, Erzeugung und Vermarktung von gesunden Produkten zu fördern. Außerdem sollte es Fällen vorbeugen, bei denen Menschen durch den Genuss von ungesunden Produkten vergiftet werden und damit ihre Gesundheit schädigen. Dies alles soll – nicht zuletzt – das Vertrauen zwischen Käufer/innen und Verkäufer/innen verbessern.

Lebensmittel-Analyse im Labor

Zur Umsetzung des Projekts hatten wir folgende Aktivitäten eingeplant:

- im Dorf haben wir eine Bevölkerungsumfrage durchgeführt
- wir haben Informationsbroschüren und Poster hergestellt, verteilt und an gut einsehbaren Orten aufgehängt
- auf dem Markt wurden unter Heimbedingungen geräucherte Produkte (Käse, Schinken und Bratwurst) eingekauft
- diese wurden dem Zentrum für Laborstudien der Stadt Poti übermittelt, wo sie einer biologischen Analyse unterzogen wurden
- wir sind mit Toxikolog/innen zusammengetroffen und haben Informationen über den Charakter und die Zahl von allen Vergiftungsfällen der letzten Jahre eingeholt
- weiters planen wir auch die GmbH „Nikora-7“ zu besuchen, die in Poti ihren Sitz hat und Gespräche mit führenden Spezialist/innen führen.

Viele Menschen wissen jetzt mehr darüber, welche chemischen und biologischen Prozesse während des Räucherns ablaufen, und welche schädlichen Rauchinhalstoffe durch das Verbrennen von Sägespänen freigesetzt werden, denn die Bevölkerung verwendet zur Räucherung von Fleischwaren vorwiegend Sägespäne von Zeder und Kiefer. Wir haben deshalb Toxikolog/innen und Fleischwarentechnolog/innen ins Dorf eingeladen und ein Zusammentreffen mit Interessent/innen organisiert. „Die Thematik ist sehr aktuell. Auch ich persönlich habe sehr viel Neues erfahren“, sagte dazu die Chefin des Amtes für die Unschädlichkeit der Lebensmittel. Aus der Maispelle haben wir unter Heimbedingungen Kohlebriketts hergestellt. Fertigungstechnik und Verwendungsregeln wurden dann unter Schüler/innen und in der Bevölkerung verbreitet. „Es ist sehr innovativ, unter Heimbedingungen die Kohlebriketts herzustellen. Sie sind sehr umweltfreundlich“, meinte dazu der Direktor der GmbH Nikora.

Wir hoffen den Menschen so Alternativen angeboten zu haben, wie Fleisch und Käse ordentlich geräuchert und wie ein Steak unter Feldbedingungen richtig zubereitet werden kann.

Nona Daraselia, Gelenava Mamuka
(Mathematiklehrer)
Deutsche Partnerschule Kachati
nona.daraselia@yahoo.com

„DER KÜNSTLICHE SEE DES NACHBARDORFES KURSEBI UND SEIN ÖKOSystem“

EIN PROJEKT AN DER ÖFFENTLICHEN SCHULE VON GELATI

Unser Projekt hatte das Ziel, die Aufmerksamkeit unserer Schüler/innen, Dorfbewohner/innen und Bekannten auf die Schönheit der sie unmittelbar umgebenden Natur, insbesondere des künstlichen Sees des Nachbardorfes Kursebi zu richten.

Die überwiegende Mehrheit unserer Gemeinde hatte bisher keine Kenntnis über die Existenz eines Sees in der Nachbarschaft. Deshalb fühlte sich auch kaum jemand für eine Abfallbeseitigung in Seenähe verantwortlich. Die meisten besuchten den See nur zum Zweck, dort zu angeln – mit dem Ergebnis, dass Fischbestand und Artenvielfalt drastisch gesunken sind.

Die Schüler/innen haben zum Projektstart mit uns Lehrerinnen erst einmal besprochen, welche Fragen sie rund um das Thema „Der künstliche See des Nachbardorfes Kursebi und sein Ökosystem“ bearbeiten könnten.

Danach haben sie den bezüglich Wasser, Teich und See relevanten Wortschatz recherchiert, die erhobenen Bezeichnungen von Fischen und Pflanzen alphabetisch geordnet und so ein eigenes Lexikon erstellt.

Die 11.Klasse und der Ökoclub unserer Schule haben dann einen Herrn eingeladen, der unser Forschungsobjekt bis dato teilweise aus eigener Kraft bzw. auch mit Hilfe der Dorfbewohner/innen betreut hatte. Die Schüler/innen haben mit ihm im Rahmen des Deutschunterrichts ein Interview gemacht. Außerdem hat der Ökoclub eine Umfrage über den See in unserer Gemeinde durchgeführt, um zu erheben, wie viele Menschen überhaupt von der Existenz dieses Sees wussten, und ob jemand irgendwann einmal in Richtung Abfallbeseitigung aktiv geworden ist.

Biologische Untersuchungen am See

Danach haben wir zusammen eine Wanderung zum See unternommen und bestimmte biologische Materialien mitgebracht, um Wasser, Wasserpflanzen, Amphibien, Insekten und in der Seeumgebung existierende Pflanzen zu beforschen und begrifflich auch in Deutsch einzuordnen. Die deutschsprechenden Schüler/innen hatten dazu Kärtchen mit den Pflanzennamen in Deutsch, lateinisch und georgisch vorbereitet und sie dabei verwendet.

Begriffliche Einordnung der Pflanzen

Die Schüler/innen haben in der Folge das von dieser Exkursion mitgebrachte Wasser und die Wasserpflanzen mit Mikroskopen untersucht.

Die 11. Klasse produzierte weiters eine Wandzeitung und ein Poster zum Thema Wasser und Umweltschutz, das Logo des Goethe-Instituts wurde aus Reststoffen gebastelt, ein Abfallverbotschild bestellt und einiges mehr

Die Schüler/innen haben abschließend den See anlässlich der Feier zum 30-jährigen Jubiläum „Natbeura“ getauft (Natbeura bezeichnet im Georgischen den Ort, wo sich auch früher ein kleiner See oder Teich befunden hat).

Im Frühling soll dann der See mit zusätzlichem Wasser aufgefüllt werden. Dann wird es auch möglich sein, bestimmte zusätzliche Fischarten aus anderen Seen einzusetzen und das Seeumfeld neu zu bepflanzen.

Der Wunsch des bekannten Architekten Zurab Bakradse, „Bitte, lehren Sie Ihre Schüler/innen, die Schönheiten eigener Natur zu lieben und sie zu schützen!“ sollte damit in Erfüllung gegangen sein.

Salome Lomtadze, Khatuna Kapanadze (Biologielehrerin)

Öffentliche Schule von Gelati

E-Mail: Lomtadze1981 mail.ru

„KEIN MÜLL IM PARK“

EIN PROJEKT AN DER SCHULE 200 IN BAKU, ASERBAIDSCHAN

In der Nähe unserer Schule liegt ein stark vermüllter Park. Müll aber schadet dem Boden, der Parklandschaft und der Natur überhaupt. Wer Abfall im Park einfach liegen lässt, schadet auch sich selbst und behindert die Gartenpflege, denn die Müllsammlung müssen dann die Grünflächenämter übernehmen und teuer bezahlen. Je mehr Müll im Park, desto weniger Geld bleibt für die Gartenpflege übrig.

Mehr Müll bedeutet auch eine größere Infektionsgefahr. Wenn Kinder im Park spielen, nehmen sie öfters etwas Schmutziges in die Hand, und das kann dann für die Gesundheit der Kinder schädlich sein. Kurz: Abfälle verderben allen die Freude an den Parks. Deshalb wollte ich mit den Kindern der 6. und 7. Klassen den Park reinigen.

Die Schüler/innen haben also nicht nur über das Umweltproblem gejamert oder diskutiert, sondern sie haben selbst etwas getan: Nach dem Prinzip „was du mich tun lässt, das verstehe ich“. Die Schüler/innen haben sich dieses Problems angenommen und dürfen sich jetzt wie wahre Helden fühlen! Und das kam so:

Schon der Weg zum Park war heftig verschmutzt. Als echte Umweltschützer/innen beschlossen wir deshalb, unsere Aktion bereits auf der Straße zu beginnen. Mit Einweghandschuhen zum Schutz vor Infektionen bewaffnet begannen wir den Müll zu sammeln. Und als wir endlich den Park erreicht hatten, war schon eine Tüte angefüllt.

Der Gärtner und die Arbeiter im Park meinten dann nach den Aufräumarbeiten: „Das ist eine gute Tat, was ihr jetzt gemacht habt. Danke schön!“

Schon der Weg zum Park war heftig verschmutzt

Eine Situation kann ich nicht vergessen: Nachdem wir im Anschluss an die Arbeit eine Kleinigkeit gegessen haben, ist

einem Schüler unabsichtlich eine Serviette zu Boden gefallen. Die Reaktion der anderen Schüler/innen war für mich interessant, weil sie nicht so reagiert haben, wie ich es normalerweise in der Schule oder im Unterrichtsprozess beobachten konnte: Nur ein Blick hat für den Schüler gereicht, um seinen Fehler zu verstehen. Das hatte mir wirklich Freude bereitet.

Danach haben Schüler/innen in drei Gruppen ihre Plakate „Sauberkeit ist unsere Kraft“, „Umweltschützer“ und „Natur“ präsentiert. Es begann die Aufarbeitung der Aktion im Deutschunterricht: Eine Fotocollage wurde auf Deutsch produziert, auf der das ganze Projekt Schritt für Schritt dargestellt wird. Jetzt hängt die Collage mit einem Referat an der Wand vor dem Lehrerzimmer. Hier ein tolles Zitat aus dem Referat: „In manchen großen Städten gibt es nicht genug Platz, um allen Müll zu vergraben. Dort wird der Müll verbrannt. Das verschmutzt die Luft. Wenn man den Müll sortiert, dann wird auch die Luft sauberer.“

Schüler/innen in drei Gruppen haben ihre Plakate präsentiert

Dieses Projekt steht mit vielen (globalen) Themen in Verbindung. Wenn wir heute unsere Parks nicht sauber halten, ist letztendlich auch unsere Erde nicht sauber. Denn ein Problem verursacht das andere. Das ist wie eine Kette.

Projekte wie unseres sollen alle Kinder in der Schule informieren und auch dazu anregen, eigene Aktivitäten zu entfalten. Jede und jeder kann etwas tun und kann ein Vorbild sein. Mitmachen und gute Ideen sind sehr wichtig. Ich muss gestehen, dass ich auf meine Schüler sehr stolz bin.

Afet Mammadova, Ilhama Mammadova (2. Deutschlehrerin), **Günel Hüsejnli** (Chemielehrerin)

Schule 200, Baku

E-Mail: afet_salam@yahoo.de

„LASS UNS DEN OBDACHLOSEN TIEREN HELFEN!“

EIN PROJEKT AM SPRACHLERNZENTRUM IN BAKU, ASERBAIDSCHAN

Im Rahmen des Projekts „Vernetzt für Nachhaltigkeit“ haben zwei Kindergruppen aus dem Sprachlernzentrum Baku (SLZ) ein Mini-Projekt namens „Lass uns den obdachlosen Tieren helfen“ durchgeführt.

Als wichtigstes Ziel des Projekts galt es, den Kindern lebensfreundliches Verhalten, Mitgefühl und Hilfsbereitschaft in Bezug auf Tiere nahezubringen. Es sollte nachvollziehbar sein, dass im Prinzip jeder Mensch imstande ist, obdachlosen Tieren zu helfen, indem man Essensreste nicht einfach wegwirft, sondern sammelt und damit Straßenkatzen und Straßenhunde füttert. Denn: Nicht jeder Müll ist wirklich Müll, wenn es doch welche gibt, die das, was normalerweise weggeworfen wird, brauchen. Im Fall unseres Projekts waren das obdachlose Tiere. Zusätzliches Katzen- und Hundefutter für das Projekt war auch durch die Finanzierung des SLZ Baku gekauft worden, aber die grundsätzliche Idee bestand doch darin, dass die Kinder selbst – ohne Geld auszugeben – die obdachlosen Tiere durch eingesammelte Essensreste füttern sollten.

Eine Woche vor dem Start wurden von den Schüler/innen im Deutschunterricht verschiedenartige Plakate mit Losungen, die obdachlosen Katzen und Hunde zu füttern, gemalt, gezeichnet und gebastelt. Es war vorgesehen, dass das Projekt in der Gegend neben dem SLZ durchgeführt würde. Dort befestigten die Kinder dann auch die Plakate an den Mauern der Gebäude.

Dabei gab es einige Schwierigkeiten, wollten doch einige Einwohner/innen die Plakate nicht an ihren Häusern haben, andere wieder meinten, es sei besser, obdachlosen Kindern zu helfen. Im Deutschunterricht haben wir diese schwierigen Fragen dann gemeinsam besprochen.

Nach nur zweieinhalb Stunden wurden in der Folge etwa 50 obdachlose Katzen angelockt und mit den von den Kindern gesammelten Essensresten, mit dem Katzenfutter oder mit Milch gefüttert. Was allerdings nicht vorgesehen war, ist die Tatsache, dass Hunde nur am Abend oder früh morgens frei herumlaufen und tagsüber eher versuchen, sich irgendwo zu verstecken. So fand sich für das Projekt leider kein Hund.

In erster Linie berührte das Projekt die sozialen Aspekte des Lebens und zwar den Versuch, die unter den Menschen herrschende Gleichgültigkeit zu überwinden. Die Plakate mit den Losungen, die in drei Sprachen (Aserbaidisch, Russisch, Deutsch) geschrieben worden waren, spiegeln das Wesen dieser Idee. Man muss nicht unbedingt tierlieb sein, den Tieren aber wehzutun, sie zu schlagen und sie aus den Höfen zu vertreiben, das sind oft einfach schlechte Gewohnheiten, die es abzulegen gilt.

Das Projekt steht auch in enger Verbindung mit dem in der Schule unterrichteten Fach „Mensch und Natur“. Obwohl am Projekt keine Fachlehrer/innen teilgenommen hatten, vermittelten wir den Kindern Grundkenntnisse in Zoologie. Sie wussten dann zum Beispiel, was Katzen und Hunde normalerweise fressen, und was sie nicht fressen dürfen.

Dass das Projekt letztendlich erfolgreich war, zeigte das Engagement der Schüler/innen bei der Plakatproduktion, aber auch die große Anzahl der mitgebrachten Tüten mit Essensresten und nicht zuletzt der Fleiß, die Freundlichkeit, Wärme und Liebe, die manche Schüler/in den Katzen entgegenbrachten, lassen vermuten, dass das Gute immer noch existiert, und dass obdachlose Tiere nicht alleine sind. Das Projekt hat gezeigt, dass Kinder helfen wollen, aber oft nicht wissen wie. Immerhin 70 Prozent der Projektsteilnehmer/innen haben sich im Anschluss an das Projekt bereit erklärt, weiter obdachlosen Tieren helfen zu wollen. Einige meinten: „Nächstes Mal gehen wir in unsere Gegend, dort gibt es Dutzende obdachlose Katzen.“ Weiters ist auch vorgesehen, während der Schulferien einmal ins Tierheim zu fahren, worauf sich die Kinder sehr freuen.

„Das Projekt ist eine gute Idee“, meinten einige Kollegen/innen und forderten dazu auf, „es auch mit anderen Gruppen“ durchzuführen.

Schahla Gurbanova
Sprachlernzentrum Baku
E-Mail: schahla_gurbanova@mail.ru

„WIR PFLANZEN BÄUME UND STELLEN HOLZBÄNKE AUF“

EIN PROJEKT DER SCHULE KINDSATI IN CHASHURI, GEORGIEN

Einen Platz mit Holzbänken im Schulhof zu bauen, wo Schüler/innen, Lehrer/innen und Schulpersonal sich wohlfühlen und die Lehrer/innen ihren Unterricht im Freien abhalten können, das war Ziel eines Projekts der Schule in Kindsati. Außerdem sollte der Schulgarten mit neuen Bäumen verschönert werden.

Es geht um die Bedeutung der Bäume für die Menschen und auch für unsere Mutter Erde. In unserer Region werden die Bäume seit Jahrzehnten gnadenlos gefällt, neue werden nicht gepflanzt, Dorfbewohner/innen benutzen Holz als Brennmaterial: Daher es ist wichtig, einerseits damit vernünftig und sparsam umzugehen und andererseits gleichzeitig neue Bäume zu pflanzen. Wenn wir die Bedeutung der Bäume wahrnehmen und etwas gemeinsam für die Natur tun, nur dann führen wir ein „Gutes Leben“.

In unserem Schulhof gibt es viele Räume für die Kinder, aber keinen gemütlichen Platz, wo man sich einfach hinsetzen kann. Bei sonnigem Wetter wollen manchmal Lehrer/innen und Schüler/innen den Unterricht im Freien abhalten, und das ging bisher nur im Stehen. Darum haben wir beschlossen, im Schulhof einen Platz mit Bänken aus Holz zu bauen. Es ging also um Holz und damit auch um Bäume. Darum haben wir im Lehrerteam beschlossen, einen CLIL-Unterricht zum Thema Bäume zu planen. Mit unserem Projekt wollen wir Schulkindern, Erwachsenen und der Gemeinde zeigen, dass Bäume eine große Bedeutung in unserem Alltagsleben und für die Umwelt haben. Die Schüler/innen haben unter den Dorfleuten die Bedeutung der Walnussbäume recherchiert. Die Befragung zeigte, dass Walnüsse für Dorfbewohner/innen nicht nur als Nahrung, sondern auch als finanzielle Ressource wichtig sind – 70% der Bewohner/innen verkaufen Walnüsse. Die Schüler/innen haben auch erfahren, dass im Alter der Walnussbaum ganz wenige Früchte trägt. Darum ist es wichtig, immer neue Bäume zu pflanzen.

Aktion
Streuwalnuss sammeln

Wir haben von Besitzern Walnussbaumstämme und Pflanzen als Spende bekommen. Die Eltern haben uns beim Sägen geholfen. Und so haben wir einen Platz errichtet, mit Pflanzen und Holzformen verschönert und alles in Form einer interaktiven Ausstellung vor der Schulgemeinschaft und den Eltern präsentiert. Dabei haben sich Freiwillige für weitere Aktionen im Projekt „Wir pflanzen Bäume“ gemeldet.

Ein beliebter Platz!

Der Platz mit den Holzbänken ist mittlerweile schon sehr beliebt unter den Schüler/innen – nicht nur in der Pause. Dort findet jetzt bei schönem Wetter tatsächlich auch Unterricht statt. Aber nicht nur die Schulkinder, sondern auch alle am Schulleben beteiligte Personen fühlen sich dort wohl.

Projektpräsentation

Übrigens: Unser Schulgarten wird bald durch neue Bäume erweitert werden. Die Schüler/innen haben im Rahmen der Projekt-Aktion „Streuwalnuss sammeln“ Plakate entworfen, kreative Texte geschrieben und künstlerisch gearbeitet. Damit haben sie nicht nur sprachliche, sondern auch soziale und fachliche Kompetenzen fürs Leben erworben.

„Ich habe gelernt, im Team gemeinsam Schwierigkeiten zu überwinden. Bei der Projektpräsentation hörten viele Leute aufmerksam und interessiert zu. Ich habe mich darüber sehr gefreut und war sehr glücklich. Ich würde gerne weiter an solchen Projekten teilnehmen.“, so eine Schülerin aus der 10. Klasse.

Shorena Bakuradse, Pati Gambashidze-Gvaramadse (Geografielehrerin), **Tinatini Tschubinidze** (Biologielehrerin)
Chaschuri, Schule Kindsati
E-Mail: shorenabakuradse@yahoo.de

„LUSTIGE, KOMISCHE ABFÄLLE“

EIN PROJEKT AN DER 6. ÖFFENTLICHEN SCHULE IN ACHALZICHE, GEORGIEN

Wir wollten die Kinder auf lustige Weise mit den Problemen des Abfalls vertraut machen. Deshalb haben wir beschlossen, aus Tetra Packs, Plastik- und Stoffabfällen schöne Sachen und Dekorationen zu basteln – daher haben wir dem Projekt auch den Titel „Lustige, komische Abfälle“ gegeben.

Erst haben meine Kollegin und ich den Kindern das Ziel des Projekts erklärt und zusammen das Thema und den Titel ausgewählt. Die Kinder sollten anschließend selbst erarbeiten, welchen Schaden der Plastikabfall der Umwelt bringt, wenn er in die Erde, ins Wasser, in die Luft gelangt.

Die erste Aufgabe der Kinder war, im Internet Informationen, Fotos und Videos über Abfallrecycling zu recherchieren und möglichst viele und schöne Dinge in Paaren oder in Gruppen zu basteln. Dabei durften die Kinder den Partner selbst aussuchen (*autonomes Lernen, Handlungsorientierung*). Diese Aufgabe mussten die Kinder allerdings außerhalb des Unterrichts erledigen, weil sie doch viel Zeit erforderte. Dafür wurde ein Zeitrahmen von drei Wochen vereinbart. Für die lustigen Sachen brauchten wir viele Plastikflaschen, deshalb haben die Kinder ein Poster an die Schulwand geklebt: „Bitte leere Plastikflaschen hier sammeln“, darunter stellten sie einen Pappkarton auf.

Ein Herz aus/für Plastikverschlüsse/n

Das Interesse der anderen Schüler/innen war sehr groß, und sie halfen uns gerne (*soziales Lernen*), wollten aber wissen, was wir aus den Dingen machen würden. Schweigen war die Antwort, sollte das doch eine Überraschung für die ganze Schule werden. Um Flaschen und Flaschenverschlüsse zu sammeln, haben wir sogar die umliegenden Cafés aufgesucht. Den Text für ein Theaterstück (auf Georgisch) hat uns die Mutter einer Schülerin geschrieben, sie ist Lehrerin für georgische Sprache (*Öffnung nach außen*). In sprachlicher Hinsicht haben wir im Unterricht den passenden Wortschatz und die passenden Redewendungen geübt. Als Aufgabe sollten die Kinder mit Hilfe der Vokabel

Sätze bilden (*Fertigkeit – Schreiben*). Dann haben die Kinder versucht, ihre gesamten Projektaktivitäten, auf Deutsch zu erzählen (*Fertigkeit Sprechen, CLIL*).

An einem anderen Tag haben wir mit der Klasse einen Spaziergang in den nahe gelegenen Wald unternommen. Nach einer kurzen „Meditation“ sollten die Kinder die Stimmen und Geräusche nennen, die sie vernommen hatten. Danach haben sie ihrem/ihrer „blinden Freund/in“ einen Baum „geschenkt“. Der/die Blinde sollte den Baum mit Händen „sehen“ und später diesen Baum sehenden Auges wiederfinden. Das Spiel hat den Kindern großen Spaß gemacht. Am Ende haben wir alles in Hinblick auf eine intakte Umwelt besprochen.

Viel Spaß für die Schüler/innen beim Waldspaziergang

In der letzten Stunde wollten wir das Erfahrene und Erlebte zusammenfassen, deshalb haben wir die Kinder in den Computerraum gebeten. Dort wurden ihnen unterschiedliche Themen gestellt, die in Kleingruppen bearbeitet werden sollten, wie z.B.: „Meerestiere und Plastik“, „Plastik und Klima“, „Plastiktüten und Verbrauch“, „Plastik und dessen Gewinnung“, „Plastik und Gift“, „Plastik und Seevögel“ usw. Am Ende sollten die Kinder einen Satz auf Deutsch über ihr Thema niederschreiben bzw. den Kurzinhalt den anderen Gruppen zugänglich machen. Mit dieser Aufgabe haben sie viel über Plastikmüll und über seine negativen Folgen erfahren, und ich hoffe, sie werden versuchen, selbst nachhaltiger zu leben.

Es bleibt nicht mehr viel zu tun, dann haben wir unser Projekt zu Ende gebracht. Wir sind jetzt bei den letzten Schritten. Parallel üben wir das Theaterstück und in der nächsten Woche, wenn es alles gut klappt, wollen wir eine Ausstellung von unseren gebastelten Sachen machen – mit einer kurzen Theateraufführung. Ich hoffe, dass alles gut läuft.

Marekhi Dvalishvili-Chilingarashvili, Maja Mequabishvili (Biologielehrerin)

6. Öffentliche Schule Achalziche
E-Mail: Marexi73@gmail.com

„EIN ARBORETUM FÜR PAVLEURI“

EIN PROJEKT AN DER ÖFFENTLICHEN SCHULE VON PAVLEURI, GEORGIEN

In diesem Projekt geht es um die Bedeutung der Pflanzen: Für die Ökologie, für die Menschen, für alle Lebewesen, für das Wasser. Wir müssen darauf achten, dass die Menschen für den Schutz der Pflanzen sorgen.

Seit einigen Jahren findet in Georgien eine zügellose Entwaldung statt, wobei einzigartige und endemische¹ Arten vernichtet werden. Auch unsere Region ist dabei keine Ausnahme. Einige gefährdete Arten kommen/kamen auch in unserem Gebiet vor, und die Schüler/innen beschlossen, zum Schutz bzw. der Wiederansiedlung der Pflanzen durch ein Projekt beizutragen. Natürlich lösen 30 Pflänzlinge das Problem nicht, aber die Sorge dafür steigert die bürgerliche Verantwortung gegenüber der Umwelt.

Das Ziel unseres Projektes war:

- Einen Schaugarten mit endemischen Arten, die in Georgien verbreitet sind, an der Schule anzulegen.
- Entsprechende Informationen über diese Pflanzen zu recherchieren, danach Pflänzlinge einzukaufen und auf der Fläche unserer Schule mit Hilfe der Mitglieder des Ökoclubs und der Schüler/innen der XII Klasse zu pflanzen.

Der Platz für den Schaugarten ist gefunden

Am Anfang des Schuljahrs versammelten sich die Schüler/innen der XII Klasse und Mitglieder des Ökoclubs zur Vorbereitung dieses Projekts, planten detailliert die Schritte zu dessen Umsetzung und führten es dann auch durch: In einem ersten Schritt reinigten die Schülerinnen und Schüler die Fläche, auf der die Pflänzlinge gepflanzt werden sollten. Anschließend recherchierten sie Informationen über endemische, nur im Kaukasus vorkommende Arten der Pflanzen, wie

¹ endemisch = das Auftreten von Pflanzen in einer bestimmten, klar abgegrenzten Umgebung

z.B. die iberische Eiche, die georgische Eiche, die Zelkoven (eine Gattung von Ulmengewächsen), Pinus Sosnowsky, (eine Rotföhrenart) Taxus baccata (Europäische Eibe) oder die kaukasische Fichte. Nachdem die Informationen über die betreffenden Pflanzen vorlagen, zeigte sich allerdings, dass ein Teil der Arten in unserer Region nicht (mehr) vorkommt. Es fanden sich keine Expert/innen, die entsprechende Auskünfte über Züchtung und Pflege dieser Arten geben konnten. Schließlich wurden die Angaben den Schüler/innen, Lehrer/innen und Eltern bekannt gemacht. Die Schüler/innen übersetzten die Angaben für jede Pflanze auf Deutsch (mit Hilfe der Lehrerin) und bereiteten eine Wandzeitung vor. Die Mitglieder des Ökoclubs halfen bei der Räumung der Fläche, auf der die Pflänzlinge gepflanzt werden mit. Sie stellten Tafeln mit Bezeichnungen in georgischer und deutscher Sprache für die Pflänzlinge her. Sie reinigten die Fläche, auf der die Pflänzlinge gepflanzt werden sollten.

Die Wandzeitung nimmt Gestalt an

Das Projekt läuft über ein ganzes Jahr, deshalb liegt noch kein Endergebnis vor. Das Interesse an dem Projekt ist aber ungebrochen, so meinte eine Schülerin: „Dieses Projekt hat für uns große Bedeutung: Wir können ganz konkret für unsere Umwelt sorgen. Außerdem verbessern wir unsere deutschen Sprachkenntnisse, was für uns auch ein wichtiges Motiv für die Teilnahme war. Wir hoffen, dass sich auch andere Kinder für Deutsch interessieren werden.“

Pikria Chitauri, Ana Bedoshvili (Biologielehrerin)

Öffentliche Schule Pavleuri
pikriatschitauri@yahoo.de

SERVICE

Links und Hinweise

BILDUNG FÜR NACHHALTIGE ENTWICKLUNG

Informationen der deutschen UNESCO-Kommission zur Bildung für Nachhaltige Entwicklung: Viele Beispiele für Projekte, umfangreiche Sammlung an Lehrmaterialien www.bne-portal.de/

Datenbank der UN-Dekade Bildung für Nachhaltige Entwicklung in Deutschland, veröffentlicht vom Arbeitsbereich „erziehungswissenschaftliche Zukunftsforschung der freien Universität Berlin (Prof. Gerhard de Haan). Viele vorbildliche Projekte, gegliedert nach Themen <http://www.dekade.org/datenbank/index.php?d=sg&gTy-pe=11&sid=aa8a8580a5f614d586550cf90cb526f6>

Internetseite des Programms Transfer 21 – Institut Futur von Prof. Gerhard de Haan. Fundierte Informationen zur Entwicklung von Gestaltungskompetenzen, viele Materialien <http://www.transfer-21.de/>

Informationen der österreichischen UNESCO-Kommission zur Bildung für Nachhaltige Entwicklung: Vorstellung von 200 Projekten als Beispiele guter Praxis <http://unesco.at/bildung/nachhaltigkeit.htm>

Schweizer Internet-Portal der Bildung für nachhaltige Entwicklung: Viele Beispiele für Projekte zur Umwelt- und Gesundheitsbildung, Hintergrundinformationen zur Bildung für nachhaltige Entwicklung <http://www.education21.ch/de/bne/bne-international>

Das österreichische Portal für Umweltbildung und Bildung für nachhaltige Entwicklung: Hintergrundinformationen sowie umfangreiche Praxismaterialien online verfügbar. Besonders bemerkenswert: Viele Videos zu Umwelt und Klima, Mobilität oder Gesundheit <http://www.umweltbildung.at/>

UMWELTBILDUNG

Internetseite der Arbeitsgemeinschaft für Natur- und Umweltbildung Deutschland ANU. Umfangreiche Sammlung an Methoden (Planspiele, Rollenspiele etc.), an Themen (Bauen und Wohnen, Wasser, Natur...) oder Dokumentationen <http://www.umweltbildung.de/>

Portal der Deutschen Gesellschaft für Umwelterziehung DGU. Programme wie Green Key Deutschland, Umweltschule in Europa oder das Projekt ECO-Schools werden vorgestellt <http://www.umwelterziehung.de/>

Leuchtpol ist eine gemeinnützige Gesellschaft zur Förderung von Umweltbildung im Elementarbereich. Viele Materialien insbesondere für Kinder bis 12 Jahren auch online verfügbar <http://www.leuchtpol.de/>

Umweltbildungsseite des deutschen Bundesministeriums für Umwelt und Naturschutz, Bau und Reaktorsicherheit. Viele Unterrichtsvorschläge und Stundenbilder <http://www.umwelt-im-unterricht.de/>

Praxis Umweltbildung – die Seite von Ökoprotjekt – Mobilspiel in München. Viele Materialien zu Umweltthemen für Jugendliche: Handy, Kleidung, Fußball oder Kosmetik. Einfach zum Download, sehr konkret für die Praxis <http://www.praxis-umweltbildung.de/index.php>

Unterrichtsmaterialien des WWF Schweiz – zahlreiche Beispiele, wie mit Schüler/innen Natur und Naturschutz im Unterricht thematisiert werden kann. Einfach als Download verfügbar <http://www.wwf.ch/de/aktiv/lehrer/unterrichtsmaterial/>

Umweltbildungszentrum des Landes Steiermark in Österreich Unterrichtsmaterialien zu Abfall, Energie, Natur, Klima oder Wasser. Viele Downloads <http://www.ubz-stmk.at/materialien-service/downloads/>

Die Internetseite des Bundes für Umwelt und Naturschutz Deutschland (BUND) .Viele Informationen zu aktuellen Themen des Naturschutzes <http://www.bund.net/>

Naturdetektive ist eine Seite des Deutschen Bundesamtes für Naturschutz: Eine schöne Seite für Kinder und Jugendliche, die mehr über die Natur in Deutschland erfahren wollen <http://www.naturdetektive.de/>

Internet-Seite des österreichischen Schulnetzwerkes ÖKOLOG: Informationen zu Themen wie Mobilität, Energie, Verkehr in der Schule sind unter „Themen“ zu finden <http://www.oekolog.at/>

Homepage der Hochschule für Agrar- und Umweltpädagogik in Wien <http://www.agrarumweltpaedagogik.ac.at/>

Globe ist ein internationales Programm für Lehrpersonen und Schulen –in der Schweiz wurden Praxismaterialien im Internet publiziert. Viele Schulbeispiele, viele Unterrichtsmaterialien zu Boden, Wasser, Atmosphäre <http://www.globe-swiss.ch/de/>

PARTIZIPATION, GLOBALES LERNEN, GERECHTIGKEIT

Partizipation und nachhaltige Entwicklung in Europa. Eine Seite des Ministeriums für ein lebenswertes Österreich. Partizipation ist ein zentrales Thema für nachhaltige Entwicklung. Das Portal enthält Hintergründe, Informationen sowie viele – auch für die Schule verwendbare – Praxisbeispiele und Methoden <http://partizipation.at/>

Viele Beispiele für Methoden, um mit Kindern und Jugendlichen in der Natur zu arbeiten. Andreas Schelakovsky unterrichtet an der Hochschule für Agrar- und Umweltpädagogik in Wien <http://www.petermaurer.at/download/Waldexkursion.pdf>

Germanwatch engagiert sich für globale Gerechtigkeit und den Erhalt der Lebensgrundlagen: Viele Arbeitsblätter und Bildungsmaterialien für den Unterricht <https://germanwatch.org/>

Materialien aus Österreich zum Thema globale Gerechtigkeit und soziale Nachhaltigkeit. Viele Unterrichtsmaterialien zu Menschenrechten, soziale Gerechtigkeit und Geschlechtergerechtigkeit <http://www.globaleducationweek.at/bildungs-und-unterrichtsmaterialien>

DEUTSCH ALS FREMDSPRACHE UND CLIL

Das Goethe-Institut erstellt laufend aktuelle Didaktisierungen zum Thema CLIL. Viele Aspekte aus dem Themenbereich „Nachhaltigkeit“ werden dort berücksichtigt. Sie finden unter anderem eine spannende Unterrichtsreihe zum Thema „Umdenken - Von der Natur lernen“. https://www.goethe.de/resources/files/pdf38/Alle_Module_-_Hinweise_fr_Lehrende_CLIL.pdf
https://www.goethe.de/resources/files/pdf38/Alle_Module_-_Vorbereitung_CLIL.pdf
https://www.goethe.de/resources/files/pdf38/Modul_Erde_-_Unterrichtsmaterial_CLIL.pdf
https://www.goethe.de/resources/files/pdf38/Modul_Feuer_-_Unterrichtsmaterial_CLIL.pdf
https://www.goethe.de/resources/files/pdf38/Modul_Luft_-_Unterrichtsmaterial_CLIL.pdf
https://www.goethe.de/resources/files/pdf38/Modul_Wasser_-_Unterrichtsmaterial_CLIL.pdf

Auf den Projektseiten von „Vernetzt für Nachhaltigkeit“ finden Sie aktuelle Informationen zum Projekt, vorliegendes Handbuch in digitaler und mehrsprachiger Version, sowie Didaktisierungen und Hinweise. <http://www.goethe.de/ins/ge/de/tif/lhr/vfn.html>

IMPRESSUM

„Vernetzt für Nachhaltigkeit“ ist ein Sonderprojekt des Goethe-Instituts Georgien.
Es wird finanziert durch Mittel des Auswärtigen Amtes der Bundesrepublik Deutschland.
Es ist Teil der Vorhaben im Rahmen der Östlichen Partnerschaft.

V.i.S.d.P.

Dr. Stephan Wackwitz

REDAKTION

Eike Pockrandt

REDAKTIONELLE MITARBEIT

Dr. Wolfgang Sorgo, Gvantsa Khintibidze

ÜBERSETZUNG

Lika Tsereteli

DESIGN & LAYOUT

Gocha Nemsadze

DRUCK UND BINDUNG

CEZANNE GmbH, Tbilisi

HERAUSGEBER

Goethe-Institut Georgien

Sandukeli Str. 16

0108 Tbilissi

Tel.: +995 32 293 89 45

Fax: +995 32 293 45 68

www.goethe.de/georgien

Urheberschaft und Bildrechte sind durch das Goethe-Institut Georgien soweit wie möglich geklärt. Bei Unklarheiten kontaktieren Sie bitte das Goethe-Institut Georgien.

Sofern im Folgenden nicht anders ausgewiesen, ist Beqa Javakhishvili Fotograf der Bilder.

Die Bilder im Abschnitt „Projektberichte“ wurden von den für den jeweiligen Bericht verantwortlichen Deutschlehrerinnen und Deutschlehrern aufgenommen (vgl. Ende des Berichtes).

Die Fotografien auf Seite 22 und 43 wurden von Bernadett Veress, auf Seite 7 und 58 von Eike Pockrandt, auf Seite 50 und 55 von David Mirzashvili und auf Seite 60 von Edmon Mchitaryan aufgenommen.

Goethe-Institut Georgien

Sandukeli Str. 16
0108 Tbilissi
Tel.: +995 32 293 89 45
Fax: +995 32 293 45 68
www.goethe.de/georgien

Mitwelt
Zukunft
Nachhalt
Wettbewerb
Bildung
Ressource
Hoffnung
Kultur
Konzept
Grenzen
Lebensraum
Wasser
Langfristigkeit
Ökonomie
Wachstum
Vielfalt